

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
DRUGA SEDNICA
DRUGOG REDOVNOG ZASEDANJA
Drugi dan rada
25. oktobar 2017. godine

(Sednica je počela u 10.05 časova. Predsedava Maja Gojković, predsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PRESEDNIK: Poštovani narodni poslanici, nastavljamo rad Druge sednice Drugog redovnog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u ovoj godini.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuje 91 narodni poslanik.

Radi utvrđivanja broja poslanika prisutnih u sali, molim da ubacite svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da je u sali prisutan 101 narodni poslanik.

Obaveštavam vas da je danas sprečen da prisustvuje sednici poslanik mr Ivan Kostić.

Prelazimo na tačke 1–7. dnevnog reda (nastavak zajedničkog načelnog i jedinstvenog pretresa):

- PREDLOG ZAKONA O DUALNOM OBRAZOVANJU,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PREDŠKOLSKOM VASPITANJU I OBRAZOVANJU,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVNOM OBRAZOVANJU I VASPITANJU,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SREDNJEM OBRAZOVANJU I VASPITANJU,
- PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O ZAJMU (PROJEKAT INKLUZIVNOG PREDŠKOLSKOG OBRAZOVANJA I

VASPITANJA) IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I MEĐUNARODNE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ,

– PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O NUKLEARNOJ SIGURNOSTI

– PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU ZAJEDNIČKE KONVENCIJE O SIGURNOSTI UPRAVLJANJA ISTROŠENIM GORIVOM I O SIGURNOSTI UPRAVLJANJA RADIOAKTIVNIM OTPADOM.

Saglasno odredbama Poslovnika Narodne skupštine obaveštavam vas da sam pozvala da današnjoj sednici prisustvuje ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Mladen Šarčević, sa saradnicima i direktor Agencije za zaštitu od jonizujućih zračenja i nuklearnu sigurnost Srbije Slađan Velinov, takođe sa saradnicima.

Juče je govorio poslanik Arpad Fremond.

Da li se još neko javlja za reč?

Vojislav Vujić ima reč.

VOJISLAV VUJIĆ: Uvažena predsedavajuća, gospodine ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici...

Ministre, vama je poznato da Poslanička grupa JS podržava sve što je dobro za građane Srbije. Izmene zakona koje danas imamo na dnevnom redu ćemo podržati zato što je svaka na svoj način dobra. Danas ću se najviše fokusirati na Predlog zakona o dualnom obrazovanju. Smatram da nije realno da predškolske ustanove i ustanove srednjeg i osnovnog obrazovanja same utiču i same daju maksimalan kvalitet koji može da se očekuje od svakog učenika ili od svakog deteta. Lično smatram da je porodica vrlo bitan faktor i da je ona ta koja treba da bude najbliži partner Ministarstvu prosvete u realizaciji vaših ciljeva.

Mi iz Jedinstvene Srbije smo više puta spominjali zakon o dualnom obrazovanju. Gospodin Dragan Marković, naš predsednik, više puta je sa vama u ovom parlamentu razgovarao na tu temu. Drago mi je da je ovakav zakon konačno došao u Skupštinu. Mislim da je ovo jedan od zakona, ako u praksi bude primenjen kako treba, po kojima ćete vi ostati ubeleženi u istoriji našeg parlamentarnog života.

U mestu odakle dolazim, Vrnjačkoj Banji, sistem prakse kroz školske ustanove je poprilično dobro poznat i izreklamiran zato što Ugostiteljsko-turistička škola (to ste i sami imali priliku da vidite prošle nedelje) postiže zapažene rezultate, a godinama unazad upravo koristi jedan ovakav dobar primer – praksu kroz obrazovanje učenika. Direktorka te ustanove, Jelena Čeperković, sa svim profesorima sa kojima sprovodi nastavu postigla je odlične rezultate ne samo u Srbiji nego i u regionu. Sva ta deca ostavila su jedan dobar trag u svim zemljama i mestima gde su bila; ona su jedan dobar promoter i Vrnjačke Banje a, verujte mi, i Ministarstva prosvete.

U Vrnjačkoj Banji imamo Fakultet za turizam i hotelijerstvo. Zašto to spominjem? Danas pričamo o dualnom obrazovanju, imamo situaciju da studenti tog fakulteta imaju obavezu da tri godine idu na praksu, to im je uslov da bi izašli na diplomski ispit, ali situacija koja njima ne ide u korist jeste upravo ta što, za razliku od učenika srednje škole koji će imati neku nadoknadu za rad, oni nemaju nikakvu nadoknadu. Znači, imaju obavezu. Smatram da bi, pored ovog zakona o dualnom obrazovanju koji se odnosi na srednje škole, trebalo da uradimo nešto slično i za dualno obrazovanje za studente koji se nalaze na fakultetima. Jer taj uslov koji oni ispoštuju i pošteno odrade sve ono u turističkim centrima u Srbiji, a znam da su išli i van Srbije, te studente smo mogli da sretnemo i na Zlatiboru, Kopaoniku, u Vrnjačkoj Banji, Aranđelovcu, svim turističkim mestima... Nažalost, nisu imali priliku da zakonski budu adekvatno nagrađeni.

Hoću nešto da vas zamolim kada već pričamo o tom fakultetu. S obzirom na to da je od 2011. godine broj studenata na tom fakultetu već preko 700, kapaciteti koje imamo prevazilaze interesovanje studenata, molim vas da se zauzmete i pomognete da proširimo te kapacitete, vidim da imate podršku jednog sekretara koji dolazi iz Vrnjačke Banje. Verujem da će to biti jedan plus više u Vrnjačkoj Banji.

Što se tiče dualnog obrazovanja, mi smo pedesetih godina imali jednu dobru praksu. U to vreme, doduše, bila je drugačija zemlja, velika zemlja, industrija je bila moćnija, tako da su svi učenici koji su bili u školama učenika u privredi ili industrijskim školama imali skoro zagaranтовan posao. Naravno, razlika između ovog zakona i prednost ovog zakona u odnosu na taj jeste to što će svi učenici koji budu radili kod nekih privrednih subjekata u ovom slučaju imati neku nadoknadu. Tada to nisu imali.

Ovaj zakon će svakako kroz primenu doći u situaciju da se možda ponovo pojavi ovde kod nas u Parlamentu, da radimo neke izmene i dopune itd., što apsolutno nije ništa nenormalno; ovo je jedno novo iskustvo i nov zakon.

Ono što ja sada... A juče ste i vi to u jednom trenutku spomenuli možda kao jedan... Nije to nedostatak, nego trenutak primene; ta sinhronizacija je momenat gde nisam siguran da ćemo imati dovoljno instruktora koji u privrednim subjektima mogu da rade sa studentima, a da po ovom zakonu imaju obavezu da budu i obučeni za rad sa decom. To je jedan od problema.

Drugi problem na koji možemo da naiđemo jeste situacija – zašto bi privredni subjekti uzimali te đake kod sebe na praksu. Zato hoću da dam jedan predlog: ovo nije posao samo za Ministarstvo prosvete; ovo je odličan zakon, ali podršku jednom ovakvom zakonu treba da daju i Ministarstvo privrede i Ministarstvo finansija. U kom smislu? Morate da smislite neke olakšice ili neke stimulanse upravo za te privredne subjekte koji će da otvore vrata učenicima da dođu na njihova radna mesta. Ono što je vrlo bitno, naravno, učenici moraju da

budu svesni obaveze koju preuzimaju. Znači, u tom trenutku nastava postaje više nego obavezna; bilo bi nezgodno da učenik dobije jednu takvu šansu, a da se svaki drugi ili treći dan ne pojavi na poslu.

Imamo i situaciju koja je suprotna ovoj, a to je primer u Jagodini gde se razvijanjem industrijske zone došlo u situaciju da je potreban veliki broj uskospecijalizovanih zanimanja. Konkretan problem imaju sa nedostatkom krojača, varilaca. Što se njih tiče, nije problem da sva ta deca počnu da rade. Ono što je dobar i interesantan podatak, a meni je to bilo malo nestvarno, jeste da varioci u Srbiji, s obzirom na to da postoji njihov deficit, imaju startnu platu oko 500 evra i više. Startna plata. A nema ih dovoljno na tržištu.

Možda sada otvorimo i jednu novu temu, a to je pitanje kako smo klasifikovali decu kada se opredeljuju šta će u životu da budu. Sve je manje dece koja se opredeljuju da rade neke, mogu slobodno da kažem, fizički teške poslove. Ova dva posla, zanimanja koja sam nabrojao fizički jesu teška, bez obzira na to što je jedno i dobro plaćeno. To je jedna druga tema kojom treba da se bavimo, da motivišemo decu da se vrate upravo na te poslove gde se radom nešto zarađuje, da im pokažemo... A to je ovaj zakon, zato ga i hvalim, ovaj zakon je jedan od tih zakona koji će mladim ljudima da pokažu, i u najranijem školovanju, da pored toga što mogu da uče, da se školuju, mogu nešto i da zarade. Da im to možda bude jedan od motiva da ostanu u Srbiju, da ne idu dalje, iako ima situacija, toga smo svi svesni, da mladi ljudi u potrazi za prihodima odlaze iz ove zemlje. Znači, ovaj zakon je jedan dobar mehanizam koji se bori protiv toga.

Što se tiče ostalih zakona, neću puno pričati o njima, to su dopune zakona o predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju. U principu, krovni zakon o sistemu obrazovanja, koji smo skoro imali ovde kod nas u raspravi, jeste nešto što je uzrokovalo da se sve ove izmene i dopune urade.

Mogu da pohvalim ono što sam primetio, a to je da ste dosta pažnje posvetili inkluziji. To je jedna dobra stvar. Što se tiče sve tri dopune zakona o obrazovanju, PG Jedinstvene Srbije će, naravno, i za njih glasati.

Pred nama je danas jedan sporazum, Međunarodni sporazum između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Tim sporazumom se zadužujemo, ali zadužujemo se na jedan dobar način, pod vrlo povoljnim uslovima. Efekat tog sporazuma i zaduženja je preko 17.000 mesta u predškolskim ustanovama za decu. Još jedna stvar, možda nelogična: mi u Srbiji stalno pričamo o problemu bele kuge i borbi protiv bele kuge, a imamo situaciju da u velikim gradovima, čak i u nekim manjim mestima, roditelji imaju problem zato što ne postoje dovoljni kapaciteti koji mogu da prihvate tu decu. Ovo je poruka svima njima da niko ne sedi skrštenih ruku, da se na tu temu radi i da ovaj sistem od novih 17.000 mesta za tu decu otvara i neka nova radna mesta za realan sektor, upravo za te ljude iz prosvete. Naravno, i ovo ćemo podržati.

Što se tiče još dva zakona, to su zakoni o Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti i Konvenciji o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i o sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom. Naša zemlja nije tako velika i mi nemamo – mogu da kažem, na sreću – nuklearke, ali u okruženju ih ima i, prosto, ovo je usaglašavanje i više podržavanje tog okruženja i potpisivanje jednog ovakvog sporazuma.

U svakom slučaju, imate podršku Jedinственe Srbije za sve što je danas na dnevnom redu. Hvala vam.

PREDSIEDNIK: Hvala.

Reč ima ministar Šarčević.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Evo, samo da vas upoznam sa stvarima koje ste sami izneli u svom izlaganju. Mi smo nedavno posetili, cela delegacija Ministarstva prosvete, Vrnjačku Banju i srednjoškolski centar koji ste pomenuli, kao i fakultet. Mislimo da su oni sjajne ustanove, koje treba podržati i njihov razvoj povećati, naročito u delu zdravstvenog turizma, o kojem smo sa dekanom mnogo pričali.

Kada je u pitanju dualni model, uložilo se u školu koja daje dobre kadrove, sjajne kadrove, i to ćemo nastaviti. Upravo sam juče pomenuo u uvodnom delu da će modeli koji se sada kreiraju najviše biti posvećeni turizmu, ugostiteljstvu i građevinarstvu u sledećoj sezoni, jer to su nam grane koje su u ekspanziji.

Ono što ste dobro приметili jeste da broj instruktora treba da se uvećava, ali je plan da se to ostvari kada zakon počne u potpunosti da se primenjuje, u naredne dve godine, tako da će se ta priča desiti.

Kada je u pitanju struktura naše privrede, znamo da su većinska mala i srednja preduzeća. Na sastanku koji smo imali, tada premijer Vučić i ljudi iz Švajcarske Konfederacije, u Privrednoj komori Srbije, najavili smo da ćemo raditi model subvencija za mala i srednja preduzeća da bi mogla da preuzimaju kandidate koji njima trebaju, a i obostrano je dobro.

Kada je u pitanju studentska praksa, mi radimo model „Moja karijera, moj grad, moja praksa“, tako da imamo sada tu jednu novu liniju; to vodi baš kolega koga ste pomenuli. Tako da će i to biti uračunato kao novi sistem. Hvala.

PREDSIEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Sanda Rašković Ivić.

SANDA RAŠKOVIĆ IVIĆ: Hvala, gospođo predsednice Narodne skupštine.

Gospodine ministre, poštovani gosti iz Ministarstva, dame i gospodo narodni poslanici, pre nego što se osvrnem na same zakone moram da kažem da ovih dvanaest tačaka, odnosno sve ove tačke koje su stavljene zajedno, da je to

velika greška, zato što su svi ovi zakoni veoma važni i trebalo bi ostaviti vreme da o svakom od njih porazgovaramo.

No, kako vremena ima malo... Naravno, htela bih da kažem da to ne ide na vašu adresu, gospodine ministre, to ide na adresu onih koji organizuju rad u Narodnoj skupštini i rukovodstva Narodne skupštine. Koncentrisaću se u svom izlaganju na Predlog zakona o dualnom obrazovanju, pre svega zato što je za mene on najmanje prihvatljiv, pa moram da kažem čak i u potpunosti neprihvatljiv.

Za ove druge zakone mi smo amandmanski reagovali, oni bi i mogli da budu prihvatljivi, no zakon o dualnom obrazovanju ovako kako je formulisan svakako nije dobar. To nije, naravno, samo moj stav, to je stav vrlo ozbiljnih ljudi koji se bave obrazovanjem u Srbiji, kao što je profesor Ivan Ivić, kao što je profesorka Pešikan, kao što je predsednik, do juče, Nacionalnog saveta profesor Aleksandar Lipkovski. Oni smatraju da će ovakav zakon, koji ocenjuju katastrofalnim, citiram „upropastiti naše kvalitetno srednje stručno obrazovanje i svesti ga na loše majstorske škole u kojima, kako stoji u članu 30, 80% nastave se izvodi van učionice, u firmama, a drže ih priučeni majstori koji nemaju nikakvo pedagoško obrazovanje, niti odgovornost prema obrazovanju dece, a neće biti podvrgnuti nikakvoj ozbiljnoj prosvetno-pedagoškoj kontroli i inspekciji.“

Kod svakog zakona treba odgovoriti na pitanje koji od problema u srpskom obrazovanju bi rešilo uvođenje ovog dualnog sistema. Sam dualni sistem jako podseća, pogotovo nas malo starije, na školu učenika u privredi, tzv. industrijske škole, koje su trajale tri godine, koje je socijalistička Jugoslavija inaugurisala zbog toga da bi mogla brzo da reši zaposlenja u privredi koja je tada rasla i to da obavi u što kraćem vremenskom periodu. Svi znamo, takođe, da se iz tzv. ŠUP-a, te škole učenika u privredi, nije moglo ići dalje, na studije.

Mi danas uvodimo dualno obrazovanje, u trenutku kada cela Evropa pa i svet... U trenutku kada imamo rezultate Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine (koju je donela ova vlada 2012. godine), kao i Zbornik Srpske akademije nauka i umetnosti o obrazovanju kao razvojnom resursu Srbije, koji govore o tome da treba čak povećati, odnosno uvesti srednje obrazovanje, i to četvorogodišnje, sa maturom, i mogućnost da što više dece studira. Takođe, po toj strategiji, koju je inače inaugurisala Evropska komisija, pa posle i mi, stoji da 40% mladih do 35 godina treba da ima završen fakultet. Srbija se negde zadovoljila sa tom brojkom od 38%, i ja se sada pitam kako ćemo mi imati 38% fakultetski obrazovanih ljudi kada stavljam naglasak danas na dualno obrazovanje, odnosno trogodišnje škole, koje ipak ovu decu sprečavaju da studiraju dalje.

Vrlo često se pominje primer Nemačke, koja je uvela dualno obrazovanje, međutim, znamo da kod Nemačke postoje desetogodišnji planovi unapred, nemačka privreda je malo drugačija od naše privrede, a ako smo iskreni i realni, ako pogledamo realno ko ide u nemačke škole sa dualnim obrazovanjem, videćemo vrlo veliki procenat gastarbajterske dece. To je stvar Nemačke, da ona pravi kastu manuelnih radnika u svojoj državi od nekih koji su gastarbajteri, znači stranci. Ali to ne znači da mi u Srbiji treba da od vlastite dece pravimo kastu manuelnih radnika koji dalje ne mogu da se razvijaju, ne mogu dalje da rastu u nekakvom intelektualnom, odnosno obrazovnom smislu.

Takođe, osvrnula bih se malo i na inovacije. Evo, mi imamo, ova vlada ima i ministra za inovacije, a vi, gospodine ministre Šarčeviću, vodite Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja, koje uključuje inovacije. E sad, pored dva ministarstva, bezmalo, za inovacije, mi se sada vraćamo na ovo dualno obrazovanje, odnosno školu učenika u privredi! Da se osvrnem i na to da je i premijerka gospođa Brnabić u svom ekspozeu govorila jako mnogo o digitalizaciji Srbije. Pa o kakvoj digitalizaciji, koja je tehnološki korak napred, govorimo kada nam je glavni hit uvođenje, ponovo, škola učenika u privredi kroz dualno obrazovanje?

Takođe, želela bih da kažem, da me neko ne shvati pogrešno, ja poštujem sva zanimanja i poštujem jako majstorska zanimanja, međutim, majstorska zanimanja moraju da idu ruku pod ruku sa zakonom o zanatstvu, koji mi nemamo. Mi nemamo ni zanatsku komoru, mi nemamo ništa i nikoga što može ove mlade ljude koji će sutra završiti te zanatske škole da štiti, da im obezbeđuje sigurno zanimanje. Jer, recimo, šta će se dešavati ukoliko neko ko je poslodavac tim mladim ljudima, gde oni vrše 80% svoje nastave, kaže – meni se ovo više ne isplati, ja ću da zatvorim firmu? Gde će ta deca u jednom Trgovištu ili u jednom malom gradu u Srbiji naći nekog drugog da svoje školovanje nastave? To nije rešeno i mi smo u tom smislu reagovali amandmanski.

Dvadeset prvi vek će biti vek rasta stručnih, uslužnih i informaciono-komunikacionih tehnoloških poslova. Svi znamo da se u sektoru poljoprivrede i privrede predviđa dominacija robotike, kojom treba da rukovodi svakako vrlo obrazovan kadar. Šta ćemo mi raditi u tom slučaju? Onda ćemo mi imati samo radnike, niskokvalifikovane, a izgleda da će nam i inženjeri biti iz uvoza, da će nam biti iz uvoza, naravno, i svi vlasnici firmi kod kojih će ta deca da rade.

Takođe, kao neko ko je u temi, u visokom obrazovanju, ali imam i troje dece, imam unuke pa znam kako izgleda škola, rekla bih da je vrlo značajno da se uvedu i neki opšti predmeti i da i kod stručnih predmeta imamo takođe opšte predmete, kao što su matematika, fizika, hemija, pa čak i istorija, ili srpski jezik, ili strani jezik. Zašto je to važno? To je važno upravo zbog mobilnosti, odnosno zbog toga da ta deca nauče da uče, odnosno da mogu sutra da se dokvalifikuju,

prekvalifikuju i idu dalje. Znamo da je ta kadrovska mobilnost vrlo značajna, a ova deca će biti vezana za jednu firmu, za jedne mašine, za jedan poslovni ambijent i neće imati ove stručne predmete, neće ih imati u dovoljnom broju da bi im to dalo mogućnost da budu mobilnija.

Po Vigotskom, pored filogenetskog i ontogenetskog razvoja, obrazovanje predstavlja treću liniju razvoja, koju je društvo smislilo kao institucionalnu podršku razvoju mladih generacija. Mi smo to, nažalost, ovim zakonom o dualnom obrazovanju svojoj deci praktično onemogućili.

Htela bih još da dodam, što se tiče okretanja prioriteta obrazovne politike na dualno obrazovanje, da je to u koliziji sa demokratizacijom obrazovanja i konceptom kvalitetnog obrazovanja za sve. Dobro znamo da će u manjim sredinama, u manjim gradovima u Srbiji, u siromašnijim sredinama dualno obrazovanje biti jedino što ta deca mogu da dobiju. Tako ćemo imati sve veći jaz, gde će bogati biti još bogatiji, a siromašni će biti još siromašniji i praktično zakucani u situaciju da ne mogu dalje da napreduju i da se dalje razvijaju.

Na kraju bih rekla da se dualnim obrazovanjem na mala vrata otvara ta breša za dečji rad. Ovde stoji da će deca koja budu radila u firmama u toku svog školovanja dobijati 70% od minimalca. To znači da će oni dobijati nekih 13.000 dinara. Sada se ja pitam – koja je motivacija vlasnika firme da primi to dete dalje da bude radnik sa punom platom od 30.000 ili 35.000 dinara, koliko bi bilo potrebno da se preživi i da se čovek plati, kada ima mogućnost da svake tri godine zapošljava novi talas dece za male pare? Znači, meni se čini da se vraćamo na vremena Čarlsa Dikensa, na roman „Nikolas Niklbi“, i srce me boli. Srce me boli još i više, jer je Jaša Prodanović pre 110 godina bio jedan od prvih ministara, odnosno Srbija je tada bila perjanica u Evropi koja je ukinula dečji rad i uvela osmočasovno radno vreme. Samo da podsetim one koji ne znaju da je dečji rad ukinut u jednoj Portugaliji, koja je danas članica EU, tek 1974. godine, nakon Salazarove fašističke diktature, a mi sada na ovaj način uvodimo dečji rad!

Mislim da je ovo loš zakon, gospodine ministre. Ja sam generacija koja je klasično obrazovana, posle mene su krenule generacije tzv. „šugarice“. Stipe Šušter je ostao zapamćen, sa podsmehom, po tim „šugaricama“. Iako Stipe Šušter, pogotovo mi Srbi iz Hrvatske, dugujemo mnogo jer je bio čovek koji se suprotstavljao Tuđmanovom nakaznom fašistoidnom režimu i bio jedan od najvećih boraca i antifašista u Hrvatskoj, ostao je zapamćen po „šugarici“. Ne bih volela da vi, gospodine ministre, budete zapamćeni po „šarčevići“. Hvala.

PREDSJEDNIK: Reč ima ministar.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ja svakako pamtim „šugaricu“, bio sam profesor koji je predavao đacima u toj tzv. nakaradnoj školi. Ako ste izučili dobro, onda ćete videti da nema sličnosti u onome što mi radimo. To je najgori primer koji

postoji. Nama je uzor najbolji model kojim reformišemo obrazovanje, a to je *IB* model, pa izučite i njega. Znači, sa Šuvarom ni sličnosti. U „šugarici“ ste imali da u prvoj fazi svi uče i latinski, čak i oni koji će biti precizni mehaničari i kuvari. Do te mere je to urađeno, kao lopatom kad odsećete tamo gde ne treba, tako da o tome ne bih više pričao, verujte mi.

Moram da kažem da deca ne rade u dualnom obrazovanju, nego uče kroz rad. To je bitno drugačija kategorija. Takođe, 70% od minimalca nije 13.000, nego 17.500 ili 17.800.

Drugo, kad smo radili kategoriju zanatskih škola, ovo što vi kažete, dualna nije zanatska, zato što nije trogodišnja, nego je dualna i četvorogodišnja. Dualna je samo model da se istovremeno praksa radi u poznatom radnom okruženju, ako je moguće za poznatog poslodavca.

Čuli ste malopre da govorimo o dualnim modelima na visokom. Koliko znam, vi radite u jednoj ustanovi gde je dualno i te kako primenjivo i na visokom strukovnom nivou.

Kada je u pitanju škola učenika u privredi, to je takođe iz perioda socijalističke države. Tada je država bila jedini poslodavac i imala je zamisao da uzme iz fabrike najbolje majstore, da napravi radionice i da oni prenesu to znanje da bi ovi mogli da rade dalje.

Inače, moram da vam kažem, moje poreklo je radničko, socijalno i nemam ništa protiv sam sa sobom. Da nisam imao kredite i stipendije, verovatno ne bih bio na fakultetu. Ali nije to pitanje siromaštva i bogatstva, ni Trgovišta, ni Beograda – neko voli da uči, a neko ne voli da uči, neko voli da radi. Imamo mi i „vukovce“ devojčice u Kragujevcu koje su otišle na zavarivača, hoće da od mladosti budu samostalne. Znači, potpuno drugačija paradigma nego ovo što ste vi izložili sada ovde.

Inače, kad bih govorio o Strategiji, pogledajte šta piše na strani 104 iste strategije koju je profesor Ivić pisao, a to je – odnos direktnog uključivanja poslodavaca u razvoj i praćenje procesa učenja i rada. Znači, samo nije Strategija razrađivana. Kao ni po pitanju celodnevnog nastave niti kapaciteta države za tu priču, kao i nekorišćenja gimnazijskih kapaciteta kao osnovne škole za studije. Tako da se mi baš tim bavimo, ne bojte se da ćemo otići na stranputicu. Mi radimo nacionalni model dualnog obrazovanja uzimajući u obzir ne samo portugalski (bili smo i tamo), i kineski, i ono što rade, naročito, Švajcarci, Nemci i Austrijanci. Ali nismo u mogućnosti da njih pratimo, nemamo mi takvu privredu. Mi smo toga jako svesni.

Mi govorimo o malom broju ljudi, znate. Ne možemo svi biti doktori nauka i svi stvarati robote a da roboti za nas prave bojlere i menjaju lamele u kolima, ili da uvezemo, kao Dubai, Filipince i ne znam koga drugog pa da rade

za nas. Nismo još dotle došli. Kada dođemo dotle, lako ćemo doneti bolji zakon. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Izvolite.

SANDA RAŠKOVIĆ IVIĆ: Gospodine ministre, sve ste vi to lepo objasnili, ali niste me naročito uverili da mi ne stvaramo sada jednu kastu manuelaca koja neće moći dalje da se razvija. To radimo svojoj deci.

Ono što je činjenica, stoji da sada vidimo jedan trend velike centralizacije u svemu pa i u školstvu. S jedne strane imamo centralizaciju školstva, a s druge strane imamo ovu decu od koje, kako vi kažete, devojčice hoće da budu samostalni zavarivači jer hoće da budu samostalne. Meni se to čini kao jedna logička greška koja se zove *contradictio in adjecto*.

PREDSEDNIK: Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Dame i gospodo narodni poslanici, mi smo pre izvesnog vremena ovde raspravljali pod sličnim okolnostima o Zakonu o osnovama sistema obrazovanja. Skupštinska većina je i tad kao i sada donela odluku da se o većem broju, danas konkretno sedam, tačaka dnevnog reda raspravlja kao o jednoj tački dnevnog reda. Naravno, u obavezi smo, radi javnosti, da objasnimo zbog čega se to radi. Nije dobro što se to radi zato što se na taj način narodnim poslanicima uskraćuje vreme da ozbiljno raspravljaju o vladinim predlozima.

Da podsetimo, prošli put, recimo, nismo mogli uopšte da govorimo ni o jednom amandmanu na predlog zakona o osnovama sistema visokog obrazovanja, što je zaista velika šteta i za Vladu i za narodne poslanike i za skupštinsku većinu, bogami i za sve građane, zato što obrazovni zakoni na izvestan način dotiču apsolutno svakog građanina u Srbiji, svakog: decu, učenike, roditelje, nastavnike, vaspitače, bake, deke, tetke, ujake. Svi su jako zainteresovani da čuju raspravu i kakvi se to predlozi zakona ovde iznose i kakve zakone na kraju skupštinska većina izglasava.

Nije sporno da skupštinska većina sa 126 zelenih dugmića može da izglasa šta god hoće. Mogu da izglasaju da je Zemlja ravna ploča, ali se postavlja pitanje da li bi nakon takve odluke Zemlja postala ravna ploča. Ne bi, naravno.

Mislimo da prosto nije fer da na ovaj način raspravljamo o ovolikom broju predmeta. Opet ćemo doći u situaciju da nećemo moći razgovarati o nekim amandmanima i verovatno će bar jedan zakon ostati bez mogućnosti da raspravljamo o amandmanima koje su narodni poslanici predložili.

Evo, ja ću krenuti od Zakona o predškolskom obrazovanju i vaspitanju, tim redosledom. Izmene i dopune zakona su u pitanju, sve osim ovog dualnog

obrazovanja. Stav Srpske radikalne stranke je generalno da su izmene i dopune zakona nekako gubljenje vremena, da se nikada kroz izmene i dopune zakona ne postiže jedna normalna celina i da se nikada na taj način ne uradi ono što možda i Vlada želi. Uvek je bolje da se donese potpuno nov zakon. Jeste ovo, na izvestan način, usklađivanje sa zakonima koji su doneti, mada ima tu i nekih novih stvari. Zato bi svakako bilo bolje da imamo predlog potpuno novog zakona. Ali dobro, šta je tu je.

U ovom Predlogu zakona o izmenama i dopunama zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, pošto smo zaista uskraćeni za dovoljno vremena, skrenućemo pažnju samo na dve-tri bitne stvari. Čini mi se, ministre, da već ovim prvim članovima niste vodili dovoljno računa ni o članu 10. Ustava Republike Srbije, niti o članu 11. Zakona o upotrebi jezika i pisama. Vrlo je precizno, na osnovu Ustava, u tom zakonu predviđeno na koji način, pod kojim uslovima i gde mogu da se koriste jezici nacionalnih manjina. Ovo kako ste vi ovde predvideli nije baš u skladu sa zakonima. To moraju da određuju lokalne samouprave u zavisnosti od toga koliko ima ... Odnosno, 15% stanovnika na toj teritoriji treba da bude iz određene nacionalne manjine da bi lokalna samouprava donela odluku o upotrebi jezika nacionalne manjine. A po ovome što ste ovde napisali, otprilike, što je nemoguće, vi mislite da može u Lapovu da se otvori predškolska ustanova na mađarskom jeziku. Ne može, kao što ne može u Senti, na primer, da se otvori predškolska ustanova na bugarskom jeziku. Prosto, moramo voditi računa o nekim drugim zakonima koji nas obavezuju.

Takođe, mislimo da Zakon o zaštiti podataka o ličnosti nije poštovan, ali nadamo se da će biti vremena da po amandmanima razgovaramo jer smo podneli amandmane u tom smislu. Preterano je tražiti one podatke, bar što se predškolske dece tiče, matične brojeve i tako dalje. Znači, mnogo je zloupotreba i moramo voditi računa o tome da kroz donošenje zakona ne otvaramo mogućnosti zloupotreba nego da, gde god je moguće, sužavamo prostor za tako nešto.

Kada je u pitanju Zakon o osnovnom obrazovanju, odnosno Predlog zakona o osnovnom obrazovanju, tu smo takođe podneli određen broj amandmana. Imamo neke interesantne primedbe i mislimo da je dobro, pre svega radi javnosti, da se čuju.

Vi ovde predviđate, odnosno forsirate, što ne treba da bude karakteristično za zakon, neke posebne programe. Možete da kažete uopšteno da će se uvoditi posebni programi, ali da kroz zakon forsirate programe Montesori, Dekroli, Štajner i tako dalje, odnosno konkretno ova tri programa, to ne može tako da se radi. Kažete: „i slični“. A koji su to – i slični? Ili – i drugi? Ne možete. Zašto bi nama bili interesantni ti posebni programi koje su smislili neki Rudolf Štajner, Marija Montesori itd.?

Mislimo da to ne treba da bude deo ovog zakona, bar ne na taj način. Mi smo vam stavili amandmanom primedbu da to mora da bude uopšteno. Ako se uvode posebni programi, onda to treba da bude opšti stav, a ne ovi posebni koje vi sada namećete jer, kao, ovi programi kažu da je cilj da dete ume da upotrebi glavu, ruku i srce u različitim situacijama u životu itd.

Ovo je opet igranje sa nekakvim evropskim školama i školicama. Govorila sam vam i prošli put o tome kako to zapravo vredi inteligenciju i dece, i roditelja i nastavnika. Ne možemo mi da se ponašamo, još to kroz zakone da verifikujemo, kao da smo, ne daj bože, maloumni u odnosu na te koji nam dođu iz Evropske unije pa nam nešto pametuju, pričaju itd. Pametniji smo mi mnogo od njih.

Na kraju krajeva, obrazovanje i sistem obrazovanja po kojem ste se i vi, ministre, školovali, i gospođa Maja Gojković, ja i mnogi ovde očigledno, na osnovu onoga što smo mi postigli, pokazuje da je to bio dobar sistem obrazovanja. A ovo što se sad uvodi i što je uvedeno još od Gaše Kneževića pa dalje zapravo je samo sunovrat obrazovanja.

Vi znate ministre, nažalost, da osnovnu školu završavaju deca, a da sriču, ne umeju da čitaju. Za sve to su krivi loši zakoni. Nastavnici nemaju nikakvih prava u školi, nastavnik ne sme da se obrati učeniku i da mu kaže da mora nešto da nauči zato što, bože, njegova mama i njegov tata imaju para da daju neku donaciju školi; oni tamo dolaze, udaraju šakom o sto, ko sme da dirne njihovo nevaspitano dete i dete koje ne želi da uči.

Dakle, moramo vratiti dostojanstvo prosvetnim radnicima, a to ovi zakoni ne omogućavaju. Verujte, i skoro sam sigurna da se slažete, da to jeste osnovni problem. Ne znam kako je bilo u vašoj školi (govorim o vašoj privatnoj školi), vi ste to verovatno uspevali da na neki nivo podignete, ali, generalno, u školama u Srbiji stanje je katastrofalno. Da li je pre nekih petnaestak godina bilo zamislivo da učenik sme da udari nastavnika? Danas svaki nastavnik strahuje da će neko bahato dete da ga udari usred časa, jer se to zaista, nažalost, dešava. O vršnjačkom nasilju da ne pričamo, i u osnovnoj a pogotovo u srednjoj školi.

Ostale izmene u ovom zakonu su vam apsolutno kozmetičke i ništa suštinski ne znače. Zamislite koja je to velika izmena, ranije je pisalo „način života“, vi sada kažete „životni stil“. Šta to menja u suštini u sistemu osnovnog obrazovanja? Naravno, apsolutno ništa.

Kaznena politika vam je mnogo, mnogo loša i otvara mogućnosti za zloupotrebu. Ne može za isti prekršaj da se napravi raspon kazni od, ne znam, 25.000 do milion. Ne može. Ko je taj koji će da arbitrira pa će onoga da kazni sa 25.000 dinara, onoga sa milion? Ne može. To jednostavno nije moguće. Možda nije baš 25.000, ali, zaista, ogroman je raspon. Mi smo vam stavili amandman i bilo bi dobro da taj amandman prihvatite.

Još nešto, ministre, forsirati kažnjavanje ustanova enormno visokim kaznama je loše jer se na taj način ustanova dovodi u situaciju da ne može da funkcioniše, ionako nemaju para. Zašto bi svi u toj ustanovi, toj školi, tom vrtiću trpeli zato što imaju bahatog direktora, za kojeg vi predviđate kaznu samo 100.000 dinara?

Pa kazna za direktora mora biti takva da njega upozorava da mora biti odgovoran. Jer direktor je taj koji bira, i uz proviziju, ko će decu voditi na ekskurziju, koji određuje gde će koji nastavnik da radi, koji smanjuje ili povećava fond časova, koji vedri i oblači, koji bira koji će se udžbenici koristiti – takođe se to, nažalost, uglavnom radi uz proviziju. To je javna tajna i svi koji tu sedite to odlično znate, ali mi treba da vodimo računa da kroz ove zakone to svedemo na minimum.

Što se tiče srednjeg obrazovanja, ovde je takođe u pitanju usklađivanje sa onim zakonom i opet su samo kozmetičke promene. Opet ću navesti primer: stajalo je „nastavni program“ u nekom članu, sada je to „program nastave i učenja“. Dakle nema tu nekakvih bitnih promena. Da se donosio ceo zakon, kao što sam na početku rekla, pa da se usput i to promenilo, imalo bi smisla. Ovako, zaista nije bilo potrebe i ništa ne znači.

Predviđate u tom Zakonu o srednjem obrazovanju da škola treba da neguje partnerske odnose sa roditeljima. Pitam vas – kako? Kako i sa kojim roditeljima? Dobro znate kako se biraju roditelji u školskim odborima i na koji način oni zapravo upravljaju nastavnicima. Oni ugrožavaju nastavnike u njihovom poslu, u njihovom radu. Oni kažu – ej, ja sam okrečio školu, ti nemaš pravo... Nemojte da vrtite glavom, ministre. Verujte, mogu da vam navedem koliko hoćete primera, ali ne želim da ugrozim te nastavnike jer bi se otprilike moglo znati odakle imam te informacije. Eto, plašim se da to kažem da ne bi neki ljudi trpeli zbog takvih direktora, a vama mogu da kažem i reći ću vam, eto.

Broj učenika za upis ostavljate u nadležnost jedinici lokalne samouprave. Greška! Vi uzimate sve nadležnosti nastavnicima – tamo roditelji, ovamo lokalna samouprava. Za šta služe nastavnici? Da ih maltretiraju roditelji, da ih maltretiraju bahati učenici, da im direktori kažu ćuti, ćuti, ja imam vezu u vrhu partije itd.? Nemojte to da radite. To zaista nije dobro ni za nastavnike, a pogotovo nije dobro za decu koju oni školuju.

Nije dobro ni da lice sa 17 godina može da upiše srednju školu. Znae, razlika je između 15 i 17 godina, a pogotovo što je pretpostavka da dete sa 17 godina, maltene odrasla osoba, stariji maloletnik sa 17 godina, ako nije već upisao školu, verovatno je problematičnog karaktera. I vi ga sad... Niti će se on uklopiti u taj svoj razred, a svi drugi će imati, verovatno, problema sa njim, strah od njega itd. To takođe nije dobro.

I, jedna ozbiljna primedba. Predvideli ste da gimnazije imaju odeljenja za učenike sa izuzetnim sposobnostima. To treba da predvidite i za stručne škole. Pogotovo ako je tačno ovo što ste malopre pričali za dualno obrazovanje, onda treba da prihvatite ovaj naš amandman pa da to uvrstite.

Što se tiče zakona o dualnom obrazovanju, stav Srpske radikalne stranke je da ovaj zakon ne treba da se donosi. Ne treba generalno, a pogotovo ne u okolnostima u kojima se danas nalazi država Srbija, u ekonomskoj, privrednoj situaciji u kojoj se nalazi država Srbija.

Nemojte da zavaravate ni sebe ni javnost tvrdnjom koju ste juče izneli – da ova deca kroz dualno obrazovanje uče za poznatog poslodavca. Koji je to poznati poslodavac? Da nije možda „Jura“? Oni kod kojih stalno zaposleni radnici moraju da nose pelene? Vi ćete od njih tražiti ili će oni prihvatiti da prime učenike da uče kroz ovaj vaš program dualnog obrazovanja i da im plate? Kako da neće! Znaete šta će da rade? Uzeće tu decu da im rade najteže i najprljavije poslove, držaće ih mesec-dva i onda će da raskinu ugovor.

A vi ste, ničim izazvani, u zaključivanje ugovora uveli Privrednu komoru. Ovaj ugovor koji ste predvideli u zakonu apsolutno je na strani poslodavca. Način raskidanja od strane poslodavca – samo će reći nemoj više sutra da dolaziš, radio si, čistio si pogon dva meseca. Oni, ministre, ne plaćaju redovno ni ljude koji su redovno zaposleni kod njih, a kamoli da će da plaćaju učenike.

Još veći problem, mi ne smemo dozvoliti kroz ovaj vid dualnog obrazovanja, pogotovo ovo što vi najavljujete u medijima, juče i danas ovde, da to liči za mlade ljude, za ovu decu koja će upisati srednju školu, super, jedva čekaju, dobiće neki svoj dinar. Nemojte da zbog ovoga, zbog siromaštva, zbog bede, zbog nezaposlenih roditelja, zbog pola miliona ljudi u Srbiji koji rade za zagantovani lični dohodak, za minimalac... Ovo će biti mamac za decu iz takvih porodica, da bi se rešile bede, da uče za najjednostavnije poslove, faktički, da uče da budu fizički radnici, a među njima verovatno ima mnogo dece koja bi bila odlični lekari, programeri, pravnici, ekonomisti itd. Ovo je jedna velika prevara koju nikako ne biste smeli da... skupštinska većina ne bi smela nikako da usvoji.

Moramo imati u vidu strašne statističke podatke, ministre, da je u Srbiji svaki peti građanin stariji od 15 godina bez osnovne škole. A mi ih sada teramo kroz ovo dualno obrazovanje da budu jedva sa osnovnom školom. Šta će naučiti sa 20% vremena provedenog u školi kroz to dualno obrazovanje? Neće naučiti ništa. I neće imati posla, to ta deca treba da znaju. Neće imati posla. Ove firme koje dovode svoje, otvaraju svoje pogone, ovo što Vučić svaki dan otvara po Srbiji, oni odu čim potroše pare koje im država da, oni napuštaju. Dobijaju otkaze i oni koji su zaposleni, a kamoli da će primati neke nove ljude.

Vi na ovaj način pokušavate nepripremljeno da uništite buduće generacije naših mladih ljudi. Kažete da ovo nema veze sa „šugaricama“. Ma nema veze sa „šugaricama“, ali „šugarice“ su bile eksperiment – i ovo je eksperiment. „Šugarice“ su neuspeli eksperiment – i ovo će biti neuspeli eksperiment. O tome zaista mora jasno i glasno da se progovori.

U Srbiji 6,5% ljudi ima fakultetsku diplomu. U ovim diplomama su i one koje se kupuju na kioscima za brzu hranu. Znaete da je to sad u Srbiji – da se kupi diploma, ništa jednostavnije. Pa onda neko ima diplomu, ne zna tačno ni šta mu piše, kakvo zvanje ima i gde je to eventualno završio. Dakle, i pod tim uslovima svega je 6% fakultetskih diploma u Srbiji.

Ministre, moramo da stvaramo uslove da se deca, da se mladi ljudi u Srbiji školuju. Ne smemo da budemo formalno obrazovani, a u suštini neobrazovani, da bi ovi iz EU mogli da manipulišu budućim generacijama. Zato vam naređuju i nalažu da donosite ovakve zakone. Njima trebaju takvi koji, kao, imaju diplomu, ne znaju tačno kakvu... Ali onda ga tamo neko vrlo lako izmanipuliše, kaže – ej, ti si školovan čovek, ti možeš to i to. Pa će on da uradi najgori mogući posao.

Povucite ovaj zakon, ministre, zbog vas, zbog vaše karijere, zbog građana Srbije, zbog dece koja moraju da se školuju za ozbiljne stručnjake a ne za fizičke radnike. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ne mogu da povučem, poštovana poslanice, jer niste u pravu.

Fizička i prosta radna snaga je završetak osnovne škole, i kurs, i neformalno obrazovanje. Ovde govorimo o trogodišnjim i četvorogodišnjim modelima, uz rad i školu istovremeno. Proces se dešavaju u školi, u prvom razredu samo jedan dan na praksi; kako je učenik stariji, broj časova se povećava. Kada govorimo o 20% i 80%, to je samo odnos stručnih predmeta, a ne opšteobrazovnih, tako da ta formula drugačije izgleda.

Da li je to privreda kakvu mi očekujemo i želimo? Pa nije u ovom trenutku, sigurno. Mi ne govorimo ovde o 80% učenika u srednjem stručnom obrazovanju, nego o jednom minimalnom procentu, oko 10%, koliko tek treba da dostignemo.

Sa 6,5% visokoobrazovanih zaista nismo tamo gde još treba da stizemo, ali je činjenica da podela rada u svakoj zemlji, pa i u Srbiji, ima razne nivoe obrazovanja i razne nivoe kvalifikacija, to je vama poznato.

Da li će samo siromašni ovo birati? Pa, neće. Za siromašne postoje dobre stipendije, postoje dobri smeštaji u domu itd.

Kada je u pitanju uloga posebnosti gimnazija, postoji posebnost i u srednjim stručnim školama. Takođe, informatički smerovi u elektrotehničkim školama imaju taj atribut. Tako da je to rešeno i rešavaće se dalje.

Odnos sa roditeljima treba da se izgrađuje. Zato su i zamišljeni ovi opštinski saveti. Njihova uloga ne sme da bude dominantna, a ne sme da bude potcenjena.

Što se tiče pomodarstva, ja sam najmanje pomodar, ali nisam ni toliko „operisan“ da ne gledam da li je neko nešto bolje smislio od nas. Kada uzmete neki model ili metod koji je dobar, ali samo kao metod a ne kao ceo program, onda oplemenite nešto svoje. Ima i da neko uzima od nas: juče je, recimo, bio ministar Republike Srpske, oni žele da dođem u Banjaluku da im pomognem oko raznih modela koje smo mi ovde radili, od reformisane gimnazije nadalje, što ćemo sa velikim zadovoljstvom uraditi.

Kada je u pitanju zaštita podataka dece, setite se zakona koji smo nedavno usvajali, prelazi se na jedinstveni obrazovani broj (JOB), kojim će u potpunosti biti zaštićeni podaci kroz školovanje dece, od predškolskog do studija.

Posebni programi su samo modeli kojim škola može da pomogne, oplemeni sebe, metodi. Recimo, Montessori se primenjuje u mnogim školama jer postoji udruženje gde se vaspitači, učitelji obučavaju da neku od metoda učenja kroz neke procese igre usvoje, što je vrlo primamljivo. Da li je izmislila Italijanka ili Srпкиnja, bilo ko drugi, za celu priču nije bitno.

Sve što smo mi radili, radili smo zahvaljujući domaćim ekspertima, domaćoj pameti. Dosad je u obrazovanju Srbije, koliko sam saznao, od Evropske unije ušlo 75 miliona evra. Voleo bih da mi neko pokaže gde. Mi smo celu ovu godinu radili samo sa budžetskim sredstvima i uz pomoć kompanija koje su ovde, na našem području, za sve što smo dodatno hteli da inoviramo ili pospešimo, i sa stručnjacima koje poštujemo, a to su naši ljudi, dokazani na našim ustanovama, tako da tu nemojte imati dilemu, mislimo isto.

Upotreba jezika regulisana je sistemskim zakonom i to je nešto što smo u krovnom zakonu uradili.

Izvinjavam se što onda kada smo usvajali ona dva zakona nismo mogli objedinjeno da radimo sve, ali to je preglomazno. I sad je glomazno, slažem se s vama. Tako da ova tri zakona, o predškolskom, osnovnom i srednjem, jesu usaglašavanje sa sistemskim zakonom. Nužno je da se to uradi, jer tek onda idu podzakonski akti. Sva ona pitanja koja nisu regulisana ni ovde moraju se regulisati sa oko dvesta pravilnika, od normativa, sprema, opremljenosti škola, površine i svih drugih uslova, pa nadalje. Možemo voditi diskusiju o čemu god, ali mnoge stvari koje ste rekli uvažavam. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Gospodine Orliću, želite repliku na izlaganje kolegice Radete. Pominjanje imena predsednika stranke, da li je tako?

Izvolite.

VLADIMIR ORLIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući.

Dakle, upravo zbog pominjanja predsednika stranke u rečenici koja je, čini mi se, trebalo da uključi neko pitanje investicija, subvencija, pa je pomenuto i koliko je otvoreno radnih mesta, novih radnih mesta kroz programe subvencija i koliko je to trajni rezultat. Čini mi se da je ovde rečeno da su te kompanije došle da bi novac dobijen kroz subvencije države iskoristile i kako ga iskoriste, tako odlaze. Ako smo se razumeli šta je rečeno, da se razumemo i zašto to nije istina.

Pre svega, drago mi je što niko u Srbiji nema dilemu na temu kako se prema tom pitanju i u toj problematici odnosio, odnosno snalazio bivši režim; da više ni za koga tajna nije da je na stotine hiljada radnih mesta za njihovog vakta tu izgubljeno. Izgubljeno nestručnošću, neznanjem, bahatim odnosom prema sudbini čoveka. O tome ćemo danas sigurno raspravljati ovde, jer su sigurno veoma zabrinuti za ono što se dešava danas, a ne osvrću se na ono što su činili sami. Drago mi je što to nikome nije pitanje, što je to jasno svima.

Šta se dešava danas? Ako postavljamo pitanje nad 140.000 novih radnih mesta, ostvarenih i zarađenih u Srbiji u protekle tri godine; ako govorimo o oko 60 novih proizvodnih pogona i fabrika, za koje je lično zaslužan predsednik države Aleksandar Vučić, koliko je trajno i koliko to zemlji znači – da se ne govori napamet, nego da se pročita. Evo, 27. 7. tekuće godine objavljeno je jedno istraživanje, koje je radila Svetska banka za potrebe našeg Ministarstva privrede. To istraživanje kaže sledeće: „Analizom poslovanja tih kompanija koje su dobile subvencije došli smo do zaključka da ukupan iznos očekivanih javnih prihoda iznosi 511, 8 miliona evra i 4,08 puta je veći od odobrenih sredstava za projekte u posmatranom periodu.“ Toliko na temu koliko znači.

(Predsedavajući: Zahvaljujem, kolega Orliću.)

Još jedna rečenica i ovim završavam, gospodine predsedavajući.

„Očekivano vreme za povrat podsticaja kroz javne prihode je 14 meseci.“ Pa neka kažu sami građani Srbije da li su te firme ugašene posle 14 meseci. Sve je jasno.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta, pravo na repliku.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Replika ministru, neću replicirati kolegi zato što ova pitanja postavljati onome ko je nadležan za to da odgovori, to su predsednik Vlade, ministri itd.

Ministre Šarčeviću, prilično smo se mi razumeli na ovu temu, ali vi imate drugi koncept. To je naravno odluka, ne verujem vaša lično, verovatno odluka

Vlade Republike Srbije. Ponavljamo, loš vam je koncept, bar kad je u pitanju dualno obrazovanje.

Kada o tome govorite, a malopre ste iznosili određene podatke, trebalo bi da imate na umu da smo, nažalost, prvi u Evropi po broju funkcionalno nepismenih. Prvi u Evropi! Pedeset posto odraslih ljudi je funkcionalno nepismeno. Šta mislite, da li će biti funkcionalno pismena deca koja će se kroz dualno obrazovanje školovati? Neće. Sve će to izaći kao funkcionalno nepismeno. U tom smislu vam govorimo – nemojte i dalje da nas spuštate ispod nivoa savremenih evropskih zemalja. Pametni smo ljudi, inteligentni smo, stvarajte uslove da se deca školuju. Nemojte...

Ovo dualno obrazovanje, verujte, nije nikakvo školovanje. Pa na kursovima se završavaju razni zanati u narodnim univerzitetima i postaju odlični majstori. Ništa mi nemamo protiv toga, ko želi to da radi, časni su to poslovi, ali ovaj mamac koji ste kroz ovaj zakon bacili odvešće decu iz siromašnih porodica da idu da se školuju tamo gde se zapravo neće školovati.

Što se tiče ovog što ste rekli, da vas zovu da pomognete Republici Srpskoj, pomozite Republici Srpskoj svi, na svaki način, u tome imate našu podršku. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.

NATAŠA Sp. JOVANOVIĆ: Javljam se po članu 27. i po članu 107. jer smo dužni da štitimo dostojanstvo Narodne skupštine, a i vi, gospodine Milićeviću, ako ste dovoljno upućeni u određene probleme u gradovima u Srbiji. A ako niste, evo, ja ću vam pomoći, da znate za ubuduće.

Naime, kolega Orlić, koji se javio na repliku kolegici Radeti, morao bi da zna, a vi da ga upozorite kada govori, da nije sve tako šareno i bajno kao što želi da predstavi. U Kragujevcu, u kojem je „Fijat“ prvobitno ...

(Predsedavajući: Koleginice Jovanović, nemojte, molim vas ...)

Dozvolite da završim, važno je za vas da naučite nešto kao predsedavajući.

PRESEDAVAJUĆI: Koleginice Jovanović, dozvoliću vam da se javite i da ukažete na povredu Poslovnika, ali vas molim da to ne koristite u komunikaciji sa kolegom Orlićem, odnosno da ne zloupotrebljavate i ne replicirate kolegi Orliću. Molim vas, ukažite meni šta je osnov i recite mi u čemu sam povredio Poslovnik. Izvolite.

NATAŠA Sp. JOVANOVIĆ: Ne morate na svaku reakciju iz vladajuće partije da reagujete. Vi ste dovoljno samostalan čovek i imate iskustva u predsedavanju. Vama se obraćam i zato vam kažem, da biste znali. Svaki put kada narodni poslanici iznose neistinu, a dužni su da govore, vi ste dužni da ih upozorite.

„Fijat“ je imao 3.200 zaposlenih, sada ima 900 manje. Gospodin ministar mora da zna da nijedno dete po ovom zakonu o dualnom obrazovanju, to vam garantujem, gospodine ministre, dinar neće dobiti od italijanske fabrike u Kragujevcu, jer oni iz budžeta uzimaju 12.000.000 svakog meseca za obuku radnika, ne plaćaju porez na zarade i ne plaćaju ništa državi Srbiji. Dakle, mi ćemo te poslodavce...

(Predsedavajući: Koleginice Jovanović...)

To je govorila gospođa Radeta veoma precizno i smisleno, da bi se neko javio da pametuje i da priča nešto o čemu veze nema.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, koleginice Jovanović. Maločas sam po tom osnovu dozvolio kolegici Radeti da replicira i dobila je dodatno dva minuta da obrazloži ministru. Mislim da nema potrebe, zaista, da kroz ukazivanje na povredu Poslovnika ulazite u dijalog i replicirate ministru. Imate sasvim dovoljno vremena poslaničke grupe i rasprava je tek počela.

Da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika? (Ne.) Zahvaljujem vam.

Reč ima narodni poslanik Boško Obradović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani građani Srbije, opljačkani i ojađeni pod vlašću Srpske napredne stranke i Socijalističke partije Srbije, meni je izuzetno drago da vodim polemiku sa ministrom Šarčevićem, jednim od retkih ministara u aktuelnoj vladi koji je izneo i poneku dobru ideju za vreme svog mandata. Kada ga kritikujem, i to veoma oštro, on odlično zna da sam uvek bio prvi da podržim dobre stvari koje je rekao ili uradio, od uvođenja đачkih uniformi do nekih drugih tema, tako da je ovo jedna otvorena polemika između njega i mene i mislim da je to korisno za opšte dobro. Tako ću i nastupiti, reći ću šta je dobro i šta je loše. Mislim da je to jedini pravi pristup koji treba da ima neko ko predstavlja opoziciju u Srbiji u ovom trenutku.

Gospodine ministre, ono što je osnovni problem sa čitavim ovim setom prosvetnih zakona... A vi ste i tu pokazali da ste brži, jači, bolji, spretniji od ostalih ministara kojima trebaju godine da donesu bilo kakav sistemski zakon u ovaj Dom Narodne skupštine Republike Srbije. Vi ste barem iskoračili i rekli – evo, ja mislim to i ovo je moj set zakona, a da li je dobar ili loš, to ćemo da vidimo. Ja vam u tom smislu zaista čestitam jer, za razliku od drugih ministara u Vladi Republike Srbije, koji su godinama ministri a nikada nisu doneli nijedan sistemski zakon u svojoj oblasti, vi ste to uradili za godinu dana svoga rada.

Međutim, ono što je ovde problem jeste što niste smeli, umeli ili mogli, iz bilo kog razloga, da se suočite sa pravim prosvetnim problemima. Vi ste praktično izbegli prave probleme da biste se bavili drugim problemima, odnosno bavite se drugim problemima da biste izbegli prave probleme. Naravno, osnovni problem s kojim se suočava država Srbija jeste bela kuga i demografsko

nestajanje srpskog naroda. Drugi najveći problem jeste odlazak mladih visokoobrazovanih i visokokvalifikovanih ljudi u inostranstvo. Meni je inače bila genijalna nedavna izjava ministarke bez portfelja Slavice Đukić Dejanović da je ona dolaskom na to mesto prvi put saznala da mi imamo problem demografske katastrofe, što samo govori o kadrovima koji su nam danas ministri, koji se prihvataju određenih ministarskih zaduženja o kojima ništa ne znaju. Zato skrećem pažnju da mi najpre treba da rešimo taj problem pa onda da se bavimo bilo kojim drugim problemom.

U sferi ovih zakona o kojima vi ovde govorite imamo i niz drugih izuzetnih problema koje vi niste ni pomenuli. Primera radi, u predškolskom obrazovanju imamo problem sa grupama dece u vrtićima koje su prekobrojne, sa veoma teškim uslovima rada i malim platama vaspitačica u vrtićima. Naravno, ogroman broj je sa nedovoljnim brojem mesta u vrtićima, u predškolskom obrazovanju. To su pravi problemi, posebno u Beogradu, Novom Sadu, velikim gradovima, koji nisu još uvek rešeni.

Jedan od najvećih problema srpske prosvete svakako je i visina zarade koju imaju prosvetni radnici u Srbiji kao najobrazovaniji sloj stanovništva u Srbiji koji, nažalost, još uvek ima plate ispod prosečne plate u Srbiji, što je skandal nad skandalima i samo govori o odnosu ove države, odnosno vlasti prema prosveti u Srbiji.

Dve stvari svakako niste smeli da dodirnete, a to su kupljene diplome i doktorski i drugi radovi koji su plagijati, zato što imate kolege u Vladi Republike Srbije koje su uradile plagijate svojih doktorskih radova. Naravno da niste smeli da dodirnete ovo osinje gnezdo istine o kupljenim diplomama u vrhu Srpske napredne stranke.

Takođe niste smeli da se dotaknete teme partijskog zapošljavanja, pa i u prosveti, i nametanja homoseksualizma, rodne ravnopravnosti i seksualne orijentacije kao nečega bitnog, o čemu nema uopšte ni pomena u Ustavu države Srbije.

Naravno, i tu imate problem u Vladi, ne možete govoriti protiv nečega što je osnovna orijentacija Vlade Republike Srbije Aleksandra Vučića, a to je promocija homoseksualizma. Ono što je izuzetno važno jeste da donesemo jedan zakon koji bi zabranio promociju homoseksualizma maloletnim licima u Srbiji, ali sam siguran da vi to ne smete nikada inicirati. Prosto, vi ste jedna gej-frendli Vlada i nije realno da vi sprečite ono što zapravo treba sprečiti, a to je upravo promocija ...

PRESEDAVAJUĆI: Gospodine Obradoviću, molim vas da kroz vašu diskusiju vodite računa o dostojanstvu Narodne skupštine i da poštujete predstavnika predlagača, u konkretnom slučaju gospodina Šarčevića. Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Razumem da se stidite što ste gej-frendli Vlada, ali vi jeste takva vlada i ja ne vidim ... (Isključen mikrofoni.)

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Obradoviću, da li želite da govorite o setu zakonskih predloga koji su na dnevnom redu? Sugerišem vam još jednom da vodite računa o dostojanstvu i ugledu Narodne skupštine Republike Srbije. Da li možete da ispoštujete taj minimum kulture i tolerancije?

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Meni je drago da građani Srbije mogu da vide o čemu ne sme da se govori u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Gospodine ministre, ono što je zapravo osnovni problem sa zakonom o dualnom obrazovanju jeste snižavanje nivoa opšteg obrazovanja i pismenosti naših đaka. Ne bih voleo da krenete putem zapadnog obrazovanja, koje je uništilo državno obrazovanje, svelo ga na nivo krajnje nepismenosti osnovnog obrazovanja u državnim školama, da bi profitirale privatne škole i da bi privatne škole bile škole za elite, a u državnim školama se školovala samo sirotinja i oni koji treba da budu buduća jeftina radna snaga u neoliberalizmu i kapitalizmu.

Mislim da vi ovim zakonskim rešenjima i te kako radite na snižavanju opšte pismenosti, obrazovnog nivoa društva znanja i obrazovanosti nacije koja je predviđena Strategijom o obrazovanju. Praktično, vi odustajete od Strategije o obrazovanju i ulazite u jednu potpuno drugu sferu time što, primera radi, u srednjem stručnom obrazovanju dajete maksimum 30% opšteobrazovnih predmeta u trogodišnjem srednjem stručnom obrazovanju, a maksimum 40% opšteobrazovnih predmeta u četvorogodišnjem srednjem stručnom obrazovanju. Dakle, manje od polovine obrazovanja naše dece biće posvećeno opšteobrazovnim predmetima, što jasno govori da imate tendenciju da ona budu manje obrazovana, odnosno da budu više prilagođena tržištu jeftine radne snage kod stranog gazde.

Mislim da je takođe veoma sporno ovih 80% stručne nastave koja će se odvijati van škole. Šta će raditi škola ako će 80% stručne nastave da se odvijati van škole?

Isto tako, sporna je uloga Privredne komore, koja preuzima ulogu Ministarstva i počinje, praktično, da se bavi pedagoškim i prosvetnim radom, što je nezamislivo i nelogično, kao i uloga tog inspektora koga ste predvideli.

Jedno veliko i važno pitanje – na čiji teret će ići ovo obrazovanje i ova stručna nastava kod poslodavca? Da li na teret poslodavca ili na teret države? I jedni i drugi su u problemu da budu dodatno opterećeni.

Ono što ste svakako mogli da primetite jeste da Srpski pokret Dveri, odnosno naša poslanička grupa nije podnela amandmane tipa „briše se“ ili tome slično kada je u pitanju zakon o dualnom obrazovanju, zato što mi nismo u

načelu protiv tog zakona. Mi smo protiv načina kako vi sprovodite taj zakon i nizom amandmana smo ukazali na sve što je tu problematično.

Da, treba spojiti školu sa privredom. Da, treba prilagođavati obrazovne procese tržištu rada. Da, treba imati što više stručne prakse kako bi se mladi ljudi osposobljavali da što pre dođu do zapošljavanja. Sve je to u redu, problem je samo kako ćete vi to ovim zakonom da sprovedete.

Gde vam je, gospodine ministre, domaća privreda? Gde su vam domaći naučni instituti koji su ugašeni u nekom prethodnom periodu i uništeni na svaki način da bi strane kompanije, strana roba i strane tehnološke inovacije mogle da preplave naše tržište, a da mi ne budemo konkurentni ni u jednoj oblasti domaće privrede, intelektualnog razvoja? Dakle, ne možete primeniti dualno obrazovanje u domaćoj privredi, već jedino kod stranog gazde, odnosno kod stranih kompanija koje vaša vlada favorizuje u Srbiji dajući im novac iz budžeta, strancima koji dolaze, za svako novootvoreno radno mesto.

Uvek sam postavljao veoma jednostavno pitanje – zašto te naše pare iz budžeta ne date našim, domaćim privrednicima pa da onda oni imaju neku vrstu obaveze da uđu u sistem dualnog obrazovanja, da i oni nešto vrate svojoj državi, da ovaj instruktor koji će se baviti ovim detetom u školi bude motivisan da se njime bavi, a ne da mu potpisuje da je nešto završio a da ga nije ni video. Da biste tražili nešto od domaćeg preduzetnika, morate nešto i da mu date. Šta ste mu dali od kad je Aleksandar Vučić došao na vlast? Ja ću da vam kažem: dali ste milijarde evra iz našeg budžeta stranim kompanijama koje su došle u Srbiju, a mrvice ili gotovo ništa domaćoj privredi i poljoprivredi, koja zapravo treba da bude temelj ovoga društva.

Ovom državom vladaju strane banke. Uništili ste kompletno domaće bankarstvo, koje nema nikakvu podršku ove države. U takvom ambijentu ne može da vam uspe dualno obrazovanje. U takvom ambijentu, gospodine ministre, dualno obrazovanje je obrazovanje za jeftinu radnu snagu vaših stranih prijatelja iz multinacionalnih kompanija koje ovde dolaze sa najnižim radnim mestima, za koje vi zapravo počinjete da školujete jeftinu radnu snagu.

Znači, vaša ideja dualnog obrazovanja jeste da Srbi budu roblje kod stranog gazde, odnosno da se čitava Srbija pretvori u zemlju u kojoj ćemo svi raditi kao jeftina radna snaga kod vaših prijatelja Arapa, Nemaca i drugih, kojima poklanjate ne samo pare iz našeg budžeta nego i naše poljoprivredno zemljište, besplatnu infrastrukturu, oslobođenje od plaćanja poreza. I, što je posebno važno, ne naplaćujete im porez na ekstraprofit koji iznose iz ove države. Čak lažno prikazuju svoje poslovanje sa gubitkom i iznose pare u inostranstvo, a ova država to dozvoljava zato što ne smete da se suprotstavite vašim prijateljima, stranim gazdama. To je problem sa vašim konceptom dualnog obrazovanja. Zato ne možemo da ga podržimo u ovim pojedinostima.

U načelu možemo da se složimo sa tim da imamo što više stručne prakse, ali to se, gospodine ministre, radi na jedan drugi način. To se radi putem zakona o zanatstvu, koji ova vlada već šest godina ne može da donese. Jedina smo država u Evropi koja nema zakon o zanatstvu, koja nije rešila problem zanatskih udruženja, koja nije rešila problem zanatske komore. Preko toga se rešava dualno obrazovanje, gospodine ministre, a vi to niste predvideli, niti imate u vidu zato što ovde favorizujete Privrednu komoru, koja je stranačka organizacija SNS-a, koja je inače služila svim vlastima pa tako služi i vašoj vlasti. Preko Privredne komore ćete imati kontrolu ovoga sistema umesto da to date onima koji su zapravo najbliži sistemu dualnog obrazovanja, i vama je to jasno, to su zanatlje, zanatska udruženja, zanatske komore; to je zakon o zanatstvu, koji niste doneli jer ste jedna nesposobna vlast.

Ono što je, gospodine ministre, dodatni problem sa dualnim obrazovanjem jeste kako ćete ga sprovesti u malim sredinama. Kako ćete u onim uništenim lokalnim samoupravama koje nemaju nikakve firme, nikakve fabrike, nikakva industrijska postrojenja, praktično nikakvu privredu, organizovati dualno obrazovanje? To je ono o čemu vam govorim: prvo treba demografski obnoviti Srbiju, da uopšte imamo đaka; onda treba obnoviti domaću privredu i poljoprivredu, da imamo radnih mesta i domaće proizvodnje; pa tek onda obnoviti zanatstvo i uvesti dualno obrazovanje, koje bi onda tek imalo smisla. Ovako, vi samo školujete decu za jeftinu radnu snagu kod stranog gazde.

Na kraju, još dve stvari koje su meni bile vrlo karakteristične i dužan sam da o tome kažem koju reč. Prva se tiče onoga što ste vi juče pomenuli, da ćete usklađivati zdravstveni sistem sa osnovnom školom i obavezama koje škola treba da ima prema tome – pomenuli ste vakcinaciju, što je meni bilo vrlo karakteristično. Moram da vas obavestim, gospodine ministre, u ime ogromnog broja roditelja u Srbiji, da smo mi veoma, veoma skeptični prema sistemu vakcinacije u Srbiji iz veoma jednostavnog razloga. Nema nijednog normalnog roditelja u Srbiji koji ne bi želeo da vakciniše svoje dete protiv zaraznih bolesti, takvog nema. Šta je problem? Problem je što roditelji u Srbiji nemaju poverenje prema vakcinama koje dolaze iz inostranstva i koje ovde ne prolaze nikakvu kontrolu referentnih laboratorija, što nemamo domaće vakcine i što ne možemo biti sigurni u kvalitet vakcina koje se uvoze iz inostranstva.

Dakle, morate da razumete nepoverenje i sumnju roditelja u Srbiji prema vakcinaciji, ne zato što su roditelji protiv zdravlja svoje dece nego zato što su... (Isključen mikrofoni.)

PREDSEDAVAJUĆI: Oprostite, kolega, nije do mene. Prijavite se ponovo.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Gospodine predsedavajući, razumem da se meni čudesno isključuje mikrofon kada kritikujem Vladu, ali hajde da razumemo da je ovo stvarno bila greška.

PRESEDAVAJUĆI: Stvarno nije bilo namerno.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Nadamo se da je tako, da je slučajna greška.

Gospodine ministre, nadam se da ćete razumeti ovo o čemu sam govorio u ime ogromnog broja roditelja u Srbiji koji su zaista s pravom zabrinuti kakva je ispravnost vakcina u Srbiji, koje su to nove vakcine koje se uvode, o kojima veoma malo znamo i kako da se vratimo na proizvodnju domaće vakcine, jer ne zaboravite kakav je odziv za vakcinaciju bio kada smo imali domaću vakcinu. Naravno da smo svi za vakcinaciju naše dece protiv zaraznih bolesti, ali domaćom vakcinom, za koju pouzdano znamo kakav je njen kvalitet i da li je ispravna.

Na kraju, jedna veoma važna stvar. Moram da vas obavestim, gospodine ministre, kao profesor srpske književnosti i jezika, da bošnjački jezik ne postoji, uostalom, kao što ne postoji ni crnogorski, ni hrvatski, ali to je jedna druga tema; sve su to varijante srpskog jezika. Molim vas da uzmete u obzir situaciju koja se upravo dešava u Raškoj oblasti i da nikada tu oblast ne nazivate Sandžakom jer je to okupacioni termin iz vremena turske vlasti; u pitanju je Raška oblast i Raški upravni okrug države Srbije, kako nalaže naša teritorijalna organizacija države.

Da vas obavestim, veliki problem imaju i nastavnici i deca u Novom Pazaru, Sjenici i Tutinu zato što su nastavnici srpske nacionalnosti obavezni da predaju na izmišljenom bošnjačkom jeziku, kao što su i deca srpske nacionalnosti obavezna da prisustvuju predavanjima na izmišljenom bošnjačkom ili bosanskom jeziku. Meni je svejedno kako ga zovu, on ne postoji, to je samo varijanta srpskog jezika i to znaju svi lingvisti sveta, to je osnovna istina nauke o jeziku. Samo političari, koji su dozvolili da jedan izmišljeni jezik postoji u obrazovnom i prosvetnom sistemu Srbije, mogu sebi da dozvole, rekao bih, takvu naučnu glupost da izmišljaju jezik koji ne postoji.

U tom smislu, molim vas da u ovoj priči o maternjim jezicima ili jezicima nacionalnih manjina zaista uzmete u obzir lingvističke činjenice, a ne samo političke činjenice – kada neko želi da izmišlja jezik za svoje izmišljene nacije i izmišljene države. Molim vas da se tu držimo osnovnih lingvističkih i naučnih činjenica o jeziku. Naravno da svaki od tih izmišljenih jezika ima neke svoje posebnosti, ali samo kao varijanta srpskoga jezika.

Mislim da sam bio veoma otvoren da kažem šta je dobro i šta je možda dobra zamisao, ali praksa ostvarenja onoga što vi radite je veoma problematična, pre svega zato što ste limitirani jer sedite u jednoj vladi koja nije srpska vlada, već vlada koja deluje isključivo u interesu stranih kompanija, stranih banaka,

stranih ambasada. Zato ne možete samostalno da vodite prosvetni sistem Srbije i da rešavate ova nagomilana pitanja, već morate da radite onako kako vam se kaže. A u ovom trenutku vam je rečeno – stranim kompanijama u Srbiji treba jeftina radna snaga, školujte decu da bi bila jeftina radna snaga kod stranog gazde. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima predstavnik predlagača, ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Složiću se s vama u nečemu, a to je da nam treba više dece u Srbiji i da to ne možemo rešiti tako brzo. I ako se desi brzo, moraju da porastu, a dotle školovanje mora da traje. Dok se to ne desi, moramo da radimo s ovim što imamo.

Da izuzmem priče o vakcinaciji jer zaista mislim da je to pitanje ministra Lončara, kao što je pitanje zakona o zanatstvu koji je u pripremi pitanje ministra Kneževića.

Pomenuli smo zašto je dualno obrazovanje u sistemu srednjeg stručnog obrazovanja kao potkategorija – jer obuhvata treći i četvrti stepen obrazovanja, tako da mislim da je to dovoljan odgovor.

Lično, ja sam Srbin, i sa majčine i sa očeve strane, duboko u korenima, i zato sam jako srećan, ali ne mislim da sam išta vredniji od bilo koga drugog ko živi u Srbiji. A zaista poštujem ono što kaže geografija, istorija i naša pozitivna politika – da se oblasti zovu onako kako se službeno zovu. Uvek ću se držati službenih naziva, zakona, kome god se sviđalo ili ne, da li je u pitanju vaša volja, sindikalna, bilo čija da je. Toliko sam vaspitan, to sam naučio da treba i da radim ovde.

Kada je u pitanju predškolsko, potpuno se slažem, mi sada, kao Ministarstvo prosvete, radimo na tome da se poveća obuhvat, da se smanje grupe. Inicirao sam ministarsku grupu da se zbog toga... Da kažemo iskreno, mnoge lokalne samouprave, nezrele za autonomiju koju su dobile i decentralizaciju koja im je data, ne mogu da izvrše svoje obaveze prema predškolskim radnicima. Ja zastupam interes da se oni vrate na Republiku, to možete pitati i njih. Tu se ponovo slažemo. Da bismo povećali kapacitet, mi radimo optimizaciju prostora, radimo prenamenu. Ovde se usvaja kredit od 47.000.000 evra koji za to treba da posluži, i to je dobro uloženi novac, odlična kamata. Tako da se posle dugo vremena neko time temeljno i ozbiljno bavi.

Kada su u pitanju ostali nivoi obrazovanja, ne mogu vam sada odgovoriti za kupljene diplome i plagijate. Zakoni koje smo usvojili sada jasno kažu šta mogu da poništim, gde mogu da uzmem dozvolu i to ću uraditi. A ovo treba da rešavaju drugi organi za period koji se desio iza mene. Nemam s tim nikakav problem.

Što se tiče svih drugih kategorija, pohvaljujem što razumete ovu kategoriju dualnog obrazovanja i što je dobro prezentujete, ali moramo se složiti oko nečega. Ja takođe smatram da naša privreda nije onakva kakvu želimo. Samo da vam kažem, Komora je zasad najbolji partner, ali i Unija poslodavaca i mnogi drugi koji su partneri sa nama u Socijalno-ekonomskom savetu, društvo menadžera. Ne može se zastupati interes samo jedne strane. Ja zastupam interes dece. Ugovori koji se potpisuju, sve drugo što je nadležnost, nadležnost je prosvetne inspekcije tamo. Znači, instruktori koji rade, koordinatori koje smo osmislili, to nema ni u jednoj zemlji koja ima dualni model.

Dualni model nije pitanje samo Nemačke, Švajcarske, Austrije, tamo je najbolje razvijeno, i nije pitanje samo gastarbajterske dece. To je apsolutno pogrešno. Pa uzmite tamo statistiku, koliko njih ide na studije, ko neće da ide. Vidite kod Slovenaca, ne morate dalje ići, ne trče svi na studije, ali zato uzmu u Velenju 50-60 dece iz Srbije pa se oni bolje školuju nego ta naša deca ovde.

Mi pravimo centre izvrsnosti. U Valjevu je gotovo, pričali smo; radiće se tri-četiri, nove tehnologije, ali, ljudi, uzmite se u pamet da ovde postoje različiti nivoi obrazovanja i rada. Nisu svi sto posto u dualnom, pobogu ljudi.

Ako smo pričali o tome da nam srednje stručne škole kaliraju sa opšteobrazovnim predmetima, pitam vas obrnuto – zašto smo od srednjih stručnih škola napravili čudo, a Strategija kaže da gimnazija treba da bude čudo, da 40% treba da bude obuhvat gimnazije i da ona nađe mnogo bolja rešenja nego što ih je do sada našla? Videćete program gimnazije koji je urađen, koji će vrlo brzo biti izložen javnosti. Videćete sasvim drugačiju priču, koja će dovesti u rang potrebe srednjeg stručnog obrazovanja, gimnazijskog i dualnog kao najmanjeg oblika tog istog. Za tim najmanjim oblikom je najveća tražnja i potreba.

Ponoviću još jednom, niko nije prisilnim radom oteran. Čak i da ste u pravu, on bira to, bira poslodavca, bira roditelj, pravi ugovor. To su izbori u životu. Ja sam ceo svoj život radio, od 15. godine, studirao i bio odličan student, i kao konduktor, monter nameštaja, ništa mi nije smetalo da završim pre roka, trebao mi je novac. Razumem mladog čoveka...

Kada govorimo o beloju kugi, da pitam nešto drugo: kako dete koje završi nešto što ne treba nikome pa sedi na birou, pa se školuje...? Znamo šta sve ima sada za školovanje, ne možemo jednom metlom to počistiti, ali čistićemo. I šta taj radi? Čeka posao koji neće dobiti. Mi ćemo brzo imati na portalu „Dositej“ šta ne treba upisivati zato što će poslodavci dati izjavu, anketu posle godinu dana koje su radnike zaposlili, koji daju dobar radni doprinos, sa kojih fakulteta i visokih strukovnih škola. Kad imamo rang-listu, onda je pitanje izbora, da li je neko toliko pametan da dobije podatak na sajtu Ministarstva prosvete da taj fakultet ima sedam godina čekanja za posao. Pa taj ode napolje, pa kopa kanale i pere sudove. Nije to takav stručnjak, nemamo mi toliko stručnjaka za izvoz.

A možda će ovaj krenuti da radi... U zakonu o visokom obrazovanju imamo školovanje uz rad. Mislim da to nije sramota, mislim da je to kategorija koju smo zaboravili. Mislim da u tom smislu nemamo problem. Način kako to moramo da uspostavimo jeste korak po korak.

Ovo je zakon koji predviđa primenu od 2019. godine. Znači, domaća privreda je 50% uključena, tražimo modele, imamo intenzivnu saradnju do sada sa 1.800 poslodavaca. Ovo što pričate... Ljudi, morate izaći na teren, otići u fabrike, otići u kompanije. Ja lično, dokle god budem radio ovo što radim, neću dozvoliti da ijedan učenik ima bilo kakvu priliku da mu se tamo nešto loše desi, to vam garantujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

(Boško Obradović: Replika.)

Sistem je prepun. Ispoštovaćemo svakoga ko je prijavljen. Prednost ima povreda Poslovnika.

Reč ima narodni poslanik Aleksandar Martinović, povreda Poslovnika.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, povređen je član 107. Mislim da su sada svi koji su sedeli u ovoj sali i građani Srbije koji prate ovaj prenos mogli da vide vrhunac političkog ludila Boška Obradovića kada je rekao da država Srbija truje sopstvenu decu i da naši lekari, kojih ima ovde u Poslaničkoj grupi SNS i drugim poslaničkim grupama, truju sopstvenu decu time što im dajemo vakcine iz inostranstva koje nisu prošle odgovarajuće kontrole. Veći stepen političke mržnje prema sopstvenoj državi u životu nisam video.

Ovo što je gospodin Boško Obradović rekao o jeziku i lingvistici, držao nam predavanja koji jezici postoje, koji ne postoje i pričao o kupljenim diplomama... Ako mene pitate, gospodine ministre, mislim da je njegova diploma sporna, jer neko ko je profesor srpskog jezika i književnosti a ne razlikuje četiri akcenta u srpskom jeziku ima ozbiljan problem da me uveri da mu je diploma autentična. Boško Obradović ne zna da akcentuje reči. Ne kaže se bežítē, govorítē, idítē, sedítē itd. Znači, čovek ne zna (kaže, profesor je srpskog jezika i književnosti) da postoje četiri akcenta: dugosilazni, dugouzlazni, kratkosilazni i kratkouzlazni. To uče deca u osnovnoj školi. Sada zamislite Boška Obradovića kao profesora koji ne zna četiri akcenta a treba da nauči našu decu koji akcenti postoje u srpskom jeziku!

Boško Obradović zapada u još jedan paradoks. Sećate se kada je Aleksandar Vučić otvorio fabriku „Teklas“ u Vladičinom Hanu, sutradan je došao Boško Obradović, slikao se ispred te fabrike i rekao – ovu fabriku treba zatvoriti. Sada kaže – a šta ćemo sa malim mestima u kojima nema fabrika?

(Predsedavajući: Zahvaljujem, gospodine Martinoviću.)

Odlučite se šta hoćete, da li hoćete fabrike u malim mestima, Vladičinom Hanu, Bujanovcu, Crnoj Travi, ili nećete.

(Predsedavajući: Zahvaljujem, gospodine Martinoviću.)

Završavam, gospodine Milićeviću, samo da pitam gospodina Boška Obradovića i sve druge koji nam drže lekcije o investicijama.

(Predsedavajući: Gospodine Martinoviću, samo mi recite da li želite ...)

Kažite nam jednog jedinog investitora koga ste vi doveli u Srbiju i kažite mi koje radno mesto ste vi otvorili za građane Srbije.

PRESEDAVAJUĆI: Gospodine Martinoviću, recite mi samo da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika. To sam pokušavao da vas pitam i zato sam ostavio upaljen mikrofona da biste mi odgovorili.

(Aleksandar Martinović: Ne.)

Narodni poslanik Marijan Rističević, povreda Poslovnika.

Izvolite.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, član 106, član 107. Poslovnika. Vi ste, gospodine predsedavajući, dopustili da nas Boško Obradović u svom govoru neprestano vređa. Mi koji smo podržali Vladu optuženi smo da smo izabrali gej-frendli Vladu. Optužio nas je čovek koji je pravio stranku na gej-paradi. Dakle, on je samo druga strana tog novčića. Vi ste dopustili da nas on na tako grub način vređa.

Drugo, on je za Vladu Republike Srbije, za koju sam ja glasao, rekao da nije srpska. To je rekao čovek koji je nasiljem ušao u ovu skupštinu, uz pomoć ambasadora SAD, Skota. Bez nasilja i bez Skota on ovu skupštinu ne bi video.

Treće, vi ste dopustili da nas on ovde optužuje za pljačku. Druga stvar pomoću koje je on ušao ovde je Crkva. Zanimljivo je da nas za pljačku optuži onaj koji je opljačkao Hilandar. Dakle, neko ko je od sveštenika u Hilandaru uzeo pet hiljada evra, neko ko je ovde došao na krilima vlade Vojislava Koštunice, odnosno njegove stranke, koja je prodala celokupnu srpsku privredu za 6,7 milijardi, optužuje nas za pljačku.

Nadalje, on je ovde optuživao za lažne diplome, on koji je diplomirao kod člana političkog saveta Dveri. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, gospodine Rističeviću.

Ne želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje o povredi Poslovnika.

S obzirom na to da ste se kroz ukazanu povredu Poslovnika sve vreme obraćali meni, ja ću iskoristiti priliku, samo nekoliko rečenica.

Naravno da svako od poslanika i svaka poslanička grupa ima stav o određenim pitanjima. Mi kao predsedavajući ne možemo da predvidimo kakav je

taj stav i na koji način će poslanik govoriti o onome što jeste tema aktuelnog skupštinskog zasedanja. Možemo da se složimo ili ne, ali ne možemo da predvidimo kako i na koji način će govoriti. S druge strane, naša je obaveza da svakom – i ovlašćenom predstavniku ali i svakom poslaniku – dozvolimo da govori. To pravo imaju i poslanici pozicije i poslanici opozicije.

Slažem se u potpunosti s vama da onog trenutka kada se napravi procena da je ugroženo dostojanstvo i ugled Narodne skupštine Republike Srbije treba da pokušamo da sugerišemo. Ja to činim nerado kroz sankcionisanje, to jeste nekada opravdano, nekada ne... Kažem, to nerado činim kroz sankcionisanje. Ali ste приметili da sam kroz izlaganje gospodina Obradovića pokušao par puta da mu sugerišem, kada sam smatrao da se udaljio od teme, da ipak moramo govoriti o setu zakonskih predloga o kojima se vodi rasprava.

Zahvaljujem, gospodine Rističeviću.

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Jahja Fehratović.

Izvolite.

JAHJA FEHRATOVIĆ: Hvala.

Mislio sam da imam elemenata za repliku jer je spominjan bosanski jezik i bošnjački narod, ali mogu da govorim i o povredi dostojanstva s obzirom na to da je ovo što smo čuli u najmanju ruku...

(Predsedavajući: Samo, molim vas, na početku, na koji član Poslovnika se pozivate?)

Povreda dostojanstva, član 107.

(Predsedavajući: Član 107. je maločas bio.)

Član 106, bilo koji.

(Predsedavajući: Bio je i član 106.)

Mogu li dobiti repliku s obzirom na to da sam spominjan?

(Predsedavajući: Ne možete dobiti repliku.)

U redu, onda povreda dostojanstva i povreda nacionalnih osećanja.

(Predsedavajući: Morate precizirati član, kolega.)

Član 109.

(Predsedavajući: Izvolite.)

Hvala. Ako možete samo da mi vratite vreme?

Dakle, ovo što smo čuli od gospodina Obradovića su u osnovi bili, možda najblaže kazano, elementi fašizma s obzirom na to da je kazao da ne postoji jedan jezik. Ako ne postoji taj jezik, onda ne postoji ni taj narod. Meni je zaista čudno kako gospodin Obradović, evo, ja sedim pored njega, može da kaže da ne postoji bosanski jezik, da ne postoje Bošnjaci. Za njega onda ne postojimo ni mi kao manjinski narod na ovom prostoru. Takođe mi je čudno da kao lingvista nikada nije čuo za srpske lingviste, pogotovo recimo za Aleksandra

Belića, koji govori o postojanju bosanskog jezika, kako nije čuo za Isidoru Sekulić, za Petra Kočića, koji uvažavaju bosanski jezik i govore o tom jeziku.

Istina je da ti jezici imaju zajedničku osnovu, ali i da imaju svoje različitosti. Nikako bosanski jezik ne može biti srpski, kao što srpski jezik ne može biti bosanski jezik. To su dva različita jezika. Voleo bih da... Pogotovo što su to kategorije koje prepoznaje i Ustav Republike Srbije, da su Bošnjaci priznati tim Ustavom, da je jezik njihove nacionalne zajednice priznat tim Ustavom i da, naravno, imaju pravo na obrazovanje. Zato je notorna neistina, slobodno mogu kazati – laž, da bilo ko prisiljava decu srpske nacionalnosti da pohađaju nastavu na bosanskom jeziku u Sandžaku. Kao što niko ne prisiljava decu bošnjačke nacionalnosti da pohađaju nastavu na srpskom jeziku, nego se poštuju ustavne kategorije, poštuju se zakonske kategorije.

Naravno, za sve ostalo, ukoliko Boško Obradović ima potrebe za lingvističkom raspravom, stojim mu na raspolaganju da dokažem da postoji bosanski jezik isto kao što postoji srpski jezik. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem. Nadoknadio sam vam četrdeset sekundi, zato ste govorili duže.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje o ukazanoj povredi Poslovnika? (Da.)

Gospodine Božoviću, vi ste želeli povredu Poslovnika?

Da, izvolite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući. Član 103.

Dakle, samo moramo da se dogovorimo da li svi poštujemo Poslovnik i da li on važi za sve jednako ili za neke važe neke stvari koje ne pišu u Poslovniku. Maločas je Martinović govorio dva minuta i trideset sekundi. Njemu ste, pretpostavljam, kao i prethodnom govorniku, nadoknadili neko vreme. Ne znam kako je moguće da se poslanicima opozicije isključuje mikrofoni, da oni nemaju prava na repliku, da nemaju prava čak ni na dva minuta da obrazlože povredu Poslovnika, a s druge strane poslanicima vladajuće većine omogućavate da i preko tog vremena, zloupotrebljavajući Poslovnik o radu, pričaju o svemu samo ne o povredi Poslovnika. To je potpuno nefer ponašanje. Molim vas da nas sve stavite u istu kategoriju, da ono što važi za nas važi i za poslanike vladajuće većine, a ne da, očigledno, imate dva poslovnika – jedan koji važi za SNS i drugi koji važi za opoziciju. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Gospodine Božoviću, jako dobro znate da imamo jedan Poslovnik o radu Narodne skupštine Republike Srbije. Evo, ja vam kažem, a vi bi trebalo da znate i kada je usvojen taj Poslovnik o radu Narodne skupštine Republike Srbije i jako dobro da ga poznajete. Ne postoje dvostruki aršini i dvostruki standardi u vođenju sednice ni od strane jednog predsedavajućeg, niti predsednice Narodne skupštine Republike Srbije.

Interesantno je da čujete samo kada govore poslanici pozicije, ali ne čujete način na koji aktuelne teme obrađuju pojedini poslanici opozicije. Molim vas da i tada reagujete i da vi u konkretnom slučaju nemate dvostruke aršine i dvostruke standarde.

Tačno je, dozvolio sam gospodinu Martinoviću zato što sam ga prekidao i insistirao da odgovori na pitanje da li želi da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika. Ne vidim u tome apsolutno ništa sporno. Da se ne bi ponovo prijavljivao, to je bio jedini razlog.

Da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika? (Da.)

Zahvaljujem, gospodine Božoviću.

Gospodine Obradoviću, video sam da ste se javili. Samo trenutak, na vaše izlaganje imali smo najpre povrede Poslovnika, koje su bile upućene meni, a kroz pominjanje Srpske napredne stranke sada imamo najpre repliku od strane ovlašćenog predstavnika SNS.

Gospodine Orliću, izvolite.

VLADIMIR ORLIĆ: Agresivni prostakluk koji smo videli malopre, da znate vi, gospodine ministre i gospodo iz Ministarstva, da zna i narod koji ovo gleda, ima svoje razloge. Pošto vidim da negoduju oni koji su maločas tražili da se stavimo svi u istu kategoriju, da čuju i oni a i svi ostali. Mi, hvala lepo na ponudi, da budemo u istoj kategoriji sa ovim Boškom Obradovićem, ne želimo nikada. Vi da li želite, utvrdite sami za sebe. Ne znam, nisam siguran da želite, a čućete i zašto.

Ovakvo ponašanje ima svoje razloge. Jedan je neposredni povod, a drugi je trajne kategorije. Neposredni povod, dame i gospodo, jeste da ono što je juče objavljeno u dnevnoj štampi, što tog čoveka direktno dovodi u vezu sa ljotićeveskom ideologijom, sa ideologijom antisemitizma i zločina protiv sopstvenog naroda za vreme Drugog svetskog rata, slučajno ne bude nešto o čemu će Srbija pričati. Zato je ovde prost, drzak, bezobrazan, vređa, trudi se i da povredi druge, da bi se pričalo o tome šta je rekao danas, a ne o sramoti koja je obelodanjena juče.

Neposredan povod, evo baš o prosveti pričamo, gospodine ministre i gospodo iz Ministarstva, jesu razmišljanja tog čoveka o Dositeju i Vuku Karadžiću. Evo šta je rekao o Dositeju: da je to pseudoprosvetitelj, da su duhovni plodovi dositejevštine vancrkvenost i ateizam. A Vuk Karadžić – njegove tekovine podrazumeva kao vukovštinu, da znate i to – to je jedno bezbožničko narodnjaštvo na temeljima dositejevštine. I jedan i drugi su antisrpska kulturna lozinka. To govori čovek koji je profesor srpskog jezika, koji se poziva na Vuka Stefanovića Karadžića bezmalo svaki dan. To je ono što on zaista misli. Na

sednici na kojoj raspravljamo o prosveti, da zna cela Srbija, to je objavio u ljotićeveskom časopisu „Nova iskra“ 2000. godine. Zastupao je takvu ideologiju.

A onaj trajni razlog, i time završavam – kad se zna šta ljotićeveci misle o demokratiji, o višestranačju i o Skupštini, jasno je i šta može da se očekuje od njega u Domu Narodne skupštine. Hvala lepo.

PREDSEDNIK: Vreme, hvala.

Replika.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Gospođo predsedavajuća, najpre pitanje za vas: ako sam od petorice prethodnih govornika pomenut i prozvan po imenu i prezimenu, na koliko replika imam pravo?

(Predsednik: Dobili ste repliku na izlaganje.)

Njih pet me je prozvalo. Očekujem da ću imati priliku za pet replika, svakome od njih.

Pre svega, ono što je meni najinteresantnije i najvažnije jeste polemika koju sam vodio sa ministrom. Drago mi je da je ministar prepoznao u mojim rečima dosta konstruktivnog i pozitivnog. Posebno mi se svidela ona njegova „metla“ koju želi da zavede u srpskoj prosveti prema kupljenim diplomama.

Ali, kao što sam rekao, gospodine ministre, vi ne smete da krenete unazad jer biste morali da krenete od Vlade Republike Srbije u kojoj sedite, to je problem. Vi ste limitirani, ne smete da sprovedete čak ni ono što biste želeli, to je vaš glavni problem.

Vaš drugi glavni problem je to što praktično školujete decu da budu radnici u inostranstvu ili jeftina radna snaga kod stranog gazde. Školujete medicinske sestre koje onda besplatno šaljete u Nemačku. Dakle, to je problem vašeg dualnog i svakog drugog obrazovanja.

Koliko je domaćih firmi od tih 1.800 poslodavaca koje pominjete i kako uopšte domaća firma da funkcioniše u Srbiji kada sve pare iz budžeta dajete stranim investitorima? Ja jesam zatvarao tu tzv. fabriku stranog investitora, ne sutradan nego istog dana kada ju je Aleksandar Vučić otvarao, zato što je bila laž da će se tu uopšte zaposliti neki novi radnici. Sve je zapravo, kao i uvek kada je u pitanju Aleksandar Vučić, jedna velika gluma i medijska predstava.

Mislím da je poseban problem ovo o čemu je govorio uvaženi kolega iz Raške oblasti. Trebalo bi da zna da ne postoji ni američki ni australijski jezik, već isključivo engleski jezik u njegovim varijantama u SAD i u Australiji. Ne postoji ni austrijski jezik, već isključivo nemački jezik. Tako ne postoji ni hrvatski, ni crnogorski, ni bosanski jezik, već su to varijante srpskoga jezika, to znaju svi lingvisti sveta.

Slazem se da ne postoji bošnjačka nacija – to je isto ispravno mene citirao iako to nisam rekao – iz prostog razloga što su to Srbi muslimanske

veroisповести, a izmišljena politička nacija bošnjaštva jeste samo jedan politički projekat koji nam se nameće.

(Predsednik: Vreme.)

Nadam se da ću sada dobiti i drugu repliku.

PREDSIEDNIK: Nećete sada dobiti, možda dalje u diskusiji.

(Boško Obradović: Tražio sam na sva izlaganja.)

Nemam želje da slušam uvrede.

Reč ima narodni poslanik Jahja Fehratović.

JAHJA FEHRATOVIĆ: Hvala.

Dakle, iznova doživljam ovde kao pripadnik manjinskog naroda, kao Bošnjak, šokantne stvari, da se neko ko treba da predstavlja većinski narod ovako fašistički odnosi prema pripadnicima drugih naroda. Prema ovoj ideologiji, u ovoj državi ne bi trebalo da postoji niko drugi osim Srba. Ova država je multietnička država, u ovoj državi žive pored Srba svi ostali narodi, i oni su po Ustavu i zakonu jednaki.

Takođe, nečuveno je da neko može bilo kome da kaže da ne postoji kao narod. Isto tako bih ja, da sam na poziciji ili na nivou gospodina Obradovića, mogao kazati za njega, međutim, ja sam neko ko uvažava drugog i drugačijeg. Zato bih voleo i tražim, prema Ustavu i zakonu, da se svi ostali tako odnose prema nama. Dakle, Bošnjaci jesu narod, bosanski jezik postoji i, naravno, koliko god da postoji srpski narod i srpski jezik, mi smo vekovima živeli i živimo u slozi. Živimo isprepletani jedni s drugima i mislim da je to prednost i Srba i Bošnjaka, a da uvek naiđe poneko ko pokušava da naruši tu harmoniju.

Molim većinski srpski narod i većinske srpske poslanike ovde u Parlamentu da ne dozvole da bilo ko naruši tu dugogodišnju, viševjekovnu dobrosusedsku i dobronarodnu konekciju između Srba i Bošnjaka. Hvala.

PREDSIEDNIK: Povreda Poslovnika.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, gospođo Gojković, član 107. po drugi put.

Juče sam pozvao Balšu Božovića, danas pozivam i gospodina Boška Obradovića – dajte više donesite te vaše indekse, vi koji ste lažna srpska elita, donesite ih ovde u Skupštinu, a ja ću doneti indeks predsednika moje stranke Aleksandra Vučića, doneću svoj indeks, pa da uporedimo vas, elitu, i nas koji je znamo ništa ko je bio bolji student i ko je bolje naučio nauke i fakultete koje je studirao. Molim vas, nemate čega da se plašite. Pričate o lažnim diplomama, ko je kupio doktorate... Evo, sutra Skupština zaseda, donosim svojim indeks, donosim Vučićev indeks, vi donesite svoje, pa neka narod vidi ko je bio bolji student i ko je zaista elita u Srbiji, a ko nije.

Gospodine Obradoviću, ja se nikad ne bih hvalio svojim neznanjem. Sve firme koje dolaze u Srbiju su srpske firme, registrovane su u APR-u. Nijedna

strana kompanija kao takva ne može da posluje na našem tržištu, nego mora da se registruje u APR-u. Svaka kompanija koja je registrovana u APR-u je domaća kompanija. Zašto? Zato što podleže propisima Republike Srbije, plaća poreze i doprinose u Republici Srbiji.

Samo da vas obavestim, pošto izgleda niste obavješteni, kao ni onaj vaš Koštunica koji vas je izmislio, ne postoji porez na ekstraprofit. Ta kategorija u poreskom sistemu Srbije ne postoji. Budući da tog poreza nema, nema ko od tog poreza investitore da oslobodi.

Što se tiče para, ko je kome davao, vas je, između ostalog, izmislila Demokratska stranka Srbije i Vlada Vojislava Koštunice koja je sve živo po Srbiji privatizovala, između ostalog i onu fabriku u Vladičinom Hanu. U vreme kada je „Kolubara“ bila u najvećoj dubiozi od skoro deset milijardi dinara, vi ste dobili 2004. godine 4,2 miliona dinara. Toliko o pljački Srbije.

PREDSEDNIK: Samo polako, da vidim sa zamenikom sekretara, pošto nisam bila u ovom delu rasprave, da vidim ko je kome replicirao. Samo momenat.

Reč ima narodni poslanik Balša Božović.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsednice Skupštine.

Predlažem, gospodine Martinoviću, da pored indeksa donesete i svoju imovinsku kartu, imovinsku kartu gospodina Vučića i njegovog brata i svih funkcionera Vlade Republike Srbije za poslednjih pet godina, pa da uporedimo kako žive oni u vrhu vlasti i vrhu SNS-a, a kako žive ostali građani Srbije. Ono što ste uradili za prethodnih pet godina odnosi se na to da ste vi imali pet plata dok ste smanjivali plate prosvetnim radnicima o kojima danas govorimo, policiji, vojsci i svima koji rade u državnoj upravi. Ono što se odnosi na penzionere – njima ste smanjivali penzije tri godine zaredom, uzeli ste preko šeststo miliona evra da biste vašim tajkunima omogućili da grade i zidaju stanove od 3.500 evra po kvadratu. Dozvolili ste svojim prijateljima iz Ujedinjenih Arapskih Emirata da grade stanove u „Beogradu na vodi“ koji koštaju 3.500 evra po kvadratu, pa vas pitam: sem vas, Aleksandra Vučića i njegovog brata, ko to može u Srbiji da kupi i sebi da priušti?

E, to je ono što ćemo da uporedimo sutra ukoliko imate hrabrosti. A da li je neko bio ovakav ili onakav student, naravno da je važno, ali me isto tako veoma zanima šta vaši profesori misle o vama, šta moji profesori misle o meni; da li vas se stide takvog kakvi jeste danas i da li se moji ponose mnome onakvim kakav sam danas. To je takođe jedna od stvari koje možemo da uporedimo, pa čak i da pitamo one koji su članovi Srpske napredne stranke.

Dakle, ne morate da zovete telefonom svog pretpostavljenog i pitate ga šta treba da kažete, nego me gledajte u oči i razgovarajte sa mnom kao svaki normalan poslanik. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK: Poslaniče Balša Božoviću, nemojte da budete toliko osetljivi.

Slažem se apsolutno sa predlogom oba poslanika da se sutra donesu diplome i imovinske karte, ali vas koji raspravljate. Širu i dalju rodbinu i predsednike stranaka... Ako želite, može i to da se uporedi, nemam ništa protiv, ali javno. Ali to nije tema.

Replika.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Slažem se. Evo, ja prihvatam ovo što je rekao Balša Božović. Dakle, sutra ćemo doneti i indekse i imovinske karte, i moju i Aleksandra Vučića i njegovog brata.

Što se tiče „Beograda na vodi“, gospodine Božoviću, ja ne mogu da kupim stan u „Beogradu na vodi“ jer toliko para nemam, ali vi možete. I vaš otac može; i vaša buduća supruga može, zato što ona prodaje stanove u „Beogradu na vodi“, ne prodajem ih ja. Nije moj otac krečio sve moguće javne ustanove po Beogradu dok je Đilas bio gradonačelnik, nego vaš otac. Ispravite me ako grešim.

Nemojte samo vi, koji ste Beograd zadužili za 1.200.000 evra, potpuno ga devastirali, upropastili, da nam držite lekcije o tome kako se vodi Grad Beograd, vi koji ste privatizovali sve živo, vi koji ste privatizovali državu. Najveći kriminal koji se desio za vreme Demokratske stranke, to je da smo imali privatnu državu, privatnu državu Borisa Tadića i privatni Grad Beograd Dragana Đilasa. Sad ti isti hoće da nas vrate u to vreme. E, Srpska napredna stranka vam to neće dozvoliti.

Podsećam vas, gospodine Božoviću, sutra, molim vas, ponesite svoj indeks da vidimo vašu prosečnu ocenu, gde ste studirali, na kom fakultetu ste studirali, pa da vidimo da li ste zaista elita. I, ponesite imovinsku kartu, pa ćemo da vidimo ko ima više a ko ima manje nakon što je ušao u svet politike.

(Balša Božović: Replika.)

PREDSEDNIK: Koristiću svoje pravo iz člana 27. da budem malo i predsednik.

Izvolite?

(Marko Đurišić: Replika.)

Nemate pravo na repliku.

(Marko Đurišić: Pominjao je predsednika stranke.)

Nije iz ove stranke, nego ga je spominjao sa kapacitetom iz Demokratske stranke. Ne možemo mi sad kroz istoriju šta je bilo...

(Marko Đurišić: Kako može on da dobije reč svaki put na spominjanje imena predsednika stranke?)

Nemojte, molim vas, gde bi nas to odvelo. Pogledajte, svi smo bili u nekim strankama.

Član 27. kaže jedno, i pravo na repliku isto, član 104. kaže da o tome odlučujem ja. Možete da vičete koliko hoćete.

Da li neko uopšte želi da govori o temi ili da pređem na listu?

Ništa vikom ne možete postići kod mene. Samo polako. Prvo ono što sam ja pitala, a onda moje pesme, moji snovi, moje želje.

Znači, prvo što sam pitala – da li neko od prisutnih poslanika želi da govori o temi?

(Balša Božović: Replika.)

Replike nema.

Zato što tako piše u Poslovniku. Valjda ste toliko naučili.

(Boško Obradović: Povreda Poslovnika.)

Pročitajte, imate toliko vremena, toliko puta izlazite i ulazite da valjda čitate Poslovnik.

(Boško Obradović: Povreda Poslovnika. Ne može povreda Poslovnika?)

Nije ga spominjao kao predsednika stranke nego kao predsednika Demokratske stranke.

(Marko Đurišić: Zašto nema povrede Poslovnika?)

Ne možete se svi sada javljati po tom osnovu. Kada bih uvela taj princip, nikad kraja.

(Marko Đurišić: Ako može Martinović da se javi na spominjanje predsednika, onda mogu i ja.)

Nemojte da vičete na mene.

(Marko Đurišić: Kako drugačije da vam se obratim?)

Reč ima narodni poslanik Bojan Torbica.

BOJAN TORBICA: Poštovana predsednice Skupštine, gospodine ministre sa saradnicima, kolege poslanici, danas se pred nama nalaze predlozi zakona o izmenama i dopunama tri systemska zakona, o predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju, koja proizlaze iz krovnog Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja koji smo nedavno usvojili, potom Predlog zakona o dualnom obrazovanju i tri međunarodna ugovora.

Slika jedne države jeste njen sistem obrazovanja. Kakav je sistem obrazovanja, takva je i sama država. Kao što se može primetiti, naša vlada je, u nameri unapređivanja reforme celokupnog obrazovnog sistema, predložila zakone koje smo nedavno ovde usvojili, kao i predloge zakona koje ćemo usvojiti na ovoj sednici, čime se upotpunjuje pravni okvir za unapređenje sistema obrazovanja u Republici Srbiji i nastavlja započeti posao oporavka i reforme celokupnog društva.

U danu za glasanje Poslanička grupa PS–NSS–USS podržaće svaki od ovih predloga, i to sa dobrim razlozima: zato što ovaj paket zakona predstavlja normativnu nadgradnju sistema obrazovanja i vaspitanja u Srbiji, zato što sadrži čitav niz dobrih, konkretnih rešenja i zato što predstavlja konkretan korak napred u implementaciji usvojene Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine.

U svom obraćanju osvrnuću se na Predlog zakona o dualnom obrazovanju pošto sam siguran da će primena ovog zakona uneti novu snagu i energiju u postojeći sistem obrazovanja i značajno uticati na smanjenje nezaposlenosti mladih ljudi, kao i na razvoj privrede u Srbiji. Zbog svega ovoga dualno obrazovanje je za budućnost Srbije jedna od najvažnijih tema. Konceptija dualnog obrazovanja je prilagođena vremenu, potrebama i uslovima u kojima se danas nalazi država Srbija, uz korišćenje svih iskustava zemalja koje imaju razvijen sistem dualnog obrazovanja i kod kojih je ovaj sistem obrazovanja dao odlične rezultate.

Kada govorimo o rezultatima zemalja u kojima je uvedeno dualno obrazovanje, moramo napomenuti da one imaju stopu nezaposlenosti mladih ispod 10%, dok je kod nas ta stopa dvostruko veća te smo zbog toga dužni da se ozbiljno posvetimo rešavanju ovog problema. Istina, Vlada Republike Srbije u prethodnih pet godina svojom odgovornom politikom uspela je da smanji stopu nezaposlenosti sa 26% na 12%, ali i dalje postoji otvoren problem među mladima, pošto 62% mladih nema nikakvo radno iskustvo, dok se njih 150.000 niti školuje, niti radi.

Uz sve navedeno moramo napomenuti da u Srbiji danas postoje otvorena radna mesta za kvalifikovanu radnu snagu, pre svega u zanatsko-tehničkim zanimanjima, na koja poslodavci ne mogu da zaposle odgovarajući kadar pošto on u Srbiji ne postoji.

Zbog svega ovog namera je da se kroz usvajanje ovog zakona i uvođenje dualnog obrazovanja mladima stvore bolji uslovi za zapošljavanje, da njihovo znanje koje steknu kroz dualno školovanje bude praktično i brže primenljivo. Dualni sistem je svojom primenom u drugim državama dokazao da je uspešan model obrazovanja koji pruža mogućnost mladima da imaju direktan kontakt i direktno uključivanje u svet rada.

Trenutno u Srbiji imamo situaciju da pojedini poslodavci ne mogu da dođu do potrebnih radnika sa srednjom stručnom spremom, a u većini slučajeva nemaju ni kapacitete, vlastite resurse, niti vremena za njihovu dodatnu obuku, što već niz godina ima za posledicu značajan broj nepopunjenih radnih mesta. U aktuelnoj ekonomskoj situaciji ova pojava nije zanemarljiva. Nezaposlenost utiče na rast siromaštva, posebno u segmentu populacije mladih, kao i na sve više opadajuću stopu nataliteta. Uvođenje ovog inovativnog modela obrazovanja

trebalo bi istovremeno da reši kako problem kompanija koji se tiče nedostatka kvalifikovane radne snage, tako i da utiče na značajno povećanje broja zaposlenih mladih ljudi, ali i da smanji troškove koje država izdvaja za stručno obrazovanje.

Ovaj model će mladima posle dugo godina pružiti šansu da odlučuju o svojoj budućnosti, da odluče da li će se zaposliti u nekoj od kompanija gde su se školovali, da pokrenu svoj lični posao ili nastave školovanje na nekom od fakulteta. Unapređenjem kvaliteta praktične nastave koje se postiže dualnim obrazovanjem, odnosno učenjem kroz rad stvorice se i podsticati preduzetnički duh i samozapošljavanje, jer učenici će biti u prilici da u realnom radnom okruženju nauče mnogo toga što u školi ne uče, steći će razne veštine, biće u prilici da razvijaju preduzetnički duh i da se možda odluče i na pokretanje sopstvenog biznisa po završetku školovanja.

Pohvalno je to što će prilikom uključivanja poslodavaca u dualni sistem obrazovanja biti sagledane mogućnosti samih poslodavaca da realizuju nastavni plan i program, tj. podzakonskim aktima će biti propisani uslovi koje privredni subjekti moraju da ispune da bi imali pravo da obrazuju učenike, odnosno kojom delatnošću treba da se bave i koje materijalno-tehničke mogućnosti i uslove treba da ispunjavaju i, naravno, ono što je možda i najvažnije u svemu ovome, da ispunjavaju uslove u pogledu postojanja adekvatnog broja zaposlenih zaduženih za instruktorski rad sa učenicima.

To se dijametralno razlikuje od važećeg Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju, koji uređuje samo praktičnu nastavu i profesionalnu praksu koju škola može da ostvaruje u saradnji sa privrednim društvima, ustanovama i drugim organizacijama ili drugim pravnim licima, ali nisu precizirani uslovi pod kojim ta saradnja treba da se odvija, odnosno pod kojim uslovima se obavlja učenje kroz rad u realnom radnom okruženju.

Novina koju nam ovaj način obrazovanja donosi jeste upisna politika, koja garantuje da se svi polaznici u dualnom sistemu obučavaju za poslove koji su traženi na tržištu rada, tako da motivaciju za dualni sistem imaju i polaznici ali i poslodavci.

Svi moramo biti svesni da već jednom moramo raskrstiti sa višedecenijskom praksom da radna mesta u proizvodnji i poslove zanatlija smatramo kao poniženje, već kao priliku da se mladi kvalitetno obuče za rad, dobiju radno mesto, počnu pristojno da zarađuju, žive od sopstvenog rada i na taj način postanu samostalni, formiraju porodicu, dobiju potomstvo i žive životom dostojnim čoveka.

Sve ovo su razlozi što su zanati i dalje veoma popularni u ekonomski najmoćnijim zemljama Evrope i sveta i pružaju odlične mogućnosti zapošljavanja, otvaranja i ostvarivanja perspektive dodatnog obrazovanja,

sticanja osećaja samostalnosti i brojne druge stvari koje u ovom trenutku nedostaju mladima u Srbiji.

Zbog svega ovog što sam naveo, i još mnogo razloga o kojima će tokom rasprave govoriti moje kolege iz poslaničkog kluba, mi ćemo u danu za glasanje podržati predlog ovog i ostalih zakona. Hvala.

PREDSIEDNIK: Hvala.

(Boško Obradović: Povreda Poslovnika.)

Izvolite, morate se prijaviti da bih vam dala reč.

Nemate karticu, onda niste mogli da tražite povredu Poslovnika.

(Boško Obradović: Tražio sam i pre, niste mi dali.)

Reč ima Nenad Konstantinović.

(Boško Obradović: Niste mi dali povredu Poslovnika, a tražim je petnaest minuta.)

Ne mogu da raspravljam sa ljudima koji ne znaju elementarna pravila ponašanja, a to je da moraju biti prisutni na sednici. Tačka. Nemam šta da raspravljam.

(Boško Obradović: Petnaest minuta tražim povredu Poslovnika, koju mi ne dajete.)

Reč ima Nenad Konstantinović.

NENAD KONSTANTINOVIĆ: Predsednice Narodne skupštine, poštovani narodni poslanici, poštovani ministre, predstavnici Ministarstva, mi danas, nažalost, pod jednom tačkom dnevnog reda raspravljamo o četiri važna zakona o obrazovanju, ali pored toga raspravljamo i o konvenciji koja govori o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom. Jedina veza između dualnog obrazovanja i radioaktivnog otpada mogla bi da bude ukoliko planirate da učenici kroz rad kod poslodavca idu da čiste nuklearni reaktor. Pa, ako treba da se osposobe za čišćenje nuklearnih reaktora, onda ima smisla da raspravljamo i o tome.

Nažalost, svi ovi zakoni podneti su po hitnom postupku, valjda zato da bismo mi imali nedovoljno vremena da analiziramo zakone i podnesemo amandmane kako bismo ispravili sve ono što je loše u ovim zakonima. Posledica će, naravno, biti da Ministarstvo, kao i prošli put kada smo raspravljali o Zakonu o visokom obrazovanju i Zakonu o osnovama sistema obrazovanja, ne može da odgovori na sve amandmane za jedan ili dva dana i da onda sve amandmane odbije bez obzira na to koliko ti amandmani bili smisleni.

Mi smatramo da o najvažnijoj temi u Srbiji, a obrazovanje jeste najvažnija tema u Srbiji, ne može i ne treba da se raspravlja po hitnom postupku, da reforma obrazovanja ne može da se izvede po hitnom postupku, već da je potrebno da se oko toga dogovorimo – i oni koji se bave politikom, i sindikati, i

roditelji, i učenici. Dakle, nema dogovora, ali se zato predlaže ono što vlast misli ili joj se učini da treba da se uradi u ovom trenutku.

Mi u Srbiji nemamo naftu, nemamo zlato, nemamo dijamante. Jedino što imamo jesu ljudi, i to je najvažniji resurs. U te ljude treba da uložimo kako bi oni stekli bolja znanja, veća znanja, kako kažete – kompetencije, da mogu da se uključe u život kada završe osnovnu i srednju školu, kako bi mogli da rade bolje plaćene poslove i stvaraju profit u Srbiji, a ne da budu jeftina radna snaga. To je naš interes kao građana, to je interes ove države. Dakle, Srbija kao zemlja znanja i Srbija kao zemlja koja će privući strane investicije, ali da strani investitor zapošljava ljude kroz poslove koji su visokoplaćeni a, ponavljam još jednom, ne kao jeftinu radnu snagu.

Kada smo govorili o krovnom zakonu, dakle o Zakonu o osnovama sistema obrazovanja, ja sam konstatovao da su namere ministra dobre i da su ciljevi koji su proklamovani dobri. I sada, u ovim zakonima su proklamovani dobri ciljevi, ali mislim da ti ciljevi ne mogu da budu ostvareni na način kako se ovim zakonima predlaže.

Ono što se provlači i kroz Zakon o dualnom obrazovanju i kroz Zakon o predškolskom obrazovanju, to je ta potreba... Isto kao i prošli put, prošli put ste rekli – moramo da raspravljamo po hitnom postupku da bismo zaštitili interes budžeta Republike Srbije. Dakle, da bi što pre neki ljudi ostali bez posla i da bi bilo manje troškova u budžetu za obrazovanje. Sada kažete – kroz dualno obrazovanje ćemo prebaciti deo troškova obrazovanja na privredu. Kroz predškolsko, kažete, prebacićemo deo troškova na građane. Dakle, cena vrtića će biti veća, to se omogućava ovim zakonom, za građane, a manje će davati država za predškolsko obrazovanje.

To je potpuno suprotno onome što Socijaldemokratska stranka smatra da treba da se u ovoj državi obezbedi. Mi smatramo da treba obezbediti više novca za obrazovanje. Nemoguće je ostvariti ciljeve koje proklamujete ako za to država neće da obezbedi novac. Ne možemo dobiti kvalitetan sistem obrazovanja ako za to nećemo da platimo, a novca u budžetu ima i to je novac građana Srbije. Mi smatramo da taj novac treba da se uloži u obrazovanje, a ne u sređivanje raspalih „migova“. Sto osamdeset miliona evra će biti za opremu raspalih „migova“. Kada bismo tih sto osamdeset miliona evra uložili u besplatne udžbenike, svi bi imali besplatne udžbenike narednih deset godina; mogli biste da izgradite i vrtiće i škole.

Kažete – obavezno je pripremno predškolsko obrazovanje. Za pet godina vlasti Srpske napredne stranke niste uspeli da izgradite nijednu školu u Beogradu. U prethodnom mandatu za četiri godine izgrađeno je devet škola i petnaest fiskulturnih sala. Za pet godina vlasti Srpske napredne stranke niste uspeli da uradite nijedan novi vrtić. Završili ste osam vrtića čiji su projekti bili

ranije napravljeni. Za vreme prethodne vlasti, dok SNS nije došao na vlast, izgrađeno je 45 vrtića. To je ulaganje u obrazovanje i to ulaganje mora da postoji da bi se ciljevi ostvarili.

Bili su besplatni udžbenici u Beogradu. Zašto ste ukinuli besplatne udžbenike? Zašto deca u osnovnoj školi, osim socijalno ugroženih, nemaju besplatne udžbenike?

(Predsednik: Poslaniče, molim vas, o predlozima zakona.)

Da, da, o Predlogu zakona. Ja sam predložio besplatne udžbenike u školi, to ćete videti. Da ste čitali, znali biste.

(Predsednik: Da, ali kada budu amandmani.)

I u načelu smatram da treba da budu besplatni udžbenici, kao što smatram i u pojedinostima.

Besplatni udžbenici su bitni za 95% građana Srbije, koji 1. septembra nemaju para da plate te udžbenike. Ministre, vas u bifeu služe kelneri, u restoranu skupštinskom, koji imaju platu 26.000 dinara. Sa platom od 26.000 dinara oni ne mogu 1. septembra da plate 8.000 dinara jedan komplet udžbenika, što nije ni dovoljno jer pored toga moraju da plate i pernice, i rančeve, i sveske, i olovke, i toalet papir, i ris papira. Sve to treba da se plati u osnovnoj školi. Sve to treba da se plati i u srednjoj školi. Od čega će ti ljudi da plate?

U koji vrtić deca da idu u obavezno pripremno predškolsko kada tog vrtića na njihovoj teritoriji nema? Zato vrtiće treba graditi. Vi ste to zaustavili.

Naš koncept je ulaganje u obrazovanje. Među ovim zakonima, ono što je najnovije i specifično, to je Predlog zakona o dualnom obrazovanju. Srpska napredna stranka smatra da će uvođenjem dualnog obrazovanja da se smanji nezaposlenost u ovoj zemlji. Mi smatramo da dualno obrazovanje ne treba uvoditi u obrazovni sistem, da je to potpuno pogrešno.

Potrebna je reforma srednjeg obrazovanja, to nije sporno. Mi se slažemo s tim kada vi napišete u obrazloženju da naše srednje i strukovno obrazovanje ne odgovara potrebama privrede. To je tačno. Treba ga promeniti, i to je tačno.

Pominjete kurikulume, kažete da su zastareli i da škole ne mogu da isprate tehnološki razvoj, ne mogu brzo da menjaju kurikulume. Te kurikulume, odnosno nastavne planove i programe, sada po zakonu donosi ministar. Dakle, vi ste taj koji donosi planove i programe, pa, donesite planove i programe koji su u skladu sa potrebama privrede. Uradite to u saradnji sa Privrednom komorom, uradite to u saradnji sa lokalnom samoupravom; napravite analizu kakav je profil stručnog obrazovanja kojoj opštini potreban i neka to budu programi. Sa tim se slažemo, ali se ne slažemo da donosimo jedan zakon koji na kraju kao posledicu ima jeftinu radnu snagu u Srbiji (objasniću vam zašto to mislim), koji stvara šegrte, pomoćnike i radnike za poslodavca.

Dualno obrazovanje je, kako vi kažete, inovativno. Nije inovativno, to je nešto što je nastalo u Švajcarskoj, Nemačkoj i Austriji 1960-ih godina. Okolnosti u Nemačkoj su potpuno drugačije bile 1960-ih godina nego što su u Srbiji danas. Bila je velika ekspanzija privrede, privreda se razvijala. Za tu privredu je bila potrebna radna snaga. Ta radna snaga koja je bila potrebna poslodavcima i krupnom kapitalu u stvari je jeftina radna snaga. S druge strane, u to vreme je u Nemačkoj bio ogroman priliv imigranata. Nemci su usmeravali, i Austrijanci i Švajcarci, imigrante da rade jeftine i niskoplaćene poslove koje nisu hteli da rade oni, i tu su pomogli svoju privredu.

Oni su zadovoljili dva zahteva: zahtev za radnom snagom, odnosno jeftinom radnom snagom i rešavanje pitanja imigranata. Mi u Srbiji nemamo imigrante, nemamo priliv imigranata, nema ekspanziju privrednog rasta. To prosto nije tačno. Mi u Srbiji danas imamo samo građane Srbije i ne želimo da građani Srbije budu upućeni kao jeftina radna snaga. Onaj ko upiše program dualnog obrazovanja – tu se njegovo obrazovanje završava – neće steći osnovna znanja u dovoljnoj meri da može posle da radi bolje plaćen posao.

Privreda je u katastrofalnom stanju. Kakva privredna ekspanzija ako je 2011. godine priliv stranih investicija bio tri i po milijarde, a 2014. godine milijardu i po i 2015. godine milijardu i osamsto?! Duplo manje stranih investicija u privredi ima danas nego što je bilo 2011. godine. Prema tome, nama je privreda u padu.

Koja je struktura te privrede? Poslednjih deset godina u Srbiji se otvaraju fabrike koje sutra mogu da se odnesu na drugo mesto. Kako dobije investitor veću subvenciju u drugoj zemlji ili mu se ponudi jeftinija radna snaga, otići će u drugu zemlju.

Šta se onda dešava sa učenikom koji se dualno obrazovao? On se dualno obrazuje tri godine da lepi kablove u „Juri“ i nauči samo da lepi kablove u „Juri“. Kad ode „Jura“ iz Rače, onda u Raču dođe „Mubadala“ i otvori fabriku čipova, koju ste obećali doduše 2013. godine pa se nije pojavila. Kako će taj učenik da lepi kablove i dalje kad nema kablova za čipove? Čipovi nemaju kablove. Nije poenta da stvorimo jeftinu radnu snagu, čoveka koji zna da radi samo jedan posao, nego mu treba šire znanje u tom sektoru da bi mogao da se zaposli i u drugoj, i u trećoj fabrici. Gde će on da radi kada ode ta fabrika? Ko će njega da zaposli? Neće niko.

Dakle, u vašem konceptu dualnog obrazovanja nema zabrane za poslodavca koliko može dece da uzme za jeftin rad, nema koliko to dugo može da traje i, što je najvažnije, nema obaveze da neko ko je prošao školu kroz dualno obrazovanje bude zaposlen u stalni radni odnos. Šta to znači? To znači da vi ovim zakonom isključivo zadovoljavate interes krupnog kapitala. Ne interes građana, ne interes države, već interes krupnog kapitala. Kako? Tako što će

poslodavac uzeti decu koja krenu u srednju školu i ona će raditi za cenu rada koja je 30% manja od minimalne cene rada, kako ste u zakonu propisali. Trideset posto manje od minimalne cene rada – to znači i više od 50% manje za neke poslove koji treba da budu plaćeni preko minimalne cene rada. Tako će deca raditi. Kada završe taj posao, poslodavac ih otpušta i uzima novu decu, koja mu opet rade 30% jeftinije od minimalne cene rada. Dakle, nema obaveze da ih zadrži. Takav poslodavac će naravno pre uzeti nekog za 30% manje para nego što će zaposliti nekoga ko je sada nezaposlen.

Vi u obrazloženju konstatujete da – pazite, pet godina je SNS na vlasti – 65% mladih koji su završili strukovne škole nema posao, da 150.000 mladih između 15 i 24 godine nema posao. Pa šta ste radili pet godina? Zašto se ti ljudi nisu zaposlili? Pa nisu zato što privreda ne radi dobro i zato što je takva situaciju u Srbiji.

Ne treba u takvoj situaciji uvoditi dualno obrazovanje. Ono može da da rezultat u nekoj bogatoj zemlji koja ima potrebu za velikim brojem radnika. Mi tu potrebu, nažalost, nemamo. Stvoriće se samo nelojalna konkurencija: učenici će biti nelojalna konkurencija onima koji su završili školu nedavno ili pre pet godina i ne mogu da nađu posao, i oni nikada neće moći ni da nađu posao.

Zbog toga Socijaldemokratska stranka smatra da treba sprovesti reformu srednjoškolskog obrazovanja, ali celokupnog; da je neophodno da se obrazovni profili upodobe potrebama privrede, ali da nikako ne treba ulagati pare u dualno obrazovanje.

Vi kažete u jednom trenutku, privreda, odnosno taj, ja ga zovem – poslodavac, praktično će praviti neki kurikulum i biće odgovoran za sprovođenje obrazovanja. Pazite, neće biti škola odgovorna za sprovođenje obrazovanja, koje on uči kroz rad, nego poslodavac, a njega će da obrazuju instruktori koji su za 40 sati obučeni od strane Privredne komore da prenose znanje. Dakle, pedagoška znanja treba da stekne radnik iz fabrike i da sa tim pedagoškim znanjem koje stekne za 40 sati prenese učenicima znanje. To nije moguće. Da je to moguće, onda ne biste propisali Zakonom o osnovama sistema obrazovanja da profesori stručnih predmeta moraju da imaju završen fakultet i master studije.

Još jedna negativna posledica zakona o dualnom obrazovanju: ako 80% vremena koje bi inače provodila obrazujući se u okviru stručnih predmeta u srednjoj školi deca provode u fabrici, odnosno kod poslodavca na radu, to znači da će profesori stručnih predmeta postati tehnološki višak jer će im biti smanjen fond časova i nemaju kome da predaju, jer su deca na nekom drugom mestu. To znači da ćete smanjiti troškove budžeta, slažem se, ali u stvari to znači da ćete morati da otpustite veliki broj profesora koji predaju stručne predmete. Dakle, otpuštate profesore za stručne predmete; radnici koji imaju 40 sati obuke prenose znanja; poslodavac je odgovoran za to, a ne škola.

Ne, mi smatramo da za prenošenje znanja i obrazovanje u Srbiji treba da bude odgovorna škola, odnosno država, odnosno Ministarstvo, odnosno vi, jer ste sami sebi propisali da vi donosite sve programe i nastavne planove u ovoj zemlji.

Naravno, ne mogu da govorim o svim zakonima jer je nemoguće govoriti o šest zakona za dvadeset minuta, ali ću pomenuti još jednu temu, vezano za vrtiće. Smatramo da je neprikladno da grupe u vrtićima broje 26 dece, plus da imate povećanje od 20% na to, što nas dovodi do nekog normativa od 31, a u praksi u Beogradu imamo situaciju da u jednoj grupi u vrtiću postoji četrdesetoro dece. Na tih četrdesetoro dece ide svega po dvoje, eventualno troje vaspitača. Nije moguće raditi u takvim grupama. Zato predlažemo da država uloži pare, da se grupe smanje, da se broj vaspitača poveća, da se broj škola poveća, da se broj vrtića poveća, da se obezbede besplatni udžbenici, da se uvede obavezno srednjoškolsko obrazovanje. Kada vidite podatak da 15% dece koja se rode ne dođe do srednje škole, to je katastrofalan podatak! Nama treba sto procenata dece u srednjoj školi.

Dakle, ministre, mi smo tu da vam pomognemo da dobijete veći budžet i da za to lobiramo i govorimo o tome u ovoj skupštini, a ne da budžet za obrazovanje bude manji a da se sve prevaljuje na roditelje i na privredu, a da deca ne budu obučena da mogu da budu nešto više od jeftine radne snage. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Da krenem samo od razloga hitnosti – nema hitnosti; mi smo u paketu radili sedam zakona, jednostavno, nisu ušli na vreme u Skupštinu, u onom prvom cugu, ušli su sada. Mi bismo zbog korišćenja SBS-a i svega izgubili neke rokove, tako da smo mi na vreme sve uradili, još pre mesec i po dana su bili u opticaju.

Kada govorite o predškolskom uzrastu, možda ste primetili da usvajamo ovde jednu malu konvenciju oko kredita kojim se podiže broj vrtića, odnosno kapaciteti uvećavaju, da bi se obuhvat desio i, s druge strane, da se rasterete postojeći i da se poštuje normativ o broju dece u vrtiću.

Već smo uradili jednu optimalnu meru na nivou Beograda, a radimo i po drugim mestima, da se iskoriste kapaciteti osnovnih škola. Vrlo malo ima mesta u Srbiji, da vas obavestim, gde treba graditi osnovne škole. Razlog za to je bela kuga. Jedino Pazar ima izuzetno velika odeljenja, po četrdeset đaka, iako je jedna škola izgrađena skoro; možda Mirijevo, ali tu može da se reši na drugi način i, eventualno, Novi Sad zbog velikog doseljavanja. Znači, objektivnih potreba za novim zgradama nema, čak govorimo o višku prostora koji će se preraspodeliti između drugih vidova obrazovanja, čak i visokog. Na tome se intenzivno radi.

Cena vrtića se neće menjati. Kao što smo i prošli put razgovarali, samo je otvorena mogućnost da se uvođenjem socijalne karte ta kategorija reši trajno i da

se zna ko ima prava. Ne verujem da je to 95%. To je sad licitacija, vaša ili moja, ali znate o čemu pričam.

Podržaću svakoga ko podrži veći budžet za obrazovanje. Mi smo jutros imali da nas je jedna kompanija podržala za finansijsku pismenost, i to smo uveli kao novu kategoriju. Znači, niz novih kategorija se uvodi u srpsko obrazovanje, veoma kvalitetnih. Ali kad govorimo samo o dualnom, ono je mali segment toga. I ako se uvodi tek za dve godine, znači, želimo da se nešto što postoji uredi. Početo je 2013. godine. Ovde je cilj bio da se zaštiti učenik. Ako ste malo bolje pročitali, videli ste da je za sve nadležna prosvetna inspekcija i škola.

Kada su u pitanju programi, naravno da o stručnim profilima moraju i poslodavci da daju svoj sud. Ako je neka nova tehnologija, ne možete raditi sa nastavnikom praktične nastave koji je došao iz fabrike pre trideset godina. Druga je priča da li taj čovek može da ide na otpremninu, prekvalifikaciju itd., ali vidite da smo brinuli o njima.

Od svih evropskih država mnogi imaju, ne samo Nemačka, Austrija, Švajcarska, modele dualnog obrazovanja. Slovenija već dva puta menja zakon. Na samitu u Berlinu, pa na samitu u Trstu glavna tema je bila ovo o čemu sada pričamo. To rade od Kine do Portugalije, pa i Amerika u nekoliko saveznih država, već dolaze na obuku u Švajcarsku.

Ovo je pokušaj da se polje rada i odnos rada i prakse i učenja uredi. Upravo serija ugovora koji treba da postoje ovde između porodice, poslodavaca i svega toga treba da zaštiti učenika.

Ne bih se složio i nijednom roditelju ne bih preporučio, a ja sigurno neću praviti nastavni plan i program, da deca čiste nuklearni otpad. Koliko god to bila vaša fraza. Mi nismo dozvolili ni dualne profile za vojsku, gde se radi s barutom, gde su opasna mesta, visine itd. Neko će raditi, ali neće sigurno kroz ove modele.

O kablovima i takvim fabrikama ... Vi dobro znate da je to neformalno obrazovanje; to možete za mesec-dva nekog na kursu naučiti.

Ako odete u Užice, Valjevo, u neke druge gradove gde dualno obrazovanje postoji već četiri godine, gde su čitave generacije stasale i ušle kompletno u kompaniju u Pećincima, znači govorim sada o ozbiljnim kompanijama, nema ih onoliko koliko bismo hteli, ali ih ima. Dolaze kompanije koje imaju razvojne centre, otvaraju se paneli, startapovi, rade se tehnološki parkovi. Nije da se ne misli o ovom drugom delu koji treba da povuče priču.

„Bitka za znanje“, sa Fondom B 92 – već je ušlo na stotine škola, roboti. Informatika je uvedena, verujte, možda jedna od najkvalitetnijih u nekoliko evropskih država; dobijamo dnevno pohvale od razvijenijih zemalja od nas jer je vrlo hrabro ušla informatika sa programiranjem u petom osnovne.

Rade se mnogi modeli upravo kod gimnazija. Time se Strategija zaokružuje na onaj način kako je zamišljena. Mi gimnaziju podižemo i pravimo

od nje školu iz koje će se studirati. Onda moramo da uredimo šta je srednje stručno obrazovanje, koje je bilo predominantno.

Ako privreda kaže... A mi smo izašli na teren u preko sto opština i razgovarali, što vi sugerišete, sa svima koji su akteri u toj priči. Došli smo do realnih saznanja. Ako je čitava američka komora, italijanska komora i niz drugih komora, uz našu, ušla u priču... Ovo se sada dizajnira, zašto mu odmah dati epitete da je to mučenje dece i izrabljivanje dece. Pa, ko to ima nameru?! Ja sam pedagog 38 godina u praksi i nikada to ne bih radio, to mogu da izjavim ovde.

Kada su u pitanju kurikulumi, poslodavac je neko ko će dati samo sugestije, a Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja (ZUOV) i dalje je glavno telo.

Odnos opšteobrazovnih i stručnih predmeta, kada izvučete iz konteksta, 80% – da, u trećoj godini, završnoj, i to u maksimalnom iznosu; a obično je to do 70%, kada stavite odnos opšteobrazovnih i stručnih, i samo u tom piklu imate to stanje. Taj odnos je realniji, koji to govori; niko nema nameru da odustane od sasvim dobrog i solidnog odnosa opšteobrazovnog i stručnog. Međutim, ne treba ni preterivati. Ako vi u zanimanju vinogradar i vinar imate potrebu da taj radi sve što mu treba i ne treba u životu, onda stvarno je pitanje da li je to previše.

Da li smo analizirali naše planove i programe? Pa znate kada je menjan za ekonomsku školu – 1997. godine. Recimo, deca koja neće raditi računovodstvo i knjigovodstvo, svi moraju da uče to. Toga nema u dobrim evropskim i svetskim modelima, da svi uče sve. Mi decu opterećujemo na taj način. Ne samo debelim knjigama i dosadnim predavanjima, nego i lošim planovima i programima.

Pogledaćete priliku kako će se sada desiti ovih dana u javnosti i priča o reformisanju gimnazija i šta se dobija sa izbornošću i drugim kategorijama. Zaista, mnoge vaše opservacije ne stoje. A gradnja vrtića je upravo u ekspanziji. Danas i ovih dana usvajaćemo tu kategoriju.

Mislim da sam odgovorio na sve. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Balša Božović.

Izvolite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Uvaženi građani Srbije, Božidar Grujović je u vreme ustaničke Srbije, 1805. godine, u tada najhrabrijem delu „Slovo o slobodi“ rekao da zakon koji će svako poštovati mora biti sazdan na razumu i pravdi.

Ministre, vaš predlog zakona nije ni razuman ni pravedan. Predlog sa kojim ste došli u Skupštinu je pre svega duboko nemoralan iz prostog razloga što nakon 150 godina uvodi i ustanovljava režim dečjeg rada. Ropstvo je ukinuto odavno, kao što znate, a vi i dečji rad i ropstvo preko ovog zakona uvodite u Srbiju.

Investitori, koji od Srbije dobijaju 10.000 evra po radnom mestu minimum, pa sve do 100.000 evra, kao što je npr. „Meita“ u Obrenovcu, ne samo da dobijaju novac osiromašenih građana Srbije, osiromašenih penzionera već im na ovaj način nudite, slobodno mogu da kažem, besplatnu radnu snagu onih najmlađih, koji će činiti ovo društvo u narednih deset, dvadeset, pedeset ili, daj bože, sto godina, ako vam nije cilj da nestanemo i ranije.

Dualno obrazovanje ovde nije zamišljeno kao što ste vi maločas rekli – da ojača građanina, da ga ohrabri, da mu udahne samopouzdanje, već da ga ponizi, potčini i pokori domaćim i stranim tajkunima koji pet godina vladaju Srbijom. Ono što je dualno obrazovanje i što predstavlja cilj koji ste definisali jeste da od ljudi ne pravite građane, već robove, jeftini produžetak mašine. To su građani Srbije i to je njihova budućnost, pre svega mladih ljudi o kojima, kažete, vodite računa. Oni će biti osuđeni na doživotnu robiju, na doživotno ropstvo bez ikakvog prava na pomilovanje. Oni neće moći, kao što ste vi rekli, da se zaposle, oni neće moći da nastave svoje školovanje, oni neće moći da postanu građani sa kičmom. Sve što ste rekli u vašem obrazloženju dualnog obrazovanja je laž.

Da li ste nam na kraju rekli zbog čega i kako, na koji način mislite da ćete zadovoljiti budućnost Srbije time što ćete nekom od 15 godina dozvoliti, kako ste rekli maločas, po sopstvenom zakonu, da postane zavarivač, i to samostalni? Devojčica, čini mi se da ste čak spomenuli devojčicu od 14 ili 15 godina. Zar vas zaista nije sramota kada na ovaj način govorite?

(Predsednik: Poslaniče, molim vas, budite pristojni.)

Zar vas zaista nije sramota kada na ovaj način omalovažavate Skupštinu Republike Srbije i te mlade ljude i njihove roditelje i sve one koje su zaista zainteresovani da budemo u društvu koje će ići u korak sa najmodernijim društvima u Evropi i svetu?

Jeftin produžetak mašine ne može da bude sudbina ni za jednog mladog čoveka kojeg ste vi danas došli da spasite od nezaposlenosti. Mladi ljudi nemaju posao zato što je rast društvenog proizvoda 1,3% na godišnjem nivou, zato što otvarate radna mesta samo za one kategorije koje znaju da sklapaju ili savijaju kablove ili koje mogu da stoje deset sati u pelenama na pokretnoj traci.

PREDSEDNIK: Poslaniče, ne možemo da iznosimo neistine ovde za govornicom. Razumem propagandu, kampanju i sve što želite da radite, ali nemojte da iznosite neistine.

(Marko Đurišić: Martinović nema šta da kaže ako su neistine.)

Molim? Ne može da izmišlja. Javiće se svako ko ima šta da kaže.

Ne može, ovako nećemo raditi.

BALŠA BOŽOVIĆ: Cilj Vlade Republike Srbije jeste čovek koji predstavlja jeftin produžetak mašine, za razliku od nas koji smatramo da svaki pojedinac mora da bude gospodar svoje sudbine. Vi to sprečavate vašim

predlogom zakona, svakog mladog čoveka danas i svakog odraslog čoveka u budućnosti.

Dualno obrazovanje ima, jednostavno, dva cilja. Jedan je da poslodavcima omogući tržište jeftine radne snage, da ne kažem robova, prekarnih ugovora i ljudi koji apsolutno kao radnici neće imati nikakva prava. Pritom, u ovom predlogu zakona niste zabranili da deca obavljaju najopasnije poslove. Drugi cilj dualnog obrazovanja je da se deca od najnižeg uzrasta naviknu na to, na surovo tržište, na one uslove koje im tajkuni omogućavaju, a to je 70% minimalne zarade u Srbiji. A vi govorite da ste na ovaj način pokušali njima da rešite pitanje radnog mesta. To je jako smešno reći iz prostog razloga što, prvo, to nije vaš zadatak kao ministra prosvete i, drugo, za bolji radni ambijent, gde će se otvarati radna mesta dostojna čoveka, dostojna građanina, potrebna je pre svega vladavina prava, poštovanje zakona, reforme koje niste u stanju da sprovedete.

Celoživotno učenje je danas praksa, odnosno cilj svakog razvijenog društva, modernog društva i moderne države, a vi ovde kroz trogodišnju školu, gde je preko 70% ostavljeno na nešto što se zove stručan predmet, koji se uči u nekoj fabrici na nekoj mašini... Vi smatrate da ćete na taj način obrazovati nekog mladog čoveka i spremiti ga za život u 21. veku. A vaša premijerka govori o digitalizaciji.

Da li znate, kada se pozivate na dualno obrazovanje u Nemačkoj, Švajcarskoj, Austriji, zbog čega je dualno obrazovanje uopšte uvedeno u tim zemljama? Da li znate da migranti koji nikada nisu mogli da se stope sa društvom, koji nikada nisu mogli da se snađu u tom društvu, nisu govorili ni njihov jezik, nisu imali šta da rade, i onda je neko došao na ideju da ih zaposli, da ih nauči bilo šta, samo da bi postali deo jednog društva, samo da bi ih uključili u njihovo društvo?

Vi to danas radite sa Srbijom. Ne sa migrantima, ne sa decom migranata, vi to radite sa decom srpskih građana, građana Srbije, koja jednostavno neće imati nikada priliku da nastave svoje školovanje i koja će ostati na nivou 17. veka u 21. veku.

Vi pravite i produbljujete socijalne razlike i socijalni jaz u Srbiji tako što stvarate one najsiromašnije, koji će stajati na traci i, naravno, stvarate one najbogatije, koji već pet godina vladaju ovom zemljom i imaju interesa da ovaj zakon bude sproveden u delo.

Vi na ovaj način, uvodeći dualno obrazovanje, imate za cilj povećanje dispariteta u regionalnom razvoju Srbije. Neće više postojati ravnomerni razvoj. Šta može da očekuje dete čoveka koji se bavi poljoprivrednom proizvodnjom u Crnoj Travi? On nikada neće moći, pošto nema novca za udžbenike, a oni više

nisu besplatni, pošto nema šansu po Ustavu Republike Srbije na jednake šanse na obrazovanje, besplatno za sve osnovce...

Vi jednostavno nemate nikakav razlog da tvrdite da će Srbija postati razvijenija zemlja kada budete uveli dualno obrazovanje. Naprotiv, vratićemo se u ko zna koji vek iza nas. I pitanje je da li ćemo ikada moći da se oporavimo od ovako sramotne reforme.

Ono što je takođe veoma loše jeste Privredna komora Srbije, koja očigledno ima više interesovanja za obrazovanje i budućnost od npr. Srpske akademije nauka i umetnosti, koja se još uvek nije oglasila zvanično po ovom pitanju. Mene zanima njihovo mišljenje, a ne šta misli američka privredna komora, italijanska privredna komora. Naravno da je njima cilj da imaju jeftinu radnu snagu u Srbiji. Naravno da imaju cilj da neke mlade ljude sa 15 ili 16 godina, čiji će roditelji potpisivati ugovor o radnom mestu... Da će imati za cilj da iskorišćavate njihovu energiju i njihovu snagu, da ćete otpuštati radnike koji su do tada radili na tim radnim mestima, a da ćete nakon dve ili tri godine zamenjivati novom generacijom mladih ljudi ta radna mesta i kompletno napraviti robovsku snagu u Srbiji.

Društvo robova nije društvo 21. veka. Društvo građana je društvo 21. veka. Vi sve radite da biste ostvarili neke svoje ciljeve zarad nekih tajkuna koji očigledno predlažu, kao što ste i sami rekli, kroz razne privredne komore, ovaj zakon.

Ovo je loše za Srbiju, ovo je loše za roditelje dece u Srbiji i mislim da je porazno govoriti o bilo kakvim reformama koje će bilo šta dobro doneti našem građanstvu. Mislim da je ovo ogromno potonuće i da Srbija ovo sebi ni devedesetih nije dozvolila, a još uvek pokušavamo da se iščupamo iz onih rezultata koje je ova vlast napravila devedesetih godina. Vi nas sada vraćate u neke vekove iza. Jeftin produžetak mašina ne sme da bude cilj za čoveka. I zato treba da se stidite ovog predloga. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK: Izvolite, ministre.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Mislim da treba da budete malo vaspitaniji, jer kad kažete nekom da laže i da se stidi, ja mogu da vam odgovorim na drugi način. A to ste vi meni upravo rekli, i to više puta, dragi poslanice.

Ja sam ovde upamtio samo tri rečenice – robovi, jeftini produžetak mašine, 70% minimalna zarada. Hajde da sredimo tu matematiku. Ako neko radi dva dana na praksi po šest sati, to je 12 sati, a puno radno vreme je 40 sati. Pa da li je neki poslodavac toliko lud da plati 70% samo za 12 sati? Hajde da vidimo da li je možda to neka loša priča. Ponavljajući jedno osamdeset puta pomenute rečenice, dolazimo do toga da je cela priča čista politikantska varijanta.

Izvinjavam se svim roditeljima, učenicima koji pohađaju srednje stručno, dualno, svim radnicima u državi Srbiji, kojih ima više od pola, oni su, izgleda,

pogrešili, trebalo je svi da budu doktori nauka ili da sad krenu da se doškoluju. Hvala.

(Balša Božović: Replika.)

PREDSEDNIK: Nema replike.

(Balša Božović: Zašto nema?)

Izvedali ste ministra. On vam je odgovorio vrlo pedagoški i roditeljski. Prema tome, nema replike. Ništa vas nije uvredio.

Sledeći govornik je Vladimir Marinković.

Izvolite.

VLADIMIR MARINKOVIĆ: Hvala, uvažena predsednice.

Poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, ako mogu da kažem svoje lično mišljenje, koje nema veze sa stranačkim stavom, to je da bih voleo da moja deca sutra budu u sistemu dualnog obrazovanja, da stiču veštine, da stiču znanja kako bi bila pripremljenija za pokretanje sopstvenog biznisa, kako bi razvijala preduzetnički duh i kako bi bila uspešna na tržištu.

Ovo što smo malopre čuli je, po meni, jedan povratak u sedamdesete, osamdesete godine, kada je jeres bila reći da neko ima preduzetnički duh, da hoće da otvori zanatsku radnju, auto-perionicu, neki svoj pogon, neku fabriku, da ne govorim o tome. Zato smo, zbog takvog stava, zbog takve politike, zbog planske privrede koja je tada postojala, i došli do toga da nam se, na kraju krajeva, zajednička država raspadne a i da se naša ekonomija u periodu devedesetih godina izgubi i nestane kao sapunica, i to u mnogim sektorima u kojima smo bili i te kako konkurentni. To je upravo zbog toga što nije bila podsticana privatna inicijativa, što nije bio podstican preduzetnički duh, što smo imali jedan egalitarizam, kolektivizam vezan za socijalističku plansku privredu. Naravno, nismo mogli da budemo i da postanemo konkurentni ni u odnosu na region, a da ne govorim u odnosu na globalni nivo.

Što se tiče radnih i socijalnih prava, što se tiče pominjanja nekog robovskog rada, moram da kažem da je Republika Srbija usvojila najznačajnije konvencije Međunarodne organizacije rada (Konvenciju 98, Konvenciju 87), koje govore upravo o poštovanju, naše zemlje i naših institucija, onoga što se u modernom svetu zove dostojanstven rad. Znači, naše radno zakonodavstvo je izuzetno kvalitetno, usaglašeno sa Evropskom socijalnom poveljom i najvišim standardima. Smatram da ćemo, kada je u pitanju pregovaranje sa EU, kada je u pitanju Poglavlje 19, i te kako brzo zatvoriti to poglavlje, pošto je naše radno zakonodavstvo veoma dobro, kvalitetno i, što je za Socijaldemokratsku partiju Srbije jako značajno, čuva radnička prava.

Iako smo stranka socijaldemokratske provenijencije (ne bežimo od toga, štaviše), želimo da u Srbiji ima mnogo više privrednika, želimo da se u Srbiji razvija preduzetnički duh i da naši mladi ljudi ostaju u Srbiji, ali ne da im bude

imperativ da se zaposle u nekoj državnoj instituciji, nekom ministarstvu, nego da im imperativ bude da pokrenu svoj biznis, da se samozaposle, da rade u porodičnim preduzećima ili ozbiljnim domaćim i stranim korporacijama.

Dakle, ponoviću još jednom, strateški cilj Vlade Republike Srbije, koji je utvrđen još 2014. godine i ima kontinuitet i dan-danas, to je novo zapošljavanje, otvaranje novih radnih mesta. Zakon o dualnom obrazovanju i, nadam se, njegova implementacija upravo ima za cilj da mlade ljude osposobimo za tržište rada i pripremimo ih za sve veći broj kako domaćih tako i stranih investicija koje svakodnevno imamo u Republici Srbiji.

Kolege narodne poslanike ali i celu javnost u Republici Srbiji podsetiću da smo tokom 2016. godine imali preko dve milijarde evra stranih direktnih investicija. Taj nivo investicija je veći nego nivo investicija u svim zemljama koje su susedi Republike Srbije. Konačno, ono što je najbitnije, to su investitori koji su najbolji u svojim branšama i svojim granama. To je američki *NCR*, to je *Microsoft*, to su komponentaši iz automobilske industrije koji su najkvalitetniji na svetskom nivou. Tu su turske kompanije, koje gotovo na sedmičnom nivou dolaze ovde i investiraju kako u deo izrade komponenata kada je u pitanju automobilska industrija, tako i u tekstilnu industriju i mnoge druge grane naše privrede. Naravno, puno investicija imamo iz zemalja EU, Nemačke, Italije, Francuske, ali odlični su odnosi i privlačimo investicije iz Narodne Republike Kine, Ujedinjenih Arapskih Emirata i svih drugih zemalja. Mogu da kažem da je Srbija postala svojevrstan ekonomski „hab“, jak regionalni ekonomski lider, koji je sve više i više privlačan za najbolje i najkvalitetnije svetske kompanije.

Ono što je jako značajno jeste da mi pripremimo ono što jeste najveće bogatstvo, ono što jeste najveći resurs naše zemlje, a to su naši mladi ljudi. Moramo da ih pripremimo za posao, da im kažemo i pokažemo da nije sramota pokretati sopstveni biznis, da nije sramota raditi deset ili dvanaest sati za sopstveno preduzeće, za zaposlene koji rade u tom preduzeću i da je to jedini put i jedini pristup koji može da učini Srbiju konkurentnom na regionalnom ali i na evropskom tržištu. To je ono što će pripremiti Srbiju da bude punopravna članica Evropske unije; ne samo deklarativno otvaranje i zatvaranje poglavlja, ne samo to da kažemo kako smo proevropski orijentisani, nego da prihvatimo ono što jeste najveća vrednost moderne Evrope, nordijskih zemalja, Nemačke i drugih zemalja koje imaju razvijenu industriju, koje stvaraju dodatnu vrednost i koje stvaraju dobar ambijent i uslove za kvalitetan i dostojanstven život njihovih ljudi.

Nismo protiv rada, štaviše, mi smo za rad, za nova preduzeća, za domaća, za strana preduzeća, za sve one koji su sposobni da u Srbiji zaposle ljude. Za to smo. Nismo za socijalnu demagogiju iz jednog jedinog razloga – zato što će samo novi preduzetnici, samo nove privatne inicijative da iznedre one koji će plaćati porez ovoj državi i odatle će ta država moći da se brine o onima koji su

socijalno ugroženi. Dakle, tada ćemo imati mogućnost za ravnomernu podelu „kolača“, za ravnomernu i pravednu redistribuciju.

Sve što podrazumeva jedan drugačiji stav i mišljenje da će nam investicije pasti sa neba i da ćemo moći da napredujemo ako ne stvaramo dodatnu vrednost, ako ne izvozimo, jeste jedna potpuna farsa i socijalna demagogija.

Mi moramo da budemo odgovorni prema svojim građanima i prema svom narodu, ali ono što će biti i što jeste posao Vlade Republike Srbije i ovog parlamenta kao najvišeg zakonodavnog tela jeste da stvorimo dobar ambijent za privređivanje, da stvorimo dobre uslove da naši mladi ljudi mogu da se zapošljavaju u dobrim i renomiranim kompanijama, kako domaćim tako i stranim, ali i da ih podstaknemo da pokreću svoj posao. A ne mogu da pokreću svoj posao ako nemaju dovoljno preduzetničkog duha i ako su videli da se preduzetništvo, razvoj biznisa, privatna inicijativa ne isplati, da se zapošljavanje ljudi ne isplati u Republici Srbiji i da se to apriori kritikuje.

Ono što je malopre pomenuto, a meni je veoma interesantno, to je ova naknada od 70% minimalne zarade za mlade ljude koji će biti na praksi u preduzećima. Pa da li je ništa bolje od 70% od 25.000 dinara? Da li je bolje ništa? Da li je bolje da ništa nemamo, da nemamo uređenu zakonski, ni na koji način, studentsku praksu, da nama 95% dece u srednjim školama i studenata na fakultetima nemaju priliku, nemaju mogućnost da steknu veštine i neko osnovno znanje kako bi bili pripremljeni za tržište rada?

Da li je moguće da se ništa poredi sa nekom nadoknadom koja će upravo motivisati? Ona ne služi tome da ti mladi ljudi žive od toga i da im obezbedi egzistenciju. Ta naknada služi tome da ti mladi ljudi osete da za svoj deo rada, truda, ustajanja ujutru, odlaska u kompaniju dobijaju naknadu i da shvate da ako budu stekli najbolje moguće veštine mogu da zarade tri, četiri, pet ili deset puta više. Takođe, da ih podstakne na doživotno učenje i da sutra, ako žele, upisuju, zato što je naša država obezbedila prohodnost visoke strukovne škole, da budu i masteri strukovnih studija, da budu dobre zanatlije, da imaju dobre poslove, ali da mogu, u smislu unapređivanja svog teorijskog znanja, da se upisuju i završavaju najviše nivoe studija.

Ako je to loše i ako je ništa bolje od toga, ja stvarno ne znam i ne mogu da shvatim takve stavove i blanko kritiku ovog zakonskog rešenja u tom domenu i tom smislu.

Ono što je jako interesantno jeste činjenica da se trenutno između 3% i 5% mladih ljudi odlučuje da pokrene svoj biznis. Kada ovaj zakon zaživi, a nadam se da će zaživeti što pre jer je to potrebno Srbiji, jer je potrebno našim građanima, našim mladim ljudima, praksa u Austriji, Švajcarskoj, Nemačkoj pokazuje da će taj procenat moći da se podigne na između 15% i 20%. Šta to

znači? To znači deset, petnaest puta više mikro, malih, srednjih preduzeća koja će se otvarati u narednom periodu, gde će se zapošljavati upravo mladi ljudi, deset puta više porodičnih preduzeća i deset puta više mogućnosti da mladi ljudi ostanu u našoj zemlji.

Interesantna ali porazna činjenica o kojoj moramo da razgovaramo je sledeća: 150.000 mladih ljudi niti se školuje, niti radi. Kada se izračuna, to je oko 2% ukupnog stanovništva Republike Srbije. Srbija nema mogućnosti i Srbija nema pravo da to dozvoli, da 150.000 ljudi niti radi niti završava neku školu.

Kada na to dodamo činjenicu da oko par stotina hiljada ljudi u Srbiji nema srednju školu, da oko 130.000 neka čak ni osnovnu školu, postavlja se jedno veliko strateško pitanje – da li Srbija može dinamično da napreduje ako ima ovakvo stanje? Ovaj zakon o dualnom obrazovanju upravo će služiti tome da to stanje popravi.

Srbija je pokazala da se mi ne stidimo da učimo od onih najboljih. Dualno obrazovanje u Austriji, dualno obrazovanje u Nemačkoj, Švajcarskoj, tzv. *Fachschule*, podrazumeva i definiše izvođenje praktične nastave i odlazak mladih ljudi sa 14, 15, 16 godina u fabrike kako bi učili posao, kako bi sticali veštine i kako bi sticali praksu. Zato Nemačka jeste jedna od najjačih i najindustrijalizovanijih zemalja. Zato je Švajcarska, iako mala i mala po broju stanovnika, jedna od najbogatijih zemalja na svetu. Austrija, koja ima tek nešto više stanovnika od Republike Srbije, značajno je razvijena kada je u pitanju svetski nivo, da ne govorim o evropskom nivou, a jako je blizu nas.

Ne moramo da budemo i mislim da teško možemo da dostignemo nivo Austrije, ali možemo da se potrudimo da implementiramo ovde dobru praksu i stvorimo dobre uslove za naše mlade ljude. E to je socijaldemokratija, to je socijalna odgovornost, to je odgovornost prema mladim ljudima, a ne – pašće pare sa neba, ne valjaju investitori, ne valja zakon o dualnom obrazovanju, ne valja 70% naknada, valja ništa, valja nula, najbolje je da ne radimo ništa. To je bio princip koji je funkcionisao i koji nas je doveo do 74% javnog duga, do 8% fiskalnog deficita. U 2012. godini smo se zapitali, u septembru mesecu, da li ćemo moći da isplatimo plate za „Resavicu“ i da li ćemo uopšte moći da ispunimo naše obaveze kada su u pitanju rashodi budžeta Republike Srbije.

Moram da napomenem da je dobro što je ovaj predlog zakona donet i što raspravljamo o njemu kroz socijalno partnerstvo, to je nama jako važno, što su bili uključeni predstavnici srednjih škola, što je bila uključena država. Znam da su mnogi vaši saradnici samopregorno radili na tome i da to traje već nekoliko godina. Privredna komora je važna za nas, važan je socijalni partner, mislim da prvi put imamo priliku da stvarno čujemo glas privrede i privrednika.

Na kraju krajeva, ono što je najbitnije, vezano za ovaj zakon i inicijativu za donošenje ovog zakona, pored vas, ministre, koji ste to jako brzo i dinamično

doveli do finalizacije i do rasprave u Parlamentu, jeste da je to glas privrede, da je to bila potreba privrede. Konačno, u ovoj zemlji se sluša šta privreda ima da kaže, jer svi mi živimo od njih i živećemo od njih i treba da podstičemo još više te privatne inicijative.

Mislim da će implementacija ovog zakona i brzo zaživljavanje ovog zakona doprineti da naša zemlja bude bogatija, da naši mladi ljudi ostaju u našoj zemlji. Hvala Privrednoj komori i Ministarstvu ali, naravno, i vrednim nastavnicima iz srednjih škola na tom naporu, što smo jako brzo došli do ovog finalnog predloga koji ima strateški interes za našu zemlju i naše građane, pogotovo za našu mladu populaciju.

Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima narodni poslanik Zoran Živković.

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Hvala lepo.

Potpuno se slažem sa ocenom stanja u obrazovanju i u privredi koja je izneta u obrazloženju predloga ovog zakona. Potpuno se slažem da je jako loše stanje po pitanju zaposlenosti. Različite egzibicije sa statistikom, sa novim metodama, sa anketama o tome da li je neko zaposlen, sa tim da se neko skida sa spiska nezaposlenih ako je radio par sati nedeljno, mogu da dovedu statistički do rezultata da danas imamo, navodno, nekoliko desetina hiljada manje nezaposlenih nego pre pet-šest godina.

Ali realno stanje, kada pogledate okolo, jeste takvo da je očigledno da to nije tačno. Kao što je bila bajka da je, recimo, pre 5. oktobra bilo 300.000 zaposlenih više nego 2001. godine, što je isto jedna laž. Moguće da je bilo 300.000 ljudi više na nekoj evidenciji, ali 350.000 ljudi je bilo ono što se zvalo tehnološki višak, to znači – ljudi koji su formalno zaposleni a ne idu na posao i ne primaju nikakve plate.

Prema tome, stanje u oblasti zaposlenosti je katastrofalno, tu nema nikakve sumnje, i slažem se sa ocenom predlagača.

Sistem srednjeg obrazovanja je u lošem stanju, to je takođe tačno, i tu se slažem sa ocenom predlagača. Ima puno toga što je višak u tome što deca uče, višak zato što je prevaziđeno – istorijski, tehnološki, kako god, metodološki. Imate masu stvari sa kojima deca lakše i, nažalost, bolje mogu da se upoznaju na internetu nego u školi. Tu je i nedostatak adekvatnog kadra, učila, sredstava. I tu se potpuno slažem.

Tačno je i da je loša struktura novozaposlenih u poslednjih nekoliko godina. Mislim da ćemo se lako složiti oko toga da se u tom tzv. bumu zapošljavanja i novih investicija, koga realno nema, najveći deo sastoji u poslovima koji su na nivou, kako kažu majstori, klemovanja žice. To je ta „Jura“, recimo, ako se dobro sećam. To je tehnologija gde imate jednu dasku ili ivericu gde su zakucani neki kočevi i po tome se razvode žice i na kraju klemuju. Teško

da je to posao kojim možemo da budemo zadovoljni. Naravno, ljudima koji nemaju ništa, to je „daj šta daš“, i to je potpuno razumljivo, tu nema nikakve sumnje.

U svakoj krizi ljudi su se snalazili na neki način. Srbi i svi ostali građani Srbije snalazili su se čak i u devedesetim godinama. I to smo preživeli manje-više, sa velikim posledicama, ali smo izašli iz toga. I ono bombardovanje i sve gluposti pre toga.

Pitanje je da li je dualno obrazovanje rešenje za te probleme. Mislim da nije.

Prvo, hajde da budemo jasni, nije ovo nikakva ideja Ministarstva prosvete, nego je to palo na pamet Aleksandru Vučiću pre izvesnog vremena, on je rekao da je to fenomenalna stvar. Čuo je to, video je negde, da li u Švajcarskoj, da li u Francuskoj, kada je radio u onoj radnji za ne znam šta beše, bravarskoj, negde mu je neko rekao. I to je postalo nacionalni zadatak. Znam puno ljudi iz Ministarstva prosvete koji kažu (naravno, to neće reći javno, ne mislim tu na ministra) – gle šta nas teraju da radimo. Razumem i te ljude, moraju da rade ono što se naredi, nije to prvi put.

Realno, zakon od dualnom obrazovanju je ono što smo imali pre 30-40 godina. To su bile zanatske škole, pa se učilo, ne znam, malo marksizma, malo takvih stvari, pa se onda posle podne ili sutradan, jedan dan išlo u neku fabriku na neki rad, na neko izučavanje i tu su ljudi dobijali osnovna praktična znanja o tome šta bi sutra trebalo da rade kao KV radnici, pa su posle imali VKV, koliko se sećam. Sve je to dežavi stvar, sve je to viđeno odavno. Nemojte sada da prodajemo neke već viđene stvari kao neku veliku novinu.

Okej, nemam ništa protiv toga da neko dobro iskustvo iz prošlosti bude ponovo oživljeno, iskorišćeno, što kažu Srbi „apdejtovano“, ali ne, ovo neće pomoći ničemu, jer ne samo da beže i odlaze visokoobrazovani mladi ljudi iz Srbije, mi imamo, ne samo u poslednjih pet godina, u poslednjih dvadesetak godina odliv i te zanatske radne snage.

Jako je moderno govoriti o zavarivačima, da neko stalno traži zavarivače, a njih nema. Voleo bih da znam tu statistiku, ali realnu, koliko ima potrebe na tržištu rada u celoj Srbiji za zavarivačima. Nisam bio lenj pa sam se malo interesovao – 28. Znači 28, potreba za zavarivačima u ovom trenutku je 28. Mi od toga pravimo nacionalni problem: eto, da imamo 10.000 zavarivača, mogla bi nova vlast da ih zaposli. Nije tačno. A ima ih oko gde god hoćete. Vratili bi se mnogi od njih samo kad bi dobili ovde platu koja je bar upola u odnosu na platu koju sada imaju u nekoj Slovačkoj, u nekoj Sloveniji, u nekim zemljama koje ni tehnološki ni ekonomski nisu u vrhu u EU, ali moraju da idu tamo zato što nemaju ništa.

Prema tome, slažem se s ocenom stanja. Očigledno je ovo ideja, dosetka čoveka kome ste vi poklonili pravo da odlučuje u ime svih vas. To je vaše lično pravo, ali to ne daje pravo bilo kome da odlučuje o ostalima, o većini građana Srbije.

Prema tome, imam još jedan argument za loše stanje, tih 10.000 evra po zaposlenom za podsticaj zapošljavanja, to je za bilo koje zapošljavanje, recimo, i za ta radna mesta koja su na nivou zanatlije, KV radnici. Kada pogledate iznos plate koju oni primaju i tu subvenciju od 10.000 po zaposlenom, to je dve i po godišnje plate, bruto. Dve i po godišnje bruto plate! Pa za to vreme taj poslodavac može da nauči nekoga, da nikad nije video mašinu, da nema pojma o toj tehnologiji, pa za šest meseci će da nauči.

Ovde je očigledno cilj da se stvore dva segmenta u srpskoj populaciji. Jedan je jeftina radna snaga, i to je zvanična programska politika i samozvanog predsednika ove države, i Vlade koja vodi ovu državu i partija koje to podržavaju. Mi se reklamiramo na Si-En-Enu ili nekoj drugoj velikoj svetskoj televiziji i u svakom govoru svakog našeg političara koji dovodi navodno velike investitore glavna stvar je da imamo najjeftiniju radnu snagu u regionu, a to znači verovatno svuda osim u Evropi, pošto svuda na drugim mestima, možda u SAD to ne može da se primeni... Druga stvar je: ako neko ponudi bolje uslove, da ćemo mi da idemo još 5% niže. Ko ide 5% niže? Na čiju štetu? To se bahata vlast cenjka na štetu građana, kojima treba umesto prosečne plate 25.000-26.000 dinara, koliko je u velikim projektima novog zapošljavanja, da se to smanji za još hiljadu-dve. To nije rešenje.

Mogu sebi da dopustim i trenutak velike naivnosti pa da pomislim da vladajuće stranke ovo rade iz nekih dobrih namera, ali onda vam kažem da to nije rešenje. Čak i da su vam namere dobre, grešite. Šta je neophodno? Neophodno je da se uradi reforma srednjeg obrazovanja. To je rešenje. Naravno da u toj reformi moramo da razmišljamo na način da ne možemo da teramo roditelje, tj. njihovu decu da upisuju samo ono što im neko proceni, i to još, recimo, Privredna komora Srbije.

(Aleksandar Marković: Šta si ti upisao?)

O njoj ću malo kasnije da govorim.

A kolega koji dobacuje neka priđe bliže da ga čujem.

Dakle, to stanje nije dobro, to treba da se promeni, nema nikakve sumnje, ali o tome ću govoriti malo kasnije.

Da vas obradujem, mi smo podneli amandmane na svaki član zakona o dualnom obrazovanju. Naravno, ti amandmani se tako definišu da glase – briše se.

To je ono što najviše volite da čujete i to je, naravno, način da ukažemo na nedostatke zakona. Ako zakon ceo nije dobar, onda jedini način da na to

reagujemo jeste da napišemo „briše se“. To je Nova stranka patentirala još pre par godina, a vidim da su sve poslaničke grupe, pa i vladajuće, to koristile kada im je bilo potrebno, tako da nemojte da se mrštite kada čujete „briše se“.

Šta je obrazloženje? Reći ću vam jedno od obrazloženja zašto treba brisati ceo zakon. Kaže: „Ovim amandmanom se predlaže da se predmetni član briše zbog toga što sadržaj i način ostvarivanja dualnog obrazovanja, uzajamna prava učenika, roditelja, odnosno drugih zakonskih zastupnika učenika, škole i poslodavca, materijalno i finansijsko obezbeđenje učenika, kao i druga pitanja iz ovog člana zakona nisu predviđeni nijednim strateškim ili razvojnim dokumentom u oblasti obrazovanja u našoj državi. Štaviše, Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, koja je usvojena, kao krovni resorni dokument uopšte ne prepoznaje dualno obrazovanje kao poseban program, niti cilj, još manje da se ono treba tretirati kao neko pitanje u specijalnom režimu kroz pojedinačni zakon, odnosno ovaj tekst Predloga zakona. Takođe, forsiranje ovakvog uskostručnog dualnog obrazovanja u suprotnosti je sa već pomenutom Strategijom razvoja do 2020. godine, koja promovise celoživotno učenje koje omogućava da se učenici brzo prilagode tržištu rada, za razliku od dualnog obrazovanja koje obučava čak za najniže poslove po stepenu kvalifikacije.“

Ako nekom nije jasno, mogu da ponovim još jednom ovaj tekst, ali mislim da je većina shvatila.

Prema tome, vrlo lako, razvojem tehnologije, možemo da dodemo do toga da to zanatsko obrazovanje koje danas predstavljate dualnim bude zastarelo. Šta ćemo onda sa tim ljudima koji su uskostručno obrazovani za jedan mali segment rada na tekućoj traci? To imate još u filmu Čarlija Čaplina „Moderna vremena“, kada je njegov posao bio da zašrafi jedan šraf. Šta ako se promeni tehnologija, šta ako se izbacij taj proizvod i dobijemo neki novi, što se dešava svaki dan? Šta se onda dešava sa uskostručno niskoobrazovanim ljudima? Oni, s pravom je moj kolega malopre govorio o tome, ostaju uskraćeni za dalje obrazovanje.

Prema tome, hajmo da učinimo nešto da se to promeni i da dodemo do nekih boljih rešenja. Bolje rešenje je reforma srednjeg školstva; ne prebacivanje na ove „moderne“ zanatske škole, nego jedna dublja reforma srednjeg obrazovanja. Prvi korak ka toj reformi, gospodine ministre, jeste obaveznost srednjeg obrazovanja. U Srbiji, u Evropi, u najvećem delu civilizovanog sveta ništa ne možete da radite ako imate samo osnovnu školu. Ona je neophodna kao početak obrazovanja – mislim da vaspitanje treba više da bude na porodici, ali neka bude i vaspitanja – ali ono što dobijate kao mogućnost da naučite dalje, sa čime nešto možete da radite ili da nastavite svoje obrazovanje, to može da se nauči u srednjoj školi.

Zato srednja škola treba da postane obavezna. Naravno, ne ovakva. Ona treba danas da postane obavezna, i to je trebalo da bude u vašem Predlogu zakona o srednjem obrazovanju. To je jedan od amandmana koje smo dali, da srednje obrazovanje postane obavezno. A da u kratkom roku, koristeći dobra iskustva država koje su uspešno prošle tranziciju, ne Švajcarske, Velike Britanije i Kanade, nego Slovačke, Poljske, Slovenije, vidimo šta su oni uradili u tom delu i da na taj način uđemo u reformu srednjeg obrazovanja.

Siguran sam da će onda mnoge kolege koje sada dobacuju biti srećni, jer će neke buduće generacije moći da nauče ono što oni nikada nisu mogli da nauče.

Generalno, problem nezaposlenosti, problem niskog nivoa društvenog razvoja, privrednog razvoja, ekonomskog razvoja rešava se i obrazovanjem, ali osnovni korak ka tome da privučete ozbiljne investitore, to je da budete sigurna država, da budete država u kojoj će onaj koji investira, bilo da je domaći državljanin, bilo da je stranac, imati uverenje da ima sigurnost za svoj budući rad.

Da li će naša radna snaga biti jeftinija u odnosu na zemlje centralne i severne Evrope? Pa naravno da hoće. I u Španiji su plate niže nego u Nemačkoj i tako će uvek ostati, i u Portugaliji su niže nego u Austriji. Mi ćemo uvek imati niže plate nego Nemačka, Austrija, Italija, Francuska, tu nema sumnje, prosečne plate, ali je cilj da ta prosečna plata ne bude 200 evra ili 250, kao što je sada, ako ozbiljno računate prosečnu platu a ne da se igrate statistikom, nego da bude 500 evra, a da vam nezaposlenost bude oko 10%, ali opet ne statistički nego realno.

Realna nezaposlenost od 10% u Srbiji je ispod milion, ispod 800.000 nezaposlenih. Možete vi da kažete da je 13% 1.700.000, može, ali i u dualnom obrazovanju da učite, znaćete da je to laž. Nema potrebe da se lažemo međusobno, vidimo kada izađemo napolje, vidimo šta se dešava.

Nisam srećan bio ni sa onim što se dešavalo pre pet godina, ni sa onom prethodnom vlašću, i tu je bilo mnogih loših rešenja, nema nikakve sumnje, ali ovo što vi radite u poslednjih pet godina, tu je teško naći dobro rešenje, mahom su loša. Mislim da to nije nikome u interesu. I nije cilj da ja budem srećan zato što je sada gore nego što je bilo pre. Naprotiv, ja živim u ovoj državi skoro 57 godina, privatnik sam u ovoj državi 30 godina...

(Žamor u sali.)

... Slušam arlaukanje na livadama u ovoj državi 52-53 godine, tako da ovo nije ništa novo. Nikada neću biti srećan kada Srbiji bude gore nego što je bilo juče.

Možete vi da navijate, možete da stavite besprizorne ljude da dobacuju, da dobacuju ono što bi trebalo da vas bude sramota kada sedite, vi dame, pored njega da ga slušate, ali navikao sam i na to. Uvek ima kukolja, uvek su karavani prolazili a neki su usput trčkali, ali vam govorim iz najbolje namere. Sutra kada

više ne budete na vlasti, nosićete obeležje nekoga ko je u nekom trenutku na neki način bio važan za ovu državu, za njenu budućnost, za život u tom trenutku, ali i za sudbinu mnogih budućih generacija. Razmislite o tome kada glasate o ovom zakonu, o nekim drugim zakonima, o zakonu koji sam juče predlagao, da se zabrani otpuštanje ljudi koji su na bolovanju zbog čuvanja bolesne dece, pa ste glasali protiv toga.

To je sve priprema da ovde bude jedan veliki sektor jeftine radne snage gde će se „rešavati“ nezaposlenost i veliki sektor kvaziuniverziteta i fakulteta, gde će se dobijati falš diplome, sa kojima će u državnu upravu da dolaze ljudi koji to ne zaslužuju i da isteraju ljude kojih i ovde ima, koji su na ta mesta došli sa najboljim namerama, sa dobrim obrazovanjem i sa tim da rade jedan ozbiljan posao za svoju državu, a sada nemaju gde da sednu zato što je ušla navala, poplava, izliv ljudi koji su zaposleni u državnoj upravi, samo zato što su članovi stranaka, u poslednjih pet-šest godina. To je proces koji je počeo ranije, ali vi ste ga doveli do savršenstva, a to savršenstvo nije dobro. Nije svako savršenstvo dobro.

Zato vas pozivam, gospodine ministre, da uvažite moje argumente, da predložite Vladi da povuče ovaj zakon i da se problemi koje ste tačno definisali u uvodnom izlaganju reše na način koji donosi realno rešenje, a to nije reanimacija pokojnog sistema zanatskih škola. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar Mladen Šarčević.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Hajde da raščistimo jednu stalnu dilemu ovde danas. Ovde se ne radi o pravljenju jeftine radne snage, nego stručne radne snage.

Ako pogledate škole koje imaju dualne modele, videćete da oni ne rade kao Čarli Čaplin, za strojem da juri, da šrafi dva šrafa, nego rade na CNC mašinama i projektuju i prave 3D štampače. Evo, neki dan su naši klinici koji su bili u Velenju to uradili ovde u Srbiji.

Ako ste dobar poslodavac... A i ja sam poslodavac, imam 180 zaposlenih; moji su školovani na najboljim mogućim seminarima po celoj Evropi, i dalje posećuju te iste i 16 je njih doktoriralo. Meni za moj dobar rad trebaju izuzetno dobri radnici i u njih ulažem koliko god mogu.

Doći ćemo ...

(Narodni poslanik Zoran Živković dobacuje.)

Ja nisam upadao u reč, Zorane. Nisam došao do toga.

(Predsednik: Molim vas, nemojte da dobacujete. Sačekajte odgovor ministra.)

Pričamo o ukupnoj reformi srednjeg obrazovanja. To je treća teza. U toj ukupnoj reformi stoji trenutno stanje na semaforu da je 7-8% dualnog, 25% gimnazije i 67% tzv. srednje stručne. Za vašu informaciju, gimnazija je reformisana, izaći će uskoro u javnosti, biće objavljeno, kompletan model naše

nacionalne gimnazije sa svim njenim prednostima. Ponovo kažem, pitajte sve zaposlene, u svim gimnazijama u svim gradovima Srbije, oni su učestvovali, rekli su da su prezadovoljni. Videćete da će biti jedna vrlo uzorna i kvalitetna škola. Ona će moći da dovede ono što Strategija koju pominjete kaže, a to je da 40% ostvarimo gimnazije. Ona treba da priprema za školovanje na studijama, a srednje stručno za strukovno. Naše visoke strukovne škole su pobile od privrede, to je problem, i to moramo da vežemo za to; one se bave školovanjem za biro rada.

Za vašu informaciju, i poslaničku i druge vrste, mi smo za studentsku praksu nedavno obelodanili kako to treba ozbiljna država da radi. Dekani uglednih fakulteta, gospodin Simić (Političkih nauka) i Sima Avramović (Pravnog fakulteta), ministar Đorđević i ja potpisali smo protokol gde je po sto najboljih svršenih studenata sa ta dva fakulteta dobilo posao studentske prakse u državnoj upravi. Znači, najbolji. To je signal da će za tri meseca, posle prakse, dobiti stalni posao. Znači, i državi trebaju kvalitetni, najkvalitetniji, i to je signal.

Pomenuta strategija, zna je Žarko, u njegovo vreme je rađena i usvajana, ima jedan deo koji kaže – planirane mere. Možda neko nije čitao taj deo. Planirane mere jesu usaglašavanje i donošenje zakonskih i podzakonskih regulativa upravo u oblasti o kojoj sada govorimo, uređenju sistema srednjih stručnih škola.

Za informaciju svim poslanicima i građanima, i treći segment, srednje stručno obrazovanje, koje je najglomaznije, reformiše se, tako da ćemo imati za 2018. godinu početak: prvi osnovne, peti osnovne, prvi gimnazije, prvi srednje stručne i prvi dualne.

Dualno se pojavilo, moramo ga zakonski uokviriti. Nije ono prosto, jeftino i nije politikantsko kao što ovde pokušava ceo dan da se kaže. Očekivao sam i gore i više, ovo je čak malo od onog što sam očekivao da ću danas čuti. Ali da vam kažem i neku istinu: tim ljudi koji je prihvatio da radi dualno napustio je svoje katedre na svojim fakultetima. Rade zdušno, za prvih šest meseci obišli su više od pola Srbije, samoinicijativno. Mi smo izašli na teren, a kad smo izašli na teren pošla je Komora za nama, videli smo da je potpuno drugačija slika onoga što se priča u salonima i onoga što traži privreda. Hvala.

PREDSEDNIK: Poštovani narodni poslanici, saglasno članu 27. i članu 87. st. 2. i 3. Poslovnika, obaveštavam vas da će Narodna skupština danas raditi i posle 18 časova.

(Zoran Živković: Replika.)

Nema osnova za repliku.

Reč ima narodni poslanik Žarko Obradović.

Izvolite.

ŽARKO OBRADOVIĆ: Poštovana predsednice Narodne skupštine Republike Srbije, poštovani ministre i ostali članovi Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, dozvolite mi da u ime Socijalističke partije Srbije kažem nekoliko reči povodom seta zakona koji se danas nalaze na dnevnom redu Narodne skupštine Republike Srbije, ali pre svega o zakonu o dualnom obrazovanju. Mislim da je ovaj zakon najvažniji zakon u okviru svih ovih zakona o kojima ćemo danas raspravljati. Izuzetno je važan ne samo za obrazovni sistem Republike Srbije nego i za ceo sistem srednjeg stručnog obrazovanja, a, moram reći, sa mog stanovišta, i sa stanovišta budućeg razvoja Republike Srbije i lokalnih samouprava.

Želim pre svega da kažem da će SPS, naravno, glasati za ovaj zakon zato što mislimo da je reč o jednom veoma kvalitetnom zakonskom predlogu, po obimu članova koji sadrži, malom zakonu, ali po uticaju koji će imati u obrazovnom sistemu jednom velikom, značajnom zakonu.

Mislim da je dobro što će Narodna skupština Republike Srbije usvojiti ovaj zakon, i to iz više razloga. Pre svega, zbog đaka. Nekako smo u ovoj raspravi koja se danas vodila izgubili iz vida onog kome je namenjen ovaj zakon, a to su učenici i njihova znanja, sposobnosti, veštine, njihova kompetencija, šta je to što će oni naučiti u okviru sistema srednjeg stručnog obrazovanja i šta to njima može značiti za njihovu budućnost.

Mislim da, nažalost, mnoge kolege nisu čitale zakon, niti su videle rešenja koja ste predstavili, pa da onda razgovaramo da li su sva rešenja dobra ili ne. Sama ideja dualnog obrazovanja je nešto što apsolutno ne bi trebalo da ima, kao ideja, protivnika u današnjoj raspravi, jer suštinski ovaj zakon je usredsređen na unapređenje sistema obrazovanja i u tom delu srednjeg stručnog obrazovanja.

Druga stvar koja je jako važna – čini mi se da će ovaj zakon odgovoriti na potrebe privrede Republike Srbije (što god podrazumevali pod tim pojmom „privreda Republike Srbije“) i konačno zatvoriti jednu priču koja postoji već godinama unazad, a to je da obrazovni sistem Republike Srbije ne može da odgovori na potrebe poslodavaca, odnosno vlasnika ili direktora preduzeća zato što nema obrazovnih profila na tom nivou obrazovanja koji mogu biti deo sistema zapošljavanja, kasnije i rada u tim preduzećima.

I treća stvar, važna, systemska, jeste što će, na način koji je predviđen ovim zakonom, primena dualnog obrazovanja u pojedinim lokalnim samoupravama objektivno doprineti porastu zapošljavanja, značaju pojedinih škola i, generalno, ukupnom razvoju Republike Srbije.

Kad je reč o sistemu, često godinama unatrag, pa i dan-danas, Ministarstvo prosvete doživljava kritike da je sistem trom, da obrazovni profili ne odgovaraju potrebama tržišta, da poslodavci ne mogu da nađu adekvatan kadar, a zaboravlja se kako smo uopšte došli u tu situaciju. Devedesete godine, a

pogotovo ono što se dešavalo posle 2000. godine, objektivno su uništile... I ta privatizacija, koja je po svom karakteru bila pljačkaška privatizacija, dovela je do toga da je zatvoreno nekoliko stotina hiljada radnih mesta. Kamo sreće da je sa zatvaranjem tih radnih mesta došlo do otvaranja novih radnih mesta. Jer, ako se sećate, oni koji su učestvovali u donošenju Zakona o privatizaciji, bilo je reči da će usvajanjem tog zakona uslediti ekonomski bum u Republici Srbiji i doći do otvaranja novih radnih mesta. Zatvaranjem tih fabrika mi smo objektivno đacima srednjih stručnih škola uskratili mogući prostor za praktičnu vežbu i uskratili mogućnost saradnje privrede i đaka.

Sada se na ovaj način vrši unapređenje celog obrazovnog sistema i, kažem, odgovara se na ovo pitanje potreba privrede. Ono što je važno pomenuti sa stanovišta sistema, pošto se u središtu zakona nalazi učenik, osnovni elementi ovog zakona jesu naravno škole, poslodavci, lokalna samouprava, ali i jedna mogućnost izbora zato što se mogu čuti kritike da će ovaj zakon će dovesti do neravnopravnog položaja učenika koji bude deo te srednje stručne škole, koji će napraviti ugovor sa poslodavcem i slično. Dobro bi bilo da razgovaramo na koji način se eventualno tako nešto može desiti, ali to ostaje u drugom planu u odnosu na suštinu ovog zakona.

Želeo bih da kažem da ovaj zakon nije slučajan sam po sebi. On je izraz potrebe obrazovnog sistema, izraz potrebe privrede i, naravno, nije nastao juče, prekjuče, nego ima svoje korene. Želeo bih da podsetim one koji nisu čitali obrazloženje ovog zakona da su još 2013. godine elementi dualnog obrazovanja uvedeni u obrazovni sistem Republike Srbije, tada kroz tri obrazovna profila: bravar-zavarivač, mehaničar industrijskih postrojenja i električar.

Želim da se zna da je obrazovni sistem Republike Srbije i do tada i posle toga uvek pravio obrazovne profile koji su bili potrebni Srbiji u saradnji sa privredom, sa lokalnim samoupravama i pokušao da nađe odgovor na pitanje šta treba u obrazovnom sistemu menjati da bi imalo svoju svrhu kada je reč o srednjem stručnom obrazovanju.

Drago mi je da ste pomenuli da ceo sistem srednjeg obrazovanja ima svoj smisao i logiku i da se usklađuje sa Strategijom obrazovanja i da se s jedne strane povećava broj opštih škola, gimnazija, a s druge strane vrše promene u sistemu srednjeg stručnog obrazovanja. Ali da bi se mogao razumeti domet primene ovog zakona, mislim da ne bi bilo loše da vidimo na koga se odnosi i kakav je milje u kome se zakon sprovodi.

Kad sam rekao na koga se odnosi, reč je o đacima. U ovom trenutku – to stoji u obrazloženju ovog zakona, doduše u jednom drugom zakonu, o srednjem obrazovanju i vaspitanju – da se videti podatak da u srednjim stručnim školama u četvorogodišnjem trajanju ima 155.492 učenika ili 61,66%, a u odeljenjima trogodišnjih obrazovanih profila 26.166 učenika, što čini 10,38%. Dakle, sistem

srednjeg stručnog obrazovanja broji 181.658 učenika ili 72,03%. Ovo sam pomenuo da bi se videlo o kom broju učenika u srednjem obrazovanju se radi.

Sada da vidimo kakva je situacija u privrednom delu. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku iz 2014. godine, kada je reč o preduzećima koja posluju na nivou Republike Srbije... Naravno, oni su napravili klasifikaciju na mikro, mala, srednja i velika preduzeća. Ono što je važno pomenuti jeste da srednjih preduzeća ima 2.131, prema tadašnjim statističkim podacima, a velikih preduzeća, sa preko 250 i više zaposlenih, ima 494, što čini ukupno 2.635 preduzeća. Naravno, sad ih je više zahvaljujući onome što je Vlada učinila u prethodnom periodu privlačenjem stranih kompanija, otvaranjem novih radnih mesta. To je sve dobra osnova za primenu ovog zakona, za jednu saradnju koju treba uspostaviti između škola i privrede.

Inače, treba pomenuti još jedan podatak, da u Srbiji postoji 150 opština, da postoje 23 grada i Beograd sa 17 svojih gradskih opština, to je 189-190 lokalnih samouprava, i to je okvir u kome će se primenjivati ovaj zakon.

Da ovo nije slučajan zakon, nego strateško opredeljenje Vlade govori... Ne znam da li se sećate kada je gospodin Vučić kao mandatar Vlade 2016. godine ovde predstavljao sadržaj programa – on je pomenuo tada da je dualno obrazovanje jedna od stvari koje su potreba ne samo obrazovnog sistema Republike Srbije nego i potreba dece koja pohađaju srednje stručno obrazovanje i da je Srbija počela, u godinama pre, primenu dualnog obrazovanja, ali da treba napraviti jedan zakonski predlog i da to pomaže unapređenju kvaliteta obrazovanja i kvaliteta kompetencija đaka, ali i smanjenju nezaposlenosti unutar određene zemlje, u ovom slučaju Republike Srbije. Od te namere Vlade iz 2016. godine, evo sada, 2017. godine, godinu i nešto kasnije, mi prisustvujemo primeni tog zakona.

Ne znam da li ste primetili, poštovane kolegice i kolege, ono o čemu je ministar juče govorio, to je broj kompanija koje su do sada iskazale interesovanje. On je pomenuo u obrazloženju zakona šezdeset kompanija, osamnaest škola u okviru projekta koji se realizuje između Privredne komore Srbije i obrazovnih organizacija iz Švajcarske, Nemačke i Austrije, pomenuo je i broj učenika, ali, još više, i to je jedna dobra stvar koju je Ministarstvo uradilo, napravilo je taj „Karavan obrazovanja“, ostvarilo kontakt sa poslodavcima sa teritorije Republike Srbije, svima predstavilo šta Ministarstvo ima nameru da čini i, u tom kontekstu, ko iskazuje nameru da bude deo ovog koncepta.

Ovo vrlo svesno kažem – ko iskazuje nameru – zato što se mora shvatiti da je sadržaj ovog zakona takvog karaktera da poslodavac kome su potrebni obrazovni profili, naravno, želi da učestvuje u primeni dualnog sistema, dualnog obrazovanja. S druge strane imamo učenike. Oprostite, postoji pravo izbora svakog deteta, da li će upisati jednu od deset škola kada završava prvi nivo

obrazovanja; onda se ono opredeljuje za školu, odnosno odgovarajući nivo obrazovanja, da li je u pitanju gimnazija ili srednja stručna škola. Samim tim, ima mogućnost da se opredeli da li će biti đak u nekoj stručnoj školi.

Postoji i kategorija – potrebe lokalne samouprave. To je sa stanovišta razvijenosti privrede u svakoj sredini i svakoj lokalnoj samoupravi.

Kada uzmemo u obzir sve ove elemente, onda je potpuno logično da ovaj zakon ima svoj smisao, da ima svoj sadržaj i da je jako, jako potreban obrazovnom sistemu Republike Srbije.

Kada govorimo o zakonskim rešenjima konkretno, ne mogu a da ne pomenem, po mom skromnom sudu, da je zakon vrlo precizno utvrdio brojne elemente zaštite, ako hoćete, zaštite prava učenika; da zakon vrlo precizno utvrđuje šta učenik radi u školi, šta radi kod poslodavca, koji obim nastave na jednom mestu, koji obim nastave na drugom mestu; koja su prava koja ima, koje su mu obaveze, na koji način se može zaštititi.

Mislim da je posebna vrednost ovog zakona to što je promovisao saradnju sa Privrednom komorom Srbije. Za razliku od svih prethodnih zakonskih rešenja koja su postojala u obrazovnom sistemu Republike Srbije, gde je Privredna komora neko ko predstavlja interese privrednog sektora u Republici Srbiji više verbalno nego stvarno, ovo je, čini mi se, prvi put da se Privredna komora zakonski vezuje za sistem obrazovanja i dobija vrlo jasne obaveze šta treba tu da čini.

Mislim da je za Privrednu komoru Srbije ovo veliki izazov. Naravno, nadam se da će uspešno odgovoriti. Ovo je pravi način, jer se često na sastancima privrednika unutar Privredne komore u prethodnim godinama dešavalo da se obrazovni sistem kritikuje, da se obrazovni sistem, kako bih rekao, dovodi u situaciju da ne može odgovoriti potrebama privrede, ali nije postojao adekvatan mehanizam kako privreda može biti uključena. Sada dobijamo i tu dimenziju. Mislim da je dobro što je zakon utvrdio učešće Privredne komore u sistemu dualnog obrazovanja. U članu 12, primera radi, postoji obaveza Privredne komore da utvrdi ispunjenost uslova za izvođenje učenja kod poslodavca, znači, vrlo precizno šta sve poslodavac mora da uradi, šta sve poslodavac mora da poseduje da bi se kod njega moglo izvoditi učenje.

Mislim da je jako vredno pomenuti i ugovor o dualnom obrazovanju i ugovor o učenju kroz rad. Napominjem ovo o učenju kroz rad jer ugovor o dualnom obrazovanju govori o svim onim elementima koji su važni za sistem obrazovanja.

Juče ili prekjuče tokom rasprave na Odboru za prosvetu ove skupštine, a i danas, čula su se pitanja šta se može desiti sa učenikom ukoliko se desi da poslodavac, primera radi, bude poslovno nesposoban, dođe do zatvaranja fabrike. Moram reći da su poslanici koji su čitali zakon mogli primetiti da je Ministarstvo

prosvete utvrdilo odredbe da u slučaju raskida ugovora sa poslodavcem, iz razloga koji su već pomenuti u nekoliko navrata, zašto može doći do raskida ugovora, a s obzirom na pravo škole da može zaključiti ugovor sa više poslodavaca za jedan obrazovni profil, naravno, učenik može nastaviti obrazovanje kod drugog poslodavca. Čak i ukoliko na teritoriji lokalne samouprave, na području rada škole ne postoji poslodavac sa tim obrazovnim profilom, primenjeno je rešenje da se može kod drugog poslodavca sa sličnim obrazovnim profilom nastaviti školovanje. Nema bojazni da li oni mogu ili ne mogu, da li će tu završiti svoje obrazovanje; od njih zavisi da li će završiti na tom nivou ili ne. Sistem mora da bude tako koncipiran i jeste tako koncipiran da postoji vertikalna prohodnost i svako može da učestvuje u obrazovnom sistemu, odnosno u svom obrazovanju u meri u kojoj to želi.

Znači, postoje vrlo precizne odredbe kojima se daje mogućnost da se zaštite prava učenika.

Svi ostali elementi ovog zakona, ima ih 41, jesu u prilog dobrom sadržaju ovog zakona. Čak i ukoliko neko rešenje nije dobro, ministar je u prethodnim pojavljivanjima ovde više puta javno iskazao volju da dobra rešenja prihvati. Tako će sigurno biti i ovoga puta; ukoliko neko bude imao neki stvarno racionalan, koristan predlog kako da se unapredi sadržaj ovog zakona, zašto to ne učiniti. Mislim da je reč o veoma kvalitetnom zakonu i da će korist od tog zakona biti višestruka.

Moj kolega Jokić pre neki dan je na Odboru pomenuo pitanje mreže škola. Mislim da će primena sistema dualnog obrazovanja u velikoj meri odrediti možda i sudbinu nekih škola. Sami znate šta neka škola znači za određenu lokalnu samoupravu. Mogućnost da se deca obrazuju na nivou teritorije jedne lokalne samouprave za mnoge roditelje i decu je veoma važna ne samo sa stanovišta sadržaja učenja nego i sa stanovišta njegovog budućeg opredeljenja da li će nastaviti život u toj sredini ili ne.

Jednom rečju, poštovane kolegice i kolege, mislim da je reč o veoma kvalitetnom zakonu. Mislim da je reč o zakonu od kojeg će koristiti imati obrazovni sistem Republike Srbije i zdušno se zalažem za njegovo prihvatanje, odnosno za prihvatanje i svih onih rešenja koja mogu unaprediti ovaj zakon. Mi poslanici SPS-a ćemo u danu za glasanje, naravno, podržati ovaj zakon.

Dozvolite mi da kažem još nekoliko reči o jednom predlogu zakona iz ovog seta s obzirom na to da je ministar to objasnio, kada je reč o ostalim zakonima. Reč je o usaglašavanju sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i određenim rešenjima koja postoje. Naravno, i unapređenje vezano za upotrebu manjinskih jezika i za druge stvari koje su deo sistema obrazovanja. Ali, ja ću ovde da podržim i da kažem nekoliko reči o Predlogu zakona o

potvrđivanju Sporazuma o zajmu. Reč je o Projektu inkluzivnog predškolskog obrazovanja i vaspitanja.

Mislim da je reč o jednoj jako, jako važnoj stvari za ceo obrazovni sistem Republike Srbije. Drago mi je što ćemo u Skupštini usvojiti ovaj predlog zakona i time dati mogućnost da se suma od oko pedeset miliona evra primeni na različite nivoe obrazovnog sistema, zato što je zakon vrlo precizno utvrdio na koji način će se trošiti ta sredstva. Ono što je najvažnije, to je povećanje kapaciteta na nivou predškolskog vaspitanja i obrazovanja, izgradnja novih ustanova, renoviranje postojećih ustanova, uključujući izgradnju novih objekata, proširenje postojećih, prenamena drugih javnih zgrada, uključujući nabavku nameštaja, materijala za učenje, opreme, igrališta za sve nove i obnovljene predškolske ustanove i izgradnju kapaciteta za lokalne arhitekate i inženjere za sprovođenje navedenih radova.

Mi imamo veoma veliki broj predškolskih ustanova koje ne prate, nažalost, demografsku situaciju u Republici Srbiji, a možda i nisu u stanju da prate, takav je sistem napravljen. Znamo da postoje potrebe za mestima za decu, obuhvat dece u predškolskom vaspitanju i obrazovanju je veoma važan za obrazovni sistem. Praksa pokazuje da ukoliko je veći obuhvat dece u tom nivou, naravno, veći je i nivo uključenosti na ostalim nivoima obrazovanja, a samim tim i manji broj učenika ispada iz obrazovnog sistema.

Ono što je važno za ovaj zakon jeste da se on odnosi na decu iz posebno osetljivih društvenih grupa. To je nešto što je strašno važno. Moram reći da smo mi 2008. godine Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja uključili inkluziju u obrazovni sistem Republike Srbije. I tada je bilo jako mnogo kritičara kao i danas, ali, kako je vreme prolazilo, broj kritičara se smanjivao. Onda smo prešli na konkretna rešenja šta je dobro za decu, jer treba uvek posmatrati decu i priliku da ona kroz obrazovni sistem steknu znanja i sposobnosti, da budu ravnopravna sa drugim.

Jako mi je drago što će ovaj projekat povećati i nivo uključenosti dece romske populacije zato što mislim da je to jako važno, jer i za njih obrazovni sistem treba da bude otvoren od najnižeg nivoa. Vi znate da smo mi primenili neka rešenja u prethodnim periodima da se operativnim merama poveća njihov broj na svim nivoima obrazovanja. Jednom rečju, drago mi je što ćemo usvojiti ovaj zakon i što će realizacija ovog projekta početi što pre.

Vas, ministre, pošto završavam, na osnovu iskustva koje sam ja imao u primeni pojedinih međunarodnih projekata, molim da, koliko god budete u mogućnosti, smanjite mogućnost uticaja različitih eksperata na tumačenje primene ovog zakona, da jedinica bude što pre formirana, da radovi počnu što pre, da se novac iskoristi, da se poveća broj predškolskih ustanova i da što veći broj dece bude što pre u tim ustanovama i uključeni se u sistem obrazovanja.

Jednom rečju, SPS će glasati za sve ove predloge zakona, zato što mislimo da se na taj način apsolutno unapređuje obrazovni sistem Republike Srbije.

Želim još jedanput da čestitam Ministarstvu na ovim rešenjima koja su danas predmet rada Narodne skupštine Republike Srbije. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Hvala, prof. Obradoviću.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Iskoristiću priliku da se zahvalim kolegi Žarku jer je zaista vrlo detaljno ovo pročitao, a nisam stekao utisak da su baš svi tako detaljno ušli u ovu materiju. Žarko je to stvarno studirao kako treba i pogledao sva rešenja. Pošto je on vodio sistem duže od mene, ovo je meni poseban kompliment.

Druga stvar, naravno da smo gledali šta je radila većina evropskih zemalja, Kina itd. Znači, imali smo lične kontakte prilikom pripreme zakona. Mi ovo radimo preko godinu dana. Naročito smo gledali Višegradsku grupu (Mađarska, Češka, Poljska, Slovačka), jer su nam oni najbliži. Gledali smo i Sloveniju, i sa slovenačkom ministarkom bili više puta. Oni su napravili taj propust, prepisali od Austrijanaca zakon o dualnom, pa ga menjaju sad ponovo. Mi nismo ušli ni u jednu od tih zamki.

Uopšte, vaša priča i saveti oko eksperata, ja sam tu vrlo obazriv... Sve to što se zove ekspert, pa još pravi sebi eksperte domaće, ovde su danas neki pominjani... Samo molim boga da te pare ne odu kod takvih eksperata, jer 75.000.000 evra ne znamo gde je otišlo dosad.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre Šarčeviću.

Reč ima narodna poslanica Branka Stamenković.

Izvolite.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala.

Danas na programu imamo četiri obrazovna zakona. Na prethodnom zasedanju imali smo isto jedan krovni obrazovni zakon. Po količini obrazovnih zakona koji dolaze u Narodnu skupštinu, pomislili bismo da je reč o nekoj velikoj i važnoj obrazovnoj reformi.

Predsedavajući, ako mogu da vas zamolim samo malo zvonice, da utišamo poslanike?

Hvala.

Nažalost, to nije tačno. Ovde nemamo nikakvu reformu, imamo stavljanje zakrpe na pocepani kaput našeg obrazovnog sistema koji plače za reformom. Ishodi našeg obrazovanja su loši. To priznaju i zvaničnici koji vode Ministarstvo zdravlja i u debatama. Znači, bilo bi sasvim normalno i logično da se mi sada zapitamo zašto su nama obrazovni ishodi loši na kraju

osnovnoškolskog obrazovanja, te da u odnosu na odgovor koji dobijemo jednom dobrom analizom napravimo plan šta ćemo da uradimo da poboljšamo te ishode.

Međutim, mi uopšte ne postavljamo pitanje zašto su nama obrazovni ishodi loši, već postavljamo pitanje šta da radimo sa lošim obrazovnim ishodima. Kada imate pogrešno pitanje, onda imate i pogrešan odgovor, tj. rešenje za problem koji niste dobro sagledali.

Nama se za rešavanje loših obrazovnih ishoda nudi dualno obrazovanje. To ne da neće ništa rešiti, nego će nas odvesti nekoliko koraka unazad i, što je najvažnije, samo će legitimisati postojanje loših ishoda i zadržati status kvo, u kome se apsolutno ništa neće promeniti u našem obrazovnom sistemu koji, ponavljam, plače za reformom.

Naš obrazovni sistem je loš, počev od predškolskog, preko osnovnoškolskog, pa sve do srednjoškolskog obrazovanja. Dva su najvažnija razloga za to: prvi je da je taj sistem nepravedan, a drugi je da je zastareo. Nepravedan je zato što forsira i favorizuje decu boljestojećih roditelja, dok za sobom ostavlja u zapečku decu roditelja koji imaju skromnija primanja, a naročito decu iz osetljivih društvenih grupa. Zastareo je zato što mi uporno decu 21. veka šaljemo u škole koje rade po modelu iz 19. veka.

Dakle, umesto da krenemo nešto da rešavamo, da taj naš sistem obrazovni modernizujemo, mi uvodimo dualno obrazovanje, koje će prihvatiti loše ishode i od naše dece praviti jeftinu radnu snagu, ne za domaću industriju jer mi domaću industriju nemamo. Za razliku od Austrije, Nemačke, Švajcarske, koje imaju jaku domaću industriju i u kojima koncept dualnog obrazovanja ima mnogo svrsishodniju primenu, kod nas koji nemamo domaću industriju taj koncept će samo stvarati jeftinu radnu snagu za inostrane korporacije, koje ovde čak neće doći same od sebe nego ćemo ih mi subvencijama privući i platiti ih da dođu ovde i zaposle jeftinu radnu snagu koju smo dualnim obrazovanjem proizveli.

Da bi dualno obrazovanje kod nas imalo svrhu, moramo da imamo snažnu domaću industriju. Da bismo imali snažnu domaću industriju, moramo da imamo preduzetnike. Da bismo imali preduzetnike koji će pokrenuti industriju, moramo da imamo kvalitetno obrazovanje. Mi smo devastirani krizom devedesetih, tranzicijom, školstvo se urušilo. Mi se sad nalazimo otprilike u sličnoj situaciji u kakvoj se posle Drugog svetskog rata nalazila Finska, koja je iz Drugog svetskog rata izašla podjednako devastirana, bez ikakve domaće industrije; jedino što su od resursa imali bile su šume, kao što nama jedan od resursa koje imamo jeste poljoprivreda.

Oni su tada rešili da za najvažniji resurs države i društva proglase mozak i krenuli su u reformu obrazovanja. Nisu preko noći stigli tamo gde su krenuli, to je trajalo nekoliko decenija, ali, kao što znate, đaci koji izađu iz finskog modela

obrazovanja..., u Finskoj postižu najbolje rezultate na PISA testiranjima; Finska ima najmanju razliku u obrazovnim ishodima između najlošijih i najboljih učenika na kraju obrazovanja.

Ono što nama treba jeste reforma po finskom modelu a ne dualno obrazovanje, jer dugoročno, dualno obrazovanje neće ništa napraviti nego će samo biti zakrpa, privremena, na sistemu koji mora iz korena da se menja.

Zašto je naš obrazovni sistem nepravedan, počev od predškolskog? Pre svega, mi imamo jednu pogrešnu premisu da predškolske ustanove služe za čuvanje dece. To je ta zastarelost u kompletnom sistemu. Naša predškolska mreža ustanova ne može da prihvati svu decu. Na kraju, ko ulazi u te predškolske ustanove? Onaj koji ima da plati.

Naziv „predškolsko vaspitanje i obrazovanje“ trebalo bi da menjamo u „predškolsko obrazovanje i vaspitanje“, jer upravo od tri i po godine do polaska u školu imamo kod dece najaktivniji razvoj viših kognitivnih funkcija i njima je potrebno stimulatívno okruženje koje će podstaći taj razvoj. Naravno da deca boljestojećih roditelja čak i ako ne idu u vrtić imaju stimulatívno okruženje u porodici, dovoljno da podstakne taj viši kognitivni razvoj. Deca iz najosetljivijih društvenih grupa moraju imati prioritet da stignu do vrtića, da stignu do predškolskog obrazovanja upravo da ne bi na početku osnovne škole već bila u zaostatku u odnosu na ostalu decu.

Kao što znate, obuhvat u našim predškolskim ustanovama je izuzetno nizak. Godine 2010. iznosio je 48%, 2016. godine, juče smo ovde čuli, iznosio je 52%. Nažalost, to poboljšanje od 4% verovatno nije zbog povećanog obuhvata već zbog pada nataliteta, ali čak i da je povećan obuhvat, nedovoljno je povećan. Naše predškolsko mora biti dostupno svoj deci i mora biti potpuno besplatno za roditelje. Samo tako ćemo ukinuti nepravedne razlike između dece boljestojećih roditelja i dece siromašnijih roditelja.

Kada deca krenu u osnovnu školu, to je tek posebna priča. Imam dete u sedmom razredu osnovne škole, sve što pričam, pričam iz prakse. Naš osnovni problem, našeg osnovnoškolskog obrazovnog sistema, glasi – deca u školi ne uče. Deca u školu idu da se deci ispričaju ili izdiktiraju nekakve činjenice, nekakvo gradivo i da im se priopšti šta kod kuće sama da nauče. Kao, bože mi oprostí, da idu na fakultet. Onda ta deca dođu kući i ako imaju roditelje koji znaju gradivo, koji su visokoobrazovani, oni će im u tome pomoći, ali ako roditelji ne znaju gradivo, oni ne mogu detetu da pomognu da savlada i nauči kod kuće ono što u školi nije naučilo.

Ne znam nemački jezik i ne mogu svog sina naučiti nemački jezik, njega to mora škola da nauči. Šta se dešava kada roditelj ne zna? Pa mora da plati. Mora da plati privatnog profesora, jer dete nije naučilo u školi a ne može da nauči ni uz pomoć roditelja.

Molim vas, u školama 1. septembra u holu imate po tri stola na kojima se reklamiraju po tri privatne škole stranih jezika. To je sukob interesa. U školama u kojima bi deca trebalo da strane jezike uče na časovima stranih jezika, eventualno na dopunskoj nastavi. A dopunska nastava je posebna priča. U teoriji, izuzetno lep koncept, u praksi ne radi – časovi dopunske nastave se ne održavaju. A čak i da se održavaju, treba da ih bude više od jednog nedeljno da bi deca mogla da savladaju ono što na redovnom času ne savladaju.

Znači, nema ničeg besplatnog u osnovnom obrazovanju, koje je obavezno. Ono što deca ne nauče u školi, roditelj mora da plati privatnog profesora da ih nauči popodne kod kuće. Deca imaju duplu školu: prepodne su obavezna da budu u školi, popodne i večer provode učeći i radeći domaće zadatke, imaju časove sa privatnim profesorima. Privatni profesori i škole stranih jezika su užasno veliki udarac na džep roditelja. Kada na to dodate troškove udžbenika, troškove ekskurzije, troškove pribora... Molim vas, ovog septembra izdvojila sam 15.000 dinara za udžbenike i 13.000 dinara za dvodnevnu ekskurziju na Zlatiboru. Mogla sam u Grčku da ga pošaljem. Znači, 28.000 dinara u septembru meni je teško palo, a ja sam na poslaničkoj plati.

Pre dve godine, u septembru, kasirka u supermarketu žali se, dvoje dece ima, samohrana majka, muž od koga je razvedena ne plaća alimentaciju, treba dva kompleta udžbenika da kupi, kaže – šta da radim? Radi za 22.000 dinara. Zamislite, 15.000 za jedne udžbenike, još 15.000 za drugo dete, 30.000, i dva puta po 13.000 za ekskurziju.

Šta je besplatno u našem osnovnom obrazovanju? Mi moramo da na obrazovanje prestanemo da gledamo kao na trošak i da počnemo da gledamo kao na investiciju. Poslanička grupa Dosta je bilo smatra da od predškolskog, preko osnovnoškolskog pa sve do srednjoškolskog obrazovanja svi troškovi vezani za boravak dece u školi, učenje i nastavu moraju biti plaćeni iz budžeta Republike Srbije. Ja vas samo molim, nemojte reći da novca nema. Novac za ovu investiciju mora da se nađe, jer ako to ne uradimo i dalje ćemo imati loše obrazovne ishode na kraju obrazovanja i imaćemo jeftinu radnu snagu za inostrane korporacije. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Stamenković.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ja bih se s vama u mnogo čemu složio, počev od finskih lekcija, ali hajde da se složimo da su se tamo dve generacije skupštinske dogovarale da se oko toga dogovore, pa su dve godine trajale pripreme, a meni se za godinu dana ne da ni da se pripremim, čeka se realizacija. Upravo sam prihvatio da ovo radim da bih to promenio, i ništa ne ulepšavam stvarnost.

Imaćemo za vikend jedan veliki radni sastanak, čekamo sistemski zakon koji je uveden. Videli ste da smo ishodno planiranje i učenje uveli umesto bubanja. To mora da se sprovede.

SBS koji sada imamo, to je 27,4 miliona evra. Sledi da se urade obuke. Imali smo pripremni sastanak u Vrnjačkoj Banji sa svim centrima za stručno usavršavanje nastavnika. To je veliki posao, 80.000 ljudi. Zato radimo izmenu rukovođenja školama, jer imamo loše rukovodioce, oni to treba da potegnu; tražimo visoke kompetencije. I to sve u godinu dana.

Sve ove nevolje tipa loš izlet, skup izlet, loša hrana, o svemu ćemo javnost upoznavati na po deset dana, otprilike toliko treba vremena da se timovi i komisije oglase, rade svi na tome. Imamo mnogo bolje zamisli. Takođe mislim da je to preskupo i bezobrazno. Plan i način ostvarenja đачkih ekskurzija i izleta napravićemo da bude kudikamo bolje i jeftinije roditeljima.

Kada je u pitanju Zakon o udžbenicima, pomenuo sam i prošli put, mi ćemo se verovatno videti još jednom u Narodnoj skupštini. Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija je takođe uslov za *SBS*. Mi smo, verujte, za godinu i tri meseca uradili ono što se radi mnogo duže, a modeli koje uvodimo su mnogo kvalitetniji i mnogo će više doprineti da se ovo desi.

Veliki je sistem, ne možete ga posuti nekakvim čarobnim prahom i očekivati da odmah funkcioniše. Mnogo je loših navika, mnogo je loše neselektivnosti. Ja bih mogao da kritikujem mnogo više od svih vas ovde, jer kada sam došao, mislio sam da je loše, a sada kada sam video, mnogo je lošije nego što sam mislio. Zato ovaj tim ima nameru da to uradi mnogo brže nego što su imali priliku i Finci i ostali. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre.

Reč ima Branka Stamenković.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala, ministre, što ste me podsetili na nešto što sam htela da kažem a što je jako važno, a to je da mi nikakve doslednosti nemamo u politikama nego se one menjaju od ministra do ministra.

Kolega Obradović je bio prvi ministar otkad je ova vladajuća većina, u ovoj koaliciji, na vlasti. Moj sin je tada bio treći razred i slučajno je čuo ministra, u prolazu, da kaže da će sva deca dobiti laptopove u školi. Evo, četiri godine dete me pita kada će taj laptop. Pošto ste se vas dvojica malopre tako dobro razumeli i uvažavali, ja sad vas pitam – hoće li biti nešto od tih laptopova što ih je kolega Žarko Obradović, danas narodni poslanik a nekad ministar, deci obećao; šta detetu da kažem?

Godinu dana kasnije imali smo novog ministra, koji nije potrajao pa nisam sigurna da li sam dobro zapamtila ime, Tomislav Jovanović, je l' tako?; on je pričao o finskom modelu, laptopove nije spominjao. Onda smo već naredne godine imali Srđana Verbića, koji nije pričao ni o laptopovima ni o finskom

modelu, nego se počelo pojavljivati dualno. I sad eto vas. Ovo je suviše ozbiljna stvar da to menjamo od ministra do ministra. Možemo li da uhvatimo jedan pravac i kažemo – idemo na finski model? Pa trajaće. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Ministar Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ne idemo na finski model, nego ćemo videti šta nam tamo odgovara. Ne možemo da budemo Finci. Mnogo štošta od finskog modela, koji se sada potpuno redizajnira... Tek ovaj nam sad ne bi odgovarao. Nismo mi u tim uslovima, u tim cipelama.

Ja nisam obećao ništa što ne mogu da uradim, ali sam obećao da ću uvesti informatiku i uveo sam je. I uveli smo sada dva kredita, koja ćemo možda uraditi pre nego što obećavamo, kada je u pitanju digitalizacija nastave.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre.

Poštovani narodni poslanici, u skladu sa članom 87. Poslovnika Narodne skupštine, sada određujem pauzu u trajanju od jednog sata.

Sa radom nastavljamo u 15.15 časova. Hvala.

(Posle pauze – 15.00)

PRESEDAVNIK: Poštovani poslanici, poštovani ministre, možemo da nastavimo sa radom.

Reč ima narodni poslanik Vladimir Orlić.

VLADIMIR ORLIĆ: Hvala vam, gospodo predsednice.

Dame i gospodo narodni poslanici, Poslanička grupa SNS sa velikim zadovoljstvom podržava predloge zakona o kojima danas raspravljamo, sa velikim zadovoljstvom. Kao što i svaki put ne krijemo da ono što predstavlja dobra rešenja, rešenja koja naše društvo čine modernijim, rešenja koja naše društvo čine efikasnijim, rešenja koja bez ikakve sumnje unapređuju važne sektore u našem društvu, imaju našu podršku. U tom smislu, ne samo da izražavamo svoju složnu volju kao poslanička grupa već i zahvaljujemo svim predstavnicima koalicionih poslaničkih grupa koji su izrazili svoju podršku, podršku svojih poslaničkih grupa predloženim zakonima.

Kada je reč o zakonima kojima je predviđeno potvrđivanje konvencija, upravo iz razloga koje su dali predlagači, dakle iz razloga unapređenja prilika kada je reč o bezbednosti i sigurnosti naših građana, kada je reč o dostizanju važnih standarda, koji važe u razvijenom svetu, smatramo da je za našu državu korisno podržati ove konvencije.

Bilo je danas različitih dilema i pitanja kakve su međusobne veze, konkretno na temu konvencije koja se tiče goriva i otpada u specifičnoj oblasti. Ne treba, kao ni za bilo šta drugo, previše truda za onoga ko želi da posao

narodnog poslanika obavlja odgovorno, ko želi da se upozna sa sadržajem onoga o čemu raspravljamo, da svaku vezu razjasni. Recimo, konkretno po ovom pitanju, bilo je dovoljno samo uvideti, što se tiče pitanja Instituta i reaktora u Vinči, da je to jedan na jedan, u direktnoj vezi sa pitanjem naučnog rada i istraživanja, dakle apsolutno ima svako mesto u setu zakona koji dolaze od strane Ministarstva koje pokriva i ovaj resor.

Kada je reč o međunarodnom sporazumu čiji je sadržaj zajam, važan zajam, takođe je šteta što se u želji da se zvuči pompezno i važno prelazi preko nekih stvari, preko onih sadržaja koji posle bivaju predmet nečijih nedoumica.

Danas se govori i o predškolskom obrazovanju, o pitanju kapaciteta kada je reč o predškolskim ustanovama. Upravo taj sporazum, kroz implementaciju i vrednost od pedeset miliona dolara, treba da omogući da se dodatno unaprede prilike po ovom pitanju. U obrazloženju ovog predloga zakona o potvrđivanju Sporazuma baš stoji – 17.000 novih mesta.

U predškolskim ustanovama treba da bude dobar krajnji ishod implementacije baš ovog sporazuma, i to u onim geografskim oblastima u Srbiji u kojima je potreba za jačanjem kapaciteta najveća. Kako? Kroz programe izgradnje potpuno novih objekata, kroz programe revitalizacije, sanacije postojećih i kroz programe proširenja kapaciteta objekata koji već služe u ove svrhe i u ovoj oblasti. Tako da je reč, crno na belo, o nečemu što može da se zajednički oceni kao dobro i korisno. Kao i kada je reč o predloženim izmenama i dopunama zakona, koje jesu, zaista, svojevrsna sinhronizacija sa krovnim zakonom o kom se Narodna skupština pozitivno izjasnila baš u ovoj sali ovde.

Ne samo to, kada pogledate jedan za drugim predloge za izmene i dopune zakona u oblasti predškolskog obrazovanja i vaspitanja, u oblasti osnovnog i u oblasti srednjoškolskog, oni nose sa sobom više od jedne dobre stvari koja će biti nesporno dobra za svakoga ko želi ovom poslu da pristupi otvorenog uma, otvorenog srca, da se ne bavi onim prokletim refleksom u potrebi da bude protiv. Dakle, ako pogleda, na primer, ono što se tiče predškolskog obrazovanja i vaspitanja, zar nije dobro i korisno kada se proširi krug dece koja imaju pravo na ovu vrstu obrazovanja i vaspitanja? Jeste samo dobro. Ko bi mogao da bude protiv takvog rešenja? To rešenje jeste jedan od predloga implementiranih u predlogu za izmene i dopune pomenutog zakona.

Ko bi mogao da bude protiv modernizacije na bilo koji način, protiv činjenice da će se npr. evidencija voditi elektronski? Uz sve ovde razmenjene reči, nekad sa smislom, nekad sa argumentima, a nekad potpuno lišene bilo kakvog sadržaja, uz sve ovde razmenjene reči o modernizaciji, o primeni savremenih tehnologija, ko bi mogao da bude protiv uvođenja nečeg takvog u praksi? Ili protiv mogućnosti da saveti roditelja, upravo ustanovljeni onim krovnim zakonom o kom smo zajednički raspravljali ovde, zažive, da se i oni

čuju i da i oni imaju svoje mesto u čitavom sistemu? To su, dame i gospodo, dobre stvari. To su stvari koje zaslužuju podršku.

Ako pričamo o predlogu koji se tiče osnovnog nivoa obrazovanja, još jednom, imamo izjednačavanje po pravima i prilikama da učestvuju u određenim programima za privatne i državne institucije. Nešto što je do sada, tu se misli na specifične metode u oblasti obrazovanja i vaspitanja, ekskluzivno bila mogućnost samo privatnih, sada je dostupnije za implementaciju, za realizaciju u praksi širem skupu institucija. Zar to nije dobro?

Zar nije dobro kada se danas proširi krug lica, krug dece koja će imati pravo na besplatan prevoz? Pa jeste dobro. Da li ima nekoga da može da smisli, ne da zastupa, ne da proglaši za svoj stav, nego prosto da smisli jedan jedini razlog zašto to ne valja? Nema, sigurno.

Da li ima razloga, uz sve priče i javno i deklarativno izrečene zajedničke želje da pospešimo razvoj preduzetništva, da ne podržimo program da se taj razvoj preduzetništva ostvari još na nivou osnovne škole npr. kroz rad školskih zadruga? Nema. Argumenata protiv takvih rešenja nema. Oni ne postoje, ne mogu ni da se izmisle.

Kada pričamo o srednjim školama, zar nije notorna činjenica da može samo da koristi društvu kada se uvede obaveza da škola vodi računa o tome kakve rezultate postiže, koliko visoko ispunjava standarde, da se poredi sa drugima u zemlji i svetu? E pa, baš obaveza da se učestvuje u testiranjima i na nacionalnom i na međunarodnom planu uvodi se predloženim izmenama i dopunama. Ima li tu nešto loše? Zar nije samo korisno da imate podatak o tome da li ste dobri ili treba da budete bolji? Ako treba da budete bolji, gde tačno.

Još jednom, jednostavne stvari i nešto što građani koji ovo gledaju sigurno razumeju, sigurno ne razumeju kada se naiđe na nesporno dobre i korisne stvari a na njih kao reakcija dođe bujica kritika.

To nas dovodi do novog predloga zakona koji se tiče dualnog obrazovanja i oblasti srednjeg stručnog obrazovanja. Ako bi bilo ko zaista želeo iskreno da pogleda sadržaj, smisao i kontekst, da li može da se ospori činjenica da je reč o programu koji zadovoljava dobar interes učenika, a u isto vreme zadovoljava i dobar interes privrednih subjekata, kompanija koje će učestvovati u tim programima i dobar interes škola, dobar interes države koja ima svoje prirodno mesto u kompletnom sistemu i ovoj problematici? Da li jeste ili nije dobar interes učenika više znanja, veće kompetencije, više stručnosti, bolje, usavršenije veštine? Ima li nešto sporno u tome? Naravno da nema.

Da li može da se postigne time što će se neko dodatno osnažiti kroz više susreta sa praktičnim radom, kroz usavršavanje, lično usavršavanje u praksi, kroz priliku da vidi kako u realnom poslovnom ambijentu stvari funkcionišu, da ih vidi, da ih oseti, da u njima učestvuje, da bude deo kolektiva, da nauči nešto što

nije bio u prilici da nauči do sada, da stekne i neke dodatne veštine za koje nije imao priliku da ih stekne do sada? Šta tu može da bude sporno? Zar taj neko sutra, kada sve to nauči, savlada i bude kompletnija ličnost u tom smislu, neće na tržištu rada, koje je toliko puta pomenuto danas, vredeti više? Naravno da hoće. To su jednostavne stvari. To je nemoguće ne razumeti.

Priče o jeftinoj radnoj snazi koja će biti tobož ustanovljena kada stupi na snagu zakon o dualnom obrazovanju jesu prazne floskule. Potpuno prazne, odjekuju prazninom, dame i gospodo. Jeftina radna snaga je radna snaga koja nema specifične veštine, koja nije u poziciji da uopšte bira čime će se baviti, gde, kod koga i pod kojim uslovima. Onaj ko sa sobom na tržište znanja nosi više znanja, više veština, više sposobnosti, koji konkretan posao ume da uradi u praksi, naravno, vredi više. Taj ima mnogo više prostora da bira, da odlučuje, da bolje pregovara sutra sa potencijalnim poslodavcem – ja znam to i to, imam dokaz da to znam, u nečemu sam uspešan, imam dokaz da sam u tome uspešan, neko je ocenu dao, neko je ustanovio, evaluirao koliko ja dobro baratam tim. Zar nije njegova pozicija sutra na tržištu samo jača? Naravno da jeste. To je neposredan interes naših đaka.

Postojali su programi stručne prakse i do sada, jeste to tačno, ali zašto se ne obrati pažnja na to kakvi i sa kakvim efektom.

U obrazloženju Predloga zakona data je statistika, statistika koju ne osporava niko, čak ni oni koji su sebi dali taj komfor, ničim zasluženi komfor, da izgovaraju potpune besmislice poput priča o jeftinoj radnoj snazi; čak se nekoliko puta danas čulo – robovi i robovlasništvo. Ko god je tako nastupio, pride je pomenuo – da, ona statistika koja kaže da praksa nedostaje našim đacima, ona je tačna. Isti ti su rekli da je zaista potrebno da sutra kao efekat imamo veći broj svršenih đaka, ljudi koji stupaju na tržište rada, koji će uspeti da pronađu posao. „Pronađu“ ne znači samo da se pridruže nečemu što postoji; „pronađu“ u duhu preduzetništva, dame i gospodo, znači možda pokrenu sopstveni posao.

Zar to nije dobar interes društva i tih mladih ljudi ali i svih drugih? I onih koje će ti mladi ljudi možda sutra zaposliti u kompanijama koje pokrenu sami. Zar to nije nešto što predstavlja dodatni zamah i za privredu, i za rast, toliko puta pominjan danas, i ne samo danas? Nesporno dobro, jasno, korisno.

Interes tih kompanija. Može li neko da ne vidi? Ne, on se ne ogleda u tome što će one – uz ostale besmislice čuli smo i to – dobijati besplatnu radnu snagu u neograničenim količinama. Potpuno se zna koji profili postoje, koji programi na njima i koliko đaka i šta je elementarni interes svakog poslodavca. Pričam o poslodavcu kao nekome ko raspolaže svojim kapitalom, svoju firmu vodi i neće sebi da naškodi. Taj koji misli o svom interesu, kakvog radnika može da poželi? Radnika koji se u posao razume, koji je iskusan i ima neki rezultat rada. Njemu treba takav radnik, a ne neko ko je tek počeo posao, učio se njemu

godinu ili dve, pa onda bio zamenjen novim koji sve radi ispočetka. Baš zato, da se kompanije ne bi sretale sa takvim kadrom, nego sa dobrim, uvežbanim, uigranim kadrom, koji sa sobom nosi znanje i kvalitet, ovi programi se i predlažu. To je bar jednostavno za razumevanje.

Škole, koje su imale svoje izdatke, i država sa svoje strane, za opremanje učionica, radionica, nabavku materijala, biće rasterećene kada se težište tih potreba prebaci na kompanije, pa će rasterećene moći da ulažu u druge aspekte, da čine obrazovanje kvalitetnijim, dodatnim, da njima to koristi. To je valjda jednostavno za razumeti. To može da ne razume samo neko ko neće.

Taj ko neće, taj je u stanju da izgovori u dve rečenice dve međusobno potpuno suprotstavljene stvari, na primer: „Imali smo ovo već, sećate se, škole učenika u privredi“, a odmah u sledećoj kaže: „Vi sad uvodite robovlasništvo i dečji rad“. Hajde, ljudi, ako ćemo da kritikujemo, bar da to liči na nešto, da ima promil smisla. Da li je već bilo pa nije vredelo ili je sada po prvi put pa je katastrofa? Ne može i jedno i drugo. To samo po sebi dovoljno govori koliko išta realno može da se zameri ovom predlogu. Ne može ništa.

Najteži, prljavi poslovi, raskidi ugovora posle dva meseca... Ljudi, obrazovanje je stvar slobodnog izbora. Svako će sam, kao i do sada, kao što će od sada, da donese odluku za sebe da li želi da se obrazuje na jednom ili drugom nivou, pa u okviru tog nivoa u ovoj ili onoj školi, za ovaj ili onaj program ili profil, da li sebe vidi u karijeri na ovom ili onom mestu, da li je zainteresovan za ovu ili onu vrstu posla, za ovu ili onu kompaniju kao potencijalnog poslodavca. To nikada nije bilo zakonom nametnuto nekome, ne može ni biti. Ovim predlozima zakona ponajmanje.

To otvoreno polje slobodnih izbora, gde svako može da gradi sreću za sebe na osnovu svojih sposobnosti i mogućnosti, biće otvoreno jednako koliko je i bilo, samo će potencijal onoga ko na njega stupa, njegov lični potencijal biti veći. On će imati poziciju da se u tim izborima kreće na način koji je za njega korisniji; za njega, sutra za njegovu porodicu i sve one koje će on potencijalno zaposliti svojim radom, za celo društvo kome priroda.

Priče o tajkunima, priče o vladavini prava, priče o sigurnoj državi, možda bi najbolje bilo da ostavimo, jer je to, baš kada pričamo o dobrim interesima, dobar interes onih koji su te teme pokretali. Nema veze sa predloženim zakonima, ali ima veze sa tržištem rada i sa ekonomskim prilikama u zemlji. Neka se uzdrže od pominjanja tajkuna oni za koje se pouzdano zna da su ih tajkuni finansirali u periodu kada su sami devastirali ekonomiju ove zemlje, kada su baš na tom tržištu rada katastrofe pravili, u periodu kada su stotine hiljada ljudi ostavljali bez posla. Da se ne troši danas vreme, ni danas ni bilo koji drugi put, na uzaludne priče o lažnoj brizi za decu od strane onih koji su već pokazali da nisu u stanju da brinu za sudbinu drugog čoveka, pa ni za njegovu decu, a

pričamo o stotinama hiljada sudbina, stotinama hiljada porodica. To im se kao tema apsolutno ne isplati.

Udžbenici, vrtići, ništa od toga, dame i gospodo, ne može da se poredi, ako pogledate današnje dobre rezultate i prilike u zemlji, sa onim što su dežurni kritičari svega postojećeg ostavili za sobom. Ako pominjemo Beograd i te vrtiće, neka ostane zabeleženo da je osam hiljada više mesta u tim vrtićima danas nego u njihovo slavno vreme, da će upravo sa ovim predlogom zakona koji ćemo mi izglasati, jer se za dobre stvari i dobrobit ove zemlje brinemo i staramo, biti 17.000 novih mesta više.

Neka ostane zabeleženo da Srbija danas ima realan rast. Koliko god se neko trudio da nam objasni kako je strašno nezadovoljan što je realnih plus 2% ili 3% za njega privatno, intimno loše, to je plus realnih 2% ili 3%; to nije njihovih minus 3,6%. To da se poredi jedno s drugim ne može. To je nebo protiv zemlje. Sto trideset hiljada novih radnih mesta sa primenom ovakvih rešenja, i više, ne može da se meri sa izgubljenih pola miliona radnih mesta. To su nebo i zemlja, još jednom.

U tim stvarima mi da se merimo možemo uvek. Odgovori će uvek biti jasni, odgovori će uvek biti na strani onih koji se o ovoj zemlji staraju, onih koji su u stanju da za ovu zemlju obezbede rezultat.

Aleksandar Vučić, SNS, parlamentarna većina nastaviće da se o dobrom interesu svih naših građana i zemlje u celini staraju na ispravan način, između ostalog i kvalitetnim zakonima za koje, još jednom, imate našu podršku. Hvala lepo.

PREDSEDNIK: Povreda Poslovnika, Marinika Tepić.

Izvolite.

MARINIKA TEPIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Smatram da ste povredili član 27. Poslovnika, kojim se predviđa da treba da se starate o primeni ovog poslovnika, a u vezi s članom 101, odnosno trenutkom kada je predsedavajući Marinković uoči pauze odredio da će nastavak rada biti u 15 časova i 15 minuta. Vi niste predsedavali, što je potpuno logično i jasno iz ovoga što govorim, ali ste nastavak sednice započeli dosta ranije, neposredno posle 15 časova.

Smatram da ste time ugrozili pravo zainteresovanih poslanika da od početka prate nastavak sednice, ali i doveli u nezgodan položaj nekolicinu gostiju koje ste pozvali ovde da u ime Vlade i organa Vlade učestvuju u radu, da saslušaju šta ko ima da kaže, eventualno da odgovore, zato što su se u nekoliko navrata sa zakašnjenjem pojavljivali verujući, pretpostavljam, da će u 15.15 časova da se nastavi rad sednice, onako kako je vaš zamenik, odnosno

potpredsednik Marinković rekao kada je određivao pauzu. Tako da vas molim da vodite računa o tome.

Juče smo takođe u jednom trenutku imali određivanje pauze i nastavak rada pre nego što je isteklo vreme određeno za pauzu.

Molila bih vas da se to nadalje ne dešava zato što, naprosto kažem, ovde treba da učestvujemo i slušamo i pratimo raspravu, koja će trajati sigurno nekoliko narednih dana, ne samo zbog prenosa televizijskog, kako bi kamera hvatala govornika i to bilo dovoljno za gledaoce mimo ove sale, već smo mi narodni poslanici tu da u najvišem domu svi zajedno učestvujemo u raspravi. A da bismo učestvovali, moramo da imamo priliku da na valjan način čujemo sve strane koje učestvuju u raspravi. Zahvaljujem.

PREDSIEDNIK: Član 27. je opšte prirode. Pretpostavljam da ste mislili na član 101, u čemu nema ni govora o ovome što ste vi govorili.

Verovatno nije definisano Poslovníkom da li se nešto počinje minut ranije ili ne. Po mom satu, počeli smo minut ranije, za to se izvinjavam, ali ne ovoliko koliko ste vi rekli. Kada sam ušla u salu, ministar i saradnici iz Ministarstva prosvete su bili ovde i poslanik Vladimir Orlić, koji je došao na red. Ako je u tome moja greška, ja se izvinjavam, ali niko drugi od poslanika nije bio uskraćen za pravo. Vi ste podigli Poslovník odmah kada ste ušli u salu, tako da se to ne odnosi na saradnike iz Agencije direktorove, koji su dolazili posle podignutog Poslovníka. To ste se kasnije setili.

Pošto nema adekvatnog člana Poslovníka, možemo da glasamo o članu 27. ako insistirate, ali nije bila nikakva namera da ja sada onemogućim Vladimira Orlića i da ga čuje neko od poslanika, i obratno.

Važna je i namera da li je neko nešto hteo da uradi, ali kako vi hoćete. Da li želite da glasamo?

(Marinika Tepić: Da.)

Zahvaljujem.

Drugih ovlašćenih koji imaju pravo, kao što je gospođa Olena Papuga, nema sada u sali. Možda će iskoristiti kasnije svoje pravo.

Prelazimo na listu.

Prvi govornik je Jahja Fehratović.

Izvolite.

JAHJA FEHRATOVIĆ: Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, zakon o dualnom obrazovanju je veoma bitan za dalji društveni i ukupni razvoj države, pogotovo kada su u pitanju nerazvijeni krajevi gde je potreba za obrazovanjem uz rad veoma izražena.

Mnogi strani autori ističu da je obrazovanje postalo najsigurniji i najdugoročniji put do finansijske stabilnosti države. Pritom, naši eksperti iz Bošnjačke demokratske zajednice ističu da je raznolikost obrazovanja suštinska

komponenta finansijskog uspeha i nezavisnosti jednog društva. Širi izbor obrazovnih profila i oblika daje mogućnost veće motivacije mladih u procesu usavršavanja i napredovanja. Zbog toga posebno pozdravljamo što je u ovom zakonu naglašena veza između dualnog sistema i karijernog vođenja.

Jedna od osnovnih primedaba koje se daju dualnom sistemu jeste veza sa novim, fleksibilnim tržištem rada, pogotovo u kasnijim fazama razvoja pojedinca kada je on prinuđen da promeni radno mesto i preduzeće. Upravo je rešenje za takve slučajeve povezivanje poslodavca, škole i lokalne zajednice kroz karijerno vođenje i prilagođavanje karakteristikama dualnog sistema. Time u velikoj meri ulazimo u modernizaciju odnosa između sveta rada i sveta obrazovanja.

Budućnost našeg obrazovanja je u procesu obrazovanja za karijeru, jer će današnji učenici, kada se pojave na tržištu rada, menjati od tri do sedam zanimanja u toku karijere. Ako uspostavimo odnos između subjekata koji planiraju razvoj sa karijerom pojedinca, moći ćemo bez problema odgovoriti na potrebe fleksibilnog tržišta rada i dobiti radnike sposobne za sve vrste izazova tržišta. Obrazovanje za karijeru, koje se zasniva na građenju znanja i veština tokom radnog veka, mora biti praćeno na nivou države i treba imati značajan podsticaj za očuvanje ljudskih resursa, tako da se mora pratiti sa tog nivoa. A tu jedino Privredna komora može adekvatno implementirati uključivanje poslodavaca u sistem karijernog vođenja. Ako se ne uključi Privredna komora i ne aktiviraju poslodavci u ovakvom vidu obrazovanja, neće se moći sprečiti odliv mladih, niti se mogu motivisati za celoživotno obrazovanje.

Modernizacija dualnog sistema u Nemačkoj, Austriji, Švajcarskoj upravo insistira na tome da se u svim segmentima obrazovne institucije kroz karijerno vođenje povežu sa poslodavcima, stvarajući različite oblike i instrumente, kao što je pasoš kompetencija, recimo, u Nemačkoj.

Naši stručnjaci, želim i to da iznesem, analizirali su ovaj zakon i slovenački zakon o dualnom obrazovanju i kažu da je ovaj naš zakon u mnogo čemu naprednije i bolje urađen od slovenačkog. Zato mislimo da je ovo šansa da motivišemo i poslodavce i mlade za usavršavanje i bolje rezultate rade.

Takođe, i ostali predlozi zakona iz oblasti obrazovanja kvalitetno su pripremljeni i imaće našu podršku.

Međutim, ono što bi, poštovani ministre, trebalo što pre uraditi jeste implementacija zakonskih odredaba, jer, nažalost, na terenu i dalje imamo direktore koji zloupotrebljavaju položaj, vrše finansijske malverzacije a zbog njihove bahatosti i samovolje trpe učenici i roditelji. Među izraženim takvim primerima, gde je neophodna brza reakcija Ministarstva i prosvetnog inspektorata, jeste Osnovna škola „Stefan Nemanja“ u Novom Pazaru. Vi ste tu školu skoro posetili jer je u njoj trebalo da se realizuje donacija od 500.000 evra za rekonstrukciju krova, kanalizacione i drugih mreža i fasade, od kojih je

360.000 obezbedila Kraljevina Norveška, 70.000 Vlada Republike Srbije, a 70.000 Grad Novi Pazar. Kada ste vi, ministre, posetili ovu školu sa ambasadorom Norveške Njegovom ekselencijom Arneom Sanesom Bjornstadom, bila je postavljena skela za izradu fasade. Međutim, par dana nakon te posete skela je uklonjena, a fasada nije urađena.

No, veći problem od toga jeste što je direktoru ove škole gospodinu Edinu Dugopoljcu, izgleda, bilo malo tih 500.000 evra, pa je roditeljima koji su još pre pola godine uplatili za udžbenike koje će dobiti preko škole i đacima, koji još uvek te udžbenike nemaju, uskratio to njihovo pravo. Roditelji su dali novac; evo, već je drugi mesec kako ide školska godina, nalazimo se na tromesečju, učenici u ovoj školi još uvek nemaju udžbenike iako su roditelji platili te udžbenike, a nabavka je išla preko škole. Kada su tražili da im se povрати novac, direktor je kazao da je taj novac otišao za rekonstrukciju škole i da se snalaze na drugi način. Takođe, od učenika je traženo tzv. đaćki dinar...

(Predsednik: Poslaniče, vreme. Završite rečenicu.)

Dakle, zbog svega ovoga apelujem na vas da što pre dođe do implementacije zakona i da pod hitno pošaljete inspektorat u ovu školu kako bi se rešilo ovo stanje. Hvala.

PREDSEDNİK: Hvala.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Jako mi je žao što sam na ovaj način saznao o tome da ste se direktno obratili, ali imamo tu više problema. Vi znate da menjamo i načelnike školskih uprava, i tu smo opet u problemu. Promenjen je pomoćnik koji je vodio inspekciju, takođe zbog nekih svojih propusta.

Zakon je stupio na snagu. Imali smo silne sastanke da upozorimo ljude da ga prvo izuče i da se po njemu ponašaju. U zakonu su vrlo jasno naznačeni pravници, sekretari škola, koji u suštini moraju da štite zakonitost. O tome ćemo ovih dana svakako razgovarati.

PREDSEDNİK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Jovan Jovanović.

JOVAN JOVANOVIĆ: Prvo nekoliko reči o Zakonu o predškolskom obrazovanju. Svakako je neophodan raznovrsniji sistem koji će doprineti kvalitetnom, celovitom razvoju i dobrobiti dece predškolskog uzrasta, u skladu sa njihovim potrebama. Baš iz tog razloga predložili smo uvođenje obaveze, umesto samo mogućnosti, da predškolska ustanova u koju je upisano dete iz osetljive društvene grupe utvrdi potrebu za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene i socijalne podrške detetu.

Istovremeno, ako je cilj individualizacija, onda bi trebalo jednako voditi računa o potrebama sve dece, kako dece iz osetljivih društvenih grupa i njihovim

potrebama za socijalizacijom i interakcijom sa decom u razvojnim grupama, tako i sve druge dece u odnosu na pomenutu decu, kao i o potrebama nadarene dece, koja bi trebalo da imaju jednako pravo na individualni rad i podršku u napretku.

Konačno, kada je u pitanju ovaj zakon, ako se mnoge promene vrše radi usaglašavanja sa Zakonom o visokom obrazovanju, onda bi radi poštovanja i zaštite stečenih prava u zakon na odgovarajući način trebalo da budu uključena i lica koja su završila strukovne specijalističke studije po propisima koji su važili do stupanja novog zakona na snagu, tj. do 29. septembra ove godine, što smo i predložili našim amandmanima.

Kada je reč o zakonu o dualnom obrazovanju, pošto je predlog problematičan po više osnova, smatramo da ga je nemoguće popraviti te stoga nismo podnosili korektivne amandmane. Iako reforma srednjeg strukovnog obrazovanja može da utiče na problem nezaposlenosti, ali ne da ga reši, bez obzira na do sada data objašnjenja, postavlja se pitanje zašto su nemački, austrijski i švajcarski model, modeli uređenih država sa jakom privredom, uzeti kao uzor u zemlji poput naše. Istovremeno, većina zemalja se umesto uvođenja dualnog obrazovanja opredelila za ozbiljnu reformu programa srednjih stručnih škola, uz stavljanje posebnog akcenta na opremanje laboratorija, radionica i obezbeđivanje uslova za stručnu praksu.

Da budem konkretniji, Predlog zakona o dualnom obrazovanju problematičan je po sledećim osnovama: sa stanovišta osnovnih ljudskih prava i dečjih prava, jer je u stvari reč o ugovoru koji obavezuje maloletna lica da ispunjavaju radne obaveze i koji stoga sadrži potencijal za prinudni rad. Problematičan je sa stanovišta prenošenja dela nadležnosti kreiranja obrazovne politike sa Ministarstva prosvete jednoj interesnoj organizaciji kakva je Privredna komora Srbije. Problematičan je sa stanovišta stvaranja visokog koruptivnog rizika, jer su Privrednoj komori date nadležnosti bez odgovarajućih mehanizama kontrole i sužavanja diskrecionih ovlašćenja, o čemu govori Agencija za borbu protiv korupcije. Problematičan je i sa stanovišta rešavanja, odnosno nerešavanja problema nezaposlenosti, i to trostruko: đaci postaju konkurencija nezaposlenima koji čekaju posao, jer su plaćeni 70% od minimalne cene rada; nije garantovan posao u tim firmama đacima, čak i ako su dobri; mnogi profesori u školama će izgubiti radna mesta jer se najveći deo nastave premešta u preduzeća, a njihova mesta će zauzeti priučeni instruktori posle samo četrdeset sati obuke.

Zbog svega prethodno rečenog, ovaj zakon će samo ubrzati odlazak mladih iz zemlje jer ćemo stvoriti generacije koje neće moći da se zaposle u zemlji, a neće moći ni da nastave školovanje zbog loše pripremljenosti. Ako se i zaposle, biće samo, koliko god to ministar nazivao politikanstvom, jeftina radna snaga.

Da smo zaista postali zemlja jeftine radne snage svedoči i nedavna vest da kompanija „Priti grup“ iz Bangladeša, države koja je simbol jeftine radne snage, otvara fabriku tekstila u Somboru.

Da zaključim, istinsko obrazovanje nije samo ono što može da se neposredno unovči, odnosno ono koje je u funkciji privrede i tržišta, već ono koje stvara nezavisne građane i gradi i obogaćuje karaktere, a to, po svemu sudeći, nije cilj ove vlade. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Predrag Jelenković.

PREDRAG JELENKOVIĆ: Poštovana predsednice, drage kolegice i kolege, više puta smo čuli da je stanje na tržištu rada, kao i sistem srednjeg stručnog obrazovanja u Srbiji i njegova neusklađenost, odnosno nedovoljna usklađenost sa velikim, odnosno realnim potrebama u privredi... Ali isto tako smo čuli od mog prethodnika, kolege Marinkovića, da je ovo jedan socijalno odgovoran zakon pre svega, da nisu sva deca rođena da budu teoretičari nego moramo da mislimo i na decu koja su prosto praktičari.

Kao što je poznato svima nama, i u današnje vreme, godinama unazad, u postojećem sistemu obrazovanja ipak je neka saradnja između obrazovanja i privrede postojala, ne baš na valjan način, ali nadamo se da ćemo u budućem periodu to nekako ispraviti.

Pre nego što kažem nešto o situaciji u Nišu... Pripremajući se za ovu temu, tražio sam podatke o dualnom obrazovanju a da nisu pomenute ove države koje smo dobili u materijalu, to su Austrija, Švajcarska i Nemačka. Video sam podatke iz Francuske da je u 2015. godini bilo zaključeno 284.000 ovakvih ugovora, od toga 95% dece odlučilo se upravo za privatni sektor, a 5% za javni sektor. U 2016. godini se taj broj povećao i iz godine u godinu u Francuskoj broj potpisanih ugovora o dualnom obrazovanju je veći za skoro 2%. Privredne oblasti gde su se ugovori zaključivali su: 65% industrija, zatim građevinarstvo, poljoprivreda itd. Po francuskom iskustvu, takvi ugovori se sklapaju sa firmama koje imaju deset i više zaposlenih, a najviše je onih koje imaju pedeset i više zaposlenih. Beleži se, takođe, rast broja đaka. Neko je danas pomenuo da kada završe taj ugovorni period dualnog obrazovanja nastavljaju sa visokim obrazovanjem na strukovnim studijama.

Što se tiče, recimo, Norveške, prema podacima za poslednju generaciju svršenih srednjoškolaca srednju školu je završilo blizu 65.000 učenika; od tog broja, 37.600 ili 58% njih završilo je dualni model školovanja za različita zanimanja. Interesantno je i to da je dualno obrazovanje u Norveškoj omogućeno tokom celog života i nije ograničeno samo na srednjoškolski uzrast. Za vreme dualnog obrazovanja učenici zarađuju određenu naknadu, na koju poslodavac ne

plaća porez državi, ni socijalno osiguranje, ali se taj period računa u radni staž učenika.

Šta se dešava u niškim školama sa dualnim obrazovanjem, odnosno kako je Niš reagovao na dualni sistem obrazovanja? U Nišu, koji je kao što znate privredno potpuno stao, otvaranjem novih fabrika, „Beneton“, „Jura“, „Aster tekstil“, „Leoni“, „IM Elektronik“ i „Džonson elektrik“, iskazala se potreba za određenom vrstom radnika. Međutim, situacija je bila sledeća: tih profila je bilo u evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, ali nisu bili adekvatno tehnički i tehnološki obučeni, pa su poslodavci imali posebnu obavezu, odnosno morali su da organizuju dodatne obuke za rad. S tim u vezi, ne znam da li ste propustili, prošle godine je u medijima bilo da su niška Mašinska škola i Mašinski fakultet prilagodili svoj nastavni plan potrebama privrede, pa su njihovi đaci i studenti postali stipendisti kompanije „Džonson elektrik“.

Inače, u Nišu se srednjoškolci školuju u trinaest srednjih stručnih škola i rade za 66 obrazovnih profila, od kojih je četrnaest po dualnom modelu. Dualni obrazovni profili su zastupljeni u devet srednjih stručnih škola sa po jednim, dva ili tri odeljenja u domenu proizvodnje i u domenu usluga; dvanaest obrazovnih profila je u trogodišnjem trajanju, a dva su u četvorogodišnjem trajanju.

Izneo bih primer još jedne škole koja ima dualni model obrazovanja tehničara zaštite od požara u trajanju od četiri godine – Pravno-poslovna škola Niš, koja inače ima dugogodišnju saradnju sa školama u Nemačkoj, *Ludwig Erhard* i *Kaufmannsschule*, u kojima se duži niz godina sprovodi sistem dualnog obrazovanja. Obrazovni profili u Pravno-poslovnoj školi po klasičnom modelu školovanja podrazumevaju formiranje virtuelnih privrednih društava ili, kako se to obično kaže, virtuelnih preduzeća; prosto, deca, učenici uče, izvode simulaciju rada kompanija na određen način. U kampanji *GTZ*-a i Ministarstva prosvete „Sa mature na posao“ od pet obrazovnih profila učenici ove škole bili su promoteri obrazovnih profila poslovni administrator i službenik osiguranja, kao ogled na nivou Republike Srbije. Ova škola se vrlo ozbiljno sprema za primenu dualnog obrazovanja, a nastavnici treneri pripremaju seminare o dualnom obrazovanju.

Na kraju, iz ličnog iskustva, kao srednjoškolac usmerenog obrazovanja ili tzv. Šuvarovog modela – u to vreme Elektronska industrija Niš bila je gigant elektronske industrije ne samo u Jugoslaviji već i u delu Evrope; početkom osamdesetih godina tražila je specijalizovano odeljenje zbog potrebe da se školuju tehničari za mikroelektronsku tehnologiju. Školovane su tri generacije po dva odeljenja, znači 180 učenika, a ni 10% (ponavljam, ni 10%!) nije uspeo da se zaposli iako je tada Elektronska industrija radila punim kapacitetom. Zato smatram izuzetno važnim da obrazovni profili koji se školuju u srednjim stručnim školama, i po klasičnom a naročito po dualnom modelu, treba zbilja da

odgovaraju potrebama privrede i tržišta rada kako bi učenici posle završene srednje škole mogli da dobiju zaposlenje.

U danu za glasanje PG SDPS podržaće set zakona. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Poštovani gospodine ministre, kolege poslanici, danas kada govorimo o obrazovanju mislim da svi u ovoj sali treba da budemo svesni toga da obrazovanje jeste temelj društva i da obrazovanje nije trošak nego investicija u budućnost Srbije. Moram da konstatujem da u prethodnih pet godina razni oblici vlasti Srpske napredne stranke sa koalicionim partnerima nisu na delu pokazali ovo o čemu govorim. Ne vi koji ste poslednji ministar, pre vas je bilo nekoliko ministara obrazovanja. Zapravo, nisu imali rezultate o kojima su govorili kada su preuzimali svoj resor.

Iskoristiću priliku i vama da kažem, jer ste prisutni, godinu i po dana predlažem jednu tehničku stvar kako bismo napravili jedan mali doprinos u smislu podrške obrazovanju Srbije – to je da usaglasimo Zakon o učeničkom i studentskom standardu sa Zakonom o lokalnim samoupravama kako bi predsednici opština i gradonačelnici mogli da stipendiraju najbolje đake i studente iz svojih opština a da pritom ne krše nijedan zakon. To je samo jedna mala stvar, ali ne znam iz kog razloga se o tome nije govorilo dosad.

Što se tiče dualnog obrazovanja, suštinski, sistemski ne mogu da kažem da to Srbiji ne treba. Treba i Srbija da ide ukorak sa drugim zemljama i treba da nalazimo načine kako ćemo da usaglasimo zahteve privrede i naš obrazovni sistem, međutim, imamo drugi problem, a to je – šta je danas privreda u Srbiji, ko je danas taj poslodavac i koju strukturu radne snage on u Srbiji zahteva?

Moramo biti realni u tome da većina investitora koji danas dolaze u Srbiju traži jeftinu radnu snagu. To ne sme da bude cilj našeg obrazovnog sistema. Ne sme da bude cilj to da mi sada niskokvalifikovane ili đake sa trogodišnjim zanimanjima treba da obučavamo za 20.000, 25.000 ili 30.000 dinara. Niti je, po meni, normalno da tadašnji premijer, današnji predsednik, na forumu na Kopaoniku kaže da je šansa Srbije u narednim godinama za privlačenje stranih investitora u tome što je Rumunija kao glavni konkurent podigla prosečnu zaradu u svojoj zemlji.

Pa i mi treba da težimo podizanju minimalne zarade, treba da težimo razvoju privrede kroz savremene tehnologije, kroz korak sa svim drugim razvijenim zemljama, ne da školujemo decu da bi radila u niskoproizvodnim fabrikama, plela kablove u lošim uslovima i bila zadovoljna zato što su se zaposlila u fabrici gde primaju platu od 200 evra. Sa tih 200 evra plate, nažalost, oni sutra neće moći da školuju svoju decu.

A to da neće moći da školuju niste shvatili u prethodnih pet godina. Niste, zato što nisu investirana niti opredeljivana dovoljna sredstva za stvaranje uslova za normalno funkcionisanje škola i predškolskih ustanova širom Srbije. Vi danas imate nesređene toalete u školama iako je tada premijer Aleksandar Vučić govorio da će obični svaki toalet u Srbiji. Nisam primetio da je obišao te toalete i da ih je renovirao. Imate fiskulturne sale sa kojih opadaju plafoni. Konkretno, kod mene u Trsteniku, gradu iz koga dolazim, imate školu u kojoj pada plafon. Imate škole koje ne mogu da obezbede sredstva, ni njihovi roditelji, za talentovane đake koji treba da idu na takmičenje. Konkretno, primer fizičara iz Trstenika koji je proglašen za najboljeg fizičara u Srbiji: nije otišao na Olimpijadu fizičara jer roditelji nisu imali sredstava da mu daju; otišli su neki drugi čiji su roditelji bili imućniji.

Žao mi je što se ovim zakonom deo troškova ponovo prebacuje na roditelje, da ne kažem na ove privrednike. Što se njih tiče, ne verujem da će njima biti loše, ali što se tiče roditelja i te kako. Zašto? Ovde ste u delu Zakona o predškolskom obrazovanju dali mogućnost opštinama, odnosno jedinicama lokalne samouprave da mogu sa manje od 80% da učestvuju u finansiranju predškolskog obrazovanja. Do sada je u Zakonu bilo minimum 80%, sada je to maksimum, ali zato deo učešća roditelja, koji je bio 20% maksimalno, sada može biti 50:50.

S obzirom na činjenicu da ste u prethodnom periodu, da je Vlada Republike Srbije devastirala jedinice lokalne samouprave tako što im je značajan deo sredstava uzela, što kroz smanjenje budžeta što kroz neke druge nadležnosti, vrlo se realno stvara sumnja da će taj teret troškova, pretpostavljam da će tako biti, jedinice lokalne samouprave, opštine i gradovi prevaliti na roditelje. Onda će reći – znate šta, pošto sa 20% budžeta učestvujemo u finansiranju predškolskog obrazovanja, hajde da malo to smanjimo za neke druge projekte i da dođemo u situaciju da uštedimo neka sredstva.

Dakle, to nije dobro i to ne govori da je u prethodnom periodu išta rađeno da možemo reći – da, bilo je pomaka, bilo je strategija. Prošlo je punih pet godina, nekoliko ministara se promenilo, nikakvih rezultata apsolutno nismo videli, izuzev činjenice preliivanja troškova na roditelje, pa i kada govorimo o udžbenicima, koji više nisu besplatni.

Takođe, u ovom predlogu zakona imamo i nešto o čemu se danas ne govori, verovatno svesno. To je još jedno novo zaduženje, ugovor sa Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj u iznosu od 47.000.000 dinara, koji će opet u jednom trenutku vraćati građani Srbije.

Koliko se obrazovanje ne shvata ozbiljno u Srbiji, govori i objedinjena rasprava gde smo obrazovanje stavili danas u isti koš sa upravljanjem radioaktivnim otpadom i nuklearnom sigurnošću u Srbiji. Barem su te tačke

mogle da se razdvoje zato što imamo sada predsednicu Parlamenta koja je u Upravnom odboru Agencije za jonizujuće zračenje pa je verovatno ona mogla nešto kvalitetnije da nam kaže u raspravi o ovoj temi. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Hvala puno.

Samo kratki odgovori. Vezano za Trstenik, lokalnu samoupravu konkretno: u planu je da se radi školski centar Tehničke škole kao centar izvrsnosti, po uzoru na Valjevo. To je u najkratkoročnijem planu. Otuda je i učenički standard pojačan u Trsteniku za celo Pomoravlje, da onaj mašinski i tehnički kompleks može ponovo da se vrati u funkciju. Tu nisu samo dualni profili, nego i profili savremenih tehnoloških modela koje primenjujemo.

Ovo ste u pravu, za vikend imamo 38 timova koje radimo. Između ostalog, menjamo pravilnike kada je u pitanju korišćenje prava na učenički standard i uopšte pravilnike. Na taj način i stipendije moramo da promenimo. Time romska deca ne mogu da ostvare ono što je zacrtano, a mi ne možemo da ispunimo ni svoju ličnu obavezu koju smo morali, jer je neko to preambiciozno stavio.

Isto važi za tražene profile. Promenićemo u narednih petnaest-dvadeset dana upravo sve te pravilnike koji se odnose na stipendiranje raznih grupa i na ovo o čemu ste govorili. Čak sam molio neke predstavnike lokalnih samouprava da pogledaju da im u školama nema fizičara, drugih ljudi, zašto ne bi stipendirali i te kadrove koji nama trebaju za prosvetu.

O ovim drugim stvarima ne bih diskutovao, već smo mnogo puta govorili. Konvencije čekaju na ratifikaciju dvadeset godina. Pošto to pripada našem ministarstvu, isto kao intelektualna svojina i mnoge druge stvari, mi prosto imamo potrebu da sve to uredimo i da imamo dovoljno. Da li je kredit povoljan? Jako je povoljan. Da li imamo u ovom trenutku neki drugi izvor mogućnosti da povećamo obuhvat, a malopre smo pričali kolika je potreba? Nemamo. Radićemo optimizaciju prostora i radimo je; znači, u svakoj velikoj samoupravi otvorićemo mesečno bar po jedan aneks osnovne škole koji će preći za te potrebe. Nemamo drugi način u ovom trenutku. Hvala.

PREDSEDNIK: Replika, Vladimir Orlić.

VLADIMIR ORLIĆ: Pominjanje predsednika, uz, moram da priznam, iskreno čuđenje da se danas o nekim stvarima navodno brinu neki kojima na pamet padalo nije da se nad tim istim stvarima zabrinu u ono vreme kada su se sami pitali, kada su Srbijom drмали kako god su hteli, kada su mogli da reše sve što im je pod milim Bogom bilo sporno. Onda nije bilo važno. Sada je odjednom, kao, važno. Znamo koliko je važno, pokazali su koliko im je važno.

Kada već pričamo o tome, pričamo o investicijama, da li je notorna činjenica da se države u našem regionu, ali ne samo u našem regionu, takmiče da

bi investitore privukle? Da li to neko prvi put čuje danas? Da li je onda normalno da i Srbija sa svoje strane uradi što je potrebno da bi te investicije ovde kod nas dovela? I u tome je vanredno uspešna, polovina svega što dođe u naš region završi u Srbiji, kada o investicijama pričamo; drugu polovinu dele svi ostali. Treba čitati, a ne pričati napamet.

Ko je čitao, mogao je da sazna da je Srbija na šestom mestu u Evropi po broju otvorenih radnih mesta od stranih direktnih investicija u 2016. godini. Sa sve pratećom grafikom, koja govori da je u pozitivnom skoru 54% napredovala u odnosu na prethodnu godinu. U tim stvarima mi jesmo uspešni. To se vidi kroz broj pogona o kom stalno pričamo i kroz broj novih radnih mesta, realnih, na kojima neko zaradi svoj dinar i taj dinar mu vredi. Ne treba zbog toga ljude vredati i pričati da ta njihova plata ne valja ništa. Plata sad postoji, što ne može da se poredi s onim kada je plata bila nula. Koliko je to opravdano, koliko nije, pričali smo danas. Istraživanje Svetske banke kaže – četiri puta više dobiješ nego što uložiš, ako je neko propustio i to da nauči.

Ako pričamo o učešću u trošku za vrtiće, ljudi, ako trošite nešto za određenu namenu, raspodela nema veze s tim koliko trošite. Dvesta dinara potrošiti na nešto – da li u cugu nekome dvesta, ili možda na dva mesta po sto pa ta dva mesta učinite srećnim umesto jednog – to je pitanje elementarne logike.

Koristim primer za dvesta dinara, između ostalog, zato što se na njima nalazi Nadežda Petrović. Možda ekipa sa velikim dilemama može da pogleda ko bi to bio.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Marijan Rističević.

Izvolite.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, pacijent mi upravo pobeže.

Molim vas da ovi što riču tamo... Ne znam ko riče, ali da ga jednom smirite.

Dakle, jedan mi je pobegao, a upravo je on trebalo da bude predmet mog govora. Dakle, o dualnom obrazovanju i o privredi pričaju oni koji ekser u zid nisu zakucali, oni koji ne znaju gumicu na česmi da zamene, oni koji su u životu bili, recimo, u Upravnom odboru „Prve petoletke“. Šesnaest hiljada ljudi, poslanik koji je govorio pre mene, šesnaest hiljada ljudi, od kojih su mnogi prošli obrazovanje u školi učenika u privredi, ostavio je bez posla: strugare, glodače, zavarivače, metalce, sve redom je ostavio bez posla dok je bio u Nadzornom odboru zajedno sa taštom i tastom. Tašta je bila zamenik generalnog direktora, on je bio predsednik Nadzornog ili Upravnog odbora, a tast šef Nacionalne službe za zapošljavanje u Trsteniku, a svi zajedno su bili u Nadzornom odboru.

Sada kad sam ja hteo o tome da govorim, kolega poslanik koji je govorio pre mene, velika nada Vuka potomka Murat-age Pozderca, pobegao je napolje, pa ću ja zbog toga ustupiti svoje vreme kolegi Miletiću. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Dijana Vukomanović.

DIJANA VUKOMANOVIĆ: Zahvaljujem.

Mi danas pričamo o setu predloga zakona, ali i moje kolegice i kolege su se dosad fokusirale na zakon o dualnom obrazovanju. Naravno, ja se kao levičar pridružujem svim onim kritikama koje govore o jednoj opasnosti, opasnosti da našu decu dugoročno pretvorite u jednu novu klasu, radničku klasu prekarijata. Vi znate šta znači reč prekarijat – to znači jednu nesigurnost, znači da oni već od svoje 15. do 18, 19. godine budu spremni da ulaze u svet rada koji je nesiguran, da postanu radnici koji će biti beskrajno zamenjiva radna snaga.

Znači, mi odrasli, koji smo punoletni i imamo političku, pravnu i svaku drugu vrstu moralne odgovornosti, razgovaramo ovde o maloletnicima, o generaciji koja je rođena 2004, 2005. godine i koja nije u mogućnosti da sluša ovu raspravu jer je ne interesuje, a sudbinski se odlučuje o njima.

U obrazloženju zakona pomenuta je cifra, oko 150.000 nezaposlenih mladih ljudi uzrasta od 15 do 24 godine. Namerno napominjem ove brojke. Dosad je čovek u Srbiji, zbog velike nezaposlenosti, višedecenijske, zbog lošeg stanja u privredi još od doba socijalizma, da sad ne fokusiram ni na jednu vlast, kretao u svet rada u svojim dvadesetim godinama – nama su, našim generacijama, uvek govorili da treba završiti fakultet – ali vi sada decu uvodite u svet rada u 15. godini.

Prisustvovala sam jednoj konferenciji, i to slikovito odražava ono što se ovom vrstom reforme pokušava uraditi, kada je češki ministar rekao – mi Česi kada ne znamo šta radimo, radimo ono što rade Nemci. Tako vi sada objašnjavate ovu reformu koja zadire duboko i dugoročno u svet rada, govorite da ćete reformisati srednje obrazovanje po uzoru na Švajcarce, Nemce, Austrijance. Ovde se pominju i zemlje Višegradske grupe, centralno-istočne Evrope, ali ja vam govorim, i svi to znate, da je svet rada zaista poražavajući, standardi zaštite na radu, uopšte uslovi rada su jako loši.

U ovom obrazloženju su možda... A možda je to i ministar Šarčević mogao da izloži, kakvi su nalazi, kakvi su rezultati tog eksperimenta koji je već sproveden, dualnog obrazovanja, na oko 1.200 učenika, u 21 školi, gde je bilo uključeno 68 kompanija.

Takođe, vreme mi je ograničeno pa ubrzavam, velika je razlika između te ambicije da uključite u sistem dualnog obrazovanja kompaniju i lokalne privrednike koji su, nažalost, na nekom mikronivou ili nivou malog preduzeća... Znači, slepo guramo čitavu jednu generaciju, rođenu 2004, 2005. godine, u ovu

vrstu eksperimenta, a da još uvek nismo svesni da to dugoročno opredeljuje njihovu sudbinu na tržištu rada i cenu po kojoj će oni morati da prodaju svoju radnu snagu. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima Ljupka Mihajlovska.

LJUPKA MIHAJLOVSKA: Hvala.

Prvo ću se kratko osvrnuti na zakon o dualnom obrazovanju. Cela moja poslanička grupa i ja smatramo, to ćete videti kroz amandmane, da mi trenutno nismo spremni za jedan ovakav zakon.

Ono što je za mene najspornije u zakonu jeste član koji se odnosi na broj radnih sati koje učenik može da provede u nekom preduzeću ili nekoj fabrici – to je najviše do 30 sati nedeljno, što su skoro četiri cela radna dana. Složićete se da toliko vremena učenici ne provode ni u školama, a kamoli na nekom radnom mestu.

Takođe, član koji se odnosi na sklapanje ugovora između poslodavca i učenika, odnosno roditelja, tu nije jasno definisano ko su stvarne ugovorne strane, stoji: „učenika, odnosno roditelja“. Vi znate da po Zakonu o radu lice koje je maloletno može da sklopi ugovor o radu samo uz pisanu saglasnost roditelja. Ovde je ostavljeno da ili jedan ili drugi može potpisati ugovor. Mislim da tu može doći do različitih nerazumevanja i zloupotreba i da se ovim, naravno i celokupnim zakonom, produbljuje siromaštvo među već siromašnim građanima.

Naime, šta se u praksi može desiti? Može se desiti da siromašne porodice koje žive na selu svoju decu praktično teraju da se opredele za ovakav oblik obrazovanja, jer njihova računica će biti – pa, dobro, dobićeš dve-tri hiljade nedeljno za to, to je desetak hiljada mesečno, od toga možemo da platimo struju, ogrev, da nešto kupiš sebi, patike npr., bolje se opredeli za to, šta će ti fakultet, od toga ionako nema ništa. S druge strane takođe postoji situacija da roditelj želi, i može da omogući, da se dete obrazuje i nastavi dalje sa obrazovanjem – i sami znate da nam je vertikalna pokretljivost niska – a da će dete insistirati da se opredeli za ovaj oblik obrazovanja jer u tom uzrastu svakom tinejdžeru znači da ima određenu sumu novca kod sebe.

U obrazloženju koje ste dali, kojim obrazlažete potrebu da se jedan ovakav zakon donese, nismo videli precizne podatke. U obrazloženju se navodi da su nam kurikulumi zastareli, da je nastavni plan i program loš, da su nam mladi koji se školuju nekonkurentni na tržištu rada, ali ja stvarno ne vidim kako će se to ovim zakonom rešiti jer nije predložena niti promena kurikuluma, niti da se uvode neka zanimanja koja su deficitarna a ukidaju neka druga za kojima više ne postoji potreba. Mislim da bi bilo fer i prema nama i prema vama koji ste predlagači ovog zakona da ste u obrazloženju naveli da je to želja jednog čoveka koji vas je praktično na to primorao, a vi niste mogli da se tome oduprete i pred nama se danas nalazi ovakav zakon. Vi dobro znate da se obrazovne politike ne

donose na takav način. Jasno je i vama da ovaj zakon neće zaživeti, pa verovatno otuda i ideja da se njegova primena prolongira tek na školsku 2019/2020. godinu.

Ono što mene, takođe, lično i profesionalno zanima jeste ovaj Sporazum o zajmu od Međunarodne banke za obnovu i razvoj za predškolsko inkluzivno obrazovanje, radi se o 47 miliona evra. Mene ovde brine, kao i inače kod svih zajmova koji se tiču unapređenja položaja osetljivih društvenih grupa, na šta će se taj novac konkretno potrošiti. Verovatno se mnogi od vas sećaju *DILS* projekta i zajma koji smo uzeli od Svetske banke, silni novci su potrošeni na inkluzivno obrazovanje, uradilo se dosta toga, ali nekad mi se čini da zaposleni u obrazovanju s pravom negoduju što se taj novac uglavnom troši na neke edukacije. Otprilike, trodnevna edukacija, a onaj ko edukuje zaradi više nego nastavnik ili vaspitač za dva meseca.

Ovde vidim da su, recimo, ovi grantovi koje će sprovoditi udruženja roditelja za promociju predškolskog inkluzivnog obrazovanja svega milion i po; oko četiri miliona su izdvojena za subvencije za decu iz osetljivih društvenih grupa i njihovo uključivanje u predškolsko obrazovanje, a sav ostali novac ide na neke ekspertske grupe i na deo za renoviranje ili eventualno izgradnju novih vrtića. Pa onda imamo jedinicu za upravljanje projektom, radnu grupu koja pruža podršku jedinici koja upravlja projektom, pa konsultantsku grupu, pa odbor za odobravanje grantova, pa međusektorske timove... Znači, gomila timova, gomila radnih mesta za uhlebljenje raznih kvazistručnjaka i, nažalost, još jedan primer gde su deca sa teškoćama u razvoju interesantna samo kada se uzimaju neki zajmovi, ali ne i kada sa njima konkretno treba nešto da se radi. A o tome svedoče izmene i dopune Zakona o osnovnom obrazovanju.

Mislim da se vraćamo unazad, ponovo se defektolozima daje prevelika uloga, između ostalog i zbog toga što ste dali mogućnost da je u školama za obrazovanje učenika sa smetnjama razvoju – ministre, molim vas da mi odgovorite na to pitanje – u drugom ciklusu moguće izvoditi samo razrednu nastavu. To znači da se deca u školama za obrazovanje učenika sa teškoćama u razvoju od V do VIII razreda mogu školovati kroz razrednu nastavu, odnosno da im jedna osoba predaje sve predmete. Da li to znači da isključujemo profesore predmetne nastave iz specijalnih škola i ponovo vraćamo preveliku ulogu defektologa? Znači, inkluzija nije pitanje jedne struke i ne može se samo jedna struka, da bi zaštitila interese postojanja svoje struke, baviti inkluzijom.

Nemojte odvajati decu po invaliditetu, po školama. Evo, ja ću vam reći svoj primer: koristim kolica i kada se u prostoriji na nekom javnom mestu nađe još dvoje-troje ljudi ja se osećam neprijatno jer osećam kao da se grupišemo negde, kao da postajemo neki klan. Ili, svejedno, zamislite nekog ko ima neke izražene lične karakteristike, da se samo po tome grupišu na jednom mestu.

Čini mi se, takođe, da niste ograničili minimalan broj učenika sa teškoćama u razvoju u specijalnim školama. Stoji koliki je maksimalan, ali niste ograničili minimalan, što znači da može jedno dete biti u razredu. To, kao što znate, nije dobro i nije podsticajno za razvoj dece.

Imam još dosta toga, ali da ostavim i svojim kolegama vreme. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Da vam odgovorim na ovo što vas interesuje. Ako ste tačno pogledali, ovde se kaže – samo izuzetno. Znači, nije pravilo, nego izuzetak. Dakle, zavisi koja je sredina i kakve su kadrovske mogućnosti. Prosto, to ne možete napisati na taj način. U praksi će se primenjivati model korišćenja resursa i redovne škole kroz inkluziju i škole sa specijalistima koji to rade. Mi te škole nismo ugasili.

PREDSEDNIK: Reč ima Mihailo Jokić.

MIHAILO JOKIĆ: Poštovana predsednice, poštovani ministre, poštovana gospodo, rekao bih pre svega da ne treba ići i pričati o Nemačkoj, Norveškoj, Finskoj; treba otići u Valjevo, treba otići u Tehničku školu, otići u Poljoprivrednu školu i videti kako se realizuje dualno obrazovanje.

Možda je, ministre, trebalo snimiti neki mali film, da ovi koji su nedobronamerni pogledaju to, ili da se odštampa neka brošura pa da vide pozitivne stvari tog dualnog obrazovanja.

Cilj dualnog obrazovanja i ishod dualnog obrazovanja jeste stručan i obrazovan radnik. Taj stručan i obrazovan radnik koji će završiti treći i četvrti stepen će biti meta privatnika, biće meta poslodavaca, biće dovoljno samostalan da odredi svoj put, da sutra izabere da može da bude privatnik.

Ono što je bitno, dualnim obrazovanjem će se bitno poboljšati materijalni položaj celog obrazovanja, učenika i nastavnika, jer će se tu sticati dohodak.

Ne radi se tu o radnom odnosu, tu se radi o realizaciji praktične nastave kojom će se sticati dohodak, koji će se upotrebiti da materijalna osnova obrazovanja učenika i nastavnika bude na višem nivou.

Mi sada imamo ugovor u kome učestvuju škola, Privredna komora i poslodavac. Privredna komora i poslodavac su na jednoj strani. Škola se ne istiskuje – neko tad reče, ja ne znam da li smo mi čitali isti zakon – škola će biti prisutna kod poslodavca, biće prisutan nastavnik praktične nastave. A onoga ko će zastupati poslodavca u procesu realizacije praktične nastave odrediće Privredna komora. Tu je uloga Privredne komore.

S druge strane, gospodo, mi smo se opredelili za kapitalizam. Šta mislite koliko bi mnogo lakše bilo da se dualna nastava realizuje tamo gde je država vlasnik, ili gde je društvo vlasnik kapitala? Normalno da poslodavac ima svoje interese i da ih mora štiti, ali je zakon dobro urađen, škola stoji i štiti interese i učenika i roditelja. Škola može da sklopi ugovor sa više poslodavaca. Škola

može da prekine ugovor sa poslodavcem ako su ugroženi interesi učenika. Škola je opremljena školskim kabinetima u kojima može da se odvija, ako treba, i celokupna praktična nastava. Vi sve to zaboravljate i pričate priču kao da nismo čitali isti zakon.

E sad, kada se sklopi ugovor sa poslodavcem, što je ministar lepo rekao, više obrazovnih profila će se dualnom nastavom spojiti u jedan, što je mnogo dobro. S druge strane, ugovor koji škola bude sklopila sa poslodavcem je najmanje na tri ili četiri godine, gde je ponovo zaštićen interes škole, da učenik koji je krenuo kod jednog poslodavca, ako su dobri uslovi, može završiti kod tog poslodavca, što je isto pozitivna strana u ovom zakonu koji smo usvojili.

Moraju se obavezati lokalne samouprave da se škole opreme školskim kabinetima, da se ne može praktična nastava realizovati kredom i tablom. Zbog toga je vrlo bitna saradnja sa lokalnom samoupravom.

Kada je u pitanju osnovno obrazovanje, istakao bih ono što je posebno dobro, da se javne i privatne škole izjednačavaju i da se može program posebne pedagoške orijentacije izvoditi i kod javnih i kod privatnih škola.

Dobro je definisana đačka zadruga, dobro ste definisali đačku zadrugu i u Zakonu o osnovnom obrazovanju i u Zakonu o srednjem obrazovanju. Đačka zadruga u srednjem obrazovanju će pomoći realizaciji dualne nastave, dualnog obrazovanja, jer sve će proći kroz đačku zadrugu. Članovi đačke zadruge su i učenici i nastavnici. Sav taj prihod, zahvaljujući đačkoj zadruzi, neće se vraćati u budžet, nego će biti na žiro računu đačke zadruge i služiti samo za to da se podigne standard izvođenja nastave, da se poboljša materijalni položaj i nastavnika, i škola i učenika.

Kada je u pitanju osnovna škola, dobro ste to eksplicitno napisali, preko đačke zadruge se moraju kupovati udžbenici i đački pribor. To mora biti obaveza. Šta će se postići? Cena udžbenika i cena đačkog pribora će biti niža najmanje 20%. To sada u ime škola rade negde direktori, negde pomoćnici direktora, negde nastavnici. To mora biti eksplicitno istaknuto u delu koji govori o đačkoj zadruzi.

Kod srednjeg obrazovanja dobro je što ste istakli da se srpski jezik mora obavezno učiti bez obzira na to da li je izvođenje nastave na jeziku nacionalne manjine ili na stranom jeziku.

Vrlo je bitno što je obaveza škole da omogući testiranje učenika na nacionalnim i međunarodnim testiranjima. Znači, to je obaveza učenika. Drugo, pravo učenika da polažu internacionalnu maturu.

I, pošto govorimo sve vreme o vaspitnoobrazovnom procesu, uloga roditelja – napisali ste eksplicitno da roditelj mora najkasnije za osam dana doći da opravda, obrazloži izostanak učenika. Samo tako ćemo uvesti roditelja u vaspitnoobrazovni proces, jer bez roditelja, bez kuće, bez porodice, škola je u

vaspitnoobrazovnom procesu nemoćna. Ovo decidirano iskazivanje vremena u kome roditelj mora da ispuni svoje obaveze sigurno će doprineti da se pojača vaspitna uloga škola.

I, na kraju, dobra definicija gimnazije. Gimnazija... Čini mi se da ste rekli do 40%. Gimnazija mora biti put ka studiranju – ne samo tehničkih fakulteta nego i ekonomskih i ostalih; učenici gimnazije biće sposobni da studiraju i ekonomski fakultet iako, recimo, nisu učili knjigovodstvo itd.

Još jednom da podvučem ono što je najvažnije: mnogo bi dobro bilo kada bi poslodavac za valjevske učenike bio „Krušik“, koji je 1999. godine imao 12.000 radnika. Upamtite, 12.000 radnika. Mi smo u Valjevu danas prezadovoljni, prosečna plata je 48.000; danas „Krušik“, posle pljačke i onoga što ste uradili 2000. godine, ima 2.780 radnika, i tu smo zadovoljni.

Znači, sve bi ovo imalo drugi oblik, drugu realizaciju da je u pitanju državni kapital, da niste uradili ono što ste uradili 2000. godine – uništili i opljačkali privredu Srbije. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Poštovani kolega Jokiću, samo da kažem, film postoji na sajtu Ministarstva, možete pogledati Valjevo i druge gradove, vezano za dualno.

PREDSEDNIK: Reč ima Đorđe Vukadinović.

Izvolite.

ĐORĐE VUKADINović: Zahvaljujem.

Gospodine ministre, imam svega par minuta i samo par pitanja koja bih vam postavio, više apel.

Prva stvar tiče se odnosa i dileme koja postoji u vezi s ovim predlogom, da li će i u kojoj meri... Mada ste vi na tome malo insistirali, ali nisam dovoljno uveren da će ta proporcija biti zadovoljavajuća. Zato je, između ostalog, naša poslanička grupa intervenisali nekim amandmanima. Naime, konkretno, kako obezbediti udeo i kvalitet opšteobrazovnih predmeta u ovom vašem modelu? To nije samo retoričko pitanje i nije čisto da bi se nešto pitalo i ispostavio neki amandman. I vi i ja vrlo dobro znamo da, kako bih rekao, nacionalno osećanje, identitet budućih generacija u velikoj meri zavisi od toga kako ćemo ili kako ćete vi ispuniti taj zadatak. To nije jednostavno, moram priznati.

Kao što moram priznati da stanje u tom obrazovnom sistemu nije dobro, posebno u srednjim stručnim školama, gde zaista ima sjajnih primera ali ima i katastrofalnih, i tu je nešto moralo da se učini. Da li je ovo baš to, to je sad već drugo pitanje.

Druga moja dilema, i ključna u vezi s ovim predlogom zakona, jeste uloga privrednih komora, odnosno Privredne komore u tom vašem modelu. Ta

uloga je jako važna, centralna. Nisam siguran da Privredna komora može i treba da iznese toliki teret. Privredna komora je u osnovi jedno ad hoc telo, jedno ugovorno, dobrovoljno udruženje privrednih subjekata. Ako su drugi zakoni (a mnoge kolege su to kritikovale) išli na neku vrstu centralizacije i državne kontrole nad obrazovnim sistemom, ne vidim zašto se ovo, pazite, od sertifikacije privrednika, odnosno poslodavaca, do obuke instruktora, ta dva važna i ključna posla u vašem modelu, poverava Privrednoj komori, a ne nekom međuresornom telu sastavljenom od predstavnika ministarstava, vašeg ministarstva, Ministarstva rada ili Ministarstva privrede, na primer.

Dakle, neka takva komisija ili neko takvo telo ta tri ministarstva možda bi bolje i kvalitetnije to iznelo od Privredne komore, koja u krajnjoj liniji nije osposobljena za tako nešto. A od tog pristupa, od kvaliteta izbora poslodavaca i od kvaliteta instruktora zapravo zavisi da li će čitav vaš model moći da se sprovede. Toliko i hvala vam.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Nadzor nad poverenim poslovima vrši Ministarstvo prosvete. Komora se pokazala kao pouzdan partner dok su drugi spavali. Inače, po novom zakonu je i regulisano da svi privredni subjekti moraju ići preko Komore. Nama su odlični partneri. Ako budu nešto radili loše, menjaćemo.

Kada je u pitanju odnos opšteobrazovnih i stručnih predmeta, za ovo je zadužen Zavod za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja i svi stručnjaci koji tu rade već godinama; ima tu jedna dobra grupa ljudi koja ovo razume, ima jako dobar osećaj za ovo.

Nama je cilj da deca i za ove modele, dualni, prolaze kroz dalje faze školovanja, uz polaganje stručne mature. Nisu ničim olakšani uslovi. Ako se nekome čini da je dve godine rada u struci slaba zamena za godinu dana učenja, mislimo da su to one kompetencije koje oni treba da steknu. Tako da se tu odnosi jako dobro dešavaju.

Malopre sam rekao, nije samo reforma srednjeg dualnog obrazovanja; on je mali, on je tek na početku. Mi smo gimnaziju uradili i biće vrlo brzo javnost obaveštena. Ovih dana intenzivno se završava priča oko srednjeg stručnog, koje čini 67% i zaista ima tu štošta da se menja. Ovo što je rekao kolega Jokić, nama su negde škole zaista pune četvorke, negde čiste jedinice i ta disproporcija u kvalitetu je ogromna.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Vladimir Đukanović.

VLADIMIR ĐUKANOVIĆ: Hvala vam.

Uvaženi gospodine ministre, sad ste ovo dobro spomenuli, vezano za naše srednje obrazovanje, pa i osnovno. Bez ljutnje, meni je baš drago što imamo

toliki broj učenika nagrađenih Vukovom diplomom, to je sjajno, ali mi se čini da su kriterijumi prilično opali. Ovoliki broj vukovaca, a ovakva katastrofa u poslednjih nekoliko godina što se tiče pada u privredi i svuda – nešto nije u srazmeri. Interesuje me hoće li se tu pooštriti kriterijumi. Mislim da bi morao da se pooštri kriterijum. Mislim da bi to poklanjanje ocena koje evidentno postoji kod nas moralo što pre da se spreči.

Ali više bih razgovarao ovde o dualnom obrazovanju. Mislim da je ovo nešto što je revolucionarno i dobro. Apsolutno to podržavam.

Mi smo ovde slušali neverovatne primedbe. Kažu da dobijamo jeftinu radnu snagu, poslodavac dobija jeftinu radnu snagu, robove, to smo isto čuli, dobijamo robove. Sad ja postavljam pitanje – da li je, recimo, šegrt nekad kada je kod zanatlije učio zanat bio rob ili je učio zanat?

Vi ste nam dali jedan porazan podatak, po meni, a to je da na trogodišnje zanatsko obrazovanje ide svega 15% đaka. To je katastrofa. A znate zašto ide samo 15%? Zato što su uništili celu privredu, nema gde da se radi. Uništili su potpuno privredu. I sad oni nama pričaju kako imamo jeftinu radnu snagu. Oni koji su uništili svaku moguću fabriku i onemogućili čak nekoga da se školuje u nekoj fabrici i da radi kako bi bio obučena radna snaga i kako bi mogao da na tržištu bude skuplji.

Ako ćemo ovim dobiti robove i jeftinu radnu snagu, iskren da budem, i to je bolje nego da nemamo nikakvu radnu snagu i da imamo ljude na ulici, kao što je to bio kod njih slučaj. A ne dobijamo robove, nego dobijamo ljude koji će nešto naučiti. Skuplja radna snaga se dobija isključivo ako imate obučenog radnika. Mi godinama nismo imali ni jednog jedinog obučenog radnika, mi smo imali zatvaranje fabrika. To je ključ naše propasti.

Doduše, njima nije bilo potrebno da razvijaju dualno obrazovanje kada nisu ni imali privredu. Njihov koncept je bio: usluge, isključivo tajkunima, usluge, usluge i eventualno rad u administraciji, i tu je, naravno, bilo partijskog zapošljavanja do besvesti. Proizvodnje nije bilo nikakve, niko nije išao da privređuje.

Zato ja ovo apsolutno podržavam. Zašto? Zato što ste ovde jako lepo uredili da će postojati ugovor između poslodavca i škole, i između poslodavca i učenika. Znae, tu stvarate neku obavezu tom učeniku, on dobija radne navike. Neće njega poslodavac bez veze da drži u toj fabrici da tamo... Kao što smo imali slučajeve u našim školama: imate tu praktičnu nastavu gde đaci dođu, provedu bez veze ceo dan i ništa ne nauče, nego, eto, tako ispune formalno da su prisustvovali nekom času. Tako doživimo npr. da neko završi elektrotehničku školu, a ne zna rešo da popravi.

Ovim što omogućavamo da u renomiranim kompanijama rade naši đaci em ćemo dobiti đaka koji će, prvo, steći neke radne navike, drugo, biće obučen

za rad na savremenim mašinama, a to je ono što je nama godinama nedostajalo i dobićemo svakako nekoga ko će i te kako moći posle da pokrene možda privatni biznis, što je najvažnije. Nama su potrebne, između ostalog, i zanatlije kako bi pokretale privatni biznis. To je ono što je ključno. Mi imamo mlade ljude koji danas završe fakultete, pojma nemaju šta će od sebe, ne znaju šta će da rade zato što ih niko nije učio šta je to privreda i šta uopšte znači neka inovativnost u ekonomiji privrede. Dobro je da se to menja. Ovo je za mene zaista revolucionarni pomak.

Ono što se plašim, gospodine Šarčeviću, to je da se ovo neće primenjivati. To je ono što me plaši, zato što smo se odvikli od toga da učimo da radimo. Molim vas i celu Vladu da na ovome insistirate. Kao što gospođa Brnabić insistira na digitalizaciji, koja je veoma važna. Molim vas da na ovome insistirate i da sve škole pritisnete da i te kako moraju da traže poslodavce gde će naši učenici raditi i sticati znanje. Samo na ovaj način Srbija može da ide napred. Bez radne snage i bez obučenih radnika mi ćemo uvek imati ne jeftinu, nećemo imati nikakvu radnu snagu. Zato punim srcem ovo podržavam i, što bi se reklo, sa obe ruke ću za ovo glasati. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar Mladen Šarčević.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Vrlo važno pitanje, to je ocenjivanje. Pričali smo prošli put kada je sistemski zakon donošen, ali samo da se upoznamo sa alatima koji moraju da se naprave za tu priču. Glavni alat jeste napravljen, a to je tzv. nacionalna matura: opšta, stručna i umetnička. To je vid eksternog ocenjivanja. Može škola u međuvremenu da daje kakve hoće ocene, ako se taj rezultat ne poklopi sa onim eksternim i zvaničnim, onda je škola u problemu i sa prihodima i sa procenom i licencama ljudi koji to rade. To je glavni alat.

Drugi alati su, naravno, internacionalna matura, koja sada dovodi to na najviši međunarodni standard, kao i nacionalna i međunarodna testiranja. Tako da je to nešto na čemu će se mnogo raditi i već je počelo, dizajnirani su svi vidovi mature, radi se i na maloj, da bude i ona potpuno neutralna, uz sve druge alate, samovrednovanje. Postojeće još mnogi alati koji će se meriti tako što će se sposobnosti deteta prilikom upisa u osnovnu školu i prvog testiranja uzimati dalje kao reper njegovog karijernog napredovanja i mogućnosti rezultata koje može da ostvari. Time se ocenjuje i nastavnik, jer ono što on može sa tim da postigne je procena kvaliteta njegovog rada.

Tako da su to bitni alati, na njima će se raditi najmanje još godinu-dve dana. Samim tim i vukovci, sve ide na drugi način.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Aleksandra Jerkov.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem, predsednice.

Gospodine ministre, mi smo već rekli da smatramo da je ovaj predlog zakona nemoralan. Mi smatramo da je nemoralno da u eri znanja vi nudite trogodišnje školovanje kao Sveti gral; smatramo da je nemoralno da ta deca budu plaćena znatno ispod minimalca; smatramo da je nemoralno da ni na jedan način ne obavezete poslodavca da će ih posle zaposliti. Smatramo da je nemoralno da omogućavate da Republika Srbija osim svih onih silnih pogodnosti za lažne strane investitore sada ima još jednu pogodnost, koja ne postoji ni u jednoj zemlji, a to su naša deca koja za njih rade besplatno.

U jednoj stvari ostajete dosledni: to je vaše uverenje da obrazovanje treba da stvara radnike, po mogućstvu vrlo poslušne, po mogućstvu spremne da rade za vrlo male plate i po mogućstvu od detinjstva svesne toga da pred poslodavcem, koji je alfa i omega, nemaju apsolutno nikakva prava. To je vaša stara teza o tome kako je u Srbiji nezaposlenost velika zbog toga što su naši radnici loše obrazovani.

To volite da govorite vi i naš predsednik, i premijerka, kako naši ljudi nemaju posla zato što ništa ne znaju, zato što su lenji, zato što čekaju da im nešto padne s neba i zato što su nesposobni.

Laž je da je u Srbiji velika nezaposlenost zato što su ljudi neobrazovani. U Srbiji je velika nezaposlenost zato što radnih mesta nema. To je laž od koje vi ovde polazite. Onda nam nudite, odnosno toj deci koja sutra treba da upišu dualno obrazovanje, nudite još tri laži.

Prva laž je da će nakon dualnog obrazovanja moći da završe školovanje. To oni samo u teoriji mogu, ali u istini i u realnosti njihov nivo obrazovanja, budući da su 80% vremena proveli u radionici, biće toliko nizak da oni neće moći da upišu nijedan fakultet i da neće moći da polože tu maturu, čak i ako budu želeli to da urade.

Druga laž koju nudite našoj deci je da je ovo lakši put da dođu do posla. To nije tačno zato što vi firme u kojima će ta deca raditi, i tu je ključna razlika između tog vašeg nemačkog modela i našeg, ni na jedan način ne obavezujete, nijednim slovom zakona, da tu decu zaposle sutra.

Treća laž koju im prodajete jeste da će moći da započnu sopstveni biznis. Ta deca, gospodine Šarčeviću, neće imati ni sredstava ni znanja da započnu sopstveni biznis. Uostalom, dualno obrazovanje tome i ne služi.

Možda najnemoralnija stvar koju nama danas ovde govorite jeste da ne možemo govoriti o tome da se radi o nekoj prinudi, jer će, bože moj, ta deca sama da izaberu da idu u dualno obrazovanje. Zašto je ovo nemoralno? Prvo, zato što se koristite bedom tih porodica. Šta mislite koliko ima porodica u kojima niko ne radi, u kojima se živi od socijalne pomoći, koje će naterati decu da idu na dualno obrazovanje jer im čak i tih 10.000 dinara koje će to dete dobijati nešto znači?

Drugo, prodajete im i ovde sada nama kažete – pa, neko ne voli da uči, bože moj, ne mora da uči, ici će na dualno pa će se osloboditi. Zna li koliko dece ne voli da uči? Nijedno dete ne voli da uči. A vi sada njih, prodajući im ove priče kako je to siguran put do zaposlenja, terate u nešto će ih „zakucati“ do kraja života.

Dakle, znamo kako će to učenje kroz rad izgledati. Vidimo kako izgleda rad u Srbiji, šta poslodavci rade odraslim ljudima, gotovim radnicima koji imaju svoja prava i znaju svoja prava, a zamislite tek šta će raditi deci, gde je ugovor sklopila škola sa firmom, a oni nemaju apsolutno nikakva prava.

Mi smatramo, to smo vam rekli, da vi obezbeđujete poslodavcima neograničen izvor ekstremno jeftine radne snage. Ta deca će u tim fabrikama raditi dok se školuju; tog momenta kada završe školovanje taj poslodavac neće hteti da ih zaposli, zašto bi, jer mu dolaze nova deca koja će raditi za isto tako jeftine pare. I ne samo to, on će imati interesa da otpusti i postojeće radnike zato što ne mora ovoj deci da plaća punu cenu rada.

Puno zamerki imamo, pričaćemo o amandmanima. Iz zakona se vidi da vas baš briga za tu decu koju šaljete u dualno obrazovanje, inače biste obavezali poslodavca na bilo kakvu vrstu obaveze prema njima.

Kada ste na kraju pitali... U svojoj pomalo drskoj replici kolegi Božoviću vi ste rekli da se izvinjavate roditeljima i deci koja idu na dualno obrazovanje za to što smo mi rekli. Vi treba da im se izvinite, gospodine Šarčeviću, ali ne zbog toga što govori Demokratska stranka, nego zbog toga što ih lažima uvlačite u sistem obrazovanja koji će ih dotući, koji će ih „zakucati“ tu gde jesu i koji će im uništiti svaku šansu da uspeju u životu.

PREDSIEDNIK: Reč ima ministar.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ja nisam nabrojao tri laži, nego jedno 23 laži koje ste vi izrekli pa ste ostali živi. S druge strane, vrlo mi je teško i da ovo uopšte komentarišemo. To smo na Odboru za obrazovanje na isti način pričali, ista ploča. Mogli ste bar da promenite neki red reči.

PREDSIEDNIK: Izvolite.

Po Poslovniku reč ima Balša Božović.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Član 107. U pitanju je dostojanstvo Narodne skupštine. Ministar Šarčević je došao u Skupštinu Republike Srbije i njegova dužnost je da poštuje svakog narodnog poslanika. Vaša dužnost je da od nepristojnog ministra branite narodne poslanike i da ga opomenete kada na ovakav način govori sa vašom kolegicom, mojom kolegicom. Mislim da ste prekršili Poslovnik zato što apsolutno podilazite Vladi Republike Srbije svaki put kada dođe u ovaj dom i kada na ovakav način govori sa predstavnicima građana.

Gospodine Šarčeviću, vas treba da bude sramota.

Zahvaljujem.

PREDSEDNIK: Poslaniče, prvo, vi ste pokazali sada svoje lice. Sve ono što ste rekli, bacili ste u vodu.

BALŠA BOŽOVIĆ: Tako se sa damom ne razgovara.

PREDSEDNIK: Ne možete da govorite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Način kako je govorio, tako se sa damom ne razgovara.

PREDSEDNIK: I to znači – šta? Da možete da budete nepristojni? Možda vaši birači to očekuju.

Poslanica Jerkov, pažljivo sam slušala, sedam-osam puta je rekla ministru da laže. Niste reagovali. Vama je to bilo lepo, simpatično, otmeno, kulturno.

Poslovnik govori o tome da je shodna primena za svakoga. Znači, poslanik mora da poštuje ministra i ministar poslanike. I, ako se ne reaguje na – lažete, lažete, lažete, lažete, lažete, lažete, lažete, jedno devet puta, onda ne mogu ministru da zabranim da iskoristi istu reč.

To što vi ne čujete kada poslanica govori iza vas, ja zaista nisam kriva. Dostojanstvo Parlamenta zaista ničim nije ugroženo. Prema tome, povredila Poslovnik nisam ja, jer ja ni u jednom ni u drugom slučaju nisam iskoristila reč „lažete“.

Reč ima narodna poslanica Marinika Tepić, povreda Poslovnika.

MARINIKA TEPIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Držim da ste povredili član 103. stav 5, koji vrlo jasno kaže da je predsednik ili predsedavajući dužan da da objašnjenje povodom toga da li je na reklamaciju Poslovnika prekršio ili nije prekršio ono što poslanik reklamira smatrajući da je predsedavajući prekršio odredbe Poslovnika. Predsedavajući ne sme da komentariše, ili ne bi trebalo to da čini, što se uporno ovde dešava.

Vi ste se u prvoj rečenici kolegi Balši Božoviću obratili na način da je on „pokazao ovde svoje pravo lice“. To nije objašnjenje u odnosu na to da li ste vi prekršili Poslovnik ili ne. Dakle, ovde svako pokazuje svoje lice, mnogi mnogo više svoje naličje, ali ne možete da komentarišete ono što se reklamira kroz Poslovnik već da objasnite i date obrazloženje da li smatrate da ste ga prekršili ili ne.

Ja vas molim da se u skladu s tim nadalje ponašate i da ovu raspravu privedemo nameni. Hvala.

PREDSEDNIK: Ne mogu ja da udovoljim vama. Dala sam objašnjenje, vama se to ne dopada, šta da radim.

A obično oko 16.30 časova krenu povrede Poslovnika, koje suštinski nemaju veze sa povredama Poslovnika.

U skladu sa mojim ovlašćenjima, jedino kako mogu da napravim reda u Parlamentu...

(Maja Videnović: Po Poslovniku! Po Poslovniku!)

Da, čula sam vas. Inače, mora da bude neposredno učinjena, a ne jedna za drugim. Prema tome, mogu da odlučim i da nema povrede Poslovnika.

(Maja Videnović: Ja sam se javila odmah.)

Polako samo. Vi ne možete da vičete dok pokušavam Mariniki Tepić da dam objašnjenje. Ako niste zadovoljni objašnjenjem, onda pitam da li se glasa itd. Obično meni poslanici okrenu leđa i njih ne interesuje primena Poslovnika onako kako bi trebalo da se primenjuje. Obično viču – niste me pitali ovo, ni ne završim.

Ja sam dala objašnjenje. Ne mogu da dam objašnjenje onako kako bi Marinika Tepić možda, da je na mom mestu, davala objašnjenja. Žao mi je, ovo je moj način. Narodski, jednostavnim rečnikom objašnjavam da Balša Božović nije bio u pravu, jer nije čuo poslanicu iza sebe, šta izgovara. On ima pravo da kaže – glasamo ili ne glasamo, jer nije zadovoljan, a ne vi, Marinika Tepić, jer vama se nisam ni obraćala. Prema tome, vi ste zloupotrebili povredu Poslovnika i nisam dužna da vam dam objašnjenje jer ste zloupotrebili povredu Poslovnika. Na meni je samo da vam izrekнем kaznu – oduzimanje vremena od dve minuta, ali neću. Ali neću, jer neiskustvo vas opravdava, pa ću vam dati još jednu šansu.

Reč ima narodna poslanica Maja Videnović.

MAJA VIDENOVIĆ: Gospođo predsednice, javila sam se neposredno pošto je više nego očigledna povreda Poslovnika učinjena.

Ovim putem ukazujem na povredu Poslovnika u članu 24. Podsećam vas, iako verujem da ste vrlo dobro upoznati samo se ponekad ne koncentrišete i ne radite ono što vam je dužnost, a to je da se predsednik stara o primeni ovog poslovnika.

Nažalost, ovo što je ministar... (Isključen mikrofonom.)

PREDSEDNIK: Zloupotrebljavate povredu Poslovnika. Mora da bude neposredno učinjena. Na ono što ste skrenuli pažnju već je skrenuo pažnju Balša Božović. Prema tome, ne može.

(Maja Videnović: Nisam obrazložila.)

Ne može. Neću vam izricati kazne. Ako želite, to je moje pravo po Poslovniku, po članu 27, da vodim sednicu.

(Maja Videnović: Nisam ni počela.)

Obrazložili ste.

Reč ima narodni poslanik Ivana Stojiljković.

(Maja Videnović: Nisam obrazložila povredu Poslovnika.)

Nemojte vikati. I nemojte svaki dan baš isto da radite.

Reč ima narodni poslanik Ivana Stojiljković.

IVANA STOJILJKOVIĆ: Zahvaljujem.

Uvaženi ministre sa saradnicima, pre svega želim da uputim pohvalu velikom broju zakona koje ste u kratkom periodu poslali u Narodnu skupštinu, jer definitivno se vidi da ozbiljno radite na reformi obrazovanja. Nemojte da se brinete o tome šta će opozicija reći. Vrlo dobro i sami znate, a znamo i mi, da jedino što su ostavili iza sebe nakon njihove reforme 2000-ih godina, to je 130 obrazovnih profila koje nije prepoznavala čak ni Nacionalna služba za zapošljavanje.

Dualno obrazovanje definitivno predstavlja budućnost Srbije, a tome su dokaz pilot-programi koji idu u dualnom obrazovanju od 2013. godine, znači već četiri godine. Ja ću ispričati o jednom koji se dešava u mom gradu, ali pre svega želim samo zbog javnosti da napomenem zašto je ovo važno, zašto je važno kombinovati teorijsku i praktičnu nastavu.

Dugo smo se žalili da nam deca čak i iz stručnih srednjih škola izlaze sa nedovoljnom praksom, odnosno praksom nedovoljnom da počnu ozbiljno da se bave kod privatnika poslom koji traži već formiranog radnika, ili da u nekom slučaju mogu i da započnu svoj posao. To jeste cilj ovog dualnog obrazovanja, znači, da već imamo jednog sposobnog radnika koji može, ako ništa, ako se ne snađe na tržištu rada, da pokrene sopstveni biznis. To je velika stvar danas.

Ono što je još veoma značajno istaći, to je da u većini lokalnih samouprava nisu usaglašeni obrazovni profili koji su formirani u srednjim školama i potražnja na tržištu, pa onda dolazimo do viškova i, nažalost, do velike nezaposlenosti mladih ljudi u lokalnim samoupravama. Zato je ova neposredna saradnja privrede i škole, odnosno obrazovanja jedna veoma značajna stvar.

Dualno obrazovanje je, naravno, čitav proces, ni mnogo bogatije zemlje nisu to sigurno uspele za godinu dana da uvedu pa nećemo ni mi. Definitivno je to proces privikavanja i usaglašavanja i moramo imati strpljenja da on pokaže svoje rezultate.

Ja dolazim iz Užica i verovatno znate zašto sam rekla da ću pričati o jako dobrom primeru dualnog obrazovanja – zato što je Užice verovatno lider u razvoju dualnog obrazovanja. To se pokazalo jako dobro u Tehničkoj školi, gde se u drvnoj i metalnoj industriji razvijaju nova odeljenja. Tu su pre svega privrednici prepoznali potrebu usled nedovoljnog broja stručnjaka u oblasti koja je njima bila potrebna; oni su pokrenuli inicijativu, a ne škole. Tehnička škola u Užicu je odgovorila na taj poziv i posle brojnih istraživanja, usaglašavanja otvorena su dva obrazovna profila: operater za izradu nameštaja, sa tri izlaza, znači tri struke, i operater za preradu metala, takođe sa tri struke.

Kao što sada predviđa zakon, moraju postojati, i postojali su i prethodne četiri godine, ugovori između privrednika i škole i, isto tako, ugovori između privrednika i đaka, odnosno roditelja tih učenika, koji su, naravno, imali mogućnost da se upoznaju.

Šta želim da istaknem? Ono što je ceo dan bio problem – šta se dešava sa đacima kada završe. Želim da napomenem da se ovde radi, prvenstveno u drvnoj industriji, o domaćim kompanijama, a kada je metalska industrija u pitanju, to su Valjaonica bakra i Valjaonica aluminijuma. Već je svima jasno da se radi o jako dobrim preduzećima i da bi svako želeo da bude zaposlen u njima, pa čak i da ima fakultetsku diplomu. Radi se o jako dobrim preduzećima. Drvna industrija čak sklapa takve ugovore sa učenicima da svaki učenik koji napravi zadovoljavajući uspeh bude siguran, znači, postoji ugovor da će ostati u drvnoj industriji, odnosno u industriji nameštaja. Metalska industrija sama po sebi ima velike potrebe, pa, evo, već drugu godinu otvaramo u Užicu drugo odeljenje; znači, imali smo prošle godine jedno odeljenje za obradu drveta, odnosno nameštaja, drugo odeljenje za metalsku industriju, odnosno preradu metala, a ove godine se otvara i drugo odeljenje. Dakle, potrebe postoje.

Verujem da će ovakav program, sada kada postoji zakon, i u drugim gradovima zaživeti ovako uspešno kao što je u Užicu. Mi imamo i vidimo sve benefite ovog dualnog obrazovanja, a pre svega vidimo benefite za učenike zato što se njima nude tri mogućnosti. Dakle, nudi se mogućnost da ostanu u kompanijama, čak i ukoliko se kompanije ugovorom ne obavežu da će primiti tog đaka nakon uspešno završene škole; imaju mogućnost da sami pokrenu svoj biznis, što bez ovakvog načina školovanja ne bi sigurno imali; treći način je da nastave školovanje ukoliko su se u međuvremenu predomislili i žele da dobiju fakultetsku diplomu, dakle, ove tri godine biće im priznate kao četiri, naravno, da sačekaju svoju generaciju, i uz polaganja opšte mature.

Mislim da sam dala dovoljno razloga zašto ćemo podržati u danu za glasanje ove predloge zakona i sve ove druge koji se nalaze na dnevnom redu. Pogledajte Užice, jako dobar primer dualnog obrazovanja. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Dubravko Bojić.

DUBRAVKO BOJIĆ: Srpska radikalna stranka smatra da predloge zakona o kojima danas raspravljamo zbog važnosti oblasti koja se reguliše ovim zakonima nikako nije trebalo spajati u objedinjenu raspravu već o svakom od ovih zakonskih predloga voditi odvojenu debatu.

Nema važnije društvene delatnosti, istovremeno i osetljivije, nego što je obrazovanje i vaspitanje. Zato odnos prema obrazovanju i vaspitanju treba da iskazuje i stepen zrelosti društva u celini. Obrazovanje je proces sticanja znanja, koje ima ogroman značaj u razvoju posebno učeničke populacije, u razvoju

vijuga, mašte, navika, veština. Zato kod predloga izmena i dopuna ovih zakona, u traganju za jednom sveobuhvatnom, ozbiljnom i temeljnom reformom ove oblasti, ne sme da bude improvizacija, jer i male greške mogu proizvesti krupne posledice.

Imali smo u prošlosti pokušaje reformi i intervencije u ovoj oblasti. Starije kolege sećaju se usmerenog obrazovanja ili poznate „šugarice“ – asocijacija je više nego očigledna, ko je bio autor naopakog projekta.

Rekao sam već da je obrazovanje proces sticanja znanja, a znanje je put ka dobru. Srpska radikalna stranka se zalaže za obrazovanje koje će biti prilagođeno učeniku, a ne da učenika prilagođavamo obrazovanju.

Govoreći prošli put o krovnom zakonu na ovu temu, izneo sam nekoliko konkretnih primedaba i ponudio neka rešenja. Naše primedbe su uglavnom bile na nedovoljan fond časova fizičkog vaspitanja; zatim, da ministar bira direktore osnovnih i srednjih škola; zatim, da se odliva nastavni kadar, nosioci nastavnog procesa, u potrazi za boljim uslovima rada; kao i prenatrpanost učenika školskim programom.

Ponoviću ovde, iako Zakon o visokom obrazovanju nije tema, naše primedbe na ovaj zakon su bile „Bolonja“ i izmeštanje Nacionalnog akreditacionog tela i Nacionalnog saveta iz Narodne skupštine i predavanje ovih tela Vladi, tj. Ministarstvu.

U opštoj poplavi i pomami interneta, elektronske i brze komunikacije i informacije, deca su prestala da čitaju. Kao neko ko je po prirodi svoje profesije bio upućen na čitanje, smatram da ništa ne može zameniti živo, neposredno čitanje, jer čitanje je produhovljenje čoveka, proširivanje njegovih vidika. Dete mora da oseti miris knjige i muziku šuštanja stranica, jer dete koje čita mnogo lepše se izražava, ima mnogo bolji rečnik i lakše može da objasni mnoge procese i pojave. Ljubav prema knjizi i čitanju mora se stalno pospešivati i razvijati.

Kako se rasprava o ovim predlozima zakona poklapa sa održavanjem Sajma knjiga u Beogradu, raduje me činjenica da sam juče video mnogo učenika u poseti ovoj svojevrsnoj riznici knjiga. I ne samo da razgledaju, već i kupuju knjige da čitaju. Nekako, što je veoma pohvalno, kao da smo i sami shvatili da smo bez knjiga i znanja kao bez sebe samih.

Koliko god da su tehnološke inovacije neophodne, doprinose nekom pogrešnom razvoju, naročito učeničke populacije. Postali smo u neku ruku zavisni od moderne tehnologije, savremenog komuniciranja. Deca su počela da žive u nekom svom virtuelnom svetu gde su alkohol, droga, nasilje i kriminal svih oblika dominantni na društvenim mrežama i TV kanalima. Sve nam je, nažalost, odraz društva – i škola i porodica. Deca su svedoci svega što se u društvu dešava, pa se zato pojavljuje nasilje i huliganizam kao pokušaj da se izživi mladost na jedan pogrešan način.

Neko je od kolega juče govorio da je, prema podacima Unicefa, dve trećine dece u Srbiji bilo izloženo nekom obliku vršnjačkog nasilja. Vršnjačko nasilje je prisutno u svim svojim oblicima, a žrtve nasilja mogu biti svi. Najčešći oblik nasilja u školama, odnosno u ovoj populaciji je verbalno nasilje, kao što je vređanje, ruganje, ismevanje, nazivanje pogrdnim imenima. Tu je i seksualno nasilje, nedozvoljeno ili neželjeno dodirivanje, primoravanje na seksualni čin i iznuđivanje seksualnih usluga. Nije zanemarljivo ni tzv. digitalno nasilje, kako bih ga ja krstio – nasilje novog doba. Najbrutalniji i najdrastičniji vid nasilja je fizičko nasilje; svedoci smo organizovanih tuča, prebijanja, uništavanja stvari, otmivanja predmeta (patika, mobilnih telefona, satova itd.).

U prevelikoj žurbi naših prevremenih Evropljana da se što pre domognu članstva u EU, i kod ovih zakona imamo, od njihovog donošenja 2010. godine, nekoliko predloga izmena i dopuna koje su rezultat ovog nastojanja. Imamo ovde kod predškolskog obrazovanja tim za pružanje dodatne podrške detetu u predškolskoj ustanovi, a tim čine vaspitač, slušajte sad, stručni saradnik, saradnik, roditelj i drugi zakonski zastupnik itd.

Naveli ste na strani 32 član 42, pročitacu ga doslovce da bismo uporedili: „Poslove stručnog saradnika može da obavlja lice sa odgovarajućim visokim obrazovanjem na studijama drugog stepena (master akademske studije, specijalističke akademske studije ili master strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, po propisima koji su uređivali visoko obrazovanje do 10. septembra 2005. godine, u skladu sa zakonom.“

Gospodine ministre, pogledajte sad na strani 33 član 45 – apsolutno i potpuno isti uslovi i kvalifikacije i za saradnika i za stručnog saradnika. Zašto su onda potrebni i jedan i drugi? To je kao da u jednom fudbalskom timu imate poziciju centarfora i sad dodajete još centralnog napadača.

Ovo me podseća na jedan slučaj iz naše skorašnje političke prakse kada su tadašnji naši vlastodršci u zemlje u kojima imamo legalne ambasade i ambasadore, a znamo šta je njihova uloga, poslali stotine svojih tzv. ekonomskih ambasadora, čiji je učinak bio više nego katastrofalan, dok se neko na kraju nije dosetio da ih opozove.

Što se tiče zakona o dualnom obrazovanju, kao posebnom vidu funkcionalnog obrazovanja koji kreira i obrazuje kadrove za potrebe tržišta rada, apsolutno se ne bih složio sa ovim nazivom – dualno. Ostalo mi je još iz gimnazije: „dual“, „singular“, „plural“, kao latinske reči. Dual na latinskom znači dvojina. Ne znam ni da li je kum koji je krstio ovaj zakon ovim imenom srećan zbog ovog rešenja. Možda bi bilo bolje rešenje – obrazovanje uz rad, praktično obrazovanje, radno obrazovanje, ne znam, ne bih o tome.

Da ne ispadne da je naša najveća zamerka za ovaj zakon čisto terminološkog karaktera, ovo obrazovanje može da zaživi samo u zemlji jake i razvijene privrede, kakva zemlja Srbija u ovom trenutku očigledno nije. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Hvala, gospodine Bojiću.
Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Da vam dam razjašnjenje zašto saradnik i zašto stručni saradnik – u pitanju su stručni saradnici psiholozi i pedagozi i ovi koji su zaista vezani za struku, a saradnik tipa, recimo, socijalni radnik nema tu konotaciju, tu je mala razlika.

Slažem se s vama, možda nije najsrećniji izraz „dualno“; zvalo se kooperativno, možda ovo – obrazovanje uz rad. Tu zaista nemam ni ja neku ideju da li je najbolji izraz, ali odomaćilo se, kao što se pasta za zube zove kaladont, ili žilet, nožić za brijanje.

Kada je biblioteka u pitanju, mi smo se potrudili kao ministarstvo da posle 25 godina i ove i prošle godine budžetiramo i da šaljemo školskim bibliotekama oko 150.000.000 dinara u dve godine. Time smo značajno obnovili taj resurs.

Takođe, fizičko vaspitanje i slobodne aktivnosti ove godine su povećane.
Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre.

Reč ima narodni poslanik Muamer Zukorlić.

Izvolite, kolega Zukorliću.

MUAMER ZUKORLIĆ: Dame i gospodo, na početku želim najoštrije osuditi fašistoidne izjave mržnje koje smo danas čuli od strane Boška Obradovića, kojima se negira bošnjački narod i njegovo pravo da ima svoj, bosanski jezik.

Mržnja je zlo. Od mržnje budu uznemireni oni koji se mrže, ali na kraju mržnja izgori mrzitelja. Mi narodni poslanici Bošnjačke demokratske zajednice na ovakav govor mržnje nećemo uzvratiti istim načinom. Naprotiv, ostaćemo dosledni politički pomirenja, dijaloga, poštovanja drugih, bilo da su većinski ili manjinski. Nastaćemo promovisati takvu kulturu.

Ono što ubuduće očekujem jeste da ne budu samo poslanici Bošnjačke demokratske zajednice ti koji će reagovati u ovakvoj situaciji, jer ovakvi izlivi mržnje nanose veliku štetu Narodnoj skupštini, kao i narodu iz koga ovakvi pojedinci dolaze. Ono što me raduje jeste da su ovakve izjave i ovakve politike potpuno u manjini i, nadam se, nikada neće biti u prilici da budu u većini.

Što se tiče dualnog obrazovanja, mislim da treba obratiti pažnju na činjenicu da je to još jedna ponuda kojom se obogaćuje obrazovanje u ovoj

zemlji i da to nije program ili zakon kojim se rešavaju pitanja biti ili ne biti za obrazovanje. Naravno da se očekuju ogromne prednosti, samim tim što imamo novinu.

Postoje izvesne slabosti. Slabost ovog zakona i ovog programa ogleda se u činjenici da imamo privredu za koju je pitanje kojim kapacitetom i da li će moći otpratiti ovo obrazovanje. Zato bih još jednom razmislio o kaznama koje su predviđene za privredne subjekte kod kojih će se izvoditi praktična nastava, jer se bojim da možemo doći u situaciju da nemamo dovoljno prijavljenih privrednih subjekata koji žele učestvovati u dualnom obrazovanju.

Svakako, rizik ovog zakona jeste kako naći sredinu između zainteresovanosti privrede, s jedne strane i, s druge strane, etičkih normi i očuvanja te dece od mogućih zloupotreba. Zato, značajniji od zakona biće implementacija zakona, kvalitet nadzora i sve ono što nas čeka, na šta treba staviti poseban fokus.

Ono što je posebno bitan kvalitet ovog zakona jeste zapravo karijerno tretiranje ove teme, što, čini mi se, danas nije bilo dovoljno tema. Jeste novina, jer ćemo zapravo kroz taj aspekt primene ovog zakona moći da ponudimo značajne mogućnosti tim učenicima. Ali još važno za sindikate jeste da ćemo značajan broj ljudi koji su u riziku da ostanu bez posla zbog raznih obaveza, vezano za mrežu škola i obavezu da se neki ljudi otpuste sa posla, moći angažovati kroz karijerno praćenje ovog aspekta nastave.

Dakle, čeka nas implementacija, čeka nas ono što jeste uvek najbitnije u kvalitetu. Zakone nije teško usvojiti; uglavnom, zakoni su manje-više dobri; čak i kada primetimo neki nedostatak, imamo mogućnost da ispravimo, ali glavni problem je u implementaciji. Glavni problem je u ljudima, glavni problem je u direktorima, u njihovom profesionalnom i etičkom kvalitetu, glavni problem je u profesorima i tu mi zapravo treba da se fokusiramo celokupnim sistemom, i mi sa pozicije Parlamenta i sa pozicije ministarstva, odnosno Vlade i svih drugih subjekata. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Zukorliću.

Pravo na repliku, Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Zaista ne razumem zbog čega se uznemirio muftija Muamer Zukorlić kada sam samo rekao nekoliko osnovnih stvari koje, pretpostavljam, misli većina ljudi koji drže do svog nacionalnog i državnog dostojanstva, pa tako i ova Narodna skupština Republike Srbije.

Kada neko govori o Sandžaku, mi moramo svi da ustanemo i kažemo da je takav termin u Srbiji neprihvatljiv i ne može da postoji. To je okupacioni termin iz vremena turske carevine, iz vremena koje je ostalo samo po zlu

upamćeno u srpskom narodu i srpskoj istoriji. Prema našoj trenutnoj teritorijalnoj organizaciji države, ne postoji nikakav Sandžak, već Raški upravni okrug, to je prva stvar.

Što se tiče jezika, mislim da ne govorim jezikom mržnje nego govorim jezikom lingvističkih i naučnih činjenica – da bosanski ili bošnjački, kako god, jezik ne postoji, već je to isključivo jedna varijanta srpskog jezika, kao što su to i hrvatski i crnogorski jezik. To sam naveo i na konkretnom primeru nepostojanja američkog, australijskog ili tome sličnih jezika, već je u pitanju varijanta engleskog jezika. Isti je slučaj i sa austrijskim jezikom, koji ne postoji, već je samo u pitanju varijanta nemačkog jezika. Dakle, to su lingvističke naučne činjenice i od njih se ne može pobeći.

Razumem da neko želi da izmisli političku naciju i da sa te pozicije stvara neku poziciju za sebe i svoje bavljenje politikom, ali to je drugo pitanje. Razumem da je muftija Zukorlić napravio dil sa aktuelnom vlašću, da je napravio dogovor sa Aleksandrom Vučićem, ali iz svojih veoma bliskih kontakata sa mnogim prijateljima muslimanima u Raškoj oblasti znam da oni ne podržavaju Aleksandra Vučića.

Kakav je odnos Dveri prema drugim verama i nacijama najbolje se vidi iz skupštinske deklaracije koju smo predložili, o izražavanju počasti svim građanima nesrpske nacionalnosti koji su dali život za Srbiju.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Muamer Zukorlić, pravo na repliku.

Izvolite.

MUAMER ZUKORLIĆ: Pripadam kulturi i vaspitan sam tako da kada se s nekim upoznam, da mi on kaže kako se zove i kako želi da mu se obraćam, sviđalo se to meni ili ne. U svetu u kome se poštuju elementarna pravila kulture svako sebe identifikira i sve preko toga je nepristojnost, a u našem slučaju ovde i nepoštovanje Ustava i zakona koji je ovo pitanje jasno definisao.

Gospodin Obradović može voditi akademske rasprave, nisam siguran da je za to sposoban, ako želi, ali ne u Parlamentu i na način gde se zaista implicira mržnja, jer negacija jednog naroda, negacija jednog jezika je zapravo izliv mržnje, nepoštovanje jednog naroda i izaziva uznemiravanje tog naroda.

To je nešto što treba da bude problem i predsedavajućeg u ovom domu, koji ne treba da dozvoli da se na ovaj način negira jedan narod, jedna zajednica, jedna nacija, a pogotovo što je Ustav eksplicitan i što su zakoni koji su definisali tematiku jezika i nacionalnog izjašnjavanja veoma, veoma jasni.

Prema tome, meni može da se ne sviđa bilo šta u nečijoj kulturi, neki pojam, on može da dolazi iz osmanskog vakt, iz nemačkog, austrougarskog ili rimskog, ali to kazati, da je pitanje na koje treba svaki patriota, onda je rekao većina...

Ja sam siguran da nije većina, i to je ono što me raduje. To je ono što me dovelo, nakon što sam bio muftija 23 godine, da budem narodni poslanik, verujući i, evo, uveravam se da u ovom domu većina nije takva već da se ovde može imati dijalog, međusobno poštovanje i da Srbija treba da bude zemlja različitosti i da to bude njeno bogatstvo, a ne njen nedostatak.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Smatram i ja da niste nikoga uvredili, tako da je u redu, imate kao i svaki narodni poslanik pravo da kažete šta želite u Parlamentu.

Reč ima Vladimir Orlić, pravo na repliku.

Izvolite.

(Boško Obradović: O čemu se ovde radi?)

VLADIMIR ORLIĆ: Zna on dobro o čemu se radi. Radi se o neprihvatljivom pominjanju predsednika Srpske napredne stranke, ujedno predsednika države, i priči o nekakvim dilovima.

Dakle, više je nego jasno, ubedljivoj većini građana Srbije više je nego jasno, i to su već pokazali i pokazaće opet, da se ne brinete, da ono što radi Aleksandar Vučić predstavlja dobar interes građana ove zemlje, predstavlja ozbiljne napore koji daju rezultate, da se ovde nešto pozitivno dešava. Tu nema prostora ni za pominjanje bilo kakvih dilova.

S druge strane, potpuno je neprihvatljivo da o bilo kakvim dilovima ovde govori onaj koji je jedino na dilovima oduvek i egzistirao, i politički i bilo kako. Između ostalog, tu mislim i na direktne dilove sa tajkunom Draganom Đilasom, tajkunom „žutog preduzeća“, koji ga je formirao onda kada mu je trebao kao pešadinac, koji mu je davao novac i pravio propagandne materijale onda kada je mislio da mu može biti koristan.

Mislim na dilove, ako želi da koraknemo malo unazad, koje je imao i sa drugim vedetama nekadašnjeg DOS-a, npr. onim koji su ga finansirali direktnim dotacijama – kako beše ona čuvena linija 481, 2009. godine jedno ministarstvo, 2008. godine drugo ministarstvo, 2008. godine opet ministarstvo, sve direktne dotacije tom čoveku koji je nekako zabrinut nad politikom, dilovima i strankama, a znamo zašto je zabrinut nad temom stranaka. Te dotacije i ti dilovi sežu, ako ćemo još malo dalje – koliko god je DOS-a bilo, toliko je bilo i njegovih dilova s njima – i u 2004. godinu, koju smo pominjali danas, direktnim uplatama od strane javnog preduzeća, po stranačkoj liniji, tada DSS-a. Ali je alergičan na temu stranaka zato što kao dobar ljoticovac mora da misli sve najgore o demokratiji, parlamentarizmu i strankama.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

(Boško Obradović: Replika.)

Zatvaramo krug replika, svi su rekli šta imaju. Idemo dalje.

(Boško Obradović: Povreda Poslovnika.)

Reč ima narodna poslanica Sonja Pavlović.

Izvolite.

SONJA PAVLOVIĆ: Hvala.

Gospodine Šarčeviću, mnogo je loših odluka doneto kroz istoriju našeg naroda pod parolom „u ime dece“, „u ime budućih generacija“, a istina je često sasvim suprotna. Zato vam je velika odgovornost; ja mislim da branite neodbranljivo.

U obrazlaganju ovog zakona o dualnom obrazovanju rekli ste da građevinarstvo i ostale delatnosti vaze za radnom snagom. Pitam vas – koje građevinarstvo, gospodine Šarčeviću? Ono koje je devastirano unazad godinama, ono koje je potpuno uništeno, ono koje radi za druge firme kao podizvođači? Vi očekujete od dece od 14-15 godina da dižu to građevinarstvo iz mrtvih, da budu vazali u rođenoj državi? Tu budućnost im dajete, da celoživotno rade kao podizvođači? Možete na Građevinskom i Arhitektonskom fakultetu da napišete, pošto nismo stigli do visokog obrazovanja – fakultet za buduće podizvođače. To je budućnost građevinarstva.

Da li vi komunicirate međusobno, sa ministarstvima? Zašto vam nisu rekli koje su potrebe u građevinarstvu realne, u ostalim privrednim delatnostima?

Zašto ste dozvolili (da li je ovo laž?) da Agencija za borbu protiv korupcije da negativno mišljenje po ovom zakonu o preteranom mešanju Privredne komore u obrazovanje? Šta je sa Unijom poslodavaca i njihovim negativnim mišljenjem? Šta je sa sindikatima? Da li mislite da ovo ovako treba da prođe i da li mislite da će to dati nove generacije i da li ćete vi moći da živite s tim? Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice Pavlović.

(Boško Obradović: Povreda Poslovnika.)

Povreda Poslovnika, Boško Obradović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Gospodine predsedavajući, mogu da razumem vašu obavezu da vodite sednicu onako kako odgovara vladajućoj većini pošto iz nje dolazite, ali ste prekršili član 104. st. 1. i 2. ovog poslovnika, jer se u izlaganju ovlašćenog predstavnika Srpske napredne stranke u više navrata govorilo o govorniku koji je govorio pre njega, a to sam ja... (Isključen mikrofon.)

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Obradoviću, sada je upravo završila govor kolegica Pavlović. Molim vas da ukažete na moju povredu Poslovnika posle ...

(Boško Obradović: Tražio sam pre.)

Ne, niste tražili, ona je dobila reč. Nemate pravo na to, ja samo mogu da vam oduzmem od vremena vaše poslaničke grupe.

Svi ste imali pravo na repliku: i gospodin Zukorlić, i gospodin Orlić i vi. Mislim da sam bio jako korektan prema vama. Nemojte da zloupotrebljavate ni govornicu ni Poslovník. Hvala.

Idemo dalje. Reč ima narodna poslanica Maja Gojković.

Izvolite.

MAJA GOJKOVIĆ: Hvala, potpredsedniče. Nisam znala da sam tako brzo došla na red.

Reći ću samo nekoliko rečenica, jer, suštinski, iako ova rasprava traje dosta dugo, nismo čuli prave razloge zašto poslanici iz opozicije ne žele da podrže ovaj zakon. Apsolutno ništa suštinski nismo čuli, šta to nije dobro u težnjama Vlade Republike Srbije i ministra prosvete da reformiše naš obrazovni sistem i uskladi ga sa potrebama privrede i omogući ljudima... Ne deci, kako vi to govorite, i to pejorativno, maliciozno, vrlo ružno, tako da sam ubeđena sam da ova poruka koju smo danas čuli – deca, izgovoreno malicioznom tonom svih onih koji su pokušali da kritikuju zakon... Da probaju da se kvalifikuju za određena zanimanja, da nešto rade u životu i da im se otvori šansa, naravno i da kasnije, ako to oni budu želeli, a ne ako to budu želeli neki drugi koji danas kukaju nad njihovom sudbinom, završe i neke više škole, fakultete.

Prvi put sam danas čula da poslanici cinično govore da neko ko je radnik, neko ko nauči da, kako su oni rekli, klemama nešto spaja ili radi – verovatno se gade toga šta bi mogao sve radnik da nauči i da radi – kasnije završi fakultet i postane akademski građanin. Nikada nisam čula, ni u jednom parlamentu sveta, pogotovu ni u bivšoj Jugoslaviji ni danas, da je neko rekao da radnik nema dovoljno intelektualnih sposobnosti da završi kasnije i fakultet. To smo danas mogli da čujemo kao najveću zamerku Predlogu zakona. Pretpostavljam da suštinski niko nije bio zainteresovan da pročita ovaj zakon i da ozbiljno pričamo o tome šta bismo mogli možda još da dodamo u dualnom obrazovanju.

Šta smo još čuli danas u diskusijama? Da Švajcarci greše, da Nemci greše, da Austrijanci greše, da Slovenci greše i opet nešto užasavajuće, opasno – tezu da je to bilo namenjeno samo migrantima ili gastarbajterima. Zaista sam se osećala neprijatno kada sam danas čula takve diskusije, a mahom su došle od poslanika koji su govorili iz redova opozicije. Naravno, niko od poslanika koji podržavaju rad Vlade Republike Srbije nema toliko razvijenu maštu da poredi situaciju migranata i gastarbajtera sa ljudima koji su zloupotrebljavani u Švajcarskoj, Nemačkoj, Sloveniji i Austriji, da su se ti narodi, te države setile kako da zloupotrebljavaju strance koji dolaze.

Samo sam očekivala da poslanik, koji, mislim, sad nije ovde, izašao je malopre... Čim mu ne date repliku, on odmah izađe i održi konferenciju za štampu, što je njegovo pravo, ali mogao bi malo da sedi i da sluša. Možemo malo da polemishemo, ne samo da pričamo radi kamera, nego da razmenimo mišljenja.

Samo sam očekivala da on ustane na kraju i kaže „Stranci napolje“, ili *Ausländer raus*, kako to kažu krajnji desničari u tim zemljama koje je navodio kao primer, ali dobro.

Šta su još bile suštinske zamerke?

Uostalom, kada neko govori tako pejorativno o mogućnosti da se neki mladi čovek odluči, ili ga njegova porodica uputi na zanat, da završi neku praksu, da zaradi možda neki dinar kroz školovanje, to u stvari govori o karakteru poslanika koji su danas prepodne govorili o tome. Malo sam pogledala u njih, pa, možda je lako, dođete onako u skupim odelima, najskupljim mogućim kravatama, imate prestižne satove, idete na Maldive, letujete, zimujete, ne znam ni ja više, parkirate automobile tik do stolova beogradskih kafića u kojima sedite – naravno da onda ne možete da razumete običan narod.

Ne možete da razumete čoveka koji želi da mu dete prvo završi nekakav – hajde da kažem jednostavnim rečnikom, možda ljudi ne razumeju šta znači dualno obrazovanje – zanat, gde ima hleb u svojim rukama i možda nekad kasnije odluči da studira. Nisu svačiji roditelji jako bogati da vam odmah obezbede da studirate negde u inostranstvu, da završavate prestižne škole, da dobijate stipendije, ili da vam sami roditelji to omoguće, kako je to verovatno u slučaju tzv. beogradske elite koja nam je danas ovde svima čitala lekcije o tome kako ovaj zakon omogućava da deca Srbije postanu robovi.

To je zaista nešto najmorbidnije što sam mogla danas da čujem, da neko uopšte može da okrivi ministra Šarčevića, koji desetinama godina radi sa decom, da neku decu unapred određuje da budu nečiji robovi. Čiji robovi? U fabrici „Fijat“, koju su baš oni koji su danas govorili o ovom Predlogu zakona o dualnom obrazovanju otvorili?

Onda ide sledeća teza, koja je opet morbidna i ne može nikog normalnog ovde da zavede da slučajno ne glasa za ovaj zakon, kažu, i to su izgleda uvežbali da stalno ponavljaju da je to jeftina radna snaga. Šta to znači – jeftina radna snaga? To opet, verovatno iz njihovog ugla gledanja, da je nešto što je ispod ...

Hoćete li mi pomoći, poštovane kolege, kolika je plata, recimo, savetnika generalnog direktora „Pošte Srbije“?

(Aleksandar Martinović: Oko 150.000.)

Oko 150.000 dinara, eto. Jedan od poslanika koji je danas govorio o jeftinoj radnoj snazi i deci robovima prima 150.000 dinara kao savetnik generalnog direktora „Pošte Srbije“, a inače je u opoziciji. Da, u diktatorskom režimu. Inače je on u opoziciji. Da sam ja u opoziciji kod nekog diktatora, ja bih mu vratila novac, rekla bih – ja neću da radim za diktatorski režim.

(Aleksandar Martinović: Tako je, Majo!) (Aplauz.)

Tako da ja njih potpuno razumem.

Narodu u Srbiji, roditeljima dece (Biće i Poslovnika, sigurno.) koji žele da im deca završe zanate, koji žele da im se deca obuče za poslove koje mogu da nađu u Srbiji, deset-petnaest hiljada je mnogo, jako mnogo. A onima koji imaju skupe satove, skupa odela, džipove, letuju na Maldivima, imaju minimalne plate od 150.000 dinara – u diktatorskom režimu – njima je to sve za potcenjivanje.

Njima je to sve za potcenjivanje. Onda je lako njima, sa lakoćom nepodnošljivog postojanja i bavljenja politikom u jednom diktatorskom režimu, kako oni kažu, da dođu ovde, svrate malo na posao, govore o dualnom obrazovanju na način – to režim Aleksandra Vučića priprema decu za robove, oni će biti jeftina radna snaga u Srbiji.

A niko od njih nije hteo da se pogleda u ogledalo i kaže koliko je fabrika zatvoreno od 2000. godine, koliko je privatizacija sprovedeno u našoj državi, koliko je radnika otpušteno u njihovo vreme – kada je radna snaga bila skupa, kad nije bila jeftina i kada su naglo, u njihovoj reformi obrazovanja, sva deca mogla da upišu fakultete i postanu menadžeri. Menadžeri za sve i svašta. Eto, to je bila njihova reforma obrazovanja.

Sada neka mi objasne gde se zapošljavaju svi ti njihovi menadžeri koji su od 2000. do 2012. godine završavali te nekakve škole koje su oni otvarali. Gde oni tačno rade? Kolike su im plate? Kolike su te astronomske plate tim menadžerima u kujanju, menadžeru u krečenju, u slanju lepih pogleda, menadžer za povredu Poslovnika...?

Eto, to je bila reforma obrazovanja Demokratske stranke – pošto su svi oni bili u toj Demokratskoj stranci, nije problem – za kojim oni danas žale. I kažu još nešto – da mladi počinju da odlaze iz Srbije baš sad kad su čuli za dualno obrazovanje.

(Balša Božović: Replika. Imam pravo na repliku zbog DS.)

Naravno da imate, sa zadovoljstvom.

Dualno obrazovanje je to...

Molim vas, pustite me da govorim. Znam da nije prijatno, ali ja sam slušala danas kako sam ja jedan od robovlasnika i kako će deca raditi jeftino. Nije prijatno, ali treba slušati i drugi način razmišljanja.

Evo moj način razmišljanja je takav da ja prezirem sve to što sam čula danas pre podne, zato što je neiskreno, zato što je cinično, zato što nam govore ljudi koji su prebogat, zato što nam govore ljudi koji se u „diktatorskom režimu“ ne gade da budu savetnici direktora koji su predstavnici ove vlasti, zato što su šefovi njihovih partija doskoro radili u Jugoimport–SDPR-u, bili ministri, i dan-danas. I to je sve u „diktatorskom režimu“, bez dualnog obrazovanja. Pa pružimo šansu onda i nekoj drugoj deci, ne samo vašoj deci, ne samo vama, da nađu neku šansu u Srbiji da nešto rade, zato što su oni siromašni jer ste ih vi upropastili, upropastili ste njihove roditelje, upropastili ste njihovu budućnost. (Aplauz.)

Ja ću da vam navedem imena ljudi koji su otišli iz ove države posle 2000. godine. Pobjegli su od ratova, od sankcija, a vratili su se 2000. Dakle, 2003. i 2004. godine su pobjegli glavom bez obzira jer ste ih prevarili, jer ste im nudili nadu na ulicama 2000. da će u Srbiji nešto da se promeni nabolje. Promenilo se, ali za vas, da postanete bogati. To je jedino što se promenilo. I sad nam vi čitate moralne lekcije!?! Stvarno, morala sam da reagujem i da se javim za reč da pričam kako ste maliciozni, kako ste licemerni kada govorite o zaštiti običnog, malog čoveka i njegove dece u ovoj državi.

Žao mi je što poslanik... Ne znam gde je... Ne vi, vas ću na kraju. Poslanik... Vuka Jeremića ... Ne znam je li tu, u Parlamentu... Aleksić. Onako maliciozno... On nije pročitao uopšte poslednje dve tačke dnevnog reda, njega to ne interesuje uopšte. Ne znam u koju školu je išao. Dakle, Konvencija o nuklearnoj sigurnosti i Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i o sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom. Ali šta je iskoristio? Onako maliciozno opet da kaže – evo, predsednica Parlamenta je predsednik Upravnog odbora naše agencije, ona će vam nešto o tome reći.

Ma ne, neću mu ja ništa reći o tome iako sam se suštinski pripremila, kao što sam se pripremala nedavno i za međunarodnu konferenciju održanu u Beču...

(Zoran Krasić: Po kom je ovo zakonu?)

Zadnje dve tačke. Vidi se da ni vi niste čitali.

... I održala razgovore sa predsednikom Međunarodne agencije za atomsku energiju gospodinom Jukijom Amanom, koji mi je postavio pitanje...

(Balša Božović: Da li ste ozračeni?)

Ne, vi ste ozračeni. Tako i delujete... (Smeh i žagor u sali, uz aplaudiranje.) ... pa sam morala da pobegnem ovde u klupu da ne bi prešlo na mene. Ali ovo je vrlo ozbiljna tema.

Pitao me je šta to mi imamo u Srbiji...

(Predsedavajući: Molim narodne poslanike da ne dobacuju. Nemojte posle da mi se žalite.)

Ovo je vrlo važna tema. Ja znam da je njih baš briga, pošto je ova konvencija trebalo da se ratifikuje još 2009. godine, ali imali su mnogo pametnija posla, trebalo je pljačkati, pljačkati i pljačkati Srbiju, a ne ratifikovati konvencije, pa da budemo mimo sveta, da Srbiju tamo, uz sve poštovanje Džibutija, prozivaju i kažu – Srbija i Džibuti, šta vi krijete?

Znači, poštovanom kolegi koji nema strpljenja da radi duže od 30 minuta, koliko traje njegovo čekanje da dobije reč, odgovaram sada, možda će mu neko preneti. Neka pita ministra inostranih poslova, njegovog predsednika Vuka Jeremića, šta piše u ovim međunarodnim konvencijama. On će to da mu

objasni, jer je veliki stručnjak za diplomatiju. I neka mu objasni zašto nismo imali vremena, odnosno oni, od 2009. godine da ratifikujemo ove konvencije.

E, zato sam morala ja da budem predsednik Upravnog odbora i da se svojim autoritetom, kada sam se vratila iz Beča, da ne bismo više crveneli na međunarodnim konferencijama, dogovorim sa Vladom Republike Srbije da...

Zabranjeno je, inače, fotografisanje i slikanje u Parlamentu. Ovo je neukusno što vi radite. Ovo je primitivno, pre svega. Ovo je primitivno. Ne možete da me fotografišete i da snimate ako vam ja to ne odobrim. Nemojte to da radite u Parlamentu, to je dno života. To je dno!

PREDSEDAVAJUĆI: Molim narodne poslanike da ne dobacuju, da se ponašaju pristojno i da dozvolimo poslanici Maji Gojković da završi svoj govor.

MAJA GOJKOVIĆ: Molim vas, predsedavajući, da ne dozvolite da fotografišu ovde i snimaju, to se ne radi u Parlamentu Republike Srbije. To stvarno nema smisla.

PREDSEDAVAJUĆI: Nisam to mogao ni da očekujem.

Izvolite.

MAJA GOJKOVIĆ: To ima u Poslovniku, a na to smo opominjani od njih pre neki dan.

Znači, ne želim više da dođem u situaciju, ni ja niti bilo ko, da crvenimo zbog nerada Demokratske stranke i da nas neko na međunarodnim skupovima proziva zašto nešto nismo uradili i ratifikovali.

Zahvaljujem se Vladi Republike Srbije što su saslušali ono što sam imala da im prenesem od direktora Amana i sa zadovoljstvom ću moći da napišem pismo da smo ovoga puta kao Parlament Republike Srbije uspeli da ratifikujemo ovo, konačno, možda među poslednjim zemljama u svetu, ali svakako poslednji u regionu i poslednji u Evropi, što je sramota. Ali ne naša sramota, nego sramota vas koji maliciozno kažete „predsednica će nam nešto reći o ovome“ i izadete napolje.

Ne, Vuk Jeremić će nešto da kaže zašto, dok je leteo i putovao po svetu i trošio pare roditelja ove dece koja će raditi kao robovi, kako vi kažete, nije imao vremena posle i da nešto pošalje u Parlament da se ratifikuje.

U svakom slučaju, poslanici koji podržavaju rad Vlade Republike Srbije, pogotovo ministra Šarčevića, koji je u ovom jesenjem zasedanju zaista pokazao veliki trud, predložio nam veći set zakona koji treba da naprave red i reformišu sistem obrazovanja u Srbiji, glasaće za ove predloge zakona.

Saslušaćemo kolege koje imaju amandmane, možda tu ima i nešto ozbiljno, o čemu može da se razgovara. Srećom, na konvencije ne mogu da se daju amandmani pa neće moći ovde da nas ugroze – niti sigurnost upravljanja istrošenim gorivom (to je verovatno ono iz aviona što je Vuk Jeremić sve

potrošio), niti da nam ugroze nuklearnu sigurnost, jer ko zna šta bismo posle amandmana mogli ovde da čujemo i vidimo.

Građani Srbije sigurno ne treba da se plaše za sudbinu svoje dece, jer deca ovim zakonom imaju šansu da nauče nešto da rade, na isti način kako su moja generacija, stariji i nešto malo mlađi učili da rade, i nismo bežali od toga. Mene nije sramota što sam išla u neku srednju usmerenu školu i uz osnove nekog pravnog sistema naučila i da kucam, pa imam zanat u ovim rukama i nije me sramota. To što sam posle završila pravni fakultet, to je zahvaljujući mojim roditeljima i nekoj mojoj ambiciji.

U svakom slučaju, ministre, imate našu veliku podršku. Žao mi je što morate da sedite ovde a nemate suštinski o čemu da raspravljate jer suštinski ništa nismo čuli. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice Gojković.

Povreda Poslovnika, Marinika Tepić.

Izvolite.

MARINIK A TEPIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Smatram da ste povredili član 107. i dopustili prethodnoj govornici da narušava dostojanstvo ne samo ovog doma već i moje i mojih kolega time što ste joj dopustili da nas optužuje za licemerje, malicioznost, mržnju i svašta nešto, nas poslanike iz opozicije, iako mi nismo ovde da izražavamo ljubav ni prema njoj, ni prema Srpskoj naprednoj stranci, ni prema ministru, ni prema zakonima, već da ozbiljno o tome raspravljamo.

Prekršili ste član 107. i ugrozili moje dostojanstvo i onda kada ste joj dozvolili da već drugi put ovde govori o navodnoj empatiji prema migrantima iako je i sama bila perjanica partije koja je isterivala naše Hrvate iz ... (Isključen mikrofon.)

PRESEDAVAJUĆI: Kolegice Tepić, mogu da vas razumem da ste reklamirali povredu Poslovnika, čl. 107.

(Marinika Tepić: Zašto ste me prekinuli? Moram da objasnim.)

Pritom, ti termini koje je koristila gospođa Gojković su apsolutno normalni i prihvatljivi. Ja ne bih da pominjem sad šta se koristi sa ove strane, ali ovo što ste malopre rekli niti ima bilo kakvu vezu s ovom raspravom, i nije u redu. Neću dozvoliti takvo vređanje ni predsednice Skupštine niti bilo kog narodnog poslanika i njegovog dostojanstva.

Hvala.

Pravo na repliku ima Balša Božović, zbog pominjanja...

Izvinjavam se, kolega Božoviću, moraćete da sačekate.

Maja Gojković, po Poslovniku.

MAJA GOJKOVIĆ: Član 104. Pretpostavljam, kada me neko uvredi, da imam pravo da odgovorim. Možda nemam, nije problem.

Dakle, izrekli ste jednu krupnu, koleginica Tepić Marinika, jednu krupnu laž, i neka to ide na njen teret. Ja u porodici imam pripadnike nacionalnih manjina.

Znate šta, kada vam neko kaže da ste proterivali Hrvate ili da sam nekog proterivala iz Vojvodine, to može da se dokaže, to nije problem nikakav, ne pogađa me zato što je to rekla poslanica ili poslanik, izvinjavam se, da, poslanik, gospođa Marinika Tepić, koja bi možda trebalo i Hrvatima u Vojvodini da objasni, ne samo Srbima, koliko koštaju „Banatske šore“ koja je ona finansirala dok je bila pokrajinski sekretar. Čini mi se, deset miliona dinara. Ne mora Srbima, eto, Hrvatima neka objasni.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima...

Replika, Balša Božović.

Izvolite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Mogu da kažem...

PRESEDAVAJUĆI: Izvinjavam se ponovo kolegi Božoviću. Molim vas, Nemanja Šarović se javio, povreda Poslovnika.

Izvinite, nisam video kolegu Šarovića.

NEMANJA ŠAROVIĆ: Gospodine Marinkoviću, vi ste povredili član 27. koji vama daje ne samo pravo već i obavezu, dok ste predsedavajući, da se starate o primeni Poslovnika.

U našoj skupštini se poslednjih dana dešava nešto što je krajnje neprimereno, a to je činjenica da neko ko treba da predsedava, a to je pre svih Maja Gojković, umesto da predsedava sedi u klupi i podučava predsedavajućeg kako će voditi.

I, druga stvar, ne ide da se neko ko je predsednik Narodne skupštine na taj način obraća poslanicima iz drugih stranaka. Ponižavajuće je da predsednik Narodne skupštine kaže ministru da je njoj žao što on sedi tu a ništa pametno i ništa suštinski nije mogao da čuje. Ne znam da li ste čuli i da je jednom poslaniku rečeno da je ozračen. Dakle, to su uvrede preko kojih niste smeli preći.

A što se tiče gospođe Marinike Tepić, ona ne prestaje da širi mržnju, da širi laži o srpskom narodu i legitimnim predstavnicima građana Srbije. Neću tražiti da je kaznite jer sam generalno protiv kažnjavanja uvek, ali dozvoliti da se takve laži iznose potpuno je nečuveno. Dakle, može joj se oduzeti reč, i to ste dužni svaki put da učinite, jer takvo ponašanje zaista nema nikakvog smisla.

Šta je sledeće? Da li gospođa Marinika Tepić treba sada da optuži nekoga za ubistvo? Ovaj je proterivao, ovaj ubijao. Dajte dokaze. Ako ima dokaze, neka izađe sa njima. Ako ne, neka više ne laže i ne obmanjuje javnost.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Radi javnosti i istine, prvo moram da vam kažem da je kvalifikacija o ozračnosti upućena prvo gospođi Maji Gojković. Možda sam pogrešio što nisam tada izrekao opomenu, pošto ja odavde vidim i dobro čujem sve, ali zbog tolerantnosti i toka sednice, za koji se svi borimo da bude normalan i pristojan, to nisam uradio.

Druga stvar, član 100. jasno govori ko sve ima pravo da govori na sednici Narodne skupštine.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni? Želite. Hvala.

Balša Božović, replika.

Izvolite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, moram da priznam da me je veoma zabavila diskusija gospođe Maje Gojković, kao prve među jednakima u ovom domu, koja je sve vreme imala, slobodno mogu da kažem, jedan svojevrni šou kada je u pitanju argumentacija opozicije na Predlog zakona o dualnom obrazovanju.

Kada smo kod dokaza... Pomenuti su Hrvati, pomenuto je svašta maločas. Kada smo kod dokaza, mogu samo da kažem da postoji presuda, kao dokaz, Vrhovnog kasacionog suda, ta presuda je 2013. godine donesena, koja kaže da je gospođa Maja Gojković oštetila budžet Novog Sada i Grad Novi Sad... (Isključen mikrofon.)

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Božoviću, apsolutno ne dozvoljavam ovo.

(Balša Božović: Ne, ja imam pravo da govorim.)

Vi ste imali pravo da replicirate, spomenuta je Demokratska stranka. Nemojte, molim vas, i zbog naših odnosa i korektnosti, da dolazimo u situaciju da izreknem opomenu.

(Balša Božović: Mogu li da završim?)

Hajde, krećemo dalje.

Muamer Bačevac ima pravo na povredu Poslovnika.

Izvolite.

MUAMER BAČEVAC: Uvaženi predsedniče, molim vas, povredili ste član 103. Nemojte, molim vas, da dozvoljavate da opozicija zloupotrebljava manjinska prava u ovoj skupštini za njihovu ličnu promociju interesa.

Ceo božji dan mi slušamo ovde Boška Obradovića koji spinuje, izmišlja temu, a danas govorimo o dualnom obrazovanju. Nema značajnije teme za proizvodnju u krajevima gde žive Bošnjaci, Mađari, Slovaci nego da se njihova deca kvalitetno obrazuju. Izmišljene teme vade iz ... i vređaju praktično celokupne narode. Ovo je nečuveno!

Molim vas da ne dozvoljavate da se preko interesa manjina ovde vodi neka opoziciona politika. Evo sad slušamo ovde, pominju se Mađari, pominju se

Hrvati. Sve manjine su motor reformi u ovoj državi. Bošnjaci, kao i Srbi, ne žele da se vraćaju na konfliktne situacije. Želimo da budemo motor evropskih integracija, želimo da menjamo ovo društvo nabolje.

Molim vas, ne dozvoljavajte više Bošku Obradoviću da glumi ovde zastupnika srpskih interesa, što on nimalo nije. Najmanji patriota u ovoj skupštini je on, verujte mi.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala vam.

Naravno da nećemo dozvoliti da se na bilo kakav način diskriminiše bilo koji narod, nacionalne manjine.

Idemo dalje sa raspravom.

Reč ima Jelena Žarić Kovačević.

Izvolite.

JELENA ŽARIĆ KOVAČEVIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnicima, predstavnici Ministarstva, dame i gospodo narodni poslanici, u današnjoj načelnoj raspravi imamo set jako važnih predloga zakona o kojima ćemo raspravljati u narednim danima i meni je veoma veliko zadovoljstvo što ćemo ponovo govoriti o predlozima iz obrazovanja ne samo zato što je to jako važna tema za našu zemlju već i zbog toga što se ovo ministarstvo koje je resorno i nadležno za ova pitanja jako potrudilo i sa dosta predloga izašlo pred narodne poslanike.

Moram da kažem da mi je pripala i ta čast da vratim ovu diskusiju na temu, odnosno na tačku dnevnog reda. Možda je, poštovani predsedavajući, bilo pametnije da vam dam jedan predlog – da kažete opoziciji da nema više prenosa, pa, možda bismo brže prešli na listu govornika.

Što se tiče Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, ovaj zakon je donet pre sedam godina, a izmene i dopune zakona su donete više puta u tom periodu. Takođe, ove godine smo mi ponovo doneli Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, koji je stupio na snagu i sasvim je logično da se pred nama nalazi Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, jer, s jedne strane, postoji potreba za usklađivanjem odredaba sa novim zakonom, ali, s druge strane, postoji i potreba za unapređenjem dostupnosti i kvaliteta samog predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Upravo je i ovo razlog za to da se pred nama nađe Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, a to je usklađivanje sa novim odredbama, odnosno sa novim Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja. S druge strane, javile su se neke sporne situacije u praktičnoj primeni ovog zakona pa će se novim zakonom o izmenama i dopunama tog zakona to bliže rešiti.

Što se tiče ovog Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju, preciznije će se urediti upisivanje učenika u srednju školu, ocenjivanje učenika, nagrađivanje učenika za trud takođe...

Molim vas, predsedavajući, da uvedete malo reda kako bih mogla da nastavim. Hvala.

Dakle, što se tiče Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju, preciznije će se urediti upisivanje učenika u srednju školu, ocenjivanje i nagrađivanje učenika za veći trud. Posebno je važan onaj segment koji će se odnositi na učenike koji su iz osetljivih društvenih grupa, kao što su deca romske populacije, kao što su deca iz siromašnih porodica. Naročito, na kraju bih napomenula i uvođenje dualnog obrazovanja.

Dosta smo danas čuli o tom dualnom obrazovanju, dosta smo čuli kritika na račun dualnog obrazovanja. Međutim, dualno obrazovanje je ono što je u ovom trenutku jedna od novina i nešto što je najpotrebnije našoj zemlji, a što će povezivati privredu i obrazovanje.

Ono što bih sada istakla jesu pozitivni efekti zakona koji će se njegovom primenom, kada bude usvojen, osetiti praktično u celom našem društvu. To će se pre svega odnositi na učenike i zaposlene u tim ustanovama, na same ustanove, ali i na roditelje i, na kraju, na privredu i preduzetništvo. Za učenike, to će značiti kvalitetnije obrazovanje i svu potrebnu podršku, naravno bolje ocenjivanje, bolje nagrađivanje učenika i uključivanje dece iz osetljivih društvenih grupa. Za zaposlene, to će značiti bolje uslove rada ali i neke novine koje će se tu sprovesti, kao što su različiti seminari, simpozijumi i slično. Za roditelje, to će naravno značiti kvalitetnije obrazovanje za njihovu decu ali će sutradan po završetku školovanja značiti i veću uposlenost njihove dece. Za ustanove će značiti veću autonomiju ali i veću odgovornost.

Na kraju, došli smo do privrede i preduzetništva, gde će dualno obrazovanje imati naročito veliki uticaj. Povezivanjem privrede i obrazovanja u najmanju ruku ostvariće se dvostruka korist: s jedne strane veća zaposlenost, s druge strane više osposobljenih kadrova, koji su praktično u ovom trenutku najpotrebniji našoj privredi kako bi se razvijala kako treba.

Važnost ovih predloga zakona ogleda se i u pristupanju i postupku pridruživanja Evropskoj uniji. Naime, Poglavlje 26 obuhvata, između ostalog, i oblast obrazovanja. Funkcionisanje EU postavljeno je tako da sama Unija praktično podstiče zemlje članice EU upravo u ovoj oblasti, dok zemlje članice EU sarađuju po pitanjima sadržaja nastave, organizacije sistema obrazovanja i stručnog osposobljavanja, i to pre svega putem razmene iskustava ali i putem razmene zakonskih regulativa, što je jako važno. Praktično, mi donošenjem ovih zakona i predlaganjem ovakvih akata idemo sve brže ka pridruživanju EU i jednog dana možemo da kažemo da ćemo pratiti članice EU u korak.

U ekonomski razvijenim zemljama EU prepoznat je taj ljudski kapital, odnosno ljudski resurs, koji je jako važan za privredni razvoj tih zemalja, a njegov kvalitet zavisi upravo od dobrog obrazovanja. Tako je i Srbiji cilj da ima razvijenu privredu koja je utemeljena na znanju, koja je sposobna za održivi ekonomski rast, sa većim mogućnostima zapošljavanja, boljim socijalnim statusom ljudi, boljim poslovima. Sve ovo zavisi od dobrog obrazovanja i vaspitanja.

Naglasila bih samo još i to da postoji Sporazum o podršci EU koji je potpisan sa našom zemljom; to je prvi sporazum koji je potpisan sa nekom od zemalja zapadnog Balkana. To je samo još jedan znak da je naša zemlja na dobrom putu razvoja u oblasti obrazovanja ali i na dobrom putu u procesu pridruživanja EU.

Detalje iz odredaba koje sadrže ovi predlozi ostavila bih za raspravu u pojedinostima kada ćemo, nadam se, na konstruktivan način raspravljati o amandmanima. Sada bih samo iskoristila priliku da pozovem kolegice i kolege narodne poslanike da podržimo ove predloge u danu za glasanje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodna poslanica Ljubica Mrdaković Todorović.

Izvolite.

LJUBICA MRDAKOVIĆ TODOROVIĆ: Poštovana predsedavajuća, poštovani gospodine ministre sa saradnicima, uvažene i cenjene kolege narodni poslanici, veoma često se suočavamo sa pričom poslovnih ljudi da jako teško pronalaze kvalifikovanu radnu snagu, da veoma teško pronalaze dobre i formirane stručne radnike, kompetentne da odmah krenu sa radom, tj. sa određenom vrstom posla.

Eksperimenti koji su vršeni u našem obrazovnom sistemu počev od 2000. godine doveli su nas do toga da imamo armiju svršenih školaraca koji nisu osposobljeni za posao, odnosno da krenu odmah sa radom; oni su uglavnom nezaposleni jer nijedan poslodavac nema ekonomski interes da zaposli radnika koji nije praktično osposobljen za rad na određenom poslu. Mnogi poslodavci uglavnom ne žele da ulažu vreme, sredstva i resurse u naknadno osposobljavanje radnika za odgovarajući posao. A svesni smo činjenice da su nam preko potrebni i zavarivači, i limari, i stolari, i razni serviseri, i tesari, i armirači, i elektromonteri, i bravari, i parnogrejači, zidari itd.

Proizvodni i poslovni tokovi u Srbiji danas su jako dinamični zahvaljujući ovoj i prethodnoj Vladi Republike Srbije i našem predsedniku Aleksandru Vučiću, tako da privreda pred nas postavlja zadatak da joj omogućimo lakši i brži pristup dokvalifikovanih kadrova koji će biti sposobni da nakon završetka školovanja u najkraćem roku pronađu zaposlenje i obezbede sebi egzistenciju.

Hteli mi to da priznamo ili ne, činjenica je da je industrijska proizvodnja u Srbiji poslednjih par godina sve veća i da se otvaraju brojna privredna društva i preduzetničke radnje koje imaju konstantnu potrebu za kvalifikovanim radnicima različitih profila, ali, nažalost, realnost je ponekad takva da takvih profila na tržištu rada nema ili se teško nalaze.

Mi zaista otvaramo fabrike, za razliku od opozicije, koja je zatvarala fabrike. Govorim za grad Niš. U vreme njihove vlasti zatvoreni su giganti kao što su Mašinska industrija, Elektronska industrija, Fabrika pumpi „Jastrebac“, Tekstilna industrija „Niteks“, „Vulkan“ i mnoga druga preduzeća, tako da su radnosposobni ljudi ostajali na ulici, bez ikakve egzistencije. Zaista je skandalozno i krajnje nemoralno da nam pridiku o našoj deci drže ljudi koji su doveli roditelje te dece u takav položaj. Samo oni neka čute i neka se pokriju ušima.

Dalje želim da kažem da se u našem školskom sistemu, posebno u srednjim stručnim školama, do sada uglavnom bavilo teoretisanjem i forsiranjem teorijskih predmeta. Tamo gde postoji stručna praksa ona se uglavnom obavlja u skućenim školskim radionicama, minimalnih kapaciteta i sa rekvizitima i alatima koji su pre za muzejsku postavku nego za obuku budućih radnika. Takav obrazovni sistem je doveo do toga, na primer, da se na konkurs za radnika u tekstilnoj industriji, govorim konkretno za Niš, uglavnom javljaju kozmetičari, pravno-birotehničari, pomoćnici, kuriri, kuvari i tako dalje, jer na tržištu rada nema kvalifikovanih tekstilnih radnika. Tako dolazimo u paradoksalnu situaciju – mladima treba posao, poslodavcima su neophodni kompetentni radnici, ali kvalifikovanih radnika za određeni posao praktično nema.

Ohrabrujuća stvar je što će razvoj industrijske proizvodnje eksponencijalno rasti iz godine u godinu, ali toj proizvodnji koja je u ekspanziji moramo obezbediti adekvatno obučene kadrove koji će biti sposobni da rade, doprinose i da sebi obezbede egzistenciju i prihode u optimalnim granicama životnog standarda.

Predloženi zakon o dualnom obrazovanju, koji ću naravno podržati, kao i moje kolege iz poslaničkog kluba SNS, biće upravo prekretnica na tržištu radne snage. Učenici se neće u okviru školske nastave baviti samo teorijskom nastavom, već će od prvog razreda srednje škole biti u prilici da se susretnu i upoznaju sa budućim poslovnim okruženjem, kao i da postepeno kroz rad kod budućeg poslodavca trasiraju svoj put nakon završetka školovanja, bilo zaposlenjem u struci ili pak pokretanjem sopstvenog privatnog biznisa.

Većina nas prepoznaje ovaj vid prakse iz nekih prethodnih vremena kada su učenici srednjih škola polovinu nastave provodili u okviru fabričkih postrojenja i industrijskih centara i drugih proizvodnih radionica stručno se obrazujući i usmeravajući i praktično učeći da rade. Upravo ti kadrovi su bili

zaslužni što nas je prethodnih dvadeset godina krasio epitet da Srbija poseduje visokoobučenu stručnu radnu snagu. Nažalost, eksperimentisanje u prosveti u prethodne dve decenije dovelo je do toga da stručna radna snaga polako odlazi u penziju, a da imamo mnoštvo nezaposlenih mladih ljudi kojima manjkaju praktično znanje, stručno usmerenje, kao i same radne veštine.

Zaista ću podržati ovaj zakon i sve zakone o obrazovanju koji su na današnjem dnevnom redu, jer stvarno predstavljaju pravu stvar. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Balša Božović, povreda Poslovnika.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem.

Reklamiram član 255. U pitanju je javnost rada Narodne skupštine, te vas molim da obavestite narodne poslanike da li postoji direktan prenos i da li smo u direktnom prenosu ili ne.

Zašto niste, ako nismo u direktnom prenosu, obavestili narodne poslanike da je direktan prenos prekinut?

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Proverićemo i obavestićemo narodne poslanike.

Reč ima narodni poslanik Milija Miletić.

MILIJA MILETIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, poštovane kolege, građani Srbije, ja sam Milija Miletić i dolazim iz Svrljiga, a to je najlepša opština u Srbiji, koja se nalazi pored Niša, a to je najbolji grad u Srbiji.

Inače, nije problem ako nema prenosa, bitno je da se zna šta ću reći i šta su rekly moje kolege pre mene.

Uvaženi ministre, ja stvarno imam poverenja u vas, jer vašim znanjem i iskustvom i vašim predlozima zakona stvarno dajete mogućnost da se našoj deci, kao prvo, u predškolskom obrazovanju našoj dečici daje mogućnost... A i sami ste rekly da će posle usvajanja ovog sporazuma o zajmu svaka lokalna samouprava imati mogućnost da dograđuje anekse određenih objekata gde će moći da se obezbedi dolazak većeg broja dece koja sada nemaju tu mogućnost zbog kapaciteta.

S druge strane, uvaženi ministre, vi ste više puta rekly, i ja vam verujem, da ćete u narednom periodu obezbediti da se plata uposlenima u predškolskim ustanovama obezbeduje iz budžeta Republike Srbije. To je veoma dobro za lokalne samouprave, za sve nas koji dolazimo iz malih opština, jer ćemo time imati mogućnost da lakše obezbedujemo ostale stvari za tu našu dečicu.

Što se tiče Zakona o osnovnom obrazovanju, mogu da kažem, malopre sam čuo niz stvari: kako se u našoj Srbiji ne radi, kako se ne ulaže u školstvo, u prosvetu, u školsku infrastrukturu... Mogu reći da je u Svrljigu unazad nekoliko

meseci završena kompletna rekonstrukcija osnovne škole koja je rađena 60-ih, 70-ih godina. Škola je urađena na najsavremeniji način, tako da je to nešto najlepše, kada neko dođe u Svrljig iz Knjaževca videće neku lepotu, a to je ta naša osnovna škola, koja može biti primer za sve kako radi i naša vlada, i naš predsednik Srbije i kancelarija koja radi ulaganja na jugoistoku Srbije.

Još nešto što je vrlo bitno... Podržaću, normalno, sve ove predloge zakona koje ste vi predložili, a i ostali članovi naše vlade, jer mislim da su to zakoni koji daju mogućnost da idemo napred, da naša Srbija ide napred. Jer, svedoci smo da moramo da radimo, našim primerom moramo pokazati kako naša deca moraju da rade. Ne možemo svi biti profesori, doktori, učitelji, naučnici; neko mora da bude i vodoinstalater i veterinarski tehničar, kao što sam ja i toga se ne stidim. Mi radimo, ja sam radio, i želim da moja deca i naša deca imaju mogućnost da kroz dualno obrazovanje steknu određeno znanje sa kojim sutra mogu sebi da obezbede egzistenciju.

Lako je, završava se puno nekih škola koje su na neki način dobre škole, ali nema posla. Recimo, kod nas u Svrljigu, ja govorim iz svog primera, imamo sada dosta otvorenih firmi i radnih mesta u tekstilnoj industriji, ali imamo dosta starih radnika. Ljudi koji su otvorili ta tekstilna preduzeća žele sada da obnove i podmlade tu radnu snagu; zato su tražili da se obezbede sredstva, da oni finansiraju, da stipendiraju određene učenike. Sada ćemo kroz ovaj primer dualnog obrazovanja imati mogućnost da to završimo.

Mislim da ovaj način dualnog obrazovanja jeste nešto što je vrlo bitno za nas koji dolazimo sa jugoistoka Srbije jer će veći broj mladih ljudi, dece moći da obezbedi svojim angažovanjem znanje i na taj način da obezbedi sebi radno mesto. A znam, svedok sam onoga što se radi na jugoistoku Srbije, svuda se otvaraju nova radna mesta, znam da će i kod nas, u našu opštinu vrlo brzo doći određeni broj investitora koji će otvoriti nova radna mesta. Sa dualnim obrazovanjem, učenjem dece da treba da rade kroz praktični deo i teoretski deo, to je za nas velika šansa, i za sve koji žive na jugoistoku Srbije.

Velika šansa za sve nas jeste ulaganje u obrazovanje. Još jednom mogu da kažem da ja kao čovek, kao roditelj, kao srpski domaćin u potpunosti verujem vama, ministre, jer znam da imate znanja, imate iskustva, imate dobar tim. Imamo i našeg predsednika gospodina Vučića, koji se svim silama trudi da se obezbedi što više sredstava na jugoistoku Srbije. Evo, recimo, član 36a daje mogućnost da se ...

(Predsedavajući: Hvala, isteklo vam je vreme.)

U redu. Još jednom kažem, ja ću kao narodni poslanik ispred Ujedinjene seljačke stranke glasati za sve ove zakone zato što verujem i vama, i našoj vladi i našem predsedniku Vučiću.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Miletiću.

Reč ima narodni poslanik Vladimir Đurić.

VLADIMIR ĐURIĆ: Hvala.

Poštovani ministre, poštovani saradnici ministri, kolegice i kolege poslanici, poštovani građani Srbije, imamo četiri obrazovna zakona danas na dnevnom redu i još nekoliko međunarodnih sporazuma. Ključni od tih obrazovnih zakona je zakon o dualnom obrazovanju, koji se od strane Vlade predstavlja kao krucijalni zaokret i ključni potez u reformi srpskog obrazovanja. Međutim, reformski dometi ovog zakona su veoma ograničeni zato što se on odnosi samo na segment srednjeg stručnog obrazovanja. Dok se ceo sistem ne uspostavi, možemo govoriti o par hiljada dece, možda, koja će iz ovog podsistema srednjeg obrazovanja izaći.

Nažalost, i ovi drugi zakoni koji su na dnevnom redu u suštini ne donose prave, krupne i korenite reforme obrazovanja. Oni u većoj meri rade usaglašavanje sa krovnim zakonom koji smo doneli na prethodnoj sednici, a to je Zakon o osnovama sistema obrazovanja, i neke tehničke korekcije, kao što je, recimo, isključivanje saveta roditelja predškolskih ustanova iz procesa donošenja programa, jer oni su po postojećem zakonu mogli u tome učestvovati, a sada više neće.

Neke suštinske stvari u našem obrazovanju ponovo preskačemo. Pre svega, to je bezbednost dece u školama. Podsetiću, amandmani koje smo dali na Zakon o osnovama sistema obrazovanja, dakle amandmani koji su iz „Aleksinog zakona“, na prethodnoj sednici nisu prošli. Ovaj put pretpostavljamo da je stav Vlade Republike Srbije, čim ništa od „Aleksinog zakona“ u predloge zakona iz obrazovanja nije implementirano. Bezbednost dece u školama – imamo drogu koja se prodaje deci uz ograde srednjih i osnovnih škola u Srbiji; imamo kladionice; imamo kioske koji prodaju alkoholna pića bez ikakvog ograničenja u pogledu radnog vremena i uzrasta dece koja to mogu da kupe.

Tačno je da imamo deficitarne kadrove za neka stručna srednja zanimanja. Na selu sa najboljom zemljom u Evropi nema ko da vozi kombajn, to je tačno. Ali, isto tako, većina roditelja na tom selu ne želi da im deca ostanu u tom selu i ceo život se vežu za taj kombajn i život provedu na selu, u siromaštvu, zato što znaju da je to sudbina u kojoj je siromaštvo zagantovano.

Spominjete slovenačke radnike sa stečenim dualnim obrazovanjem, ali ne kažete kolike zarade ti radnici u Sloveniji ostvaruju. U Srbiji 61% zaposlenih ostvaruje zaradu ispod 41.800 dinara. To je podatak Republičkog zavoda za statistiku. To je zločin nacionalnih razmera – 61% zaposlenih zarađuje ispod 41.000 dinara. Ako je podatak netačan, onda niste suzbili sivu ekonomiju ni najmanje, jer ako tvrdite da su te plate veće, onda su one u sivoj zoni. Ponavljam, ovo je podatak Republičkog zavoda za statistiku. Preko 70.000 zarađuje svega

9%. Šta je 70.000? Ništa. Šta je ispod 40.000 zarada? Još manje od ništa. Sramna zarada!

Pričati o tome da će dualno obrazovanje, sa ovakvim obrazovnim profilima o kojima razgovaramo, promeniti životni standard građana jer će im otvoriti perspektive duboko je nekorektno prema građanima, koji zaslužuju više. To je ideologija siromaštva u kojoj je sramota otići na more jer ćete sutra biti tema tabloida. To nemojte prodavati građanima Srbije, oni mogu bolje i zaslužuju bolje. Kako kažete – brže, jače, bolje. Tako je.

Zakon o dualnom obrazovanju je u suprotnosti sa principima koje je proklamovao, a to su celoživotno učenje, jednake mogućnosti prava izbora zanimanja i obrazovnih profila, zato što će učenike koji uđu u sistem dualnog obrazovanja trajno vezati za niskokvalifikovane i slabo plaćene poslove koji su primereni prošlim vremenima.

Netačno je da čak i ovih radnih mesta ima. Ima ih samo ako ih poreski obveznici subvencionišu i plate. Samoniklih radnih mesta ima samo u informacionim tehnologijama, ali ona nisu predmet ovog zakona.

Netačno je i da će dualni đaci bolje pokretati sopstveni biznis, jer da se biznis u Srbiji lako pokreće, mi ga ne bismo morali subvencionisati. Da se lako pokreće i da je održiv.

Netačno je da će ovo zaustaviti odliv mladih iz zemlje zato što dualno obrazovanje proizvodi radnike za poslove koji su već sada u inostranstvu bolje plaćeni. To su zanimanja na koja su naši ljudi odlazili u inostranstvo i šezdesetih godina, kada su radna mesta u inostranstvu bila otvorena upravo tako obrazovanim kadrovima a visokoobrazovanim teže dostupna. Danas, nažalost, pored toga što će nam ljudi sa niže kvalifikovanim i slabije plaćenim zanimanjima odlaziti u inostranstvo, odlaze nam i visokoobrazovani jer imamo dve stvari – „beli Šengen“ i „Bolonju“. To je otvorilo vrata tržišta razvijenih zemalja obrazovanim kadrovima svih profila, a sada ćemo podsticati i razvoj nižeobrazovanih kadrova, nižekvalifikovanih kadrova, koji su i inače oduvek mogli da odu.

Obrazovni profili dualnog obrazovanja nisu profili društva znanja za 21. vek, a proklamovano je u ekspezeu mandatarke da ćemo razvijati društvo znanja. Mi govorimo, čitam iz obrazloženja, o profilima: industrijski mehaničar, električar, bravar-zavarivač, trgovac i tehničar za logistiku i špediciju. To su radna mesta koja su u 21. veku robotizovana, kompjuterizovana i prelaze u režim elektronskog poslovanja. U 21. veku i prodavci ulaznica gube posao, zato što se ulaznice prodaju onlajn i imaju elektronsku formu, kao bar-kod na ekranu mobilnog telefona.

Mi ovde pričamo o tome da je dualno obrazovanje ključni reformski potez za srpsko obrazovanje. Budžetom ovakva radna mesta subvencionišemo i

favorizujemo. Pitam – šta ćemo raditi kada investitori takva radna mesta automatizuju i robotizuju? Hoćemo li onda subvencionisati robote da buše rupe, peglaju limove i presuju i zavaruju karoserije?

Propisani obim učenja kroz rad – način na koji je to u zakonu definisano preti da zaista zarobi đake u školi, jer piše da deca mogu na stručnim predmetima, u učenju kroz rad u firmama provoditi do šest sati dnevno, do pet dana u nedelji. U obrazloženju piše, doduše, da će biti prve godine jedan dan, druge godine dva, treće godine od dva do tri, itd., ali u zakonu toga nema.

Zakon nedovoljno propisuje i profil poželjnog poslodavca. Proveru poslodavaca radiće komisija Privredne komore Srbije u čijem sastavu, recimo, nema predstavnika Centra za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.

U pogledu materijalno-finansijskog obezbeđenja, evo primera iz moje branše, da vidite na kakvo tržište rada prepuštamo decu, tržište rada koje znamo u kom nivou štiti radna prava odraslih, iskusnih radnika, starijih punoletnih osoba koje umeju da se brane. Osiguranje – deca će biti osigurana. Šipak. Ni radnici nisu osigurani. Svi poslodavci u Srbiji pitaju – na koje to minimalne osigurane sume mogu da osiguram radnike da bih imao što manji trošak? Znate kolike su zakonom propisane minimalne sume – nula dinara. Možete da osigurate radnika na jedan dinar, da u slučaju trajnog invaliditeta, stoprocentnog, njegova familija dobije jedan dinar, i poslodavac je ispunio zakonsku obavezu. *By the way*, nema kaznenih odredaba. E, na takvo tržište rada prepuštamo decu, umesto da smo radili neke druge stvari.

Šta su ključne stvari? Zašto nismo probali, ministre, da uradimo revolucionarni iskorak, da probamo da ispišemo istoriju, da ostanete zabeleženi kao ministar prosvete koji je uveo deci besplatne vrtiće? Školska godina 2010/2011, dece 187.000... Verujem da ih sada ima manje, imamo belu kugu, kukamo svi na nju, ali neka je ta cifra, ovo je neka okvirna računica, ne moramo ulaziti u detalje. Da vidimo imamo li hrabrosti za takav iskorak kad budemo pravili budžet: 187.000 dece po 20.000 dinara mesečno, 12 meseci, 120 dinara po evru, to je 374.000.000 evra. Nek je pola od toga već subvencionisano, nek treba pola od toga još da se namakne. Gde da nađete novac u budžetu? Na APR-u, ali ne u firmi „Asomakum“, nego ima na APR-u izveštaj o gubicima javnih preduzeća u 2016. godini. Recimo, 160 miliona evra vam treba da se namakne; 167 miliona evra gubitak javnih preduzeća, 130 miliona evra gubitak Železare Smederevo iz ere Kamaraša spasioca, 108 miliona evra gubitak „Puteva Srbije“.

Da vam kažem još nešto, konsultujte kolegu ministra privrede da namakne novce, da damo deci besplatne vrtiće. Milijardu evra je iznos obaveza po aktiviranim garancijama koje je ova skupština odobrila na ime kredita javnim preduzećima, a da ta javna preduzeća nisu sposobna to da vrate. Sto šesnaest

miliona evra je u prvoj polovini ove godine plaćeno samo iz glavnice po tim aktiviranim garancijama. Dakle, učinite hrabar iskorak, revidirajte budžet i podnesite Zakon o budžetu i dajte deci besplatne vrtiće. Manite se dualnog obrazovanja i mehaničara i zavarivača. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Đuriću.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ne znam kako se zove ta kompanija za osiguranje „šipak“, ali nešto drugo znam. Recimo, postoje obrazovni profili za avijaciju koji su inače bili prvo popunjeni, dualni, deset ih ima, prijavljeno sedam kandidata na svakom mestu. Plate su u rangu redovnih profesora univerziteta. Čak, trogodišnje zanimanje prerade metala u „Sevalu“ u Sevojnu iznosi preko 75.000, najmanja plata. Ima i takvih primera.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Vladimir Đurić, replika.

Izvolite.

VLADIMIR ĐURIĆ: Hvala.

Ministre, ne radi se o osiguravajućoj kompaniji koja se tako zove. Radi se o propisima koji regulišu bezbednost i zdravlje na radu, kada se tiče osiguranja zaposlenih od profesionalnih oboljenja i od povreda zadobijenih na radu. Zakonodavac nije propisao minimalne sume na koje se radnici moraju osigurati. Za razliku od, recimo, Zakona o bezbednosti u saobraćaju gde te minimalne sume jesu propisane iako su propisane na iznose koji su daleko niži nego na razvijenim tržištima osiguranja i u razvijenim društvima.

Svejedno, vratimo se na zaposlene. Minimalne sume za osiguranje zaposlenih nisu propisane, tako da poslodavac može zakonsku obavezu ispuniti čisto formalno, kupivši polisu kojom će radnika osigurati na jedan dinar u slučaju smrti, po ceni od 0,01 dinar po radniku. Verujte, radim taj posao preko dvadeset godina. Poslodavci listom traže da im se ponudi najjeftinija opcija po kojoj bi osigurali radnike. Zahvaljujući tako napisanom zakonu, odgovor je – najjeftinija opcija košta 0,01 dinar po radniku, a može i deset puta manje. To tako funkcioniše.

Zašto takve stvari na tržištu rada nismo regulisali pre nego što smo decu, tu devojčicu koju ste spominjali da želi da bude zavarivač... Okej, gledali smo film „Flešdens“, to je priča „preko trnja do zvezda“: glavna junakinja tog filma je na početku filma u livnici, zavaruje, a kasnije upisuje baletsku akademiju. Sjajno! To je američki san. Da, ali zašto mi nismo prvo naše tržište rada prilagodili deci kad već tu decu želimo da pošaljemo na tržište rada?

Nije sporno da će iz dualnog obrazovanja izaći i profili koji će imati dobre zarade i nije sporno da postoji tražnja i otvorena radna mesta za profile koji

će izaći iz podsistema srednjeg stručnog obrazovanja koje nazivamo dualno. To nije sporno, ali ne možemo na tome zasnovati reformu srpskog obrazovanja, a ona nam je preko potrebna u celom obrazovnom sistemu decenijama. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Komlenski.

Nemate vreme. Izvinjavam se, tek sad primećujem.

Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Odakle nama ideja o dualnom obrazovanju? To je prilično važno znati kada se raspravlja o zakonu. Par eksperata švajcarske privredne komore ima nedostajuća sredstva za njihove potrebe. To razumem, to je ljudski, skroz. Nije važno kolika su ti primanja, važno je koliki su troškovi, a švajcarski eksperti imaju visoke troškove. Odatle ideja da švajcarska privredna komora izvede eksperiment u Srbiji zajedno sa Privrednom komorom Srbije, sa švajcarskim ekspertima, koje ćemo mi da plaćamo.

Dešava se stalno i u drugim sektorima, ali sve drugo što se ovde ispriča o dualnom obrazovanju je čista laž, i to proverljiva laž, pošto isti ti švajcarski eksperti kojima nedostaju pare za još sto ari na švajcarskom jezeru, Ženevskom jezeru ili gde god im treba – ja to sve razumem – kažu da se to tako desilo, a ovde moja Vlada dođe pa priča da se to tako nije desilo. To je sramota. I da je bilo koji drugi sektor u pitanju, a ne samo obrazovanje.

Zašto dualno obrazovanje predstavljate svima nama kao sjajno rešenje za obrazovni sistem Srbije? Za koga je to, za šta je to sjajno rešenje? Zašto ne podelimo radost ako smo našli spas za 70.000 dece? Zašto ste besni tako? Zašto ste gnevni tako? Zašto nezadovoljni toliko? Zašto tražimo toliko krivaca? Evo, zašto dobacujemo toliko? Što ste nervozni tako? Našli ste sjajno rešenje, čemu taj gnev, čemu jed?

Narodni poslanik Filipović meni kaže: „Izađi napolje.“

(Predsedavajući: Izvinjavam se, molim narodne poslanike da ne dobacuju kolegici Čomić. Izvinite, molim vas.)

Narodni poslaniče, ima jedan slavan prethodnik koji je proveo svoj radni vek po parlamentima, koji je rekao – možete me odavde samo na bajonetima izneti. Drugi put kada vam padne na pamet da terate iz Narodne skupštine bilo kog poslanika, setite se da ima nas koje odavde možete samo na bajonetima izneti i koji znamo zašto smo ovde.

No, da se vratimo na to da moja vlada meni priča o dualnom obrazovanju, da se ljuti kada mi tražimo ono što nam kažu švajcarski eksperti u kratkoj rečenici – za jedno petnaest godina ćete znati da li ima rezultata iz dualnog obrazovanja ili ne, za petnaest godina ćete otprilike znati ima li efekta.

Zašto jednu stvar koja se zvala šegrt i majstor, koja se zvala škola učenika u privredi, koja se zvala Stipe Šušvar i nanošenje sapuna kod brijanja kao zanimanje, zašto to uzdižete na ideal obrazovanja u Srbiji? To je zajednička šteta. Jedini koji imaju korist od toga su švajcarski eksperti.

Nije dobro, zajednički nije dobro, a vi ćete ionako uraditi šta god hoćete.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Čomić.

Balša Božović, povreda Poslovnika.

Izvolite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Predsedavajući, članovi 107, 108. i 109.

Dakle, mogli ste da bez ikakvih problema izreknete opomenu narodnom poslaniku, pretpostavljam da se preziva Knežević, tako sam čuo, mada ga stvarno prvi put vidim u Parlamentu. Zaista, na ono što je rekao gospođi Gordani Čomić – da treba, da ne kažem i ne ponovim šta tačno, ali da izađe iz Parlamenta – morao je da dobije opomenu i vi kao predsedavajući u tom trenutku morali ste da reagujete.

Prvo, ne razgovara se tako sa damom i ženom. Očigledno je previše nasilnika među vladajućom većinom; to jeste njihov manir i u politici i očigledno u svakodnevnom životu, ali ste to morali da sankcionišete. Kao što ste danas na Administrativnom odboru 13 poslanika, opozicionih, kaznili sa preko 250.000 dinara, mogli ste da izreknete opomenu za ovo što pre svega predstavlja manjak kućnog vaspitanja, a onda i svega ostalog. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Upozorio sam narodne poslanike da ne dobacuju. Naravno da nikada ne bih dozvolio da neko uvredi gospođu Čomić ili bilo koga u Narodnoj skupštini.

(Balša Božović: Pa, opsovao je i rekao da Gordana Čomić nešto iz Parlamenta.)

Znam, ne može tako. Hvala.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Da.)
Hvala.

Žika Gojković ima reč.

ŽIKA GOJKOVIĆ: Hvala.

Poštovani predsedavajući, poštovani gospodine ministre sa saradnicima, dame i gospodo kolege poslanici, na početku bih, ministre, postavio nekoliko pitanja, da imate vremena da odgovorite dok ja budem govorio o nečem drugom.

Da li Ministarstvo ima moć kontrole sprovođenja zakona kada znamo da „Bolonja“ nije primenjena na svim univerzitetima i fakultetima? Kako motivisati zaposlenog da preuzme odgovornost, jer nije realno da učenik koji pohađa prvu i završnu godinu imaju prava na istu novčanu nadoknadu i broj radnih časova u toku nedelje, jer njihov doprinos neće biti isti? Da li Ministarstvo planira i dualne studije kao logičan sled okolnosti? Šta učiniti da se poboljšaju nastavna sredstva

u srednjim školama? Kako će Ministarstvo imati uvid u školski program i praktičan rad? Koje su sankcije za učenike koji bi, na primer, neredovno dolazili na praksu? Šta učiniti sa starim zanatima koji, nažalost, ubrzano umiru?

Kao predstavnik Pokreta obnove Kraljevine Srbije imam veliko zadovoljstvo da kažem da u svim kraljevinama prioritet svih prioriteta jeste obrazovanje i takvom uređenju treba svi da stremimo. Dualno obrazovanje je izuzetno razvijeno i usavršeno u skandinavskim kraljevinama, koje su socijalno najorganizovanije u Evropi, i zato se ove izmene zakona uklapaju i u promenu celokupnog sistema vrednosti za koju se pokret koji predstavljam zalaže.

Ovde je dosta bilo reči i o Nemačkoj i o skandinavskim zemljama, ali niko, čini mi se, nije tačno rekao kako to izgleda, pa evo u par rečenica: u takvim zemljama je kod oko 60% dece školaraca (mislim da bi bilo interesantno da čuju čak i ljudi iz Srpske radikalne stranke) zastupljeno dualno obrazovanje. Preduslov za taj način obrazovanja je da škole imaju potpisane ugovore sa firmama u kojima bi se deca školovala, jer to naravno svaku firmu košta, i to ne malo kada se pogleda na godišnjem nivou.

Princip rada je takav da deca budu dva-tri dana u školi i dva-tri dana u nekoj od firmi, ili se menjaju na nedeljnom nivou. Takvo školovanje traje uglavnom od dve do tri i po godine. Na pola školovanja imaju jedan probni ispit u privrednoj komori, pošto je bilo priče o Privrednoj komori, da se vidi koliko su deca napredovala, a nakon završetka školovanja imaju pravi ispit. Ako neka deca padnu na ispitu, ugovor se može produžiti na još šest meseci, ali to naravno zavisi od firme, koliko je zadovoljna tim učenikom.

Deca takođe dobijaju određenu novčanu nadoknadu za svoj rad u firmi, što je više nego dobra motivacija, i vrlo interesantna informacija. Naravno, to plaća firma, a iznos zavisi od firme do firme. Na početku školovanja iznos je obično oko 35% neto zarade, a u poslednjoj godini iznosi do 70–80% neto zarade u uređenim zemljama.

To je u principu najbolji vid obrazovanja, jer nakon školovanja takav učenik je u potpunosti spreman za svoju buduću profesiju, što mu već kao mladoj osobi omogućava izvesniji život i budućnost.

Međutim, treba reći da čak i u nekim ekonomskim silama, kao što je recimo Nemačka, zbog ekonomske krize i manjih budžeta kakvi su bili u proteklim godinama nemali broj firmi okleva sa otvaranjem takvih obrazovnih mesta, i to je možda jedno pitanje za razmišljanje za naše ministarstvo.

Nakon ovog načina srednjeg školovanja, da ga tako laički nazovem, postoji dualno studiranje na istim principima. Imao sam prilike da razgovaram sa našim ljudima koji žive u inostranstvu, čija su se deca školovala na ovakav način i sa sigurnošću mogu da kažem da je ogromna većina njih zadovoljna ovakvim načinom obrazovanja.

Nesumnjiva je želja da se srednje stručno obrazovanje učini privlačnijim i prilagodljivijim na tržištu rada. Naravno, govorim o predlogu ovog zakona. Pritom, uporedo se radi na ojačavanju mreže škola sa poslodavcima, jedinicama lokalnih samouprava, privrednim komorama i nacionalnim službama za zapošljavanje. Razvoj obrazovanja i povezanost sa potrebama tržišta i industrije ključni su faktori za napredak ekonomije jedne zemlje, a obrazovanje i osposobljavanje mora biti fleksibilno da odgovori potrebama tržišta. Naravno, investiranje u stručno obrazovanje i obuku će ubrzati i ekonomski oporavak zemlje, na čemu naša vlada i resorni ministar i Ministarstvo, kojem dajem potpunu podršku, i radi.

Drage kolege, smatram da budućnost od nas očekuje da vratimo dostojanstvo učitelju i nastavniku, da vratimo veru u važnost obrazovanja, jer nasleđe i tradiciju imamo. Na primer, u mom Somboru postoji ustanova koja obrazuje učitelje i vaspitače, osnovne aktere sistemskog obrazovanja. Pedagoški fakultet u Somboru je neposredni nastavljivač i baštinik Preparandije, prve srpske učiteljske škole.

Bilo bi jako dobro kada bi ovi koji galame ovo čuli, jer bi možda mogli nešto i da nauče, pa i da se ponose time.

Prošle godine je bila dvestota godišnjica od preseljenja iz Sentandreje, a sledeće godine će biti 240 godina od osnivanja Norme Avrama Mrazovića, iz koje su ove ustanove potekle.

I pored dobrog profesionalnog kadra koji ova ustanova poseduje godinama i slavne tradicije, o kojoj sam već govorio, iz godine u godinu postoji, nažalost, velika neizvesnost koliki će broj studenata upisati fakultet. Zato je vrlo važna sistemska reforma obrazovanja, ali, gospodine ministre, i sistemska pomoć ovakvim institucijama koje imaju nemerljiv značaj za istoriju našeg naroda.

Imao bih još mnogo toga da kažem, ali moje kolege su uglavnom rekle, koje će glasati i podržati ovaj zakon. Mogu samo da kažem da ne mogu da se otmem utisku o raspravi koju sam danas imao prilike da slušam, gde su korišćene reči poput „nemoralni zakon koji će da proizvodi robove i robovlasnike“, vrlo teške reči koje čujemo gotovo prilikom svakog predloga zakona. Što je najinteresantnije i najveći paradoks, to dolazi od onih koji Skupštinom paradiraju u najskupljim odelima, koja vrede više nego nekoliko prosečnih plata u Srbiji.

Da me ne razumete pogrešno, i ja volim lepo da se obučem i volim lepa odela, ali ono što mrzim u politici to je licemerje. Licemerje, jer na takav način ne možete da brinete za mlade. Kao opozicija, vi niste u obavezi da se svemu suprotstavljate, pogotovo onome što je očigledno dobro za naše mlade. A pogotovo ako je činjenica da upravo kao te robove i robovlasnike imamo one koji su nastali u pljačkaškoj privatizaciji koju smo imali prilike da vidimo posle 2000. godine.

Još jedna informacija za one koji tako žustro napadaju ovaj predlog zakona: da je za vreme njihove vladavine i ljudi iz njihovih stranaka koji su vodili ovo ministarstvo naš Univerzitet u Beogradu prvi put ispao sa liste petsto najkvalitetnijih univerziteta u svetu. To dovoljno govori kako su vodili ovo ministarstvo.

U svakom slučaju, ovaj zakon je dobar i Pokret obnove Kraljevine Srbije, čiji sam predstavnik, podržaće ga, jer slični modeli postoje u kraljevinama u Evropi, koje su i najnaprednije zemlje. A oni koji su protiv istog navikli su samo da se bave politikantstvom i ne misle dobro ni o potrebama privrede ali ni o mladim ljudima u našoj zemlji. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Gojkoviću.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite, ministre.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Poštovani poslaniče, samo da vam dam par nekih informacija koje ste od mene tražili.

Pre svega, što se tiče nastavnih sredstava, tu treba dosta ulaganja. U sledećoj sezoni radićemo još četiri centra izvrsnosti, gde će biti sjajna, velika oprema, ali za područne jedinice, tako da pokriva, maltene, krug od 70 kilometara. Tako ćemo raditi i specijalizovane centre gde će biti mnogo kvalitetnije obuke, počev od mašina, 3D štampača i svega onoga što ti centri treba da sadrže. Naravno, IT oprema se nabavlja već standardno i obezbeđeni su mnogi izvori za tu priliku.

Što se tiče umetničkih zanata, sećam se da su se i pre više od 25 godina ljudi to pitali i obnavljali, ali mi smo u sistemskom zakonu o obrazovanju, ZOSOV-u, stavili model ustanove koji može sada, zaista, potpuno drugačije da se dizajnira, pa ako bude interesovanja, to ćemo staviti kao jednu od tema koje imamo sa timovima za srednje stručno. Vrlo zanimljiva tema, u svakom slučaju.

Kada je u pitanju nadoknada za rad koju deca dobijaju, odnosno ne rad, nego obrazovanje uz rad, ona je različita, od broja dana provedenih od prve do završne godine. Data je skala.

Kada je pitanju švajcarska pomoć, to je nepovratna pomoć, dosad preko dva miliona evra, a Nemačka, preko GIZ-a, preko šest i po miliona. Znači, ne vidim da to nije jedna prijateljska, saradnička pomoć, to su zemlje sa kojima mi imamo odlične bilateralne sporazume i odnose. Lepo je što nas takve zemlje podržavaju.

Ponašanje učenika na radnom mestu, gde će imati praksu, isto kao i u školi precizirano je pravilnicima školskim. Nadležna je škola, školska inspekcija, za sve devijacije, tako da se učeniku izriču vaspitnodisciplinske mere, isključenje iz škole čak, ako treba.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre.

Reč ima narodni poslanik Žika Gojković.

ŽIKA GOJKOVIĆ: Molim vas, gospodine ministre, a verujem da ćete to i uraditi, da obratite malo više pažnju i na ustanove koje su van Beograda. Naveo sam samo jedan primer, a to je Fakultet u Somboru. Smatram da fakulteti koji imaju takvu tradiciju zaslužuju poštovanje i malo veći osećaj ljudi u Ministarstvu, što, nažalost, dosad nije bio slučaj. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Gojkoviću.

Reč ima narodni poslanik Nikola Savić, SRS.

Izvolite.

NIKOLA SAVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, danas razmatramo set zakona iz oblasti obrazovanja. Kada je u pitanju obrazovanje, slobodno se može reći da je to oblast koja je jednako stara koliko i ljudska vrsta. Sve što je čovek stvorio i unapredio u svojoj istoriji može zahvaliti obrazovanju. Zato ne čudi činjenica da su sve najjače, najrazvijenije zemlje u svetu postale to pre svega zahvaljujući ulaganju u obrazovanje.

Osvrnuću se na to kakvo je naše obrazovanje danas, šta imamo danas od obrazovanja. Umesto da se učenicima prenose istinska znanja, moralne i svake druge vrednosti, obrazovanje je pre svega postalo instrument za njihovo zatupljivanje. Stalne reforme obrazovnog sistema napunile su zemlju poluobrazovanim elementom, koji predstavlja idealan materijal za sve vrste manipulacija.

Šta se danas uči u školi? Pre svega, uči se kako napisati CV, odnosno biografiju, kako napraviti video-prezentaciju i još neke trivijalne stvari. Što se tiče fundamentalnih nauka poput fizike, hemije i drugih nauka, preko tih stvari se prelazi sasvim površno, bukvalno se te stvari ne dotiču. Deca se danas uče da ne treba ništa znati, sve što treba da znaju nalazi se na „Guglu“. Ipak, ja smatram, a i većina kolega će se složiti sa mnom, da je najvredniji i najznačajniji onaj „gugl“ koji imamo u glavi, inače, svi drugi „guglovi“ su nešto sasvim drugo. Prazna glava je idealna da se u nju natrpa sve što može da stane.

Zato, zaista, ne samo naše obrazovanje nego i obrazovanje uopšte, u svetu, opšti trend obrazovanja je da se od učenika, odnosno onoga kome se prenosi znanje napravi jedan najobičniji potrošač koji će biti spreman da prihvati sve što od njega zahteva potrošačko društvo. Glorifikacija bogatog načina života i glorifikacija brzog bogaćenja ponižava ljudsku prirodu. Mi ne možemo biti sigurni da su to stvari koje doprinose opštem trendu i razvoju nekog društva.

Deca se danas ne uče stvarima da je nešto što je uzvišeno ono što treba da znaju, nego, jednostavno, deci se kaže – ajde birajte, birajte ono što je isplativije. A šta je to što je isplativije, znamo. Sve ono što je isplativo i sve što je na prvi pogled korisno, to nije dugotrajno, a da ne govorimo o tome da je normalno itd.

Naša država nema ispravnu strategiju kada je u pitanju obrazovanje. Novac je ušao i u ovu oblast. Znači, kapital se ustremio i na ovu oblast. To se najbolje vidi na primeru dualnog obrazovanja koje smo ovde danas spominjali, o kojem je najveći broj mojih kolega govorio.

Danas nažalost, ispada tako, glavni resurs liberalnog kapitalizma jesu nepismeni. Zato nije cilj da se učenik nauči nekim osnovnim ljudskim vrednostima, nego samo da se nauči osnovnim komandama, da može da izvršava ono što se od njega traži. Profit je na prvom mestu, a obrazovanje na drugom ili možda i na poslednjem mestu. Ni biznismeni koji su danas ušli u sektor obrazovanja nemaju pojma, u suštini, šta je obrazovanje. Za njih je obrazovanje pre svega prenošenje nekih osnovnih veština učenicima i onima koje oni uče. U stvarnosti takvo obrazovanje i takva znanja ne stvaraju čoveka, već stvaraju biošrafove za ekonomsku mašineriju.

Još je Tomas Mor govorio da je prvi i osnovni cilj obrazovanja unutrašnje saznanje onoga što je ispravno, i to takvo saznanje koje ne zavisi od tuđih reči i ne zavisi od tuđeg mišljenja. Naravno, danas nema ništa od toga. Obrazovan čovek je pre svega onaj čovek koji zna odgovor na najvažnija pitanja.

Obrazovati znači završiti čin stvaranja, stvoriti itd. Pred učiteljima – kad kažem učiteljima, mislim na sve one koji učestvuju u procesu obrazovanja – nalazi se „sirovi materijal“ koji zna govoriti, koji zna hodati, koji ima veliki broj želja, koji je zaražen masovnom kulturom, i od takvog „materijala“ treba napraviti čoveka, pre svega. Kad imamo čoveka, onda ćemo imati i sve ostalo. Bez čoveka nema ničega.

Učitelj – a već sam rekao na šta mislim kad kažem učitelj – učeniku pre svega daje glavne i osnovne životne smernice. Majstor pruža učeniku zanatske veštine. Učitelj stvara čoveka, dok majstor stvara zanatliju. Potrošačko društvo danas minimizira ulogu učitelja jer njemu ne treba čovek nego potrošač.

Što se tiče škole i postupka, na koji način se dolazi do reforme obrazovanja, moramo biti svesni da bez ideje, bez idejne sfere nema prave reforme školstva i nema prave škole. Gde nema ideje, nema nauke, nema proizvodnje, nema ničega.

Gospodine ministre, želim da verujem da ste vi iskreno ušli u ovaj projekat, da ste uložili veliku energiju i svoje veliko iskustvo koje imate u ovoj oblasti, međutim, nisam siguran, mada bih želeo, da ćete uspeti u ovome. Pre svega mislim na ovo dualno obrazovanje, jer, po meni i po stavu koji ima SRS, ovo je jedan propao projekat, jedan promašaj koji sigurno neće moći da zaživi. Ovo je jedna obmana ili, bolje reći, samoobmana. Ne želim da kažem da ste imali loše namere, jer svaka obmana se ne vidi na početku, nego se vidi na kraju puta, kada se žele dodirnuti očekivani rezultati.

Evo, toliko. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Saviću.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite, ministre.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Bez potrebe da shvatim pogrešno, naprotiv, lično mislim da će život i stvarnost pokazati šta je tačno.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Nikola Savić.

NIKOLA SAVIĆ: Evo, samo kratka replika.

Vi mislite da je tako; Poslanička grupa SRS, ogroman broj mojih kolega i ja, a pune 33 godine radim u obrazovanju, upravo mislimo suprotno od vas. Ali ja bih želeo da ste vi u pravu, a ne ja.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Saviću.

Reč ima narodni poslanik Žarko Bogatinović.

Izvolite.

ŽARKO BOGATINOVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, uvaženi predsedavajući, poštovani ministre Šarčeviću sa saradnicima, Srpska napredna stranka i njeni koalicioni partneri od samog početka preuzimanja odgovornosti u Vladi spremno se suočavaju sa svim izazovima sa ciljem da obezbede prosperitet Srbije i našeg naroda. Predsednik države Aleksandar Vučić je i kao premijer Vlade isticao važnost dualnog obrazovanja.

Izvršene su analize efekata propisa, Predloga zakona o dualnom obrazovanju. Analiza je pokazala i definisala probleme koje zakon treba da reši, zatim, željene ciljeve donošenja zakona i utvrđeno je da je donošenje zakona najbolji način za rešavanje problema.

Lokalna samouprava odakle dolazim, Grad Leskovac, i gradonačelnik dr Goran Cvetanović prepoznali su neophodnost i benefite učenja kroz rad kod poslodavaca i podržali i ohrabivali direktore stručnih škola da uspostavlju kooperativnost sa privredom.

Zahvaljujući Vladi Republike Srbije, nemačkoj vladi, srpsko-nemačkoj saradnji, Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Projektu „Reforma srednjeg stručnog obrazovanja“, koji se implementira preko Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju GIZ, u Leskovcu, u Školi za tekstil i dizajn od 2013. godine bio je angažovan ekspert iz Nemačke koji je pomagao da se uspostavi saradnja sa privredom. Preko ovog projekta direktor, stručni saradnici, nastavnici, učenici imali su mogućnost da se upoznaju sa dualnim obrazovanjem u Nemačkoj, da uspostave partnerske odnose sa školama iz drugih zemalja i da prate tehnološki razvoj, te da posete sajmove tekstila i tekstilnih mašina u Milanu i Istanbulu, kao i da učestvuju u izradi i izmeni nastavnog plana i programa usklađenog sa potrebama privrede.

U kompaniji „Falke“ u Leskovcu su već četiri generacije učenika koji su, učeći kroz rad u realnom radnom okruženju na časovima praktične nastave, posle završetka školovanja dobili svoja radna mesta, a u kompaniji „Autostop interiors“ tri generacije učenika su na isti način, sa 18 godina, dobile radna mesta. Učenici dobijaju finansijsku naknadu za učenje kroz rad u ovim kompanijama. Saradnja je obostrana i odlično uređena. Prati se realizacija nastavnih planova i programa. Instruktori, mentori u kompanijama redovno obaveštavaju školu o postignućima i napredovanju učenika kroz matricu učenika i u stalnom su kontaktu sa nastavnicima praktične nastave. Pored toga, nemačka vlada je opremila konfekcijsku radionicu šivaćim mašinama i kompletno sanirala i opremila trening centar u Školi za tekstil i dizajn, a kompanija „Falke“ je donirala dva automata za izradu čarapa.

Škola je imala punu podršku lokalne samouprave. Otvaranje trening centra je bilo od velike važnosti za grad Leskovac, te je u prisustvu predstavnika Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, nemačke ambasade i GIZ-a, kao i privrednika, gradonačelnik dr Goran Cvetanović otvorio ovu, po najvećim standardima opremljenu, radionicu.

Danas osam kompanija („Falke“, „Autostop interiors“, „Džinsi“, „Dits“, „Lola“, „Trikoteks“...) sa ovom školom ima ugovore o sprovođenju praktične nastave i stipendiranju učenika.

Od ove godine odličnu saradnju ima i Tehnička škola u Vlasotincu, takođe u projektu nemačke vlade koji se implementira preko GIZ-a, čime je uključeno pet kompanija.

Poštovani ministre, jeftina radna snaga, koju u žargonu zjuradi jezici tako nazivaju, proizvodi se u sistemu obrazovanja u kojem se mladima ne daje šansa da steknu kvalitet znanja koji je usklađen sa savremenim tehničko-tehnološkim razvojem, koji mladima treba da ponudi bolju zapošljivost. Zato je zakon o dualnom obrazovanju najveći iskorak među zakonima koje donosi Ministarstvo prosvete, u pozitivnom pogledu, jer će se mladima omogućiti učenje na dva mesta, odnosno da svoja teorijska znanja mogu funkcionalno kroz učenje, kroz rad u kompanijama da provere i primene. Kvalitet znanja koje stiču na ovaj način daje im šansu da se brzo zaposle a i da kao stručnjaci biraju uslove za svoje zapošljavanje.

Ozbiljnoj privredi, što postaje srpska privreda, ne treba jeftina i nestručna radna snaga, nego mladi, kreativni, obrazovani i inovativni ljudi koji će taj sistem u budućnosti Srbije unapređivati.

Kao što znamo, otvaranjem novih kompanija sa savremenim tehnologijama srpska privreda svaki dan napreduje i to daje mogućnost mladima da osnaženi funkcionalnim znanjima kroz dualni sistem obrazovanja odgovore na te izazove i čine tu privredu u budućnosti održivom.

Ovim zakonom, kojim se unapređuje deo sistema srednjeg stručnog obrazovanja, donesene su jasne odluke o pravima, obavezama i odgovornostima svih zainteresovanih strana, u cilju unapređenja kvaliteta znanja naših mladih kao i poštovanja njihovih prava koja su ovim zakonom kroz načela i ciljeve jasno definisana. Mladi kroz ovaj sistem više neće pasivno posmatrati vrlo ozbiljne proizvodne procese u kompanijama, nego će svojim aktivnim učešćem, uz licenciranog instruktora i nastavnika praktične nastave, aktivno učestvovati u učenju kroz rad i sticanju svojih znanja.

Dvadeset prvi vek kompanijama donosi pametne mašine, a mladi kroz ovaj zakon imaju priliku da tim savremenim procesima kroz projektovanje i programiranje i rukovode. Svi oni koji misle da deca kroz dualno obrazovanje rade proste operacije na zastarelim mašinama dokazuju da nikada nisu ušli u savremene domaće i strane kompanije koje posluju u Srbiji, a samim tim i da pokušavaju da zaustave obrazovni razvoj naših mladih i njihov opstanak u Srbiji.

Pored svega navedenog, ovim zakonom mladi će imati prilike da se zaposle u svojoj zemlji, kao i da temeljno i uspešno grade njenu budućnost.

Poštovani ministre Šarčeviću, zahvaljujem se vama za kreiranje ovakvog zakona, a posebno pomoćnici ministra za dualno obrazovanje na požrtvovanosti koju ste uložili na ovom ozbiljnom zadatku koji je dao rezultat u vidu potpunosti svih mesta za dualne obrazovne profile ove godine u školskom sistemu.

Naravno, u danu za glasanje podržaću svojim glasom predlog ovog zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Bogatinoviću.

Reč ima Aleksandra Čabraja.

Izvolite, kolegice, imate jedan minut.

ALEKSANDRA ČABRAJA: Predsedavajući, sami ste rekli da imam jako malo vremena i zbog toga se neću zadržavati na svemu što su moje kolege iz opozicije već rekly o dualnom obrazovanju. Ja ću se zadržati samo trenutak na tome šta su rekly oni koji brane uvođenje dualnog obrazovanja, što meni zvuči vrlo neuverljivo, a evo i zašto.

Neki argumenti za uvođenje dualnog obrazovanja su bili u stilu – lako je onima koji su materijalno obezbeđeni da pričaju o tome, dajte da pomognemo ovima koji nemaju ništa. Šta nam to govori? To nam govori upravo da oni koji brane uvođenje ovog obrazovanja smatraju da je namenjeno siromašnima.

Međutim, pošto sam čula i to da ovde nismo nikakav pametan predlog dali, Klub samostalnih poslanika je dao predlog da se uvede obavezna srednja škola. To smo predložili kod usvajanja krovnog zakona, a to smo predložili i sada. Nisam čula ni od koga da ima nešto protiv ovog zakona. Ukoliko je tako, a

svi ste pohvalili tu ideju, ja bih vas molila da se pobrinete da se zaista neki iskorak napravi i da se usvoji taj naš predlog. Hvala vam najlepše.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala lepo.

Reč ima Olivera Pešić.

OLIVERA PEŠIĆ: Hvala.

Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre sa saradnicima, poštovane kolegice i kolege narodni poslanici, govoriću o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i o zakonu o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Projekat inkluzivnog predškolskog obrazovanja i vaspitanja) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj.

Zakon o potvrđivanju Sporazuma o zajmu između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj potpisan je u maju 2017. godine u Beogradu. Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2017. godinu predviđeno je zaduživanje do pedeset miliona dolara, a radi unapređenja usluga predškolskog vaspitanja i obrazovanja, naročito za decu iz socijalno ugroženih sredina.

Dakle, ovaj zajam ima razvojni cilj. On je usko povezan sa Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, u skladu je sa Strategijom razvoja obrazovanja i Akcionim planom za njeno sprovođenje i doprineće reformi predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Srbija se zadužuje u iznosu od 47.000.000 evra, po jako povoljnim uslovima, odličnoj kamatnoj stopi, sa rokom otplate od 21 godine, pri čemu se uključuje period počeka otplate do pet godina, sa planom otplate u 32 polugodišnje rate.

Trideset dva miliona evra iz ovog zajma, odnosno dve trećine ukupnog iznosa biće potrošene na izgradnju novih i proširenje postojećih objekata predškolskih ustanova; odnosno, trideset dva miliona evra biće potrošeno u cilju povećanja broja slobodnih mesta u predškolskim ustanovama. Dobiće se oko 17.000 novih mesta u predškolskim ustanovama u Republici Srbiji. Na taj način rešiće se problem koji postoji u mnogim lokalnim sredinama, u mnogim lokalnim samoupravama, a to su duge liste čekanja za upis dece u predškolsku ustanovu.

Ovaj problem postoji u čitavom Jablaničkom okrugu, ali i u gradu Leskovcu, iz koga ja dolazim i čije građane predstavljam u ovom visokom domu, gde se na listi čekanja nalazi preko 300 dece. Iskreno se nadam da će grad Leskovac, kao peti grad po veličini u Republici Srbiji, imati prioritet prilikom raspodele sredstava iz ovog zajma i da će se ovim sredstvima sagraditi jedan vrtić, čime će biti rešen višedecenijski problem naših sugrađana, odnosno roditelja čija deca treba da pohađaju predškolsku ustanovu.

Država je, na čelu sa predsednikom Aleksandrom Vučićem, počela da brine o razvoju juga Srbije na taj način što se otvaraju nova radna mesta, ali su

nam potrebni i vrtići, da bi roditelji mogli da rade, kako bi ostvarili svoje osnovno pravo na egzistenciju.

Iz ovog zajma će se obezbediti i grantovi za trideset lokalnih samouprava za potrebe unapređenja komunikacije sa najosetljivijim grupama.

Smatram da jug Srbije i sam grad Leskovac treba da ima prioritet prilikom dodele ovih grantova zato što Predškolska ustanova „Vukica Mitrović“ poslednjih pet godina organizuje posebne programe u ruralnim sredinama za decu od tri do pet i po godina u 38 vaspitnih grupa, čime je obuhvaćeno 500 dece iz ruralnih sredina. To su deca koja ne pohađaju predškolsku ustanovu i ovi programi su potpuno besplatni. Takođe, u prilog tome ide činjenica da na teritoriji grada postoji romska populacija, koja čini znatan procenat stanovništva, a to su svakako deca koja nisu integrisana u ovaj sistem.

Iz ovog zajma planira se nabavka nameštaja, opreme i igrališta za sve nove i obnovljene predškolske ustanove, čime će se znatno unaprediti kvalitet usluga.

Kvalitet usluga u predškolskim ustanovama podići će se i kroz unapređenje obrazovanja vaspitača i ostalih zaposlenih, ali i kroz unapređenje obrazovanja rukovodilaca ustanova. Za ovu svrhu je planirano 4,7 miliona evra.

Predviđeno je i subvencionisanje dece iz najugroženijih porodica. To su subvencije za porodice sa decom od tri do pet i po godina, za porodice koje su korisnici novčane socijalne pomoći. U ovu svrhu je planirano četiri miliona evra.

Ovim projektom doprineće se ostvarenju opšteg cilja izmena i dopuna Zakona o predškolskom obrazovanju i vaspitanju, a to je veći obuhvat dece od tri do pet i po godina, jer činjenica je da su u program predškolskog vaspitanja i obrazovanja znatno manje uključena deca iz porodica nižeg socijalno-ekonomskog statusa, deca iz ruralnih sredina, romska deca, kao i deca čiji roditelji imaju znatno niže obrazovanje.

Još jedna dobra strana izmena i dopuna Zakona o predškolskom vaspitanju ogleda se u tome što su jasno definisani okviri Zakona o izradi individualnog operativnog plana, koji sada uključuje i decu socijalne uskraćenosti, za razliku od važećih propisa.

Izmene i dopune će uticati i na povećanje spremnosti predškolskih ustanova da odgovore na različitosti među decom i znatno će se unaprediti princip individualizacije.

Pozivam sve narodne poslanike da u danu za glasanje podrže kako ovaj zakon tako i sve druge zakonske predloge koji se danas nalaze na dnevnom redu. Hvala.

PREDSIEDNIK: Hvala.

Reč ima Ljiljana Malušić.

LjILjANA MALUŠIĆ: Hvala.

Poštovana predsednice, ministri sa gostima iz Ministarstva, dame i gospodo narodni poslanici, danas ću govoriti o setu zakona koji se tiču obrazovanja. U stvari, ovo predstavlja samo jedno usklađivanje, tehničko, sa osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i, naravno, Predlogom zakona o dualnom obrazovanju.

Dosta toga smo čuli večeras, uglavnom malo konstruktivnog.

Treba naglasiti da Republika Srbija od IT sektora na godišnjem nivou zarađuje četiristo miliona evra. Zašto IT sektor? Pa, zato i dualno obrazovanje. Trenutno u Srbiji fali 15.000 stručnjaka. Znači, imamo hiperprodukciju zanimanja koja nisu kurentna. Zato su hiljade ljudi na birou, zato trenutno u Srbiji ne radi 150.000 ljudi. Neko je neobrazovan, neko prosto ima pogrešnu školu.

Dobro je da postoji ovaj zakon, jer 2013. godine nismo uredili zakon o dualnom obrazovanju.

Naravno, projekcija do 2022. godine biće da Srbija od IT sektora, softvera ima izvoz od milijardu i po evra. Bravo za Vladu Republike Srbije! Bravo za Ministarstvo!

Šta se dešava? Dešava se četvrta privredna revolucija. Ukoliko se ne prikačimo za taj vagon, ukoliko ne uradimo ove stvari, mi ćemo uvek biti u zapečku.

Naravno da ćemo se baviti dualnim obrazovanjem. A zašto? Zato što dajemo deci mogućnost; ne mogu svi biti doktori nauka, ne mogu svi biti balerine, neka deca izaberu ko šta hoće. Uostalom, ugovorom između poslodavca i škole, kao i ugovorom između učenika i poslodavca dobićemo odlične ugovore, sa pravima i obavezama. Nijedno dete neće moći da se ponaša onako kako se ponašalo pre dvadeset godina.

A zašto dualno obrazovanje? Zato što je u periodu od 2001. do 2012. godine na razne vrste dokvalifikacije loših kadrova potrošena 3,1 milijarda evra. To je nonsens. To se više nikada ne sme desiti, nikada se to više ne sme ponoviti.

Što se tiče firmi, naravno da je Srbija puna novih fabrika i novih firmi; naš predsednik, bivši premijer, gospodin Aleksandar Vučić otvorio je 60 fabrika i tu smo zaposlili preko 150.000 mladih ljudi. E, to je poenta. Trenutno imamo investicije od dve milijarde. Republika Srbija je najbolja što se tiče regiona, što se tiče investiranja, faktor stabilnosti u regionu.

Naravno da ćemo otvarati nova radna mesta i naravno da je neophodno imati dualno obrazovanje. Neka svako odabere šta mu odgovara. A pošto se kaže da trenutno fali 15.000 stručnjaka, elektrostruke, građevinske struke, turizmologa, zar nije normalno da se ljudi opredeljuju za te vrste zanimanja? I ne samo te, ide prema afinitetima, ide i prema zdravoj logici.

Šta je još vrlo bitno? Da ćemo pored dualnog imati i preduzetničko obrazovanje. A zašto? Ovo je mala zemlja, ima 7,5 miliona stanovnika. Naravno da ćemo forsirati zdravo razmišljanje. Inteligencija je brzina prepoznavanja informacija; tako je i preduzetništvo način življenja, kao i kultura. Neophodno je da imamo zdravorazumsko mišljenje, da imamo decu koja će se baviti kompjuterima. Ovo je 21. vek, ljudi.

Mnogo mi je drago da će od petog osnovne biti uvedena informatika kao predmet i da će deca moći, uz digitalizaciju, da se ponašaju kao i sva druga deca u svetu, da razmišljaju, normalno, brzo i da... Nažalost, sada u Srbiji samo 3–5% ljudi otvara male firme, preduzetnici budući. Mislim da je to prosperitet Srbije, mala i srednja preduzeća.

Sigurna sam, kao i sve moje kolege, da ćemo u danu za glasanje podržati predloge ovih zakona.

Ima još mnogo toga, ali toliko smo toga čuli da zaista... Hvala puno.

PREDSEDNIK: Hvala.

Još, za večeras, Dušica Stojković.

Izvolite.

DUŠICA STOJKOVIĆ: Zahvaljujem.

Poštovana predsednice, uvaženi ministri sa saradnicima, drage kolege narodni poslanici i poštovani građani Srbije, ja ću vam večeras govoriti o Predlogu zakona o dualnom obrazovanju, koji je Narodnoj skupštini uputila Vlada Republike Srbije 10. oktobra ove godine.

Zašto je važno da uvedemo dualno obrazovanje? Zašto je važno da uvedemo sistem dualnog obrazovanja u naše srednje škole? Šta je to zapravo dualno obrazovanje? To su samo neki od elemenata novog predloga zakona.

Dualno obrazovanje je obrazovanje koje je zasnovano na dva principa učenja: imamo teorijsko znanje u školama i praktično znanje koje se uči u preduzećima. To je učenje kroz rad.

Na koga se ovaj zakon odnosi; šta od toga imaju učenici; šta od toga imaju roditelji; šta od toga imaju srednje škole u Srbiji; šta od toga imaju lokalne samouprave, Privredna komora; šta od toga ima privreda Srbije – to su samo neka od pitanja koja ovaj zakon definiše.

Dualno obrazovanje je jedan od prioriteta Srpske napredne stranke, predsednika Aleksandra Vučića, koji je rekao da je pitanje dualnog obrazovanja zapravo naša strateška odluka jer želimo da iz korena menjamo našu zemlju, želimo da mislimo o našim budućim generacijama, budućim pokolenjima. Odluka ima dalekosežne posledice. To je odluka o budućnosti Srbije.

Srpska napredna stranka je odgovorno pristupila izradi ovog zakonskog rešenja. I u prethodnom ekspozu gospodina Aleksandra Vučića i u ekspozu gospođe Brnabić dualno obrazovanje, pored ostalih tema, ima zaista značajno

mesto. U ovom prethodnom periodu Ministarstvo je zaista proučavalo primere dobre prakse u najrazvijenijim zemljama zapadne Evrope; uzimani su primeri Švajcarske, Austrije, Nemačke i inkorporirani u predloženo zakonsko rešenje.

Ako planiramo da svake godine imamo privredi rast od tri do pet procenata, ako želimo da ova zemlja ima manju stopu nezaposlenosti, najčešće kada govorimo o mladim ljudima u Srbiji, onda moramo da reformišemo naš sistem obrazovanja. Statistika pokazuje da mladi u zemljama EU nađu zaposlenje od 15. do 24. godine. Kod nas, ljudi od 30 godina prvi put dolaze na biro rada; znači, prošla im je jedna trećina života i oni tek tada dolaze kod nas, u službe za zapošljavanje i traže posao. Nisu dovoljno spremni, nemaju dovoljno veština za rad. To su samo neki od problema sa kojima ovim zakonom želimo da se izborimo i da nađemo put na kraju tunela.

U Srbiji 62% nezaposlenih mladih ljudi nema nikakvo radno iskustvo; 150.000 ljudi u dobi između 16. i 24. godine niti se školuje niti radi. To su zvanični statistički podaci zbog kojih se moramo zamisliti. Upravo zato je tema dualnog obrazovanja najvažnija tema danas u Srbiji. Mi moramo naše mlade ljude obučiti da rade. Moramo da ih obučimo da rade dok su mladi, da posle ne bude kasno. Važno je da ih školujemo, važno je da usvojimo princip permanentnog usavršavanja, višedecenijskog usavršavanja. Znači, nije dovoljno da samo fabrikujemo određene diplome, vukovce, moramo zaista celog života da učimo i usavršavamo se.

Šta kažu pozitivni primeri iz razvijenih zemalja u Evropi? U Švajcarskoj je najniža stopa nezaposlenosti u svetu upravo zahvaljujući dualnom obrazovanju. Ne treba da prekopiramo nijedan sistem. Ne treba samo da prepisujemo određene modele. To nije donelo nikakvog dobra, prepisivanje određenih zakonskih rešenja. Imamo negativne primere u Sloveniji, imamo negativne primere u mnogim zemljama EU koje su prepisivale određene modele i nove sisteme obrazovanja. Mi moramo da prilagodimo zakonska rešenja potrebama naših đaka, naših nastavnika, potrebama naše privrede, našeg tržišta rada, ali i potrebama pojedinačnih lokalnih samouprava iz kojih dolazimo.

Postavlja se pitanje ko ima korist od uvođenja dualnog obrazovanja. Model stručnog obrazovanja, odnosno model dualnog obrazovanja – od njega zaista korist imaju svi; korist imaju i đaci jer će steći neophodno znanje, učiće kroz rad, dobiće neku nadoknadu, biće zaštićeni ugovorom, biće im obezbeđena prava i obaveze. Ovo su sve sastavni elementi predloženog zakonskog rešenja.

Nakon održanih javnih rasprava u velikim gradovima, nakon održanih tribina u Nišu, Beogradu i Novom Sadu, uključene su zaista sve relevantne institucije u državi Srbiji: Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, Uprava za nacionalne manjine, odnosno nacionalne zajednice, Unija poslodavaca, Privredna komora Srbije, jedinice

lokalne samouprave, reprezentativni sindikati obrazovanja i granski sindikati. Znači, svi akteri su uključeni u donošenje Predloga zakona pre nego što je on ušao u Narodnu skupštinu.

Apsolutno je bio transparentan postupak predlaganja. Otvorena je mejl adresa na koju su građani mogli, odnosno strukovna udruženja mogla da podnose svoje predloge, sugestije i ukupno 36 predloga je pristiglo preko Ministarstva. Ministarstvo je veći deo tih predloga inkorporiralo i oni su postali sastavni deo Predloga zakona o kome danas raspravljamo.

Sistem dualnog obrazovanja treba da reši jedan veliki nesklad koji trenutno postoji u sistemu obrazovanja. Ovde zaista ne „izmišljamo toplu vodu“, želimo da primere uspešnog dualnog obrazovanja primenimo u praksi kako bismo postali deo savremenog sveta, kako bismo pratili svetske trendove i kako bismo se približili makar malo najjačim svetskim ekonomijama. Primere pozitivne prakse imamo u Švajcarskoj, Nemačkoj, Austriji. Kada smo kod Austrije, austrijski model dualnog obrazovanja postao je, po rečima Sebastijana Kurca, jedan od glavnih izvoznih proizvoda Austrije.

U Srbiji činimo neke pomake još od 2013. godine. Pomeramo se sa mrtve tačke, idemo napred i uvodimo nove obrazovne profile, uvodimo elemente dualnog obrazovanja. Ono što nam je sve ovo vreme nedostajalo jeste zakonodavni okvir.

Dolazim iz Beograda, iz opštine Rakovica, i mogu vam reći da pozitivne primere možemo naći u Trgovačkoj školi u Beogradu. „DM drogerija“, „Univerekспорт“, „Delez“, „Merkator“, VIP mobilni operater su primeri kompanija koje su uspostavile saradnju sa Trgovačkom školom u Beogradu i koje već sada imaju praksu kao proveru sopstvenog znanja i primenu naučenog u konkretnoj situaciji.

Ali niste ostali samo na Beogradu, „Karavan obrazovanja“ je obišao i brojne druge gradove. Tehnička škola u Odžacima saraduje sa Fabrikom automobilske opreme „Magna“, uveden je obrazovni profil modnog krojača, Srednja škola „4. juli“ u Vršcu, koja želi da uvede obrazovni profil vozača motornih vozila, samo su neki primeri srednjih škola.

Imamo veliki broj zainteresovanih kompanija. Taj broj je iz dana u dan sve veći i veći. Važno je da obrazujemo mlade ljude, srednjoškolce koji će posle završene srednje škole naći svoj posao kod poznatog poslodavca.

Imala sam prilike da zajedno sa ministrom i saradnicima prisustvujem tribini koja je održana u Opštini Rakovica. Zaista je tada bio veliki broj direktora osnovnih škola i direktora četiri srednje škole koje postoje na teritoriji Rakovice. Opšti utisak sa te tribine je bio sledeći: svi oni su spremni i u ovom zakonu vide šansu da se unapredi sistem obrazovanja u Srbiji, svi oni vide šansu i priliku da

se nešto zaista promeni. Oni su željni, vape za promenama u sistemu obrazovanja u Srbiji.

Neke škole u Rakovici su se odmah uhvatile ukoštac sa sistemom dualnog obrazovanja. Srednja zanatska škola u Rakovici, to je ona škola koja je najveća na Balkanu, najveća u Srbiji, kada je reč o obrazovanju osoba sa posebnim potrebama, znači srednjoškolaca sa posebnim potrebama. Imamo studentsku zadrugu, imamo GIZ-ov projekat koji ova škola želi da obrazuje; imamo Srednju mašinsku školu „Radoje Dakić“, koja zaista želi da se uhvati ukoštac i da ovog trenutka u svoje programe uvede neki od elemenata dualnog obrazovanja.

U ova dva dana čuli smo od kolega iz opozicije da smo zatekli katastrofalno stanje u sistemu obrazovanja u Srbiji. Pitam vas, drage kolege narodni poslanici, ko je za to kriv? Da li je za to kriv Aleksandar Vučić? Nije, nije tada bio ministar, nije tada bio ni premijer. Da li je za to kriva Srpska napredna stranka? Da li je za to kriv gospodin Mladen Šarčević, koji je vodio jednu privatnu školu? Nije, naravno. Za to su krivi oni drugi, koji sada na sva zvona kritikuju ovo zaista dobro predloženo zakonsko rešenje.

Kada je rađena poslednja reforma sistema obrazovanja, pitam vas. Kada je gospodin Aleksandar Vučić pokrenuo obnovu škola, bolnica, toaleta, fiskulturnih sala, učionica, mnogi su na društvenim mrežama sve te poteze ismevali, mnogi su se sprdali. Kada je pokrenuo da svaka opština u Srbiji dobije ambulantu ili dom zdravlja ili da veliki gradovi dobiju obnovljene ili novoizgrađene kliničke centre, neko je sa strane sedeo i kritikovao dobre rezultate politike Aleksandra Vučića, dobre rezultate Srpske napredne stranke.

Dolazim iz gradske opštine Rakovica, slušali smo četrdeset godina o tome da se gradi jedan dom zdravlja. Nijedna vlast, ni ona prethodna, ni ona pre te prethodne, nije postavila nijednu ciglu, nijedan kamen za dom zdravlja na Labudovom brdu. Mi smo to obećanje sada ispunili, nakon četrdeset godina opština Rakovica dobija moderan i funkcionalan dom zdravlja.

Želela bih da kažem da zaista imamo dosta nagomilanih problema, i po pitanju kanalizacionih mreža u Beogradu, i po pitanju pokretanja novih pogona, novih gradilišta u Beogradu. Nekako smo sve vreme bili u zapećku. Beograd sada ima preko hiljadu gradilišta u Srbiji. Beograd se zaista razvija iz dana u dan. Odgovorna politika Srpske napredne stranke, gradonačelnika Siniše Malog daje dobre rezultate.

Dragi građani Srbije, dragi Beograđani, pitam vas koliko se bolnica, škola, vrtića, železničkih pruga, metroa, parking-prostora moglo izgraditi u Beogradu na osnovu duga koji nam je ostavila prethodna vlast, duga koji u gradu Beogradu iznosi 1.200.000.000 evra, koji nam je prethodna Demokratska stranka ostavila u amanet. Pitam vas – šta se sve moglo sa tim novcem uraditi? Zadužili

su svakog Beograđanina sa preko 600 evra; kada se uzme i ukupan dug beogradskih opština, on iznosi 1.000 evra. Sada je taj dug smanjen i iznosi petsto miliona evra, što je zaista odličan rezultat odgovorne politike vlasti u Beogradu, na čelu sa gradonačelnikom.

Drage kolege, uvaženi ministri, na samom kraju želim da kažem sledeće, zaključak se sam nameće – fabrikovanjem vukovaca bez praktičnog i upotrebljivog znanja, fabrikovanjem diploma bez veština i znanja potrebnih privredi, mi zapravo spremamo đake samo za biro za zapošljavanje, ne spremamo đake za tržište rada. Svakoga dana moramo raditi na temi dualnog obrazovanja, jer je to zaista najznačajnija tema, koja će nam obezbediti smanjenje stope nezaposlenosti; dovešće do toga da se ceni kvalitet obrazovanog kadra koji izlazi iz ovako reformisanih srednjih škola; negovaćemo duh preduzetništva kod mladih ljudi, a to je nešto što nam je zaista dugo nedostajalo.

Na samom kraju, pozivam sve kolege narodne poslanike, bez obzira na to da li dolaze iz redova pozicije ili opozicije, da u danu za glasanje podrže ovo zaista odlično zakonsko rešenje. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Kao što sam obećala, ovim smo završili današnji rad. Nastavljamo sutra u 10.00 časova. Hvala.

(Sednica je prekinuta u 19.10 časova.)